

STUDII

DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

VOLUME XIII, ISSUE 2, JUNE 2017

VOLUME XIII, N° 2, JUIN 2017

VOLUMUL XIII, NR. 2, IUNIE 2017

Revistă editată de / revue éditée par / journal published by:
UNIVERSITATEA DE VEST „VASILE GOLDIȘ” DIN ARAD, ROMÂNIA

în parteneriat cu / en partenariat avec / in partnership with:

**LE DÉPARTEMENT DE ROUMAIN
D'AIX-MARSEILLE UNIVERSITÉ, FRANCE**

**LE CAER - EA 854
D'AIX-MARSEILLE UNIVERSITÉ, FRANCE**

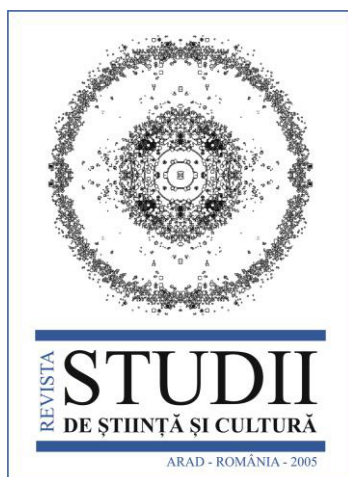
**LE CIRMI
DE L'UNIVERSITÉ PARIS 3 - SORBONNE NOUVELLE, FRANCE**

**FACULTATEA DE FILOSOFIE,
DEPARTAMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ,
UNIVERSITATEA NOVI SAD, SERBIA**

UNIVERSITY OF JENA, INSTITUTE FOR SLAVIC LANGUAGES, JENA, GERMANY

**INSTITUTUL DE STUDII BANATICE „TITU MAIORESCU”
AL ACADEMIEI ROMÂNE FILIALA TIMIȘOARA**

**„Vasile Goldiș” University Press
Arad – România**

ISSN 1841-1401 (print)
ISSN - L 1841-1401
ISSN 2067-5135 (online)

Revistă **evaluată pozitiv**, după criteriul citărilor, în **I. C. Journals Master List 2012**, cu un scor **ICV** (Valoare Index Copernicus) de **6,03 puncte**.

Colegiul editorial / Editorial Board

Editor șef / Editor-in-Chief: Prof. univ. dr. Gilles BARDY – Université d'Aix-Marseille AMU, France

Director executiv / Executive Director, Redactor șef fondator/ Editor-in-Chief founder: Prof. Vasile MAN – Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Coeditori / Co-Editors-in-Chief: Prof. univ. dr. Sophie SAFFI – Université d'Aix-Marseille AMU, France; Prof. univ. dr. Louis BEGIONI – Université d'Aix-Marseille AMU, France; Prof. univ. dr. habil. Emilia PARPALĂ –, Universitatea Craiova; Conf. univ. dr. Virginia POPOVIĆ – Universitatea Novi Sad, Serbia; Acad. Prof. univ. dr. Thede KAHL – University of Jena, Germany; Dr. Grațiana BENGĂ-ȚUȚUIANU, Academia Română, Filiala Timișoara; Prof. univ. dr. Rodica BIRIȘ – Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Consiliul științific – Referenți / Scientific Board

Acad. Mihai CIMPOI – Academia de Științe a Republicii Moldova

Prof. univ. dr. Alvaro ROCCHETTI - Université Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France

Conf. univ. dr. Romana TIMOC-BARDY, Université d'Aix-Marseille AMU, France

Prof. univ. dr. Ștefan OLTEAN – Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca, România

Dr. Viviana MILIVOIEVICI - Academia Română, Filiala Timișoara

Prof. univ. dr. Mihai Mircea ZDRENGHEA – Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca, România

Prof. univ. dr. Marina Puia BĂDESCU – Universitatea Novi Sad, Serbia

Conf. univ. dr. Ștefan GENCĂRĂU – Université d'Aix-Marseille AMU, France și Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca, România

Conf. univ. dr. Nikolina ZOBENICA - Universitatea Novi Sad, Serbia

Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA – Universitatea „Petru Maior” Târgu-Mureș, România

Prof. univ. dr. Elżbieta JAMROZIK - Instytut Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej Wydział Lingwistyki Stosowanej, Warszawa, Poland

Conf. univ. dr. Stăncuța LAZA - Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Conf. univ. dr. Iveta KONTRIKOVA – Universitatea „Matej Mel”, Banská Bystrica, Slovakia

Prof. dr. Dres. H.c. Rudolf WINDISCH – Universität Rostock, Germania

Conf. univ. dr. Mihaela BUCIN – Universitatea din Szeged, Ungaria

Prof. univ. dr. Lucian CHIȘU – Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București, România

Prof. univ. dr. Gheorghe BÂRLEA – Universitatea „Ovidius” Constanța, România

Secretariat de redacție:

Redactor-Traducător/Site Mădălina IACOB - Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România, **Dr. Daniel ALBU** - Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România, **Conf. univ. dr. Speranța MILANCOVICI** - Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România, **Lect. univ. dr. Oana Aurelia GENCĂRĂU** - Universitatea din Oradea, România

Design: Otilia PETRILA, Foto: Dr. Virgiliu JIREGHIE

Adresa / Editorial Office: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
310025 ARAD, Bd. Revoluției nr. 94-96; telefon: 0040/0257/280335; mobil 0724039978;
fax 0040/0257/280810; www.revista-studii-uvvg.ro, e-mail: vasileman7@yahoo.com

Copyright © 2010
„Vasile Goldiș”
University Press

Revistă fondată în anul 2005, indexată în Bazele de Date Internaționale (BDI) CEEOL (www.ceeol.com) din Frankfurt, Germania, EBSCO Publishing din Statele Unite (www.ebscohost.com), Index Copernicus International, Varșovia, Polonia (www.indexcopernicus.com) și DOAJ Land University Libraries, Suedia (www.doaj.org). Revistă științifică evaluată și clasificată de CNCS, 2012, categoria B, profil umanist, domeniul FILOLOGIE.

CONTENTS / SOMMAIRE / CUPRINS

I. ROMANCE CULTURES – ROMANIAN CULTURE/CULTURES ROMANES – CULTURE ROUMAINE/CULTURI ROMANICE – CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

Sophie SAFFI, Ștefan GENCĂRĂU 7

Paola APPETITO 9

The digital in teaching – learning languages: new didactic perspectives

Le numérique dans l'enseignement – apprentissage des langues: de nouvelles perspectives didactiques

Viviana MILIVOIEVICI 21

„Criterion” and „The Young Generation”

„Criterion” et „La Jeune Génération”

„Criterion” și „Tânăra generație”

Pierre BLANCHAUD 31

From suffix *-ul* to the morpheme *al*: a formal cause of nominal deflexivity in Romanian

Du suffixe *-ul* au morphème *al*: une cause formelle de déflexivité nominale en Roumain

Grațiela BENGĂ 39

Victor Vlad Delamarina – between literary language and dialect

Victor Vlad Delamarina – entre la langue littéraire et le dialecte

Victor Vlad Delamarina – între limba literară și dialect

Ana-Maria RADU-POP 45

Observations regarding istroromanian etymology. About the *Istroromanian dialect dictionary* by P. Neiescu

Le dictionnaire du dialecte istroroumain par Petru Neiescu: considérations étymologiques

Note de etimologie istroromână. Pe marginea *Dicționarului dialectului istroromân* de P. Neiescu

Dumitru VLĂDUȚ 53

Aspects of the legal world in the novel *Donna Alba* by Gib Mihăescu

Hypostases du monde juridique dans le roman *Donna Alba* par Gib Mihăescu

Ipostaze ale lumii juridice în romanul *Donna Alba* de Gib Mihăescu

Otilia-Cătălina HERCUȚ 59

The Aguaruna girl. The character between civilization and barbarism in Mario Vargas Ilosa's, *The Green House*

Aguaruna. Personajul între civilizație și barbarism în romanul lui Mario Vargas Ilosa, *Casa verde*

II. SLAVIC LANGUAGE AND CULTURE – ROMANIAN LANGUAGE AND LITERATURE/LANGUE ET LITTÉRATURE SLAVE – LANGUE ET CULTURE ROUMAINE/LIMBĂ ȘI CULTURĂ SLAVĂ – LIMBĂ ȘI LITERATURĂ ROMÂNEASCĂ

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

Virginia POPOVIĆ 65

Virginia POPOVIĆ 67

Circulation and dissemination of the information means in the Serbian Banat at the end of the 19th and beginning of the 20th centuries

Circulația și răspândirea mijloacelor informative în Banatul Sârbesc la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX

Ivana Đ. ĐORĐEV 75

Towards a more functional literacy teaching

Spre o învățare literară mai funcțională

Nicolae STANCIU 83

Beliefs, customs, practices and symbolic representations on midsummer day among the Romanians and the Slavs

Credințe, obiceiuri, practici și reprezentări simbolice în toiu verii printre români și slavi

III. TRANSLATIONS-TRANSLATION STUDIES / TRADUCTIONS – ÉTUDES DES TRADUCTIONS / TRADUCERI – TRADUCTOLOGIE

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

Mirel ANGHEL 91

Alexandra ILIE 93

Limits and possibilities in automatic interpreting

Limite și posibilități în traducerea automată

Maria Augusta SZASZ, Maria-Cristina OLT 99

The beautiful bilingual – mind a focus on bilingual interpreters

Le bel esprit bilingue – un point de vue sur les interprètes bilingues

Spiritul bilingv – o perspectivă asupra interpreților bilingvi

Maria-Cristina OLT, Maria Augusta SZASZ 107

Interpreting for Romania – stress management

Interpréter pour la Roumanie – gestion du stress

Interpretând pentru România – gestionarea stresului

Otilia Daniela ALEXIN (MILUTINOVICI) 113

The basic interpretation of some customs from the pregnancy period in Banat region

L'interprétation principale des coutumes de la période de grossesse dans la région de Banat

Interpretarea unor obiceiuri din perioada de graviditate în regiunea Banatului

Paul-Alexandru VIDA 119

The importance of translating Kafka

L'importance de la traduction de Kafka

Importanța traducerii operei lui Kafka

Hu QIN 125

On international dissemination of works of Mao Zedong
Despre diseminarea internațională în operele lui Mao Zedong

IV. SCIENTIFIC CULTURE/CULTURE SCIENTIFIQUE/CULTURĂ ȘTIINȚIFICĂ

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

Eugen GAGEA 133

Gauri Shankar GUPTA 135

Religions and spirituality
Religii și spiritualitate

Eugen GAGEA 141

The role of Arad in preparing the Great Union from the 1st of December 1918
Rolul Aradului în pregătirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918

Stăncuța Ramona DIMA-LAZA 145

Judging cultures: intertwined sociological concepts
Juger des cultures: concepts sociologiques intérieurs
Judecând culturile: concepte sociologice înrudite

Petru URSULESCU 151

The idea of national unity in the periodical “The school and church” (1916 - 1918)
L'idée de l'unité nationale dans la publication periodique «L'église et l'école» (1916-1918)
Ideea unității naționale, în periodicul „Biserica și școala” (1916 - 1918)

V. BOOK REVIEWS/CRITIQUES DE LIVRES/RECENZII

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

Emilia PARPALĂ 157

Aurel ARDELEAN 159

Omagiu lui Tudor Arghezi

Vasile MAN 161

Viviana Milivoievici, *Albastru – Infinit*, Editura David Press Print, Timișoara, 2017

Virginia POPOVIĆ 165

Marina Ancașan, *Alte rostiri continue*, Editura Libertatea, Panciova, Serbia, 2017, 155 p.

Iulian BOLDEA 169

La Echinox, în atelier. Corespondență Marian Papahagi-Ion Pop. 1969-1981. Ediție îngrijită și cuvânt-înainte de Lucia Papahagi, prefață de Ion Pop, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2015

Vasile FRĂȚILĂ 171

Gabriel Bărdășan, *Elementul latin moștenit în lexicul dialectului istroromân*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2016, 616 p.

Viviana MILIVOIEVICI 173

Cornel Petroman, *Liceul Pedagogic „Carmen Sylva” din Timișoara*, Timișoara, Editura Eurostampa, Colecția *Monografii*, 2016, 278 p., ISBN 978-606-32-0277-3

Vasile MAN 175

Ioan David, Viviana Milivoievici (coordonatori), *TRADIȚII ALE PRESEI ȘTIINȚIFICE – Lucrările prezentate la Congresul Internațional de Istorie a Presei, Ediția a IX-a, Timișoara, 2016*, Editura Academiei Române București, Editura David Press Print Timișoara, 603 p.

Cristina SAVA 179

Adriana Weimer, *Un cer de cuvinte A sky of words Ein Himmel voller Worte Un cielo di parole Un ciel de paroles*, Traducere în engleză: Ada D. Cruceanu, Traducere în germană: Hans Dama, Traducere în italiană: Ioan Sîrbu, Traducere în franceză: Elena Ghiță, Editura Marineasa, Timișoara, 2012, 126 p.

Instructions for Authors	183
Instructions pour les auteurs	186
Instrucțiuni pentru autori	189

Subscriptions	193
Abonnements	193
Abonamente	194

**I. ROMANCE CULTURES – ROMANIAN
CULTURE/CULTURES ROMANES – CULTURE
ROUMAINE/CULTURI ROMANICE – CULTURĂ ROMÂNEASCĂ**

Coordinator/Coordinateur/Coordonator:

**Sophie SAFFI
Ștefan GENCĂRĂU**

THE DIGITAL IN TEACHING – LEARNING LANGUAGES: NEW DIDACTIC PERSPECTIVES

LE NUMÉRIQUE DANS L'ENSEIGNEMENT – APPRENTISSAGE DES LANGUES: DE NOUVELLES PERSPECTIVES DIDACTIQUES

Paola APPETITO

Université Tor Vergata, Rome

E-mail: paola.appetito@uniroma2.it

Abstract

The possibilities offered by the TICE have a great potential for teaching languages and they push the traditional approaches of teaching. They have a positive impact on the teachings, the motivation of the disciples, the relations between teacher and disciples and they indulge the creation of social contexts propitious for the approach by missions established by the CECRL. Both the contributing instruments of the Web 2.0 and the inverted class represent two efficacious examples of new didactic approaches which change the rapport to knowledge and which encourage the learning: the participatory activities that make it possible contribute to the construction of the abilities situated and of leaning trajectories that are more supple and personal which are firstly centred on the disciple and which overcome largely the scholar space and time.

It is undeniable that the use of this type of instruments in the service of pedagogy offers numerous advantages: encouraging a more active and richer participation of the disciples, favouring their autonomy, interaction, creativity, exchanges, privileging the team work, the learning by project. Nevertheless, we must not infer that there is not learning without these instruments; the TICE do not transform the pedagogic practices by their single presence. The role of the teacher-tutor is primordial because it allows the facilitation of the teaching process and of conceiving a pedagogical device which allows a personalised teaching adapted to the competences of each disciple.

Résumé

Les possibilités offertes par les TICE ont un fort potentiel pour l'apprentissage des langues et bousculent les approches traditionnelles de l'enseignement. Elles ont un impact positif sur les apprentissages, la motivation des apprenants, les relations apprenants-enseignant et elles permettent de créer des contextes sociaux propices à l'approche par tâches prônée par le CECRL. Les outils collaboratifs du Web 2.0 ainsi que de la classe inversée représentent deux exemples efficaces de nouvelles approches didactiques qui changent le rapport au savoir et qui encouragent les apprentissages: les activités participatives qu'ils rendent possibles contribuent à la co-construction de savoirs situés et de trajectoires d'apprentissage plus souples et personnelles qui sont davantage centrées sur l'apprenant et qui dépassent largement l'espace et le temps scolaires.

Il est indéniable que l'utilisation de ce type d'outils au service de la pédagogie offre de nombreux avantages: encourager une participation plus active et plus riche des apprenants, favoriser leur autonomie, l'interaction, la créativité, les échanges, privilégier le travail collaboratif, l'apprentissage par projet. Cependant, il ne faut pas en déduire qu'il y a apprentissage dès lors que l'on utilise ces outils; les TICE ne transforment pas les pratiques pédagogiques par leur seule présence. Le rôle de l'enseignant-tuteur est primordial car il permet

de faciliter le processus d'apprentissage et de concevoir un dispositif pédagogique qui permet un enseignement personnalisé et adapté aux compétences de chaque apprenant.

Keywords: *internet, languages didactics, interactional approach, inverted class, numeric competences, French and Italian educational systems*

Mots-clés: *internet, didactique des langues, approche interactionnelle, classe inversée, compétences numériques, systèmes éducatifs français et italien*

Introduction

À partir des années 1990, les méthodologies d'enseignement, notamment dans le domaine des langues étrangères, ont été bouleversées par l'avènement de l'Internet, mettant à la disposition de l'enseignement-apprentissage des outils numériques et des supports technologiques caractérisés par une complexité croissante et par la rapidité des changements qui les concernent. L'acquisition des connaissances passe aujourd'hui par internet et la communication sociétale en grande partie par les réseaux sociaux. Il est donc légitime de s'interroger sur la place qu'occupent les (N) TIC (Nouvelles Technologies de l'Information et de la Communication) dans le domaine de la glottodidactique et de se demander dans quelle mesure celles-ci profitent réellement à l'apprentissage d'une langue étrangère.

S'il est vrai que l'introduction du numérique dans les pratiques didactiques n'implique pas automatiquement que l'on innove en matière de pédagogie, il est indéniable que cela puisse être un moteur de rénovation pédagogique, le déclencheur de réflexions fructueuses sur les pratiques enseignantes. En tout cas, la considérable évolution d'Internet tant au niveau technologique qu'au niveau de bases d'informations qui ne cessent de s'enrichir, le développement des supports technologiques vers la mobilité qui permettent des accès à l'information où que l'on soit et des apprentissages mobiles, l'explosion de l'offre des formations en ligne proposées actuellement et surtout l'intégration de ces nouveaux outils et de ces nouvelles méthodologies dans les systèmes éducatifs nous interpellent et justifient que l'on se penche sur la question.

Dans une première partie de cet article nous allons présenter les politiques de soutien au développement et à la diffusion de ressources numériques pédagogiques prévues dans les systèmes éducatifs français et italien; nous allons ensuite définir les nouvelles compétences et l'évolution des rôles de l'enseignant et de l'apprenant dans les pratiques éducatives intégrant l'utilisation de l'internet et des nouvelles technologies; nous illustrerons enfin deux exemples de pratiques didactiques innovantes fondées sur les indications du CECRL et sur l'exploitation de ressources et d'outils numériques: l'approche interactionnelle et la classe inversée.

L'intégration du numérique dans les systèmes éducatifs français et italien

En France, le ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la recherche, à travers la loi d'Orientation et de Programmation pour la Refondation de l'École de 2013¹, s'est doté d'une stratégie ambitieuse visant à développer le numérique éducatif et à en faire un facteur de réduction des inégalités scolaires et sociales. L'un des grands axes de cette ambition, est constitué par le « Plan numérique pour l'Éducation » déployé progressivement dès la rentrée 2015: des établissements pionniers expérimentent les nouvelles formes d'enseignements et d'apprentissages passant par les outils numériques jusqu'à la généralisation de ces pratiques. La loi d'orientation du 8 juillet 2013 a instauré le service public du numérique éducatif, dont la mission est d'organiser et de stimuler une offre de contenus et de services numériques de qualité à destination de l'ensemble de la communauté éducative. La direction du numérique pour l'éducation (DNE),

¹ Voir le texte de la loi sur le site:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027677984&categorieLien=id>

créée au mois de mars 2014, a pour rôle de piloter la mise en place et le déploiement de ces nouvelles dispositions, en mettant en synergie tous les acteurs et partenaires du numérique et des systèmes d'information².

En Italie, le ministère mène également une politique de soutien au développement et à la diffusion de ressources numériques pédagogiques, même s'il faut préciser que le plan gouvernemental « Piano Nazionale Scuola Digitale »³ prévu dans la réforme de 2015 « La Buona Scuola »⁴ met l'accent sur différents aspects - une formation des enseignants adaptée aux nouvelles méthodologies et aux innovations technologiques, un « plan bande large » pour généraliser l'accès à la connexion Internet dans tous les établissements, la numérisation des contenus didactiques et des démarches administratives, la valorisation des meilleures expériences d'innovations -, sans pour autant prévoir un investissement économique approprié pour la réalisation de ces actions. De nombreux projets⁵ – « CI@ssi 2.0 », « Piano LIM », « Editoria digitale », « iTEC », etc. – sont en cours d'expérimentation de la part d'un certain nombre, encore trop restreint, d'établissements⁶. D'ailleurs, la récente enquête internationale PIAAC sur les compétences des adultes en matière d'écriture, de lecture, de calcul et de résolution de problèmes dans des environnements technologiques des personnes de 16 à 65 ans publiée en 2013 par l'OCDE et la Commission européenne⁷ souligne la nécessité d'améliorer l'éducation et la formation dans certains pays européens, notamment en Italie⁸, où de nombreux individus ne parviennent même pas à maîtriser les compétences les plus élémentaires et seul un adulte sur vingt atteint le niveau de compétences le plus élevé⁹. Cette étude indique **des voies à suivre pour combler les écarts mis en évidence et améliorer ainsi le système éducatif italien, notamment** accélérer le processus d'intégration des technologies de l'information et de la communication dans les environnements scolaires et universitaires et créer un réseau de projets pour l'innovation à travers lequel des établissements pionniers expérimentent des nouvelles formes d'enseignements et d'apprentissages passant par les outils numériques.

Marco Dominici affirme: « Il sistema scolastico italiano attuale è basato su un modello anacronistico fondato sulle esigenze di una società industriale ormai superata e improntato alla standardizzazione e alla trasmissione del sapere in senso prevalentemente erogativo [...]. L'ammodernamento della scuola deve riguardare in primo luogo una nuova cornice pedagogico-cognitiva e quindi una metodologia, un'azione didattica che sappiano interpretare i profondi cambiamenti occorsi nel rapporto tra conoscenza e tecnologia »¹⁰. En réalité, en Italie on a déjà commencé à expérimenter et à appliquer un modèle pédagogique différent grâce à l'utilisation et à l'intégration des technologies dans le domaine de l'éducation. On peut citer le centre de recherche et de formation CREMIT¹¹, dirigé par Pier Cesare Rivoltella, qui depuis 2006 s'occupe des domaines de la *Media Education* et de l'*Education Technology*, ainsi que le centre d'études *Impara*

² <http://www.education.gouv.fr/pid29462/la-refondation-de-l-ecole-de-la-republique.html>

³ http://hubmiur.pubblica.istruzione.it/web/istruzione/piano_scuola_digitale

⁴ www.labuonascuola.gov.it

⁵ <http://www.scuola-digitale.it/elenco-dei-progetti/>

⁶ Le site institutionnel <http://avanguardieeducative.indire.it/> publie entre autres les expériences des établissements scolaires italiens les plus innovants en matière de nouvelles technologies de l'éducation. Cet article présente un résumé des principales actions menées: http://www.corriere.it/scuola/14_novembre_07/buona-scuola-nasce-movimento-avanguardia-educative-0582c674-667d-11e4-a5a4-2fa60354234f.shtml

⁷ <http://www.oecd.org/fr/sites/piaac-fr/evaluationdescompetencesdesadultes.htm>

⁸ PIAAC, OCSE, 2013: <http://www.oecd.org/site/piaac/Country%20note%20-%20Italy%20%28ITA%29.pdf>; <http://www.isfol.it/pubblicazioni/research-paper/archivio-research-paper/le-competenze-per-vivere-e-lavorare-oggi>

⁹ Cf les articles parus en octobre 2013 dans *Repubblica* et *Le Monde* :

http://www.repubblica.it/scuola/2013/10/08/news/ocse_gli_adulti_non_sanno_leggere_e_far_di_conto_dalle_indagini_in_italia_ultima_in_europa-68187622/?ref=HREC1-4 ; <http://educationdechiffree.blog.lemonde.fr/2013/10/15/enquete-de-locde-sur-les-competences-des-adultes-piaac-decryptage-des-resultats-de-la-france/>

¹⁰ Dominici M., *Il digitale e la scuola italiana. Modelli, strumenti, editori*, Ledizioni, Milano, 2015 (ebook).

¹¹ <http://www.cremi.it/>

*Digitale*¹² de Dianora Bardi, qui depuis 2012 a pour objectif de développer une modalité pédagogique innovante par l'introduction de la technologie numérique ; les initiatives d'établissements scolaires tels que le *Majorana* de Brindisi et son réseau de lycées qui participent au projet *Book in Progress* ; les projets qui voient la collaboration entre les secteurs de la didactique et de l'édition tels que *Oil Project* et *Didasfera* ; des enseignants-chercheurs qui utilisent et diffusent ces nouvelles pratiques pédagogiques dans le milieu scolaire et universitaire et qui font de la formation aux enseignants : Pier Cesare Rivoltella, Paolo Ferri, Maurizio Maglione, Fabio Biscaro, Mario Rotta e Roberto Maragliano.

En général, on peut affirmer que la stratégie française et italienne, et de la majorité des gouvernements européens actuellement, vise à faire entrer le monde actuel dans l'école avec une diversification des usages et des outils numériques. Les différents leviers de cette politique en contexte scolaire sont: la mise en place d'un espace numérique de travail, c'est-à-dire un ensemble de services numériques proposés à l'établissement scolaire et à sa communauté éducative (élèves, parents, professeurs, personnels administratifs) sous forme de portail Web unique et sécurisé; la création d'un cahier de textes numérique propre à chaque classe ou groupe d'élèves en fonction de l'emploi du temps, un espace de travail accessible sur internet depuis la plateforme ou le site Web de l'établissement; l'adoption de manuels scolaires numériques, accessibles à l'établissement et à la maison; l'introduction des tablettes tactiles dans les pratiques pédagogiques, etc. Malgré des difficultés objectives dans la réalisation de ces actions, on assiste déjà à l'introduction ou au renforcement de nouvelles pratiques pédagogiques ainsi qu'à l'intégration des usages du numérique dans tous les niveaux du système éducatif. De nouveaux scénarios pédagogiques sont en train de se dessiner avec forcément l'émergence de nouvelles connaissances, compétences et stratégies.

Le développement de nouvelles compétences et la définition de nouveaux rôles pédagogiques

Compte tenu du développement des TICE, de la complexité croissante des outils numériques disponibles pour l'enseignement-apprentissage et de la rapidité des changements qui les concernent, il semble opportun de se pencher également sur les compétences spécifiques que l'utilisation d'Internet demande aussi bien à l'enseignant qu'à l'apprenant. Depuis quelques temps déjà, les compétences de base pour l'enseignant utilisateur d'Internet ont été ainsi identifiées par F. Mangenot (2005): savoir repérer des ressources sur Internet ; savoir évaluer une ressource multimédia à partir de plusieurs critères : pertinence thématique, langagière, sémiologique, ergonomique et pédagogique, intérêt pour les apprenants ; savoir intégrer une ressource multimédia ; savoir créer une tâche ou un scénario didactique multimédia. Mangenot signale que le plus important ne relève pas de la compétence technique mais bien davantage d'une « réflexion approfondie sur les apports et les limites de l'intégration des technologies dans l'apprentissage des langues »¹³.

Sur le plan institutionnel, en France, l'ensemble des compétences nécessaires pour naviguer dans les TICE a été listé systématiquement sous la forme des référentiels/certificats B2i (Brevet informatique et Internet) et C2i (Certificat Informatique et Internet)¹⁴. Tous les écoliers, collégiens et apprentis de l'enseignement primaire au lycée sont concernés par le B2i; dans le supérieur, les C2i, jalonnent, pour les étudiants, un parcours de formation graduel. À travers la formation des étudiants c'est, à terme, l'ensemble des professions, qui est visée. Il existe aussi un B2i pour les adultes et le référentiel/certificat C2i2E (Certificat Informatique et Internet volet Enseignement) est désormais indispensable pour passer les concours de recrutement des enseignants de premier et second degré. En Italie, il n'y a pas encore d'obligation de certifications informatiques ou numériques pour l'enseignement même si l'obtention du diplôme ECDL (*European Computer*

¹² <http://www.imparadigitale.it/>

¹³ Mangenot F., «Quelles compétences, quelles formations, quels métiers liés aux TICE?», *Les cahiers de l'Asdifle – Les métiers du FLE*, 16, 2005: http://www.u-grenoble3.fr/espace_pedagogique/asdifle-mangenot.rtf

¹⁴ <http://eduscol.education.fr/numerique/dossier/archives/b2ic2i>

Driving Licence – Patente europea del computer) reconnu au niveau européen est vivement conseillée, tout comme une attestation de compétence linguistique en anglais. La Commission européenne a produit en 2013 le DIGCOMP, un référentiel-cadre des compétences numériques destiné à être partagé par l'ensemble des États membres afin d'améliorer la compréhension et le développement des compétences numériques en Europe et faciliter la mobilité des élèves, étudiants et professionnels certifiés par le dispositif¹⁵.

Dans ce nouveau contexte, le rôle traditionnel de l'enseignant ainsi que le rapport enseignant-apprenant se trouvent profondément bouleversés. L'on ne se situe plus dans une logique bipolaire comportant, d'un côté, la figure de l'enseignant restant dans une posture de transmission frontale des connaissances, de l'autre, celle des apprenants qui reçoivent de manière relativement passive le cours. Du fait de l'accès élargi des apprenants à d'autres moyens d'accès aux connaissances, notamment Internet, l'enseignant n'est plus perçu comme le *seul* dispensateur des savoirs ; par conséquent il ne s'agit plus pour lui de déverser des notions et d'en vérifier la restitution ou de diriger des exercices et d'en contrôler l'exécution, mais plutôt d'orienter la démarche des élèves en essayant de faciliter le processus d'apprentissage, grâce aussi à l'apport des nouvelles technologies qui fournissent à la fois les contenus et les outils d'apprentissage. Demaizière fait remarquer : « Le recours habituel aux TIC ajoute encore une dimension supplémentaire à l'évolution du rôle du formateur ou de l'enseignant. Ce dernier doit se vivre comme un médiateur [...], plutôt que comme le dispensateur des savoirs. Il devra jouer des rôles spécifiques, identifiés par des étiquettes elles aussi plus spécifiques que celles de formateur ou enseignant »¹⁶.

D'ailleurs, les recherches sur les stratégies d'apprentissage incluant les dimensions métacognitive et socioaffective¹⁷ héritées de la fameuse centration sur l'apprenant modifient la posture de l'enseignant à qui l'on demande de fournir un effort d'adaptation aux différences individuelles des apprenants, de stimuler leur réflexivité sur la langue et leur façon d'apprendre. En somme il s'agit pour l'enseignant de mieux connaître ses apprenants et de se positionner comme facilitateur. Avec l'approche communicative, la figure de l'enseignant tend encore plus à s'effacer, l'un des objectifs à atteindre étant celui de distribuer le plus possible la parole aux apprenants : une conception de l'enseignement centrée sur le guidage, la facilitation de l'apprendre à apprendre, l'autonomisation s'affirme de plus en plus. Le rôle de l'enseignant et la conception de sa fonction évoluent donc dans ce sens à partir des années 1970, avant que le recours aux TICE ne se généralise. Avec les recherches menées dans le cadre des auto-apprentissages, le plus souvent médiées par des ressources analogiques puis numériques, apparaît la figure de l'enseignant « conseiller » et « tuteur », c'est-à-dire une figure professionnelle qui écoute les apprenants, les incite à s'interroger, les pousse à répondre eux-mêmes à leurs questions, les aide à choisir par eux-mêmes les matériaux d'apprentissage, les guide sans les contraindre dans un processus d'autonomisation¹⁸. Depuis le CECRL et notamment avec l'intégration des (N) TIC dans la didactique des langues, on assiste donc à une inversion de tendance par rapport au passé, de sorte que le rôle de l'enseignant devient moins prépondérant, qu'il ne l'était traditionnellement et, paradoxalement, plus diversifié ; l'enseignant peut assumer une multitude de fonctions: il devient un animateur qui organise et présente clairement des contenus didactiques à travers les outils numériques ; un médiateur entre le cours élaboré à travers le Web et les apprenants ; un gestionnaire du flux communicationnel, étant donné qu'il intervient dans les forums et les messageries et qu'il

¹⁵ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>

¹⁶ Demaizière F., «Didactique et technologies: enrichissement mutuel ou conflit?», Intervention à l'atelier de l'université d'automne sur l'enseignement des langues à de jeunes enfants, organisée par l'IUFM de Basse-Normandie et l'Acedle, 28-31 oct. 2001: <http://eprints.ens-lsh.fr/archive/00000137/>

¹⁷ Cf Cyr P., *Les stratégies d'apprentissage*, Paris, Clé International, 1998.

¹⁸ Cf Hamon Y., «Usages des TICE pour l'enseignement des langues: modifications des rôles et nouvelles professions», Repères DoRiF n. 1 - juillet 2012 - Le français dans le contexte plurilingue des Centres Linguistiques Universitaires italiens, July 2012: http://www.dorif.it/ezone/ezone_articles.php?id=16

gère les interventions des apprenants ; un expert linguistique et un guide qui aide et oriente ses apprenants dans leurs parcours.

Les apprenants, quant à eux, sont plus impliqués dans leur propre processus d'apprentissage et jouent, en ce sens, un rôle plus actif et participatif ; le fait d'être plus conscients des mécanismes d'apprentissage les rend automatiquement acteurs directs de leur progression. En outre, en partant du constat que la pensée aujourd'hui est moins linéaire et que les jeunes sont multitâches, « il faut opérer pour la mise en place de compétences transversales d'autant plus importantes que le risque de *volatilité* inhérent au zapping cognitif est bien concret. Dans l'enseignement-apprentissage des langues, comme dans tout enseignement, la priorité reste celle de la mise en place d'une démarche d'apprentissage réflexif, faite de travail collaboratif, dans lequel s'exercent l'autonomie, la capacité à apprendre, à innover, à créer »¹⁹.

C'est dans cette optique que le Conseil et le Parlement européen ont adoptée, à la fin de 2006, un *Cadre de Référence Européen des Compétences Clés pour l'éducation et la formation tout au long de la vie*²⁰ qui définit les compétences clés dont les citoyens européens ont besoin pour leur épanouissement, leur intégration sociale, la pratique d'une citoyenneté active et leur insertion professionnelle dans la société. Parmi les compétences décrites - communication dans la langue maternelle, compétence mathématique et compétences de base en sciences et technologies, apprendre à apprendre, compétences sociales et civiques, esprit d'initiative et d'entreprise, sensibilité et expression culturelles – figurent aussi la communication en langues étrangères et la compétence numérique. Cette dernière « implique l'usage sûr et critique des technologies de la société de l'information (TSI) en contexte scolaire, au travail, dans les loisirs et dans la communication. La condition préalable est la maîtrise des TIC : l'utilisation de l'ordinateur pour obtenir, évaluer, stocker, produire, présenter et échanger des informations, et pour communiquer et participer via l'internet à des réseaux de collaboration »²¹.

L'intégration d'Internet dans l'apprentissage et l'utilisation de la langue demande à l'apprenant de développer de nouvelles connaissances, compétences et stratégies. En réalisant des tâches demandant de mettre en œuvre des activités langagières et d'avoir recours à Internet, l'apprenant développe ses compétences en langue, mais aussi quant à l'utilisation de ressources en ligne. Pour que l'apprenant soit en mesure de les utiliser efficacement, il faut aussi que l'enseignant l'aide à acquérir les nouvelles connaissances et stratégies dont il a besoin. Il devra ainsi par exemple connaître l'existence de ressources conçues pour les utilisateurs de la langue tels que dictionnaires, conjugueurs, mais être, de plus, en mesure de trouver et utiliser ce genre de ressources s'il ne les a pas découvertes lors de sa formation en langues. Il convient donc d'une part d'éveiller sa conscience pour l'existence de telles ressources et de le familiariser avec les stratégies qui rendent efficaces l'utilisation de moteurs de recherche, d'autre part de l'habituer à se servir de ces ressources en fonction de ses besoins.

De nouvelles perspectives didactiques : l'approche interactionnelle et la classe inversée

On considère aujourd'hui l'arrivée du numérique et des nouvelles technologies comme un bouleversement culturel ayant un impact majeur sur l'enseignement. Parmi les nouvelles formes de pédagogies actives inspirées par ce nouveau paradigme culturel figurent l'approche interactionnelle et les dispositifs de classes inversée, qui ont marqué récemment le paysage des pratiques éducatives.

Dans le cadre d'une pédagogie du projet basée sur la perspective actionnelle prônée dans le CECRL ainsi que sur une nouvelle conception de l'apprentissage de la langue comme une forme d'usage social à part entière, Christian Ollivier a apporté une contribution intéressante en introduisant le concept d'approche interactionnelle de l'enseignement/apprentissage des langues étrangères qui propose des tâches ancrées directement dans la vie réelle à travers l'utilisation du

¹⁹ Bertocchini P., Costanzo E., «La notion de numérique», in *Le français dans le monde*, n° 396, novembre-décembre 2014, pp. 24-25.

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=URISERV:c11090>

²¹ http://www.ac-rouen.fr/medias/fichier/keycomp-fr_1325755703492.pdf, p.7.

Web 2.0. Les différentes plateformes de travail, qui regorgent de forums et de sites collaboratifs qui invitent les internautes à agir et interagir entre eux, sont considérées un lieu privilégié pour la mise en œuvre de cette approche qui permet de faire agir l'apprenant en usager et acteur social: les technologies du Web social ouvrent en effet de nouvelles perspectives en permettant d'impliquer aisément des acteurs de la communication situés hors les murs de la classe, qu'il s'agisse de locuteurs natifs ou non natifs, d'apprenants ou de non-apprenants²². L'Internet, avec ses nombreuses possibilités de publication et de mise en commun des textes, peut présenter une alternative intéressante aux tâches didactiques et aux simulations, qui caractérisent une approche purement communicative, permettant des productions dans le cadre d'interactions réelles dépassant l'interaction apprenant-enseignant; l'utilisation de sites dynamiques tels que, par exemple, des sites de réservation de billets de train, des forums de voyages ou de cuisine, peut préparer à des interactions de la vie de tous les jours.

Dans leur ouvrage²³, Christian Ollivier et Laurent Puren présentent les spécificités du Web social ou participatif en faisant ressortir en quoi il peut contribuer à faire évoluer les pratiques dans le domaine de l'enseignement/apprentissage des langues et ils proposent également des exemples concrets de tâches réalisées en ligne. Les auteurs affirment que l'émergence du Web 2.0 est susceptible de modifier les données de tout apprentissage, notamment celui des langues car il fournit en effet de nombreuses possibilités d'agir et interagir avec d'autres internautes dans la langue en cours d'apprentissage et il permet de donner à l'apprenant l'occasion d'être, dès l'apprentissage, un usager de la langue agissant réellement – au-delà de toute simulation – avec d'autres personnes dans le cadre d'interactions sociales variées. Cette démarche est censée avoir un impact positif sur les apprenants au niveau de la motivation et de la qualité des productions et elle favorise « l'émergence d'une didactique mettant en avant l'agir, voire le co-agir et concevant l'apprenant comme un acteur social »²⁴. Le Web social, comme lieu d'action où des tâches réelles peuvent être accomplies, permet de mettre en œuvre une approche interactionnelle de l'enseignement/apprentissage des langues qui tienne pleinement compte de toutes les interactions sociales en présence dans une tâche/action de la vie réelle: les interactions entre les apprenants qui réaliseront ensemble une tâche dont le produit sera publié, dans le cas d'une production collective; les interactions entre apprenants et internautes auxquels est destiné le produit de la tâche; les interactions possibles entre internautes destinataires du produit qui pourront, dans certains cas, interagir pour modifier ou demander une modification du produit.

L'approche interactionnelle ne comporte en aucun cas la disparition de la didactique et de l'enseignant, mais au contraire une redéfinition du rôle de ce dernier et des parcours pédagogiques à proposer aux apprenants. Dans l'approche interactionnelle, le destinataire n'étant pas simulé, mais réel, l'enseignant perd son rôle de destinataire, il perd aussi largement son rôle d'évaluateur puisque dans toute action et dans toute interaction, l'évaluation est effectuée par le partenaire et/ou le destinataire du produit. Sur le Web 2.0, les productions des apprenants sont implicitement ou explicitement évaluées par les internautes; l'enseignant peut alors mettre en avant son rôle d'expert et d'aide à la réalisation des tâches en ligne: il devra construire des parcours d'apprentissage qui aident l'apprenant à acquérir ou approfondir des connaissances et des compétences lui permettant de participer au site retenu. Il pourra en outre proposer une aide linguistique à ses apprenants, se mettant à leur disposition pour, par exemple, relire et corriger leurs productions avant publication. Comme compléments aux tâches didactiques déjà présentes dans l'approche communicative, les

²² Cf Ollivier Ch., «Approche interactionnelle, tâches de la vie réelle et didactique invisible sur le web 2.0: pour plus d'authenticité et moins de simulation», in *Francparler*, Dossier 'Faire Faire', avril 2010: <http://www.francparler.org/dossiers/fairefaire.htm>.

²³ Cf Ollivier Ch., Puren L., *Le web 2.0 en classe de langue: une réflexion théorique et des activités pratiques pour faire le point*, Editions Maison des Langues, Paris, 2011.

²⁴ Ollivier Ch., « Mettre en œuvre une approche interactionnelle sur le web 2.0 », in Lions-Olivieri M-L., Liria Ph. (dir.), *L'approche actionnelle dans l'enseignement des langues, onze articles pour mieux comprendre et faire le point*, Maison des Langues, 2009, pp. 263–283.

tâches de la vie réelle de l'approche interactionnelle permettent donc de proposer aux apprenants des tâches à réaliser dans des interactions sociales réelles et variées et de dépasser complètement la simulation pour aller vers une plus grande authenticité tant situationnelle qu'interactionnelle.

L'utilisation du numérique en classe pose de nombreuses questions et ouvre des expérimentations de nouveaux modèles et de nouvelles pratiques pédagogiques, comme les classes inversées, qui connaissent depuis quelques années un engouement remarquable et donnent une nouvelle intensité au débat sur les pratiques pédagogiques à l'ère du numérique. Pour cerner la notion de *Flipped classroom* nous proposons la définition donnée par Michel Lebrun: « *Une flipped classroom ou classe inversée est une méthode pédagogique où la partie transmissive de l'enseignement (exposé, consignes, protocole,...) se fait à distance en préalable à une séance en présence, notamment à l'aide des technologies (ex.: vidéo en ligne du cours, lecture de documents papier, préparation d'exercice,...) et où l'apprentissage basé sur les activités et les interactions se fait en présence (ex.: échanges entre l'enseignant et les étudiants et entre pairs, projet de groupe, activité de laboratoire, séminaire...)* »²⁵.

L'appellation (d'abord en anglais, *flipped classrooms*, plus tard en français *classe inversée* et en italien *classe capovolta*) apparaît vers 2007 quand deux enseignants de chimie²⁶, Jonathan Bergmann et Aaron Sams aux États-Unis découvrent le potentiel pédagogique de courtes vidéos (*PowerPoint* commentés, *screencasts*²⁷, *podcast*...). Il s'agissait pour eux de motiver leurs élèves à préparer (à domicile ou plutôt hors classe ou encore sans la supervision directe de l'enseignant) les leçons traditionnellement données en classe afin de les rendre plus interactives ; le slogan était : « *Lectures at home and homework in class* » (les leçons à la maison, les devoirs en classe). La classe inversée est en effet définie comme une inversion spatiale et temporelle par rapport à la classe traditionnelle, où l'enseignant transmet son savoir sous la forme d'un cours magistral ou dialogué en classe, avant de faire réaliser aux élèves des exercices d'application et d'approfondissement dont l'exécution est souvent reléguée hors la classe par manque de temps. Dans sa description la plus commune, la classe inversée consiste à déplacer la partie magistrale du cours à la maison, et à utiliser le temps de classe ainsi libéré pour réaliser les devoirs traditionnellement faits à la maison. De manière plus générale, la classe inversée, c'est donner à faire à la maison, en autonomie, les activités de bas niveau cognitif pour privilégier en classe le travail collaboratif et les tâches d'apprentissage de haut niveau cognitif, en mettant les élèves en activité et en collaboration. L'objectif est de recentrer l'apprentissage autour de l'élève, en lui donnant les moyens d'être plus autonome.

La classe inversée est un modèle original qui permet, à partir de concepts pédagogiques anciens²⁸, de faciliter l'apprentissage des élèves ; c'est également une manière pertinente d'utiliser les nouvelles technologies au service de la pédagogie. Cette méthode est à la fois une petite révolution par rapport à l'enseignement dit traditionnel (le magistral, l'enseignement *ex cathedra*) et une piste d'évolution progressive pour les enseignants qui souhaitent se diriger vers une formation davantage centrée sur l'apprenant, ses connaissances et ses compétences. Ces classes inversées repositionnent et redéploient les espaces-temps de l'enseigner et de l'apprendre. Il ne s'agit pas de remplacer l'enseignant par une vidéo, mais d'utiliser des ressources de l'ère numérique pour permettre à ce dernier de faire encore mieux son métier d'accompagnateur d'apprentissage. Libérer ainsi du temps en présence, le temps de la transmission, permet aux enseignants de mieux se consacrer aux élèves en difficulté ou de différencier les apprentissages. Cette approche évacue la

²⁵ <http://lebrunremy.be/WordPress/?p=612>

²⁶ Bergmann J. et Sams A., «Remixing chemistry class: two Colorado teachers make vodcasts of their lectures to free up class time for hands-on activities», *Learning & Leading with Technology*, vol. 36, n°4, déc. 2008-janv. 2009, pp. 22-27 [www.learningandleading-digital.com].

²⁷ Les vidéographies (ou *screencasts*) sont une capture vidéo de ce qu'un utilisateur fait sur un écran. Ces formats sont notamment utilisés pour réaliser des tutoriels expliquant le fonctionnement d'un logiciel.

²⁸ Les principes qui sous-tendent la classe inversée (mettre les élèves en activité, les faire travailler de manière collaborative) sont déjà présents chez John Dewey, Célestin Freinet ou plus récemment Eric Mazur.

partie transmissive, voire l'appropriation des savoirs, hors de la classe, pour redonner à cette dernière son potentiel d'apprentissage et de co-apprentissage. Il en résulte une révision des statuts des savoirs, des compétences, des rôles assumés par les étudiants et les enseignants ainsi que des modes d'évaluation qui seront enrichis par des méthodes de co-évaluation (par les pairs, par exemple) ou d'autoévaluation.

Les pratiques pédagogiques sous le mode des classes inversées se répandent vite dans la formation initiale et continue et l'enseignement à tous les niveaux, de l'école primaire²⁹ à l'enseignement supérieur en passant par le secondaire, en contexte français³⁰ et italien³¹. Elles sont souvent considérées comme un mouvement complémentaire de l'externalisation numérique des ressources éducatives via les chaînes YouTube, la Khan Academy, les Mooc qui proposent à tout un chacun des cours en ligne, gratuits et ouverts. Toutefois, des difficultés demeurent dans l'application de ces nouvelles pratiques didactiques. Même si le numérique progresse à pas de géant dans la société, modifiant nos façons de travailler, de vivre nos loisirs, de nous informer, de communiquer avec les autres, d'apprendre, tous les élèves ne sont pas encore tous dotés des équipements informatiques nécessaires et d'une connexion rapide au réseau. De plus, l'émerveillement et l'effet nouveauté des premiers usages passé, l'outil ne peut en soi garantir un réel apprentissage avec l'engagement cognitif requis. C'est le dispositif construit autour de l'outil, un dispositif fait de tâches, de projets à construire, de défis, d'interactions, d'exercices de compétences, qui permettra de transformer le potentiel de l'outil en apprentissage réel.

Les résultats de la première étude de l'Organisation de coopération et de développement (OCDE) sur les compétences numériques des élèves, montrent en effet qu'il ne suffit pas d'équiper massivement les élèves et enseignants d'outils numériques pour améliorer leurs performances³². L'étude s'appuie sur les résultats des élèves de 15 ans dans les 34 pays membres de l'organisation, recueillis lors de l'édition 2012 de l'enquête PISA (Programme international pour le suivi des acquis des élèves)³³. Si elle salue la réduction de la « fracture numérique » entre 2009 et 2012, qui empêchait les élèves les plus défavorisés d'accéder à un ordinateur, elle se montre plus sceptique concernant l'utilisation d'Internet et des nouvelles technologies en classe, dont l'incidence sur la performance des élèves est mitigée, dans le meilleur des cas. Encore peu répandues dans les systèmes éducatifs des pays interrogés, les technologies de l'information et de la communication (TIC), lorsqu'elles sont utilisées en classe, ne sont pas un gage de réussite. Entre 2000 et 2012, parmi les pays où un investissement important dans le numérique a été réalisé, une baisse des résultats en compréhension de l'écrit, ainsi qu'en mathématiques et en sciences a été remarquée. Les résultats de l'enquête OCDE-PISA 2015 montrent que, même si la performance de la France ne s'est pas détériorée depuis 2012, il n'y a pas d'amélioration par rapport aux cycles précédents. Le score moyen obtenu par la France masque des inégalités et de fortes différences avec d'un côté, une élite qui excelle (8% des élèves) et de l'autre, un nombre toujours plus important d'élèves qui cumulent les difficultés.

En comparaison avec l'Australie, la Corée du Sud, Singapour, le Danemark ou la Norvège, la France et l'Italie ont encore des efforts à fournir. Dans ces pays, la révolution numérique a été intégrée à l'apprentissage depuis une dizaine d'années *notamment par des augmentations*

²⁹ Annick Arsenault Carter propose sur sa chaîne YouTube toute une série de vidéos qu'elle utilise dans sa classe à Moncton au Canada.

³⁰ Les pages de l'École supérieure du professorat et de l'éducation de Strasbourg sont intéressantes à cet égard: elles décrivent les épisodes du cheminement d'enseignants du secondaire dans la mise en place de classes inversées [<http://espe-formation.unistra.fr/webdocs/ci/>]. Basé sur l'expérience de nombreux enseignants qui la pratiquent, le site <http://www.laclasseninversee.com/> a pour but de présenter le modèle de la **classe inversée** et de fournir des ressources et des conseils à ceux qui souhaitent s'informer.

³¹ Cf le site <http://flipnet.it/> géré par une association très active dans la promotion de la pédagogie inversée. Les enseignants Maurizio Maglioni, Fabio Biscaro e Grazia Paladino offrent du matériel didactique et organisent des cours de formation pour faire découvrir cette nouvelle pratique pédagogique.

³² <http://www.oecd.org/fr/education/students-computers-and-learning-9789264239555-en.htm>

³³ <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/pisa-en-francais.htm>

conséquentes des budgets d'éducation. Mais ce n'est pas tant l'intégration du numérique en classe qui a amélioré les performances scolaires que l'évolution des pratiques pédagogiques. *En même temps que l'adoption du numérique, ces pays ont développé largement le travail en petits groupes, l'apprentissage par projet et l'enseignement personnalisé et adapté aux compétences de chacun. Établir le numérique sur des pédagogies du siècle passé n'a porté ses fruits dans aucun des pays qui l'a tenté.* Selon l'étude, avant la course au numérique, les pays doivent privilégier « l'équité de leur système d'éducation, et « garantir l'acquisition par chaque enfant d'un niveau de compétences de base en compréhension de l'écrit et en mathématiques »³⁴.

Conclusion

Les nouvelles approches didactiques que l'on vient de présenter se fondent sur trois aspects fondamentaux qui caractérisent l'univers pédagogique actuel: les approches par compétences, les méthodes actives centrées sur l'activité des apprenants et aussi un usage « à valeur ajoutée » des technologies de l'information et de la communication (TIC) considérées à la fois comme outils et comme ressources. L'utilisation de ces outils et de ces ressources au service de la pédagogie offre de nombreux avantages : encourager une participation plus active et plus riche des apprenants, favoriser leur autonomie, privilégier un travail collaboratif, structurer les interactivités en classe, faciliter l'apprentissage, etc.

Il faut tout de même rappeler que les technologies de l'information et de la communication, tout comme l'innovation pédagogique, peuvent tout à la fois conduire à une émancipation pédagogique ou à une fossilisation des pratiques menant à refaire la même chose qu'avant avec de nouveaux outils. Les savoirs largement médiatisés et externalisés, tout en étant un potentiel formidable pour l'apprentissage, ne peuvent en garantir la qualité. Les médias et les technologies ne peuvent apporter de valeurs ajoutées à l'apprentissage, un dispositif construit autour des ressources, d'activités significatives et d'interactivités éducatrices est nécessaire³⁵. Guichon constate que « les TIC ne transforment pas les pratiques pédagogiques par leur seule présence »³⁶. Ferraris rappelle que « la tecnologia è vantaggiosa solo quando fa da supporto a scelte pedagogiche corrette, a una rigorosa progettazione didattica e a una buona dose di fantasia e di creatività »³⁷. En partant du constat que pour innover dans le domaine pédagogique il ne faut pas tout réinventer, mais voir comment on articule de nouvelles façons de travailler avec de plus anciennes, Lebrun envisage à ce propos un système hybride intégrant les innovations techno-pédagogiques actuelles, un mélange de différentes modalités de formation, aussi bien à distance qu'en présentiel, mais aussi entre des postures d'enseignement transmissif et des postures davantage liées à l'accompagnement de l'apprentissage, dans le but principal de développer chez les élèves la compétence d'apprendre à apprendre³⁸.

Nous estimons enfin que tout contexte d'apprentissage actuel devrait être caractérisé par une présence forte des Technologies de l'information et de la communication, qui constitue l'univers dans lequel interagissent et communiquent les élèves dans leur quotidien. Aujourd'hui, il est essentiel de proposer aux apprenants des activités et de l'interactivité et de promouvoir des parcours d'apprentissages qui mêlent théorie et pratique, compétences et savoirs, mais aussi qui créent des liens entre la classe et la société. La technologie peut sans aucun doute contribuer à des modifications des pratiques et des démarches pédagogiques et donc participer à une évolution du rôle de l'enseignant et de l'apprenant dans de nouveaux environnements. Il faut tout de même rappeler qu'elle n'est pas en soi un dispositif pédagogique mais un outil permettant la réalisation de

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Lebrun M., *Classe inversées: fossilisation des pratiques ou innovation à l'ère numérique?*, avril 2015, in <http://www.revue-projet.com/articles/2015-04-lebrun-classes-inversees-fossilisation-des-pratiques-ou-innovation-a-l-ere-numerique/>

³⁶ Guichon N., *L'intégration des technologies dans l'enseignement des langues*, Paris, Didier, 2011.

³⁷ Ferraris M., Midoro V., Olimpo G., *Il computer nella didattica*, Torino, Sei, 1985, p.13.

³⁸ Lebrun M., *L'école de demain, entre MOOC et classe inversée*, in *Economie & management*, n. 156, juin 2015.

tâches d'apprentissage ou de la vie réelle. Les apprentissages sont d'abord fondés sur des savoirs et sur des enseignants qui conçoivent des scénarios pédagogiques et mettent en œuvre des relations de travail et de confiance au sein de leur classe. Beaucoup de progrès doivent encore être réalisés dans la conception d'outils numériques pour l'école, dans l'identification des plus-values pédagogiques qu'ils peuvent apporter en tant qu'outils ainsi que dans la formation des enseignants.

Références bibliographiques

Bertocchini P., Costanzo E., «La notion de numérique», in *Le français dans le monde*, n° 396, novembre-décembre 2014, pp. 24-25.

Cyr P., *Les stratégies d'apprentissage*, Paris, Clé International, 1998.

Demaizière F., «Didactique et technologies: enrichissement mutuel ou conflit?», Intervention à l'atelier de l'université d'automne sur l'enseignement des langues à de jeunes enfants, organisée par l'IUFM de Basse-Normandie et l'Acedle, 28-31 oct. 2001: <http://eprints.ens-lsh.fr/archive/00000137/>

Dominici M., *Il digitale e la scuola italiana. Modelli, strumenti, editori*, Ledizioni, Milano, 2015.

Hamon Y., «Usages des TICE pour l'enseignement des langues: modifications des rôles et nouvelles professions», Repères DoRiF n. 1 - juillet 2012 - Le français dans le contexte plurilingue des Centres Linguistiques Universitaires italiens, July 2012: http://www.dorif.it/ezone/ezone_articles.php?id=16

Lebrun M., *Classes inversées, Flipped Classrooms... ça flippe quoi au juste?*, 2012: <http://lebrunremy.be/WordPress/?p=612>

Lebrun M., *Classe inversées: fossilisation des pratiques ou innovation à l'ère numérique?*, avril 2015, in <http://www.revue-projet.com/articles/2015-04-lebrun-classes-inversees-fossilisation-des-pratiques-ou-innovation-a-l-ere-numerique/>

Lebrun M., *L'école de demain, entre MOOC et classe inversée*, in *Economie & management*, n. 156, juin 2015.

Lebrun M., Lecoq J., Becchetti-Bizot C., *Classes inversées. Enseigner et apprendre à l'endroit!*, Réseau Canopé, 2015.

Maglioni M., Biscaro F., *La classe capovolta, innovare la didattica con la flipped classroom*, EricKson, 2014.

Mangenot F., «Quelles compétences, quelles formations, quels métiers liés aux TICE?», *Les cahiers de l'Asdifle – Les métiers du FLE*, 16, 2005.

Ollivier Ch., «Approche interactionnelle, tâches de la vie réelle et didactique invisible sur le web 2.0: pour plus d'authenticité et moins de simulation», in *Francparler*, Dossier 'Faire Faire', avril 2010: <http://www.francparler.org/dossiers/fairefaire.htm>

Ollivier Ch., Puren L., *Le web 2.0 en classe de langue: une réflexion théorique et des activités pratiques pour faire le point*, Editions Maison des Langues, Paris, 2011.

Ollivier Ch., « Mettre en œuvre une approche interactionnelle sur le web 2.0 », in Lions-Olivieri M-L., Liria Ph. (dir.), *L'approche actionnelle dans l'enseignement des langues, onze articles pour mieux comprendre et faire le point*, Maison des Langues, 2009, pp. 263–283.

„CRITERION” AND „THE YOUNG GENERATION”**„CRITERION” ET „LA JEUNE GÉNÉRATION”****„CRITERION” ȘI „TÂNĂRA GENERAȚIE”****Viviana MILIVOIEVICI**

Academia Română – Filiala Timișoara,
Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”
E-mail: viviana.poclid@yahoo.com

Abstract

It is said that a generation never establishes and imposes by itself the mission that it has to accomplish, but this mission is created from the calling of the ancient times and from the actual needs of the society in which the “new generation” is elevated. The contour and the efficacy limits of its actions are designed.

In the cultural, historical, social and political context of the third decennium of the past century, the young generation is directly descendent from the “fire generation”, the sacrificed generation of the “Thinking”. This marked the “new generation”, influencing it. The young people of this period are the “sons” and the disciples of the “generation of the Union”.

Also the “young generation” is remarked in the cultural and social climate of the time by the assertion of the own innovative thinking, different of the one of the predecessors, through spontaneity, through the acerbic wish of creating something durable and of valour, by trusting the creating forces of each individual, by sustaining the “orthodoxy” and Christianity, by assessing the elites in the Romanian cultural environment.

Résumé

On dit qu'une génération ne peut pas fixer et ne se fixe pas la mission qu'il doit répondre, mais cette mission découle d'appeler les temps anciens et les besoins actuels de la société qui soulève «nouvelle génération». Sont désignées les grandes lignes des limites de l'efficacité des actions.

Dans le contexte culturel, historique, social et politique de la troisième décennie du dernier siècle, la jeune génération est directement issu de la «génération du feu», la génération sacrifiée de «Gândirea». Cela a marqué la «nouvelle génération». Les jeunes de cette nouvelle période sont des «fils» et des disciples de la «génération de l'Union».

Cependant, cette «jeune génération» se trouve dans un climat culturel et sociale d'une ère d'affirmation de la pensée novatrice, différente des leurs prédécesseurs par la spontanéité, par leur insistance, pour créer des valeurs durables. Grâce à la confiance dans les forces créatrices de chaque individu, ils soutiennent «l'orthodoxie» et le christianisme en affirmant les élites culturelles roumaines.

Rezumat

Se spune că niciodată o generație nu-și stabilește și nu-și impune singură misiunea pe care trebuie s-o îndeplinească, ci această misiune ia naștere din chemarea vechilor vremuri și din nevoile actuale ale societății în care se ridică „noua generație”. Se desemnează conturul și limitele de eficacitate ale acțiunilor sale.

În contextul cultural, istoric, social, și politic românesc al deceniului al treilea al secolului trecut, generația tânără este direct descendentă din „generația de foc”, generația sacrificată a „Gândirii”. Aceasta și-a pus amprenta asupra „noii generații”, influențând-o. Tinerii acestei noi perioade sunt „fii” și discipolii „generației Unirii”.

Totodată, „tânăra generație” se remarcă în climatul cultural și social al epocii prin afirmarea propriei gândiri novatoare, diferită de cea a înaintașilor, prin spontaneitate, prin dorința acerbă de a crea ceva durabil și de valoare, prin încrederea în forțele creatoare ale fiecărui individ, prin susținerea „ortodoxismului” și a creștinismului, prin afirmarea elitelor în planul cultural românesc.

Keywords: *group, generation, spirituality, orthodoxy, literature*

Mots-clés: *groupe, génération, spiritualité, orthodoxie, littérature*

Cuvinte cheie: *grupare, generație, spiritualitate, ortodoxie, literatură*

1. Introducere

Încă de la primele sale manifestări, de prin anii 1927-1928, „tânăra generație” nu s-a simțit în largul ei în cadrul sistemelor instituționalizate proprii generației precedente, mai vârstnice. Mai întâi, într-un mod spontan și izolat, apoi treptat, tot mai conștient și într-un mod mai organizat, tinerii s-au opus tot mai vehement diverselor cadre „învechite”, aspirând către o manifestare ca grup, iar mai apoi ca o adevărată „generație”, folosind diferite mijloace de comunicare proprii.

2. Identificare – linii directoare

Una dintre instituții, Academia Română, ca reper al spiritualității românești, nu putea fi un asemenea cadru, în concepția tinerilor acelor vremuri, pentru că aceasta a fost dintotdeauna o instituție a celor „consacrați” din punct de vedere cultural, spiritual și literar. Apoi, Universitatea, nici ea nu a fost considerată a fi un cadru propice pentru afirmarea tinerilor talentați, după părerea lui Marin Diaconu, care precizează următoarele: „...numai câțiva tineri au reușit să se integreze ca asistenți, dat fiind numărul oricum limitat al posturilor, dar și mecanismul promovărilor, în care tot generația vârstnică decidea; iar publicațiile cu o anume tradiție («Convorbiri literare», «Viața românească», «Ramuri» ș.a.), cele oficiale sau semioficiale tindeau către «tradiționalism»...” (DIACONU, în VULCĂNESCU, 1996, 24).

Datorită acestor împrejurări au început să ia naștere, pe rând, dar pentru o destul de scurtă vreme, diferite asociații, grupări, societăți sau o serie de publicații, de orientări diverse, prin care tânăra intelectualitate a „noii generații” aborda cu o nouă modalitate de valorizare a lumii, o lume proprie de valori. Aceste orientări constituiau atât datoria, cât și dreptul „tinerei generații”, conștientizate și asumate deopotrivă.

Din acest cadru larg al tinerei intelectualități se diferențiază și se afirmă mai energic „tânăra generație”, aceasta fondând diferite publicații și asociații ale tineretului, printre care amintim: „Forum”, „Duh și slovă”, „Criterion” (asociația și, mai apoi, revista), „Credința”, „Axa”, „XIII Gemina” etc. Existența acestora a fost de scurtă durată, dar i-au marcat profund pe tinerii din acea perioadă.

2.1. Căutări, afirmări, eșecuri

După îndelungate căutări, cu unele afirmări în plan cultural, dar și cu eșecuri, ca de exemplu „Duh și slovă” sau popasul de la „Forum” (din jurul lui Ionel Jianu), existau, în capitală, tot în aceeași perioadă și „alte organizații culturale și serii de conferințe – unele ținute tot de tineri – dar «Criterion» le depășea pe toate, situându-se în centrul atenției publice.” (GLIGOR, 2007, 55). Spre sfârșitul anului 1932, în toamna acestuia, debutează spectaculos și surprinzător Asociația de Arte,

Filosofie și Litere „Criterion”*, care „cumula caracteristicile cele mai recente ale mișcării «generaționiste»” (ȚURCANU, 2005, 230).

Această grupare a tinerilor intelectuali a anilor treizeci, „Criterion”, s-a format sub influența filosofului și mentorului lor, Nae Ionescu, susținător al lui Nichifor Crainic și al curentului de la „Gândirea”, părinte al trăirismului. Acești tineri înfocați au fost mereu preocupați de reconstrucția spirituală a României, după ce generația părinților lor înfăptuise dezideratul românilor, unitatea politică: „...generația noastră a fost prima generație disponibilă din istoria culturii românești moderne. Pentru simplul motiv că noi, cei dintâi, nu eram confiscați de un ideal politic și cultural gata făcut dinainte. Începând să gândim, să scriem, să existăm după realizarea idealului național, unirea, eram disponibili să ne ocupăm și de alte probleme și să privim și către alte orizonturi decât cele aproape impuse părinților noștri. Eram prima generație care ne-am îngăduit să studiem culturi orientale, [...] și mai ales am fost liberi să scriem și să gândim așa cum am crezut noi de cuviință. Evident, în acel moment am încercat ceea ce se poate numi o ieșire din provincialism, în bunul sens al cuvântului, încercare de a atinge un universalism de dimensiuni mai adânci.” (ELIADE, în LOVINESCU, 1992, 61-62). Au considerat, totuși, că nu în ortodoxie (precum mentorul lor) se află temeiul sensibilității umane. Tânărul Mircea Eliade face precizări clare la acest nou tip de noțiune – „tânăra generație” – afirmând următoarele: „Problema e aceasta: există sau nu o spiritualitate nouă în tânăra generație? Înainte de răspuns, o altă întrebare: se poate vorbi de o generație, cu orientare și valori proprii? Sau: ce înseamnă o generație? O șleahță, o turmă, un batalion de iezuistică disciplină? Mărturisind că te surprinzi asimilat cutărei sau cutărei generații – înseamnă că ești mediocru, fără personalitate, fără originalitate, imitator sau discipol?”

Ce e o generație? O pluralitate de personalități. Ce creează o personalitate? Experiențele. Pot fi experiențe de origine cosmică, socială sau restrâns lăuntrice. O personalitate își găsește cadrele suferind influențele unui mediu cosmic sau ale unei tulburări sociale, sau ale unei puternice crize spirituale” (ELIADE, 2008, 174).

„Tânăra generație”, spre deosebire de predecesori, cuprinde tineretul care nu și-a putut da seama de lumea de dinainte de război. E tineretul României Reîntregite, de după 1918. Altfel spus, e generația celor pe care războiul i-a găsit adolescenți și care aveau în medie între douăzeci și cinci și treizeci și cinci de ani la acea vreme.

Războiul a avut o însemnătate tragică în însăși existența neamului nostru, „descărcarea de energii, de optimism brutal și desperări nesăbuite care a urmat – era firească. Însemna că elita tinerei generații e în căutare de sens. Putea rămâne sensul vieții generației precedente – sensul nostru? Ce voiau ei? Unii întregirea neamului, alții ridicarea culturală a poporului, alții o literatură națională, un loc în politică, o soție bogată și câțiva copii frumoși.

Noi nu mai putem voi acestea. Valorile pur spirituale – avându-și în potențele etnice numai un vehicul – sunt singurele care ne stăpânesc” (ELIADE, 2008, 175).

În viziunea tânărului publicist, caracterele generale care definesc „tânăra generație” ar fi: „efortul către echilibrare lăuntrică prin armonia funcțiunilor spirituale, prin personalitate, prin ierarhie de valori create, [...] contemplația mistică, gravitând către ortodoxie.” (ELIADE, 2008, 176).

Pe de altă parte, Petru Comarnescu întrezărea elementele definitorii ale șansei tineretului acelor vremuri zbuciumate din punct de vedere istoric: „...cred că am avut o șansă pentru câțiva timp ca să ne manifestăm potrivit unor idealuri mai largi, mai umaniste, dar nu s-ar putea spune că am fost în totul o generație a șansei, o generație foarte norocoasă, deoarece împrejurările de ordin internațional, epoca sumbră a anilor premergători războiului, însuși războiul, cu urmările lui, au

* Referiri la grupul „Criterion” face și Petru Ursache în volumul său, *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade*, unde precizează că această asociație „reprezenta prima manifestare publică a așa-zisilor generaționiști.” (p. 19). *Mansarda* lui Mircea Eliade de pe strada Melodiei reprezenta punctul de întâlnire și conținea „valențe multiple”, fiind, în același timp, sală de conferințe pentru tinerii criterioniști, dar și bibliotecă, muzeu, sală de lectură și de spectacole. Se conturează astfel imaginea unei „mansarde-prototip” ce constituie „complexul simbolic denumit *Camera Sambô*” (p. 20)

făcut din generația noastră, în parte, o generație tragică. Generația noastră nu a fost scutită de confuzii și contradicții. [...] / Într-un sens, noi am fost o generație dezinteresată, o generație care n-am căutat profiluri, situații materiale [...] Am fost o generație care am fost sinceră și am luptat pentru ceea ce am crezut, greșit sau nu greșit...” (COMARNESCU, în LOVINESCU, 1992, 62-63).

Din această asociație făceau parte tineri pictori, actori, sculptori, scriitori, muzicieni și filosofi, tânăra intelectualitate din acea vreme. Printre inițiatorii acestui grup s-au numărat: Petru Comarnescu, Haig Acterian, Dan Botta, Ion Călugăru, Mac Constantinescu, Mircea Eliade, Florica Capsali, Marcel Iancu, M. H. Maxy, Lilly Popovici, Mihail Sebastian, Paul Sterian, Sandu Tudor, Marieta Rareș, Marieta Sadova, Zaharia Stancu. Mai apoi au aderat la această grupare și alți tineri din „noua generație”, printre care: Emil Cioran, Constantin Noica, Eugen Ionescu, Gheorghe Racoveanu, Mihail Polihroniade, Mircea Vulcănescu, Hary Brauner, Sylvia Capsali, Marioara Voiculescu, Gabriel și Adrian Negreanu, Nina Mareș, Sorana Țopa, Milița Pătrașcu, G. Negry etc.

2.2. „*Criterion*” – tribună de dezbateri

În intenția organizatorilor săi, „*Criterion*” s-a vrut a fi o tribună de dezbateri libere a diferitelor probleme ale unui grup de tineri intelectuali care „s-au respectat unul pe altul și au avut anumite valori morale pentru care au militat. În afară de aceste valori morale care au format substratul sau fundamentul [...] aveam și un ideal comun. Adică noi ne-am dat seama de două lucruri foarte importante. Ne-am dat seama că valorile culturale românești pot obține o circulație universală, pe care n-o aveau până atunci. Și străduința noastră a fost tocmai de a valorifica aceste elemente locale, specifice, pentru a le da o perspectivă universală” (JIANU, în LOVINESCU, 1992, 65-66).

Despre înființarea grupării „*Criterion*”, Mircea Eliade amintește în *Memoriile sale*: „...Comarnescu ne-a propus să organizăm la «Fundația Carol I» un ciclu de conferințe-simpozion fie despre câteva mari personalități contemporane, fie despre o serie de probleme actuale. La fiecare simpozion ar fi participat cinci sau șase vorbitori: majoritatea aleși din grupul nostru. [...] Fără să ne dăm seama, gruparea «*Criterion*» luase ființă. Nimeni dintre noi n-a bănuțit, în acea noapte de vară când, în drum spre casă, continuam să căutăm nume și subiecte, că pregăteam cea mai originală și mai semnificativă manifestare colectivă a «tinerei generații». (Cred că încă ne puteam considera tineri. Media de vârstă a nucleului responsabil al grupării era atunci de 25 de ani.)

Și, fără îndoială, nimeni nu-și putuse închipui extraordinarul răsunet pe care-l va avea întreprinderea noastră. [...] Nu bănuțiam, în nici un caz, că vom fi siliți să repetăm anumite simpozioane de câte două sau trei ori.

În duminica următoare, am căzut de acord asupra primelor personalități culturale și politice pe care le vom prezenta și discuta, din perspective diferite, dar complementare, patru sau cinci dintre noi: Gandhi, Lenin, Mussolini, Charlie Chaplin, Proust, Gide, Freud, Bergson, Picasso, Stravinski. Prevăzusem o altă serie de simpozioane, în jurul câtorva probleme: romanul românesc contemporan, arta românească modernă, America și cultura americană, Asia văzută din Occident și alte câteva” (ELIADE, 1991, 247).

Simpozioanele au fost prezidate de personalități de prestigiu ale vieții culturale românești: Constantin Rădulescu-Motru, Mihail Ralea, Paul Zarifopol, Simion Mehedinți, Mihail Manoilescu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Petrovici etc. Dintre combatanții acestor manifestări culturale dedicate marilor personalități ale secolului XX, amintim: Haig Acterian, Pompiliu Constantinescu, Alexandru Vianu, Șerban Cioculescu, Lucrețiu Pătrașcanu, P. Viforeanu, Eugen Ionescu, Henri H. Stahl, Mihail Polihroniade, Emil Gulian, Dan Botta, D. C. Georgescu, Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Paul Sterian, Mircea Vulcănescu, Ion I. Cantacuzino, Al. Mironescu, C. Enescu, Pavel Costin Deleanu, Constantin Floru, Mircea Grigorescu, Anton Holban, I. Popescu-Sibiu, I. Brucăr, N. Bagdasar etc.

Atât din punctul de vedere al problematicei abordate, cât și prin poziția spiritual-ideologică și politică a combatanților, simpozioanele și conferințele criterioniste au dat un nou înțeles și o nouă interpretare vieții culturale bucureștene, înviorând-o. „Prietenii și adversarii de idei ieșeau din cetatea scrisului în avanscena amfiteatrului de la Fundația «Carol» (actuala Bibliotecă Centrală Universitară) și își încrucișau spadele, folosind, de această dată, mai degrabă argumentele decât adjectivele” (DIACONU, în VULCĂNESCU, 1996, 24). Tinerii conferențieri pe scena publică s-au „războit” contra falselor valori, și „spiritul nostru de contestație – spune Ionel Jianu – a fost pe un

plan de valori, și nu pe un plan de revendicări materiale. Și asta ne deosebește de contestațiile de astăzi (este vorba despre realitatea anilor '70, moment în care a fost realizat interviul – n. n.) Noi n-am vrut să transformăm societatea, noi am vrut să transformăm felul de a gândi lumea. [...] ...noi am avut aerul de a fi foarte bătaioși, pentru că nu cruțam pe nimeni și nu menajam pe nimeni, într-o lume în care erau anumite ierarhii care trebuiau menajate. Atunci când aveam ceva de spus puțin ne păsa dacă se supăra un ministru, un profesor universitar sau un alt potentat al zilei. Aveam curajul opiniei noastre. Și aveam o opinie sinceră, fermă și intransigentă. Cred că am fost considerați teribiliști pentru că am fost intransigenți într-o lume care era [...] supusă tuturor compromisurilor și am fost considerați teribili pentru că întotdeauna am afirmat cu tărie convingerile noastre” (JIANU, în LOVINESCU, 1992, 69, 74).

Majoritatea conferințelor de la „Criterion” trimit cu gândul la „prelecțiunile publice” de la „Junimea” lui Titu Maiorescu. Aceasta dat fiind faptul că erau discuții controversate, dar și pentru că se exprimau prin diferite personalități idei diverse, unele chiar opuse: „Firește, aceste manifestări au impus gruparea în conștiința publică, potențând interesul pentru scrierile acestor tineri. Se repeta aproape aidoma, episodul propulsării «Junimii» în faza dinaintea apariției «Convorbirilor literare», prin ciclul de conferințe în epocă sub denumirea de «prelecțiuni populare»...” (ORNEA, 1996, 151-152).

Într-unul din studiile sale, criticul Liviu Antonesei aseamănă asociația „Criterion”-ului cu „Junimea”, afirmând cu simpatie, despre inaugurarea acțiunii culturale criterioniste: „acesta va fi începutul celei mai fascinante aventuri spirituale din epoca interbelică, care nu poate fi comparată, poate, decât cu activitatea Societății Junimea în secolul precedent. Ca și în cazul Junimii, membrii grupării interbelice veneau din orizonturi culturale diferite (literatură, filosofie, jurnalism, pictură, coregrafie etc.), dar, spre deosebire de Junimea, ei împărtășeau și convingeri politice și spirituale dintre cele mai diverse. Dacă Junimea fusese o direcție, «direcția nouă» în cultura românească din veacul trecut, asociația interbelică a reprezentat o încercare de sinteză a ceea ce era mai valoros în toate orientările tinerei generații. Criterionul nu a fost un fragment oricât de important, al tinerei generații, ci expresia spiritului acelei generații în cvasitotalitatea sa. Deosebit de vechea Junime, i-au lipsit însă timpul și mijloacele pentru a putea accede la reformarea instituțiilor epocii” (ANTONESEI, în CULTURE AND SOCIETY, 1985, 191-192).

Prima dezbatere publică a criterioniștilor a avut loc în data de 23 octombrie 1932, fiind prezidată de profesorul C. I. Parhon. Alături de Mircea Eliade, au mai luat parte la conferință Ion Cantacuzino, Mircea Vulcănescu, Henri H. Stahl. Sala unde s-a ținut conferința devenise la un moment dat neîncăpătoare, era o înghesuială de nedescris, toată lumea voia să ia parte la această conferință, iar aceasta a fost reluată apoi de două ori.

În toamna aceluiași an, un al doilea ciclu de conferințe a fost consacrat temei *Cultura românească actuală*. Aceasta a fost desfășurată sub forma a mai multor conferințe însoțite de lectură, cuprinzând poezia, teatrul, romanul, esul și critica, dar și artele plastice, muzica, dansul, arhitectura, ziaristica, curentele de idei și filosofia.

La începutul anului 1933, tinerii criterioniști au continuat cu diverse teme, iar în toamna aceluiași an a fost organizat ciclul de simpozioane intitulat *Tendențe 1933** în cadrul căruia au fost

* Asociația de Arte, Litere și Filosofie „Criterion” organiza la Fundația „Carol I” în fiecare miercuri seara, un ciclu de simpozioane – *Tendențe 1933*, cu următorul program: 25 ianuarie – *Directivele spirituale ale generației tinere*, președinte: Nae Ionescu, participanți: Mircea Eliade – *Autenticitatea*, Petru Manoliu – *Agonia*, Paul Sterian – *Ortodoxia*, Petru Comarnescu – *Neoclasicismul*, Constantin Noica – *Istorismul prin resemnare*; 1 februarie – *Directivele politice ale generației tinere*, președinte: Simion Mehedinți, participanți: Octavian Neamțu – *Naționalismul integral*, Dr. N. Trifu – *Antisemitismul*, Toma Vlădescu – *Corporatismul*, Alexandru Christian Tell – *Reacțiunea*, Mihail Polihroniade – *Dictatura*, Henri H. Stahl – *Autohtonismul*, Richard Hillard – *Democrația individualistă*, Mircea Grigorescu – *Social-democrația*, Constantin Enescu – *Țărănismul*, Petre Pandrea – *Socialismul integral*; 8 februarie – *Directivele economice imediate: soluții monetare*, președinte: prof. G. Tașcă, participanți: Mircea Durma – *Stabilizarea*, Constantin Pandlele – *Restabilizarea*, Corneliu Rudescu – *Dubla circulație*; 15 februarie – *Directive literare*, președinte: Eugen Lovinescu, participanți: Ionel Jianu – *Sinceritatea*, Mircea Eliade – *Subiectivismul*, Mihail Sebastian – *Obiectivismul*, Șerban Cioculescu – *Tehnica literară*, Petre Pandrea – *Literatura proletară*, Anton Golopenția – *Literatura țărănească*, Dan Botta – *Purismul*; 22 februarie – *Tendențe în filosofie: metafizică sau știință pozitivă*, președinte: profesor Rădulescu-Motru, participanți: Al. Popescu – *Pozitivismul scientist*, Constantin Noica –

discutate diferite probleme actuale, printre care: *Autarhie?*, *Dictatură?*, *Război?*, *Sensul vieții în literatura actuală*, *Fenomenologie?*, *Destinul civilizației*, *Rasă?*, *Neoclasicism?*, etc. Un al doilea ciclu era intitulat *Marile momente ale muzicii*, aceste simpozioane ținându-se în sala Dalles. Printre acestea, a doua conferință a fost dedicată *Expresionismului și noului clasicism*, fiind rostită de Paul Sterian.

Publicul ce asista la aceste înfocate simpozioane era plăcut surprins de dialogul mereu existent între membrii „*Criterionului*”. Dezbaterile erau caracterizate prin spontaneitatea dialogului. (HANDOCA, 2000, 100). Însă, succesul răsunător al acestor simpozioane a stârnit invidia și ura, fapt ce a dus, mai târziu, în 1934, la desființarea asociației „*Criterion*”.

Despre impresiile de după conferințe ale membrilor grupului, Mircea Eliade relatează în *Memoriile sale*: „Pentru membrii «*Criterionului*» simpozionului nu se încheia în sala «*Fundației*». Ne adunam toți la cafeneaua «*Corso*», unde ocupam un colț întreg, la etaj, și continuam discuția până după miezul nopții. De obicei, Dan Botta, care participa foarte rar la simpozioane, își exprima succint, dar necruțător, impresiile, nu uita niciodată să ne amintească răspunderea pe care o aveam față de public. Pentru el, asta însemna în primul rând datoria de a ridica publicul, nu până la noi, ci dincolo de noi, până la idealurile noastre. Dan Botta credea că «*Criterion*» poate efectua, în mințile celor mai inteligenți dintre ascultători, o operație de *anamnesis* platoniciană. Asistând la simpozioanele noastre, unde erau prezentate și dezbătute atâtea puncte de vedere, publicul asista de fapt la un nou tip de dialog socratic. Scopul pe care-l urmăream nu era numai informația, ci, în primul rând, «*trezirea*» auditorilor, confruntarea lor cu ideile, și, în cele din urmă, modificarea modului lor de a fi în lume.

Evident, urmau lungi, însuflețite discuții.” (ELIADE, 1991, 256).

Deși grupul „*Criterion*” era cunoscut mai ales prin simpozioanele de succes pe care le realiza, în cadrul acestuia au activat și o serie de alte secții, cum ar fi cea de literatură și critică, de muzică, plastică, teatru etc. La realizarea acestor manifestări culturale au participat numeroși artiști ai vremii, printre care: Mac Constantinescu, Sorana Țopa, Florica Capsali, Lilly Popovici, Apriliana Medianu, Sandu Eliad, A. Pop-Marțian etc.

În cadrul mișcării criterioniste au existat patru „grupuri”. Unul dintre ele a fost preocupat îndeosebi de aspectul cultural propriu-zis, interesat de menținerea unității acestei asociații, pentru a înfăptui prin conlucrare – destul de tensionată, dar nu până la dezbinarea grupării. Era stimulativă prin libera exprimare a poziției proprii și prin dispută – o nouă spiritualitate culturală românească. Din acest prim „grup” au făcut parte: Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Constantin Noica, Emil Cioran, Dan Botta, Paul Sterian etc. Alte două grupuri din cadrul asociației și-au canalizat forțele asupra aspectului politic al conlucrării culturale. Între aceste două grupuri s-au iscat diferite tensiuni provocate de împrejurările sociale și politice ale sistemului național din acea perioadă. Aceste tensiuni s-au accentuat chiar pe parcursul simpozioanelor, unii dintre membrii

Criticismul, I. Brucăr – *Empirio-criticismul*, Emil Cioran (N. Tatu) – *Pragmatismul*, Constatin Floru – *Fenomenologia*, Petru Comarnescu – *Neoidealismul*, Mircea Vulcănescu – *Neorealismul*, Mircea Eliade – *Metafizica, atitudine ireductibilă*, Paul Sterian – *Teologia*; 1 martie – *Tendințe în politica externă: pace sau război?*, președinte: I. G. Duca, participanți: Eugen Titeanu – *Imperialismul războinic*, Petru Comarnescu – *Dezarmarea generală*, Mihail Polihroniade – *Pacea armată și sistemul alianțelor*, Sebastian Șerbescu – *Pactele și securitatea*, M. Antonescu – *Arbitrajul obligator și armata internațională*, R. Hillard – *Societatea Națiunilor și Federația Mondială*; 8 martie – *Directive culturale*, președinte: Tudor Vianu, participanți: Emil Cioran – *Cultura individualistă*, Petre Pandrea – *Cultura de clasă*, Al. Dima – *Naționalismul cultural*, Petru Comarnescu – *Umanismul*, Mircea Eliade – *Universalismul*, Dan Botta – *Transcendentalismul*, Paul Sterian – *Cultura teologală*; 15 martie – *Tendințe în fizica actuală: problema materiei*, președinte: prof. G. Țițeica, participanți: Octav Onicescu – *Mecanica statistică* (Schrödinger), Sabba Ștefănescu – *Mecanica simbolică* (Dirac), Sergiu Condrea – *Mecanica ondulatorie* (De Broglie); 22 martie – *Tendințe în arta contemporană*; 30 martie – *Directive generale economice*, președinte: Virgil Madgearu, participanți: G. Strat – *Individualismul liberal*, Constantin Pandele – *Neoliberalismul*, Mircea Pienescu – *Cooperația*, G. Vlădescu-Răcoasa – *Sindicalismul*, Grigore Manoilescu – *Corporatismul*, Mircea Grigorescu – *Comunismul*; 5 aprilie – *Tendințe în politica internă: statul românesc*, președinte: prof. Nae Ionescu, participanți: Mihail Polihroniade – *Deficiențele statului actual*, Henri H. Stahl – *Explicarea statului actual*, Petre Viforeanu – *Statul burghez*, Petre Pandrea – *Statul proletar*, Toma Vlădescu – *Statul corporativ*, Constantin Enescu – *Statul țărănesc*, Octavian Neamțu – *Statul național*. Transcrierea s-a făcut după un text dactilografiat al lui Mircea Vulcănescu. Sunt două exemplare, ambele conțin adăugiri și modificări de nume; apud „*Manuscriptum*”. Număr special Mircea Vulcănescu, an XXVII, nr. 1-2 (102-103), 1996, p. 231-234

reprezentând stânga sau evoluând spre ea, cum au fost Lucrețiu Pătrășcanu, Mircea Grigorescu, iar alții reprezentând dreapta sau evoluând spre ea, cum au fost Mihail Polihroniade, Pavel Costin Deleanu. Cel de-al patrulea grup se arăta indiferent față de aspectul politic, tinzând din ce în ce mai mult spre ideile primului grup. Din acest grup făceau parte majoritatea artiștilor, dar și Constantin Floru, Ionel Gherea, fiul lui Constantin Dobrogeanu-Gherea etc.

Dar cum orice început are și sfârșit, și asociația „Criterion” s-a destrămat în cele din urmă. Dezbinarea s-a produs ca urmare a presiunii sistemului global și a tensiunii politice interne care s-au dovedit mult mai puternice decât aspirația tinerilor membri care și-au pus nădejdea într-o nouă spiritualitate, dar și într-o nouă cultură. Au existat numeroase controverse și dispute la adresa acestui nou tip de spiritualitate. Ca răspuns atacurilor lui Camil Petrescu la adresa „tinerei generații”, Mircea Eliade precizează: „...orice generație se angrenează în istorie, și istoria e un dinamism spiritual, [...] iar formele spiritului, realizându-se în funcțiuni sociale și evenimente istorice, *se depășesc*. Orice generație efectiv *nouă* aduce o *spiritualitate nouă*.” (ELIADE, 2008, 179).

Unul dintre criticii acestei grupări de tineri intelectuali, Nicolae Crevedia, a numit-o în multe rânduri „Cretinion”, însă reacția lui Mircea Eliade a fost promptă, subliniind orientarea conferințelor tinerilor „cretinionisti”: „să fii cretin – adică să te încapățânezi a face cultură, a crea colaborări între mai multe elite intelectuale, a scrie și a vorbi fără nicio răsplată, împotriva interesului tău, știind prea bine că vei oțărî invidia și acreala mai marilor tăi, că nu vei găsi nici sprijin, nici încurajări, nici colaborare. E de-a dreptul cretin să-ți pierzi timpul discutând probleme neremuneratorii, la «Fundatie», în loc de a-ți căuta anumiți stăpâni cari nu te vor lăsa să mori de foame, și a manifesta patriotic din ordinul lor. Numai un grup de cretini vor spera că libertatea și generozitatea spirituală pot dura mult timp într-o piață. [...] Proștii ăștia au crezut că se poate schimba ceva în această țară, numai pildă bună să dea. Cretinii ăștia au crezut în cultură, în artă, în gândire – când puteau crede numai pe jumătate în politică. Naivii ăștia au avut un ideal. Au bănuțit altceva înapoia pânzei turburi a vremilor turburi [...] și nu s-au dezmeticit nici acum. [...] Cretini desăvârșiți, stăruie în munca lor ingrată, de pioniering în jungla culturii românești. [...] Într-o țară de sfinți și de înțelepți, de inteligențe și de magnificențe etice – cretinii nu sunt tocmai de aruncat. Eu, cel puțin, sunt de-a dreptul orgolios că mă număr printre ei.” (ELIADE, 2008, 180)

Despre importanța pe care a avut-o gruparea „Criterion” în epocă, Marin Diaconu e de părere că „ea a rămas totuși ca o frumoasă strădanie și aspirație culturală a tinerilor de a conferi un sens convergent, chiar dacă nu și unitar, pe fondul unei tensiuni concrescătoare.” (DIACONU, în VULCĂNESCU, 1996, 26)

Tot despre grupare, Mircea Vulcănescu nota: „Asociația «Criterion» era o încercare de manifestare în comun a tinerei generații, o tribună, ci nu un curent sau o doctrină. Ea reunea tineretul de orice opinii, doritor să discute împreună problemele vremii, cerându-i o singură condiție: respectul opiniilor potrivnice, ca manifestări ale gândului, chiar dacă nu erau împărtășite. Asociația își închipuia că divergențele de păreri nu înlătură cu necesitate stima reciprocă. Deasupra deosebirilor de păreri, tineretul credea că poate dura o prietenie care să servească de cadru material și spiritual unei clarificări oneste a problemelor în fața opiniei publice.” (VULCĂNESCU, 2005, 747)

Mulți ani mai târziu, la data de 1 noiembrie 1946, Mircea Eliade nota în *Jurnalul* său: „Explicam unui tânăr român, născut și crescut într-un orașel de provincie, ce-a însemnat gruparea «Criterion», în Bucureștii anilor 1933-1937, și în ce măsură poate fi comparată popularitatea pe care o dobândiseră acei câțiva tineri scriitori și filosofi cu voga existențialistă a Parisului de astăzi. Ca și J. P. Sartre, Camus, Simone de Beauvoir, membrii «Criterionului» se manifestau pe planuri multiple – conferințe publice, articole în reviste săptămânale și ziare de mare tiraj, romane, filosofie, critică literară și teatrală, eseistică. «Criterionul» a însemnat depășirea momentului universitar în cultură, coborârea intelectualului în arenă, contactul direct cu publicul, îndeosebi cu tineretul; exact ceea ce au încercat, și izbutit, existențialiștii parizieni. Sartre are, și își impune, un «sistem de filosofie»; noi nu aveam, dar majoritatea criterioniștilor erau un fel de «existențialiști» care se ignorau. Ceea ce îi interesa în primul rând era «autenticitatea», experiența imediată, concretul de ordin autobiografic; de aici pasiunea pentru jurnalele intime, pentru confesiuni și «documente». Dacă «Criterionul» ar fi

avut un alt instrument de expresie decât limba română, ar fi fost considerat drept cel mai interesant precursor al existențialismului francez de astăzi.” (ELIADE, 1993, 93-94)

Unul dintre proiectele nerealizate ale Asociației „*Criterion*”, în scurta ei perioadă de existență, a fost editarea unei publicații proprii în care să își găsească locul diferitele conferințe susținute, dar și alte probleme de cultură românească ce-i frământau pe reprezentanții „tinerii generații”.

2.3. Revista „*Criterion*”

Totuși, după câteva luni de la destrămarea grupării, în toamna anului 1934, a apărut o publicație, „*Criterion*”, dar nu ca organ al asociației dizolvate: „Revista «*Criterion*» nu e deci revista unui grup cu tendințe ideologice comune, ci revista unui grup, rămas pe vechile poziții, care crede că, pentru lămurirea tuturor problemelor, instrumentul principal de lucru e discuția, gândirea reflexivă, confruntarea conștiințioasă a faptelor și a pretențiilor și a faptelor cu pretențiile. Revista «*Criterion*» nu reprezintă deci decât o metodă. Nici unul dintre colaboratori nu vorbește în numele grupării, ci fiecare în numele lui. Dacă au luat numele fostei asociații și haina fostei «*Idei Europene*», au făcut-o, ca un omagiu, pentru două direcții față de care s-ar dori în continuitate.” (VULCĂNESCU, 2005, 748)

Publicația s-a intitulat „*Criterion. Revistă de arte, litere și filosofie*”, a apărut în București, în numai șapte numere, între 15 octombrie 1934 și februarie 1935. În caseta redacțională a revistei se atrăgea atenția că revista „*Criterion*” nu reprezenta Asociația de arte, litere și filosofie care a avut același nume.

Printre redactorii acestei reviste s-au numărat: Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Henri H. Stahl, Mircea Vulcănescu, Ion Cantacuzino, Alexandru Cristian Tell și Constantin Enescu, toți foști membrii ai asociației „*Criterion*” ce a activat între anii 1932-1934. Aceștia au vrut să-și continue în cadrul acestei publicații propriile idei pe care le-au expus în și conferințele și simpozioanele lor: „...acest dialog permanent, aceste dueluri publice de idei, dau naștere sentimentului de *fair play* intelectual, prin care se remarcă demersul publicistic al tinerilor Generației '27, în speță al celor de la «*Criterion*» – dimensiune esențială a efortului lor cultural, în luptă cu vremea și vremurile – conștiință cultural transfigurată, prin act publicistic, în faptă de politică culturală. Se poate vorbi de asumarea rolului paideic, în conștiința criterioniștilor...” (POSADA, 2006, 123)

Revista „*Criterion*” a fost o publicație consacrată ideii unei noi spiritualități, la rândul ei, confruntată cu realitatea românească, dar și cu cea europeană, nefiind totdeauna de o orientare spiritualistă.

Dintre colaboratorii revistei amintim pe Anton Golopenția, Octav Șuluțiu, Dan Botta etc. Rubricile aveau denumiri sugestive: *Un om, O idee, O carte, O problemă; ...și câteva puncte de vedere* etc. Dintre articolele și studiile publicate în paginile acestei reviste enumerăm: Petru Comarnescu, *Dezacordul dintre adevărurile spiritului și fenomenele prezentului*; Constantin Noica, *Moartea omului de mâine, Problematică*; Mircea Eliade, *Poimâine, De ce sunt intelectualii lași?, Reabilitarea spiritualității*; Mircea Vulcănescu, *Spiritualitate, Generație, Un desen, În jurul filosofiei lui Blaga*; Dan Botta, *Puterea cuvântului*; Anton Galopenția, *Situația intelectualilor români* etc. Fiecare număr al publicației conținea și câte o ilustrație însoțită de un comentariu: un desen al lui Rafael reprezentându-l pe Aristotel, în numărul 1; o mască populară de la Nereju, în numărul 2; un desen al lui Brâncuși, în numărul 5; o gravură de Goya, în numerele 6-7.

În cadrul mișcării de la „*Criterion*”, conferențiarul Mircea Eliade a susținut câteva simpozioane despre India în diferite localități de pe malul Dunării: Turnu Măgurele, Oltenița, Roșiori de Vede. Descrierea acestora, dar și a publicului, apar evocate în *Memoriile* sale.

Mai apoi, în perioada 1934-1937, sub egida Fundațiilor Regale, Mircea Eliade va ține alte câteva zeci de conferințe în provincie, în care abordează probleme de cultură românească.

În anul 1937, Mircea Eliade se află la Sibiu, cu ocazia organizării unui ciclu de conferințe sub îndrumarea profesoarei Ecaterina Săndulescu, pentru strângerea de fonduri în vederea ridicării unei statui a lui Mihai Eminescu. După conferința lui Ionel Teodoreanu, *Cum am scris Medelenii*, Mircea Eliade ia cuvântul și ține conferința cu tema *Cultura și rațiunea*. Despre aceasta autorul transilvănean Eugen Onu notează: „Făcând considerații asupra resurselor vitale, de integrare a

sensului existenței, caracteristicile spiritualității românești (și prezența în folclor, dar și în creația lui Lucian Blaga, de pildă), își exprima în cele din urmă convingerea că poporului nostru îi e hărăzit, pentru viitor, un destin major în planul culturii” (ONU, în HANDOCA, 1992, 368)

Apoi au urmat și multe alte conferințe asemănătoare susținute în diferite colțuri ale țării.

Diverse conferințe a susținut Mircea Eliade și la Universitatea din București, între anii 1933 și 1937, suplinind catedra de metafizică a profesorului și mentorului său, Nae Ionescu.

De-a lungul întregii sale activități științifice, Mircea Eliade a susținut sute de conferințe în întreaga lume, cum ar fi: cursul de la Școala de Înalte Studii din Paris, conferințe susținute la Ascona, Roma, Chicago, Tokyo, New York, Padova, Strasbourg, Amsterdam, Freiburg, München, Marburg, Geneva, Mexico, La Plata, Stockholm, Turku, Buenos Aires, Bruxelles etc.

După destrămarea grupării „Criterion”, dar și după desființarea revistei omonime, foștii membri ai asociației, discipolii lui Nae Ionescu, au scos și alte publicații în care își exprimau propriile idei cu privire la diversele probleme ce îi frământau. Printre aceste publicații, de scurtă durată, s-au numărat: „Acțiune și reacțiune” (1929-1930), „Axa” (1932-1933; 1940-1941), „Bobi” (1932-1933), „Vestitorii” (1936), „Ideea europeană” (1935-1937), „Iconar” (1935-1937) etc. Pe lângă acestea, au mai colaborat și la alte reviste și ziare săptămânale, cum au fost: „Cuvântul”, „Buna-vestire”, „Vremea”, „Credința”, „Ultima oră”, „Curentul” etc.

Vizavi de acești discipoli, criticul Ov. S. Crohmălniceanu nota: „Tinerii amintiți, mulți dintre ei neobișnuit de dotați, ca Mircea Eliade, Emil Cioran, Mircea Vulcănescu ori Constantin Noica, resimțeau acut mediocritatea vieții burgheze și haosul ei descurajant, pe care îl agrava marea criză economică. Drama lor era de a fi fost educați în climatul spiritualist al vremii. Revolta pe care le-o trezeau inertiile dezolante din jur, dispoziția juvenilă de a sparge tiparele sclerizate ale existenței, nerăbdarea, gustul faptei, toate erau canalizate astfel într-o direcție funestă. Formația lor împingea să identifice orice distincție intelectuală cu vorbăria goală și, sătui de ea, să o înscrie sub semnul anemiei vitale și al neputinței. La fel, imperativele morale erau tentați să le considere ipocrizii burgheze, forme de protejare a unei lumi îmbătrânite și timorate. Victime ale acestor reprezentări false, mulți dintre ei credeau sincer că propovăduirea sentimentului catastrofic are o funcție salutară, grăbind degajarea terenului de vestigii muribunde. Învățați a disprețui materialismul istoric și orice determinism economico-social, refuzau să vadă, îndărătul valului de barbarie care se ridica, interesele claselor stăpânitoare, și se arătau dispuși să descopere aici explozia unor forțe istorice obscure, pornite pe lichidarea a tot ce nu e organic, viu, cu viitor. Nae Ionescu a cheltuit o enormă energie spre a demonstra în zeci de articole că instituțiile Europei burgheze sunt înjghebări artificiale, raționaliste, și nu structuri firești. O întreagă literatură cu aceeași optică proclama sfârșitul unei lumi «juridice» și invita tineretul să accelereze înlocuirea ei prin alta «reală» – pe orice cale. Nihilismului intelectualist i se imprima astfel o formă disperată, dispusă să justifice călcarea în picioare a principiilor etice elementare și să exalte aventura, disponibilitatea la orice fel de acțiune, fie ea și scelerată. Făcând din spaima de «neant», adică de «nimicie», de «moarte», motorul principal al vieții, existențialismul german ajunsese, prin Heidegger, la aceste ultime poziții filosofice înclinate să pactizeze cu fascismul. «Trăirismul» românesc a fost o variantă a unor astfel de concepții nihiliste și el s-a raliat până la urmă legionarismului. Discipolii lui Nae Ionescu împărtășeau numeroase sentimente ale gândiriștilor. Ca și aceștia, ei erau animați de o ură fără margini împotriva raționalismului, evoluționismului și pozitivismului scientist. Toate trei reprezentau pentru dânsii produsele «blestematului» secol al XIX-lea.” (CROHMĂLNICEANU, 1972, 106)

Concluzie

În ciuda tuturor acuzațiilor aduse, mișcarea criterionistă a avut un rol important în cultura românească interbelică. Simpozioanele susținute de membrii „tinerei generații” au făcut furori la vremea respectivă și au avut un veritabil succes, lăsând ecouri răsunătoare în mentalitatea întregii intelectualități românești, dar și în cea a publicului.

Bibliografie

CROHMĂLNICEANU, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, ediție revăzută, volumul I, capitolul II: *Publicații, grupări și direcții literare*, București, Editura Minerva, 1972

ELIADE, Mircea, *Jurnal, I (1941-1969)*, ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1993

ELIADE, Mircea, *Memorii, I (1907-1960), Partea a treia, Promisiunile echinocțiului*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1991

ELIADE, Mircea, *Virilitate și asceză. Scrieri de tinerețe, 1928*, îngrijirea ediției, note și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2008

GLIGOR, Mihaela, *Mircea Eliade. Anii tulburi: 1932-1938*, prefață de Liviu Antonesei, București, Editura EuroPress Grup, 2007

HANDOCA, Mircea, *Mircea Eliade. Câteva ipostaze ale unei personalități proteice*, București, Editura Minerva, 1992

HANDOCA, Mircea, *Pro Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000

LOVINESCU, Monica, *Întrevederi cu Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Ștefan Lupășcu și Grigore Cugler*, București, Editura Cartea Românească, 1992

ORNEA, Zigu, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, ediție revăzută, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996

POSADA, Mihai, *Opera publicistică a lui Mircea Eliade*, cu o prefață de Mircea Tomuș, București, Editura Criterion Publishing, 2006

ȚURCANU, Florin, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, traducere din franceză de Monica Anghel și Dragoș Dodu, cu o prefață de Zoe Petre, București, Editura Humanitas, 2005

URSACHE, Petru, *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade*, ediția I, București, Editura Coresi, 1993; ediția a II-a, Iași, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 1999; ediția a III-a, revăzută și dezvoltată, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2008

VULCĂNESCU, Mircea, *Opere, I Pentru o nouă spiritualitate filosofică. Către ființa spiritualității românești, I. Dimensiunea românească a existenței*, ediție îngrijită de Marin Diaconu, prefață de Eugen Simion (8 august 2005), cu un studiu introductiv (*Un chip spiritual al vremii...*) de Marin Diaconu, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, Colecția „Opere Fundamentale” și Editura Univers Enciclopedic, 2005

VULCĂNESCU, Mircea, *Pentru o nouă spiritualitate filosofică. Dimensiunea românească a existenței, I*, cuvânt înainte (*Amintiri despre Mircea Vulcănescu*) de Constantin Noica, selecția textelor, note și comentarii de Marin Diaconu și Zaharia Balica, București, Editura Eminescu, 1996

ZUB, Al. (edit), *Culture and Society (Cultură și societate)*, „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, Editura Academiei, 1985

FROM SUFFIX –*UL* TO THE MORPHEME *AL*: A FORMAL CAUSE OF NOMINAL DEFLEXIVITY IN ROMANIAN

DU SUFFIXE –*UL* AU MORPHÈME *AL* : UNE CAUSE FORMELLE DE DÉFLEXIVITÉ NOMINALE EN ROUMAIN

Pierre BLANCHAUD¹

RWTH Aachen

E-mail: pierre.blanchaud@ifaar.rwth-aachen.de

Abstract

Among the languages which possess the definite article, the most place it before the noun. A minority, to which the Rumanian language belongs, places it, other than that, after the substantive in form of a suffix. But this second solution to the linguistic problem of the article is of a less good quality than the first. Romanian, which first chose the postposition, now shows a tendency to the anteposition. It is slowly detaching itself of the suffixed paradigm –ul and tries to replace it by morpho-syntaxes which take their position before the substantive. The independent morpheme al plays a central part in this evolution.

Résumé

La plupart des langues qui possèdent l'article défini le placent avant le substantif. Une minorité dont fait partie le roumain le place au contraire après, sous forme de suffixe. Mais cette deuxième solution donnée au problème linguistique de l'article est de moins bonne qualité que la première. Le roumain, qui avait d'abord choisi la postposition, tend maintenant vers l'antéposition. Il se déprend lentement du paradigme suffixé –ul et cherche à le remplacer par des morphosyntaxes qui prennent place devant le substantif. Le morphème indépendant al joue un rôle central dans cette évolution.

Keywords: psychomechanics, morphosyntax, anteposition, postposition, deflexivity.

Mots-clés: psychomécanique, morphosyntaxe, antéposition, postposition, déflexivité.

Introduction

Le substantif roumain comporte officiellement cinq cas de flexion : le nominatif, l'accusatif, le génitif, le datif et le vocatif.² La persistance de désinences casuelles fait que, parmi les langues romanes, c'est cet idiome qui se prête le mieux à l'observation du procès de la déflexivité nominale. Cela ne veut pas dire pour autant qu'en roumain ce procès en serait seulement à ses débuts. Au contraire : celui-ci est engagé de longue date puisqu'aujourd'hui le substantif est largement déchargé de la tâche de porter lui-même les désinences et que c'est surtout le déterminant qui s'en charge. Disons simplement qu'en roumain, la déflexivité nominale se poursuit sous nos yeux alors qu'elle est achevée ailleurs. C'est d'un progrès de cette déflexivité que je me propose de traiter ici. Mais il me faut d'abord justifier le syntagme *cause formelle* contenu dans le titre de l'article.

¹ Lecteur de français, Romanistik.

² Je tiens à remercier Mme Anne Cerbe pour les précisions qu'elle m'a fournies sur le roumain.

Pour chaque événement ou fait nouveau, la tradition philosophique distingue une *cause matérielle*, une *cause finale*, une *cause efficiente* et une *cause formelle*. Appliqués au changement linguistique, ces quatre concepts rendent compte aussi bien de la nécessité qui préside à ce changement que du hasard qui l'engendre. La *cause matérielle* ou *immanente* est l'état de langue historiquement donné à partir duquel se produisent les changements. Si on peut parler de « cause » à propos de cet état de départ, c'est non seulement parce qu'il fournit la matière sémantique ou sémiologique destinée à être transformée, mais aussi parce qu'il va contribuer à déterminer le cadre du changement. Par rapport aux fautes et trouvailles du discours quotidien susceptibles de créer la nouveauté, la cause matérielle fonctionne en effet comme une matrice de discernement. Parmi ces fautes et trouvailles, seules auront une chance de s'intégrer au plan de puissance ou système de la langue celles qui seront compatibles avec cette matrice cadre. Les autres n'auront aucun avenir. Ainsi, dans la mesure où elle écarte les hasards incompatibles avec son organisation interne, la cause matérielle appartient au côté « nécessité » du changement linguistique. Quant à la *cause finale* ou *transcendante*, que GG³ appelle aussi *visée de langue*, elle est ce qui, dans le nouvel état auquel aura conduit le changement, différera de l'état de départ. Autrement dit : elle est ce nouvel état lui-même auquel les locuteurs s'efforcent inconsciemment de parvenir. La visée des langues indo-européennes est la déflexivité, c'est-à-dire l'élimination progressive de la morphologie interne au nom et au verbe et son remplacement par un système de mots indépendants. Cette cause finale a elle aussi une fonction de discernement : parmi les fautes et trouvailles du langage quotidien, elle accepte seulement les apports qui servent à réaliser la finalité qu'elle est. Elle relève donc également du côté « nécessité » du changement. Ce qui en revanche ressortit au côté « hasard » de ce même changement, c'est la *cause efficiente* ou *pragmatique*, c'est-à-dire la communauté humaine qui parle l'idiome considéré et constitue la force collective inconsciente porteuse de la nouveauté. Chaque communauté de locuteurs est le produit d'une histoire, et elle est prise à tout instant dans des relations pragmatiques (politiques, économiques, sociales, matérielles...). Si ces facteurs pragmatiques sont intimement mêlés au langage quotidien, ils restent néanmoins extérieurs à la logique intrinsèque du changement linguistique. Prenons par exemple les pays qui utilisent aujourd'hui le français : quelles que soient leurs situations politiques et économiques, celles-ci n'influent en rien sur le procès de déflexivité verbale actuellement en cours dans cet idiome.⁴ Par rapport à la logique intrinsèque de la langue, la cause efficiente ou pragmatique reste donc une sorte de grand hasard extérieur. Mais elle ne cesse aussi de produire un autre hasard, intérieur celui-là, intrinsèque à l'idiome considéré – le hasard qui entraîne la destruction permanente de la langue et sa reconstruction concomitante. C'est ce second hasard que nous appellerons ici la *cause formelle* du changement linguistique. Ce dernier peut donc être défini comme étant le produit d'un double hasard (les causes efficiente et formelle) se déployant dans le cadre d'une double nécessité (les causes matérielle et finale). Notons enfin qu'appliquées à l'histoire d'une langue, ces quatre causes comportent toutes des pluralités internes. Les causes matérielle et finale se recomposent des sous-systèmes de l'idiome considéré à deux moments successifs de son évolution. La cause efficiente est hétérogène par nature : il y a toujours des populations différentes au sein d'une même communauté linguistique. Quant à la dénomination « cause formelle », elle subsume en fait les mille voies qu'emprunte cette communauté pour faire évoluer la langue. L'intention du présent travail est de mettre en évidence une des voies formelles prises présentement par le roumain.

C'est *officiellement*, avons-nous dit, que le substantif roumain comporte encore cinq cas de flexion. Mais dans la réalité de l'usage quotidien, il n'en existe plus que trois : une synapse nominatif-accusatif (*un barbat* = *un homme* et *barbatul* = *l'homme*), une quasi-synapse génitif-datif (*unui barbat* = *d'un homme* ou *à un homme* et *barbatului* = *de l'homme* ou *à l'homme*) et un vocatif

³ Le présent travail devant beaucoup au linguiste Gustave Guillaume, ce dernier est mentionné ici par ses initiales.

⁴ Le seul domaine de la langue sur lequel l'environnement pragmatique exerce une influence non négligeable, c'est le lexique.

(*Barbate ! = Homme ! Barbatule ! = L'homme !*).⁵ On aura remarqué que l'article indéfini (*articolul nehotărât*) constitue un morphème indépendant se plaçant devant le substantif, tandis que le défini (*articolul hotărât*) forme un suffixe auquel viennent s'ajouter la désinence du génitif-datif (*barbat-ul-ui*) ou celle du vocatif (*barbat-ul-e*). En traitant ainsi d'une façon différente chacun des articles, le roumain illustre un fait valable pour toutes les langues qui possèdent ces deux déterminants : alors que l'article indéfini a une *assiette transitoire*, l'article défini a une *assiette notoire*. Il y a donc une certaine logique à ce que le premier prenne place dans le mouvement de saisie du substantif (dans *la transition* qui mène à cette saisie), et à ce que le second vienne confirmer comme suffixe le fait que l'idée exprimée était déjà connue. L'originalité du roumain est de donner par là une traduction « topologique » au contraste *transitoire/ notoire*, alors que d'autres langues le laissent dans l'ombre. Pour autant, il ne faut pas se dissimuler que comparée à l'antéposition de l'article au substantif, sa suffixation constitue une solution de qualité moindre - ce qui explique d'ailleurs que la plupart des langues aient préféré la première solution. Essayons de justifier cette préférence dans une perspective psychomécanique.

Les réalisations d'un signifié de puissance en des signifiés d'effet sont autant de passages d'un virtuel à des actuels. Chaque passage produit une forme et une matière. La forme est toujours « la même », puisqu'il s'agit de la phrase qui contient le signifié d'effet. Or, toute phrase est close sur elle-même, enfermée entre les points qui la limitent. En tant que formes, les phrases obligent le regard qui se pose sur elle à leur rester extérieur. Elles ne peuvent donc être perçues que comme unités arithmétiques : une, deux, trois phrases... Autant dire que de ce point de vue strictement *formel*, aucune phrase n'a de privilège sur les autres. Considérons maintenant, à l'exemple du signifié de langue */homme/*, l'autre point de vue : la dimension *matérielle* ou *sémantique* de l'effectuation. La saisie discursive d'un signifié de puissance, c'est-à-dire sa transformation en signifié d'effet, est à la fois qualitative et quantitative. C'est tantôt le qualitatif qui domine (*un homme remarquable, un homme seul, un homme âgé*), et tantôt le quantitatif (*un seul homme, quelques hommes, beaucoup d'hommes, tous les hommes*). GG appelle *extensités* les variations quantitatives du discours, elles correspondent à différents degrés de l'extension du signifié de langue, laquelle est illimitée en ce sens qu'elle tend vers l'infini. C'est ce mouvement vers l'universel que le locuteur qui aura décidé d'actualiser l'idée puissancielle */homme/* devra fixer à tel ou tel degré d'extension. Soit il bloquera le mouvement à son tout début, et l'on aura une extensité minimale (*un seul homme*) ; soit il l'arrêtera plus tard, ce qui produira des extensités médianes (*quelques hommes, beaucoup d'hommes*) ; soit encore il laissera cette tendance aller jusqu'à l'universel, et il en résultera une extensité maximale (*tous les hommes*). Ainsi, en raison de son extension absolue, le signifié de puissance, dans le moment où il devient signifié d'effet, tend naturellement à rejoindre cet équivalent quantitatif de lui-même qu'est l'extensité illimitée. Il progressera donc vers cette dernière tant qu'il n'aura pas rencontré d'obstacle. Or, la tâche de l'article est justement d'adapter à l'extensité visée par le locuteur cette tendance vers l'illimité que GG appelle *mouvement synthétique*. Et pour accomplir cette tâche, il vaut mieux que ce déterminant soit antéposé, car cela lui permet de contrôler dès le départ le mouvement extensif du substantif. Postposé, l'article sera incapable d'empêcher un essor peut-être excessif du nom, il ne pourra au mieux que le corriger après coup. C'est en ce sens que la postposition constitue une solution de moins bonne qualité au problème linguistique posé. Parlant du roumain, GG écrit (2005, 349) : *L'article est le régulateur de l'extension spatiale du nom. S'il paraît en premier lieu, il n'existe aucun risque que cette extension spatiale aille plus loin qu'il ne convient et qu'il faille ensuite la ramener en arrière, en direction du plus étroit. Tandis que si l'article ne survient qu'après le nom, il risque, par cette survenance tardive, de ne plus pouvoir marquer que la correction d'un mouvement extensif non expressément dirigé par lui et porté plus loin qu'il aurait fallu (...). Dans ce rôle tardif de correcteur d'une extension en passe de devenir excessive, l'article apparaît en contradiction avec le*

⁵ Dans ces exemples comme dans les suivants, les caractères en gras indiquent les articles (*un* et *-ul*) et les marques casuelles qui leur sont attachées (*-ui* au génitif-datif, *-e* au vocatif).

mouvement synthétique, qui va du plus étroit au plus large. Une construction régulière du mot requiert, en effet, que les formes terminales s'ajoutent psychologiquement les unes aux autres suivant un ordre qui est celui de leur capacité synthétique croissante. Cet ordre n'est pas observé si la partie du discours, dont rien ne limite l'extension, se dessine dans l'esprit avant la régulation d'extension qu'en doit produire l'article. On surprend là les raisons qui se sont traduites dans les langues par la tendance nettement indiquée à préposer l'article.

Demandons-nous donc comment *articolul hotărât* pourrait abandonner la postposition suffixée pour adopter cette solution meilleure qu'est l'antéposition. Poser cette question revient en fait à chercher la *voie* ou *cause formelle* qui permettrait de passer de la première à la seconde solution. Et le simple bon sens nous fait avancer l'hypothèse suivante : avant de pouvoir s'antéposer, *articolul hotărât* va devoir sortir du nom, se séparer de lui, s'extrapoler – bref, devenir un morphème autonome. Le procès *systémique* comportera donc deux étapes : 1 *extrapolation* → 2 *antéposition*. Or, il nous semble que ces deux moments successifs coexistent en roumain moderne, même s'ils concernent chacun une autre partie du domaine nominal. C'est dans certaines constructions du génitif que l'on trouve l'extrapolation. Et c'est dans des syntagmes comportant l'adjectif possessif que l'on peut déceler une esquisse d'article antéposé.

On ne peut parler du génitif sans avoir à l'esprit qu'en roumain, tout substantif puissanciel peut accéder au discours de deux manières différentes. Comme le constate Timoc-Bardy (2004, 114-115) : *Etant donné que l'article défini n'existe pas à l'état de mot indépendant, chaque substantif roumain possède deux « éditions » morphologiques : l'une sans article et l'autre comportant l'article défini agglutiné à la fin du mot. C'est le discours qui fait la sélection entre ces deux formes suivant ses besoins.* Ces deux « éditions morphologiques », les grammairiens roumains les appellent respectivement *substantif non articulé* et *substantif articulé*. En conformité avec le principe qui veut que la syntaxe fasse ce que la morphologie ne fait pas, on peut avancer une prévision *théorique* : l'actualisation du substantif non articulé demandera à la mise en syntaxe un effort plus grand. Cette actualisation consistera en une opération plus complexe que celle du substantif articulé – puisque ce dernier, plus riche morphologiquement (et donc aussi sémantiquement) dès le plan de puissance, apportera d'emblée plus d'informations à la syntaxe. Et nous allons faire la constatation *pratique* que c'est en effet ce qui a lieu au génitif – lequel, en roumain comme ailleurs, exprime la détermination d'un *nom à déterminer* par un *nom qui va déterminer*.⁶ Popescu (1997, 92) oppose les deux séries d'exemples :

1. série où le substantif à déterminer est « articulé »

a) <i>Copilul vecinei</i>	l'enfant de la voisine (nom. masc. sing. <i>-ul</i> , gén. fém. <i>-i</i>)
b) <i>Fata vecinului</i>	la fille du voisin (nom. fém. sing. <i>-a</i> , gén. masc. <i>-ului</i>)
c) <i>Copiii vecinei</i>	les enfants de la voisine (nom. masc. plur. <i>-i</i> , gén. fém. <i>-i</i>)
d) <i>Fetele vecinului</i>	les filles du voisin (nom. fém. plur. <i>-ele</i> , gén. masc. <i>-ului</i>)

2. série où le substantif à déterminer n'est pas « articulé »

a) <i>(un) copil al vecinei</i>	(un) enfant de la voisine
b) <i>(o) fată a vecinului</i>	(une) fille du voisin
c) <i>(niște) copii ai vecinei</i>	(des) enfants de la voisine
d) <i>(niște) fete ale vecinului</i>	(des) filles du voisin

Une comparaison entre ces deux séries appelle plusieurs remarques. Munis de l'article portant la marque du génitif, les substantifs qui vont déterminer (*vecinei* et *vecinului*) restent partout les mêmes. C'est concernant les substantif à déterminer que le roumain trace une ligne de partage étonnante selon que ceux-ci sont ou non « articulés ». S'ils le sont (*copilul*, *fata*, *copiii*,

⁶ Ce sont les termes que j'emploierai ici en raison de leur dynamisme – plutôt que ceux, à mon avis trop statiques, de *nom déterminé* et de *nom déterminant*.

fetele), ils portent précocement en eux, dès le plan de puissance, la possibilité de la détermination, et ils pourront être actualisés tels quels. Il suffira, au moment de l'effection, de leur ajouter les substantifs articulés qui vont les déterminer. S'ils ne le sont pas (*copil, fată, copii, fete*), il faudra préparer la détermination en faisant précéder le nom qui va déterminer d'un élément du paradigme *al, a, ai, ale*. Nous tenons donc ici un bel exemple de déflexivité : on passe d'une construction exclusivement morphologique à un syntagme morphosyntaxique. Mais qu'est-ce que ce paradigme qui ressemble à celui de *articolul hotărât* (*-ul, -a, -i, -ele*) sans pourtant se confondre avec lui ? Observons de manière volontairement superficielle le passage de 1a) à 2a) : *copilul* → *copil al...* Nous avons l'impression d'un déséquilibre suivi d'un rééquilibrage. Tout se passe comme si un choc, une commotion traversait le substantif articulé et en détachait l'article suffixé ; et comme si ce dernier, contraint de chercher un nouvel équilibre en tant que morphème indépendant, le trouvait en devenant un avatar de lui-même. Impression qui se répète si l'on passe des exemples b), c) et d) de la série 1. à ceux de la série 2. Ici encore, les morphèmes indépendants de l'une (*a, ai, ale*) ressemblent assez aux articles suffixés de l'autre (*-a, -i, -ele*) pour que saute aux yeux la parenté des deux paradigmes. Mais sauf dans les exemples b), ils ne sont jamais morphologiquement identiques, comme s'il s'agissait aussi de marquer une différence. En tout cas, les exemples ci-dessus illustrent bien les appellations de « pronoms semi-indépendants » ou de « substituts substantivaux » que certains grammairiens roumains donnent aux morphèmes *al, a, ai, ale*. Littéralement, *copil al vecinei* veut dire * *enfant celui voisine-de la*. On voit combien cette morphosyntaxe roumaine diffère de sa traduction française : *un enfant de la voisine*. En français, chacun des deux groupes nominaux qui composent le syntagme constitue un tout compact, fermé sur lui-même. Même si la préposition *de* assure la transition entre les deux substantifs, elle fait partie intégrante du second groupe nominal, puisqu'elle exprime la fonction génitive. Nous avons d'un côté */un enfant/*, et de l'autre */de la voisine/*. Les choses sont plus compliquées en roumain, puisque le morphème *al* a affaire aux deux groupes nominaux mais n'appartient à aucun. Il a affaire à *copil* puisqu'il répète le genre et le nombre de ce substantif à déterminer, et il a à faire avec *vecinei* puisque c'est grâce à lui que ce substantif va pouvoir déterminer. Il s'agit donc de ce que GG appelle un « morphème à double détente ». Mais il ne sert de support d'incidence ni à *copil* (article zéro ou indéfini) ni à *vecinei* (article défini *-i*). En réalité, nous sommes ici en présence de trois stèmes⁷ : 1. */copil/*, 2. */al/*, 3. */vecinei/*, dont seuls le premier et le dernier sont à la fois supports et apports d'incidence, tandis que le morphème *al* s'offre comme « support » possible, mais sans qu'il existe d'« apport »⁸ qui lui soit propre. Aussi *al* ne peut-il être ici que le signe de la transition *elle-même* (de l'acte *même* de transiter) du premier substantif au second. Il occupe donc au sein du syntagme *copil al vecinei* une place qui, dans d'autres langues romanes, serait celle d'une préposition (*un enfant de la voisine*).⁹ Le paradoxe consiste en ceci que d'une part ce morphème, en l'état historique actuel, reste un stème ; mais que d'autre part il marque, et en même temps dissimule, ce qui est précisément la négation de tout stème : un *espace diastémique* en voie de construction. Nous retrouvons donc ici un mécanisme de grammaire générale : *les espaces diastémiques n'apparaissent jamais par génération spontanée, mais sont les produits historiques de procès de dématérialisation qui atrophient peu à peu certains stèmes, leur refusant d'abord tout « apport » avant de leur dénier finalement le statut de « support »*.

⁷ Chez GG, sont des stèmes (d'un terme grec qui signifie *tige*) tous les mots qui ont une incidence, i.e. un apport notionnel – aussi bien quand cet apport trouve son support en lui-même, comme pour le substantif (incidence interne), que lorsqu'il le trouve hors de lui-même, comme pour le verbe (incidence externe). La plupart des parties du discours sont donc *stématiques*. Seules les prépositions et les conjonctions sont *astématiques*.

⁸ Il devient difficile de parler de *support* quand il n'y a pas *apport*, puisque les deux notions sont inséparables – d'où les guillemets que je leur mets ici. Cette absence d'apport constitue d'ailleurs une différence sensible entre cette morphosyntaxe roumaine et la tournure française qui en approche le plus : *L'enfant le plus grand*. En français, chacun des deux articles sert de support à un apport notionnel.

⁹ La différence, ici, entre *de* et *al*, c'est que la préposition française assure la détermination *du sein du groupe nominal qui va déterminer*, tandis que le morphème roumain « rouvre la possibilité de détermination » (Timoc-Bardy, *ibid.*, 116) depuis l'extérieur, puisqu'il prend place entre les deux groupes nominaux.

Venons-en maintenant aux exemples qui illustrent la seconde étape pronostiquée : l'antéposition. Car le paradigme *al, a, ai, ale* constitue déjà un article antéposé au sein des pronoms possessifs (*al meu* = *le mien* ; *a mea* = *la mienne*) et des syntagmes nominaux *article* + *adjectif possessif* + *substantif* (*al meu cal* = **le mien cheval* = *mon cheval* ; *a mea casă* = **la mienne maison* = *ma maison*). Mais il s'agit d'un domaine d'application tellement restreint que, si l'on prend pour point de vue l'ensemble du plan nominal, on hésite encore à parler d'*article*. Certains grammairiens le font, d'autres non. Il ne faut en effet pas perdre de vue qu'en roumain d'aujourd'hui, la série *al* refuse toujours d'assumer ce qui est pourtant la fonction primordiale de l'article : celle de déterminant du substantif dans des syntagmes *article* + *substantif*. Pour le moment, il reste impossible de traduire *le cheval* par **al cal*.

Les grammairiens roumains qui considèrent que l'article antéposé existe déjà dans leur langue discernent deux paradigmes : la série *al, a, ai, ale*, qu'ils appellent « génitive » ou « possessive », et la série *cel, cea, cei, cele*, qu'ils nomment « adjectivale » ou « démonstrative ». Et en effet, si l'on projette sur l'avenir les tendances de la situation présente, on peut très bien imaginer que ces séries serviront un jour d'articles définis antéposés – mais à elles deux, et en se partageant la tâche. Car à travers les dénominations distinctes de « génitif-possessif » et d'« adjectival-démonstratif », ces grammairiens attirent notre attention sur les dénnotations différentes des deux paradigmes : alors que *al* est anaphorique et cataphorique, *cel* reste plutôt déictique. Cette différence notionnelle rend improbable que l'une des séries élimine finalement l'autre pour devenir le seul article antéposé. Il est au contraire vraisemblable que, plus complémentaires que concurrentes, elles continueront à coexister avec des distributions différentes – un peu comme les deux déterminants *le, la, les* et *ce, cette, ces* en français. Timoc-Bardy (*ibid.*, 121) donne d'ailleurs un exemple de distribution divergente : alors que le numéral ordinal est précédé de *al*, le numéral cardinal, lui, exige *cel*. Exemples : *al doilea frate al meu* = **le deuxième frère le mien* = *mon deuxième frère* ; *cei doi frați ai mei* = **les (ou ces) deux frères les miens* = *mes deux frères*.

Nous venons donc de voir que les deux étapes théoriquement prédites, l'extrapolation et l'antéposition, correspondent respectivement aux statuts de *substitut substantif* et d'*article génitif-possessif* conférés à *al*. Mais ce n'est pas seulement par le biais de ce paradigme que le roumain cherche aujourd'hui à passer de la postposition à l'antéposition. Il arrive souvent qu'un idiome emprunte différentes voies formelles pour atteindre une seule et même visée de langue. Et quand ces tentatives s'avèrent concurrentes, l'une d'entre elles s'impose tôt ou tard aux dépens des autres. Dans cette perspective théorique, il faut donc aussi signaler une tendance de l'article *-ul* à passer tel quel, inchangé, de la postposition à l'antéposition. Ici encore, le phénomène a un domaine d'application limité, puisqu'il s'agit des relations de parenté ou de proximité quand elles sont accompagnées d'un adjectif possessif. Pour : *la maison de ton frère*, au lieu de la norme : *casa fratelui tău* (maison-la frère-du tien), on dit de plus en plus souvent : *casa lui frate-tău* (maison-la du frère-tien). Timoc-Bardy parle ici d'un « article *lui* antéposé ». Et elle montre comment (*ibid.* 127-128), pour cette catégorie de substantifs, des phénomènes de syncopes et d'apocopes sont en train d'éliminer l'article suffixé dans le parler populaire. Si ce procès historique devait se confirmer, cette sorte d'article antéposé *ul* constituerait une concurrence pour le substitut substantif *al*, mais non pour l'article génitif-possessif *al*.

Mais alors, en fin de compte, quel statut donner au paradigme *al* ? Il n'y a rien de surprenant à ce que les grammairiens roumains soient divisés. Timoc-Bardy résume bien le débat quand elle écrit (*ibid.*, 116) : *La Grammaire de l'Académie roumaine (Grammatica limbii române, 2e éd., București, Editura Academiei R.S.R., 1966, t. I, p 105), ainsi d'ailleurs que l'enseignement grammatical traditionnel, parle d'article possessif ou génitif et, dans le même esprit, nombre de linguistes considèrent la série al, a, ai, ale, et la série cel (< ecce ille), cea, cei, cele, comme des variantes (l'une « génitive » ou « possessive », l'autre « adjectivale » ou « démonstrative ») de l'article défini. Mais la qualité d'article de al, a, ai, ale, est par ailleurs, et à juste titre, contestée par d'autres linguistes, qui l'analyse comme un pronom, substitut substantif.* Timoc-Bardy, en

effet, ne dissimule pas sa préférence pour le second point de vue (*ibid.*, 142-143) : (...) *Il nous paraît difficile d'accepter les analyses, assez répandues, qui considèrent **al** comme une simple variante de l'article défini, ou qui voit dans **a** de **al** une « voyelle postiche », support de l'article défini. Le véritable article défini est celui incorporé au mot, et il ne peut pas être mis sur le même plan que les particules **al** et **cel**, qui bénéficient du statut de mot.* A mon avis, la linguistique guillaumienne permet de concilier les deux points de vue grâce au partage rigoureux qu'elle opère entre la langue et le discours. Disons que dans le plan d'effet, les morphèmes de la série *al* sont tour à tour, suivant les syntaxes dans lesquelles ils sont pris, des pronoms ou des articles. Et le fait qu'ils puissent ainsi relever de deux parties du discours différentes nous incite à induire que ces morphèmes constituent une synapse dans le plan de puissance – autrement dit : une *chronologie de raison* comportant au moins deux positions.

Conclusion

Non avons dit plus haut que, de *copilul* à *copil al...*, il y avait eu comme un choc qui aurait détaché du substantif l'article suffixé pour en faire un morphème indépendant. Et nous avons constaté que le paradigme *-ul*, *-a*, *-i*, *-ele* n'avait pu passer du statut d'article à celui de pronom qu'en devenant son propre avatar : *al*, *a*, *ai*, *ale*. Précisons que cette idée de commutation par choc ne doit pas être comprise comme un *fait historique*, mais comme une *vérité systémique*. Il est évident qu'il n'y a jamais eu, dans l'histoire du roumain, de choc qui aurait transformé *copilul* en *copil al...* Penser cela équivaudrait à croire que *copil al...* est issu historiquement de *copilul*, c'est-à-dire que l'édition articulée du substantif a précédé dans la *diachronie* son édition non articulée. Ce qui serait absurde, car c'est évidemment le contraire qui s'est produit : descendant du latin qui ne connaissait pas l'article, le roumain n'a disposé pendant des siècles que de l'édition non-articulée du substantif – à partir de laquelle il a construit, à un moment donné, l'édition articulée. Cette idée de choc-commutation n'est donc qu'une *manière de dire*, une construction intellectuelle destinée à faire ressortir la grande ressemblance et la petite différence qui existent entre les paradigmes *-ul* et *al*. Ce que met en évidence la successivité systémique *copilul* → *copil al...*, c'est donc plutôt un « retour » vers le substantif non articulé, mais non pas vers ce qu'il avait été avant l'apparition historique de l'article et du substantif articulé - un « retour » vers cet état original est évidemment impossible puisqu'on ne revient pas en arrière dans le temps. Ce vers quoi on « retourne » ici, c'est vers ce que le substantif non articulé est devenu depuis qu'il coexiste avec le substantif articulé. On s'appuie sur lui pour prendre un nouveau départ, après avoir constaté¹⁰ que l'édition articulée du substantif avait mené à une impasse empêchant la poursuite de la déflexivité nominale ; et que, première solution donnée au problème de l'article, la postposition suffixée demandait maintenant à être dépassée vers une solution meilleure.

¹⁰ Constatation évidemment collective et inconsciente.

Bibliographie

GUILLAUME Gustave, 2005, *Leçons de linguistique vol. 17 (1941-1942)*, Québec : les Presses de l'Université Laval.

POPESCU Ștefania, 1997, *Gramatică practică a limbii române*, București : Editura Lider.

TIMOC-BARDY Romana, 2004, *Observations sur la syntaxe du possessif roumain, Synchronie et diachronie* in LUQUET Gilles & ROCHETTI Alvaro, *Regards sur la syntaxe historique des langues romanes*, Paris : Université de la Sorbonne Nouvelle Paris 3.

VICTOR VLAD DELAMARINA – BETWEEN LITERARY LANGUAGE AND DIALECT

VICTOR VLAD DELAMARINA – ENTRE LA LANGUE LITTÉRAIRE ET LE DIALECTE

VICTOR VLAD DELAMARINA – ÎNTRE LIMBA LITERARĂ ȘI DIALECT

Grațîela BENGĂ

Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”

Academia Română – Filiala Timișoara

E-mail: gratielabenga@yahoo.com

Abstract

Known as the first Romanian dialectal poet and less as a memoirist, Victor Vlad Delamarina (1870-1896) lived during an age of intense political, social and cultural changes. Following Pierre Bourdieu's theory about habitus, this study will try to examine the ways in which (even antithetic) environments could influence Delamarina's representations of reality and his approaches to the creative experience. Regarding this essential experience, it is interesting to see that the author chose to reevaluate the dialect in poetry and the literary language in prose or memoirs.

The first section of the study emphasizes the social and political mixed background that impelled Delamarina's biography and creation. The following parts are going to focus on the effects that surroundings have had on his achievements.

Résumé

Connu plutôt comme le premier poète dialectale de la littérature roumaine et moins en tant que mémorialiste, Victor Vlad Delamarina (1870-1896) a vécu à une époque d'intenses changements politiques, sociales et culturelles. Conformément à la théorie de Pierre Bourdieu sur le habitus, l'article vise à distinguer les façons dont l'interférence des environnements (souvent contradictoires) ont influencé les représentations générales de Delamarina sur la réalité, mais aussi la façon dont il entend se rapporter à l'expérience créatrice – où il mise sur la valorisation du dialecte dans la poésie, mais il choisit la langue littéraire au cas de la prose et des mémoires.

La première partie de l'étude met en évidence le contexte politique et social de la formation de Victor Vlad Delamarina, en suivants à se concentrer, dans les segments ultérieures, sur l'environnement culturel et familial, respectivement à enquêter leur influence sur la création de l'auteur.

Rezumat

Cunoscut ca primul poet dialectal din literatura română și mai puțin ca memorialist, Victor Vlad Delamarina (1870-1896) a trăit într-o epocă de intense schimbări politice, sociale și culturale. Pe linia teoriei lui Pierre Bourdieu asupra habitus-ului, articolul urmărește să distingă modalitățile prin care interferența de medii (adesea contradictorii) a influențat reprezentările generale ale lui Delamarina despre realitate, dar și felul în care a înțeles să se raporteze la

experiența creatoare – în cadrul căreia a optat pentru valorificarea dialectului în poezie, dar a ales limba literară pentru proză și memorialistică.

Prima parte a studiului pune în evidență contextul politic și social în care s-a format Victor Vlad Delamarina, urmând ca segmentele ulterioare să se concentreze asupra mediului cultural și familial, respectiv să investigheze înrăuirile lor asupra creației autorului.

Keywords: *environment, politics, society, education, national values*

Mots-clés: *environnement, politique, société, éducation, valeurs nationales*

Cuvinte-cheie: *mediu, politică, societate, educație, valori naționale*

„... pe una din treptele care duc la înălțimile artei, încolțise printre românii din Banat talentul unui [...] alt tânăr, mort și el cu zile ca Popovici¹, de-abia ieșit din copilărie, neavând timp să se formeze, rămas aproape necunoscut, dar meritând să fie cunoscut, căci în feluritele și dezordonatele încercări spre care l-a împins goana febrilă după ale artei este una care – deși prea puțin dezvoltată, de-abia indicată de el – introduce un element nou în mișcarea noastră literară: poezia dialectală. [...] Sunt puținele poezii scrise de el în *dialectul lugojan* (s. a.), câteva de oarecare valoare în sine, toate de valoare prin faptul că sunt în adevăr dialectale. Căci cultura artelor nu se pregătește, după cum pare la prima vedere, din sus în jos, ci din jos în sus, și precum coroana înflorită la înălțimea copacului își are rădăcinile de hrană în pătura pământului, așa arta cea mai dezvoltată își primește sucul trăinicieii din viața populară în toată naivitatea ei inconștientă; de aceea și trebuie să fie națională; iar dialectele îndeosebi sunt un izvor de întinerire pentru toată ființarea limbei literare.” (MAIORESCU, 1898, 119)

Astfel scria în 1898 Titu Maiorescu despre tânărul Victor Vlad Delamarina. Desigur, ar trebui precizat că „dialectul lugojan” la care se referă criticul este, de fapt, subdialectul (sau graiul) bănățean. Confuzia terminologică din studiile asupra literaturii dialectale a fost menționată, de altminteri, și de Gabriel Țepelea, care prefera să folosească termenul consacrat de localnici (grai), iar pentru valoarea adjectivală să recurgă la un cuvânt impropriu (poezie *dialectală* – s.n.). Opțiunea cercetătorului a fost motivată prin faptul că termenii potriviți (subdialect, grai) nu acceptă derivarea într-o formă adjectivală uzuală. (Cf. ȚEPELEA, 2005, 118) Se vede că memoria literară l-a păstrat pe Victor Vlad Delamarina ca pe primul nostru poet dialectal, așa cum îl numise Titu Maiorescu. Aproape necunoscut în 1898, Delamarina nu are mai multă notorietate în anii 2000. Poezia dialectală e ignorată, iar despre faptul că autorul lugojean a scris și proză ori că a fost pasionat de pictură nu-și mai amintesc decât puțini. E drept că Victor Vlad Delamarina e departe de a fi un scriitor care să fi amenințat în vreun fel canonul. Dar nu e mai puțin adevărat că, indirect, poeziile în grai bănățean și proza (memorialistica) în limba literară mărturisesc un anume tip de așezare într-o lume care nu-și găsisese făgașul, dar gata să schimbe dintr-o mișcare raportul centru-periferie.

Considerăm că, în cazul autorului bănățean, mediul (politic, social, cultural) în care s-a format i-a influențat decisiv opțiunea pentru alternarea limbii literare cu graiul bănățean în proză și poezie. Deocamdată, amintim că, în *Outline of a Theory of Practice*, Pierre Bourdieu a enunțat teoria *habitus*-ului ca interferențe de medii (ori de discursuri) care creionează, ca o pre-condiție, reprezentările generale despre realitate, dar și modalitățile de înțelegere a unei noi experiențe. (Termenul de *habitus* fusese folosit de Sf. Toma d’Aquino ca echivalent al aristotelicului *hexis*, după traducerea fixată în secolul al VI-lea de Boethius; a fost preluat de Marcel Mauss în *Sociologie et anthropologie* (1973), dar apăruse și la Maurice Merleau-Ponty, în *La structure du comportement* (1942). A trecut și în teoria literară, prin structuralism. În cazul lui Delamarina, interferența de

¹ Este vorba despre scriitorul Ioan Popovici-Bănățeanul (1965, Lugoj - 1993, Lugoj), poet, prozator, traducător, funcționar, la București, al Ligii pentru unitatea culturală a românilor. A avut legături cu membrii „Junimii” și a fost remarcat de Titu Maiorescu.

medii (culturi, discursuri) din spațiul intercultural bănățean, indubitabil frământat - în a doua jumătate a secolului al XIX-lea - de orgoliile autorității și de impulsuri naționale, și-a lăsat puternic amprenta asupra tipului de relație cu scrisul (cu literatura), integrând competența (și opțiunea) lingvistică, dar și dispoziția estetică (*aisthesis*). În ceea ce privește acestea din urmă, amintim că Pierre Bourdieu a sfârșit prin a le include în *ethos*, forjat pe dimensiunea morală și axiologică a *habitus*-ului.

Națiune, națiuni: căutări și deschideri

A trecut destul timp din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când Johann Gottfried von Herder publica *Abhandlung über den Ursprung der Sprache*² (1772) și vorbea despre ideea de spirit al poporului (*Volksgeist*) ca marcă a identității culturale, până când în Banatul istoric s-a pus problema ideii naționale și a conceptului etnic pentru susținerea drepturilor politico-sociale. Abia revoluția de la 1848 a limpezit principiul naționalității, pe care se vor sprijini toate acțiunile ulterioare ale românilor bănățeni și transilvăneni. O *Înștiințare* din 9/21 mai 1848 și un *Memoriu* adresat guvernului maghiar cuprind revendicări care ar fi adus o relativă autonomie provinciei bănățene, printre care folosirea limbii române în problemele interne și numirea de ofițeri români în regimentele grănicerești. (Cf. MUNTEANU, 2006, 13) Hotărârile adoptate la Adunarea Națională de la Lugoj (15/27 iunie 1948) sunt și mai tranșante, opuse obiectivelor pe care le aveau politicienii maghiari: înființarea armatei române și numirea lui Eftimie Murgu drept căpitan suprem al acesteia, independența Bisericii române din Banat, limba română să fie recunoscută ca limbă oficială în toată provincia ș.a. Scrie Ioan Munteanu: „Noua orientare a revendicărilor bănățenilor pornea de la convingerea că națiunea română dorește să devină egală în drepturi cu celelalte națiuni alcătuitoare ale Imperiului Habsburgic și să participe la viața publică în proporția numărului și importanței sale în stat. Pentru realizarea acestui deziderat, românii trebuie să se unească, să alcătuiască un singur <<corp>> național, iar Imperiul să fie organizat în jurul unei *federealizări etnice* (s. a.), superioară federalizării pe baze istorice. [...] Pentru români, această organizare însemna o soluție, potrivită momentului istoric, menită să asigure dobândirea egalității în drepturi cu celelalte națiuni, să îngăduie o participare efectivă la viața publică prin trimiterea de deputați în Parlamentul central și să asigure instaurarea unei administrații corespunzătoare cu interesele lor naționale.” (IBIDEM, 13)

Aceste principii vor orienta toate acțiunile din perioada de după 1948, avându-i în prim-plan pe membrii familiei Mocioni (Petru³, Anton⁴, Andrei⁵, Alexandru Mocioni⁶), pe Petru Cermena⁷, Ioan Dobran⁸, Constantin Udrea⁹, Ioan Popovici¹⁰, Alexandru Atanesevici¹¹, care vor face mai multe drumuri la Viena pentru a susține cauza bănățenilor.

² *Tratat despre originea limbii* (în limba germană, în orig.).

³ Petru Mocioni (1808-1858), politician, militant pentru drepturile românilor din Imperiul Habsburgic, deputat de Torontal în Dieta de la Pojon (Bratislava), consilier la Curtea de Casație din Viena. A făcut parte din mai multe delegații ale bănățenilor la Viena.

⁴ Anton Mocioni (1816-1890), ofițer, politician, deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator al Băncii „Albina” din Sibiu.

⁵ Andrei Mocioni (1812-1880), jurist, om politic, militant pentru drepturile bănățenilor. Membru al Delagației Naționale de la Viena, membru în Senatul Imperial Lărgit de la Viena, deputat în Dieta de la Pesta. Membru fondator al Academiei Române.

⁶ Alexandru Mocioni (1841-1909), om politic, deputat (în mai multe legislaturi) în Camera Ungară a Parlamentului de la Budapesta. Militant pentru drepturile românilor din Banat și Transilvania. A propus și a sprijinit înființarea Partidului Național Român, al cărui prim președinte a fost, în 1869. S-a implicat intens (inclusiv financiar) în activități culturale și sociale.

⁷ Petru Cermena (1807-1882), revoluționar pașoptist, prefect al poliției din Timișoara, membru în câteva delegații trimise la Curtea Imperială: în 26 iunie 1849 prezintă un *Memoriu* alături de Petru Mocioni și Ioan Dobran, în 10 ianuarie 1850 adresează un *Memorand*, împreună cu Petru Mocioni, Ioan Dobran, Constantin Udrea, Vicențiu Babeș, Alexandru Atanesevici, Ioan Popovici, dar și cu ardeleni Ioan Popasu și August Treboniu Laurian.

⁸ Ioan Dobran, membru în mai multe delegații trimise la Curtea Imperială.

⁹ Constantin Udrea, primar al orașului Lugoj, a fost membru al delegației care s-a dus la Curtea Imperială în 26 noiembrie 1849, pentru a înmâna Împăratului o Petițiune semnată de 600 de fruntași bănățeni.

Între 1950 și 1960, în Banatul istoric s-au petrecut schimbări importante în plan economic, social, edilitar și urbanistic. Bucurându-se de sprijinul lui Andrei Șaguna, Andrei Mocioni a fost numit Comisar Suprem Districtual (1849) și, din această poziție, s-a străduit să reorganizeze provincia și să impună ordinea publică. A fost nevoit să demisioneze în 1852, după ce a intrat în conflict cu decidenții politici. Un an mai târziu, a devenit președintele Comisiunii Centrale din Timișoara pentru aplicarea cadastrului în Banat. (IBIDEM, 25)

Din 1850 funcționa în Timișoara Casa de Comerț, care oferea și operațiuni de credit, iar în 1857 a fost finalizat Palatul Primei Case de Păstrare. Evoluția spre modernizare își iuțea ritmul: Banca Națională a Austriei a aprobat o sucursală timișoreană, s-a început editarea unor periodice, linia telegrafică Timișoara – Viena prilejuia o altă deschidere a Banatului spre Europa Centrală. În Lugoj se făceau lucrări pentru înfrumusețarea orașului, a luat naștere Episcopia greco-catolică, iar în 1856 și-a reînceput activitatea Gimnaziul, cu germana ca limbă de predare.

O lume (încă) neașezată

Dar, între timp, încorporarea Banatului în Ungaria a devenit un subiect din ce în ce mai fierbinte. Andrei Mocioni a încercat din răspuț să se opună acțiunilor politicianilor maghiari: a prezentat un memoriu Senatului Imperial, apoi direct Împăratului, susținând cu argumente istorice vechimea și continuitatea românilor în Banat. În 18 și 19 noiembrie 1860, a convocat o Conferință națională bănățeană în casa familiei Mocioni din Timișoara. A fost prezent și comisarul numit de suveran să cumpănească situația din Banat, contele Mensdorff-Pouilly. Cei prezenți la Conferință aprobă un șir de cerințe, printre care autonomia Banatului Timișan și a Voivodinei, alegeri libere și acceptarea limbii române ca limbă oficială. Raportul comisarului nu a fost însă favorabil românilor, astfel că Andrei Mocioni mai trimite un memoriu, semnat de 12.000 de bănățeni, în care se sugera ca, dacă Banatul nu poate fi autonom, să fie unit cu Marele Principat al Transilvaniei. (IBIDEM, 33-34) În ciuda argumentelor și cerințelor bănățene, rezoluția Imperială din 27 decembrie 1860, a decretat reîncorporarea Banatului la Ungaria. După *Plânsoarea* trimisă Împăratului în 23 iunie 1863 și redirecționată de oficialii habsburgi spre Cancelaria Aulică Ungară, bănățenii și-au redimensionat și diversificat lupta pentru drepturile naționale. Cum se reflectă această nouă orientare? Prin acțiuni culturale organizate de Reuniunile de cântări și muzică, prin Reuniunile de lectură, prin corurile românești care prindeau contur în nenumărate sate și orașe bănățene.

Într-un timp în care drepturile românilor din Banat erau îngădite, entuziasmul cultural și afirmarea categorică a valorilor naționale au creat și au întreținut, decenii de-a rândul, o stare de spirit care a condus (în împrejurări politice neașteptat de favorabile) la Marea Unire din 1918. Reuniunile de lectură, Reuniunea Română de cântări și muzică de la Lugoj (înființată în 1869), Societatea pentru fond de teatru român și Reuniunea vocală greco-catolică¹² (tot la Lugoj), ansamblurile corale din Chizătău, Oravița, Reșița, Caransebeș și din multe sate bănățene erau reperele unei efervescențe culturale românești care propovăduia unitatea și puterea colectivă, nu forța individuală. Corul din Chizătău, bunăoară, a fost înființat de preotul Trifu Șepețian în 1857. Din 1872, conducerea corului a trecut la preotul Lucian Șepețian. Cu turnee numeroase prin localități bănățene și transilvănene, corul din Chizătău a avut parte de binemeritate elogii nu doar pentru calitatea interpretărilor, ci și ca militant pentru unitatea culturală a românilor. Cât despre Lucian Șepețian, trebuie amintit că dirijorii țărani pregătiți de el au întemeiat alte ansambluri corale de-a lungul și de-a latul Banatului și Transilvaniei.

Nicăieri nu s-au bucurat mișcările corale de o popularitate mai mare ca în Banat. A fi corist însemna a fi, în sat, „un om care se deosebea de ceilalți consăteni ai săi prin prestigiul său social și cultural.” (STAN, 2010, 20) Numai prin mișcări colective putea fi subrezit un sistem politico-social

¹⁰ Ioan Popovici, negustor, a fost membru în mai multe delegații trimise la Viena.

¹¹ Alexandru Atanesevici, procuror, membru în câteva delegații trimise la Viena.

¹² Reuniunea vocală greco-catolică (Corul Catedral) a fost condusă de învățători ai școlii confesionale unite (Beniamin Desușianu, Iosif Miclău) și de preotul Ioan Ienia. Vezi Constantin-Tufan Stan, *Societatea corală „Lira” din Lugoj*, Timișoara, Editura Marineasa, 2005, p. 10-34.

constrângător. Numai prin voința grupului și prin efectul de propagare pe care-l producea se puteau câștiga drepturile naționale. „Într-un oraș atât de plin de istorie, de energii puse în slujba cauzei naționale, lumea Cetății își stabilește legi proprii, legende proprii, ierarhii clare. Despre politicienii, scriitorii, muzicienii orașului s-a scris mult. Mai puțin, poate, despre teatrul local: despre «înscenările» localnicilor. Sigur că Lugojul se exprimă mai întâi prin coruri, cântăreți, culegători/iubitori de folclor, prin artiști (care trăiesc «bucuria de a juca»), dar nu trebuie să uităm că din aceștia se încheagă prima formație importantă de teatru din Ardeal, cea a lui George Augustin Petculescu (1852-1889).” (UNGUREANU, 2005, 33-34) Despre cât de mult l-au captivat pe Victor Vlad spectacolele trupei lui George Augustin Petculescu („o interesantă și pitorească figură din trecutul teatrului românesc”) s-a scris de mult, în *Doi scriitori bănățeni*. (BISTRÎTEANU, 1943, IX-X)

În condițiile regimului politic austro-ungar, activitatea culturală a românilor din Banat era mijlocul prin care se obținea coeziunea națiunii și se întărea speranța în progres. (Cf. ZAMFIR, 2009) Societatea de Lectură „Ioan Popasu” din Caransebeș avea un statut elaborat de profesori ai Institutului Teologic-Pedagogic din oraș. O altă Societate de Lectură, „Petru Maior”, îi includea prin 1877-1878 pe C. Rădulescu, Enea Hodoș¹³ și V. Măndreanu (autor de manuale în limba română). Printre studenții care au fost, de asemenea, membri ai acestei societăți se află Alexandru Mocioni, Coriolan Brediceanu, Vincențiu Babeș¹⁴, Atanasie Marienescu¹⁵, Traian Doda¹⁶, Vasile Goldiș¹⁷. Pe C. Rădulescu l-au văzut lugojenii ca inițiatorul unei colecte publice pentru armata română, care lupta în Războiul de Independență. În 1877, Lazăr Petrovici, doctor în filosofie la 21 de ani și eminent profesor la „Preparandia”¹⁸ din Arad, a editat revista societății, numită „Roza cu ghimpi”. De altfel, profesorii bănățeni se implicau puternic în activități culturale menite să trezească spiritul național. Bunăoară, învățătorii I. Niculescu și Iosif Moldovan au fost dirijori ai formațiilor corale din Lugoj, Iosif Novac la Oravița, Ion Marcu la Bocșa Montană. De multe ori, corurile și recitățile se concentrau pe piese care aveau ca subiect Războiul de Independență. Se cânta *Marș român* de Ion Vidu, se recitau *Peneș Curcanul* și *Sergentul*. (Cf. ILIESCU, 1977) Într-un astfel de climat, faptul că prima poezie a lui Victor Vlad a fost *Pe câmpul de luptă* primește o relevanță greu de ignorat.

Valorile naționale au stat în centrul vieții bănățene (și transilvănene) în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. După 1867, când s-a impus dualismul austro-ungar, a început să prindă contur o altă epocă, în care relația cu Împăratul fusese zguduită din temelii. Și nu numai ea. Inclusiv școala din Banatul istoric a fost puternic cutremurată. Legislația adoptată de-a lungul anilor de Dieta maghiară a transformat instituțiile de învățământ în instrumente de asimilare a naționalităților nemaghiare. (BOCȘAN, LEU, 2002, 31) Începutul procesului de maghiarizare a fost marcat de Legea Școlară 18, din 22 mai 1879, care prevedea, printre altele, obligativitatea cunoașterii limbii maghiare de către învățători și elevi ai Preparandiei. Câțiva ani mai târziu, în 1883, Legea 30 a stipulat introducerea limbii maghiare, ca obiect de studiu, în Gimnaziile și Liceele cu predare în limbile materne ale naționalităților, obligativitatea cadrelor didactice de a cunoaște maghiara și eliberarea diplomelor de absolvire în această limbă.

¹³ Enea Hodoș (1858-1945), folclorist, membru corespondent al Academiei Române.

¹⁴ Vincențiu Babeș (1821-1907), avocat, profesor, ziarist, om politic din Banat, unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române.

¹⁵ Atanasie Marienescu (1830-1915), folclorist, etnograf, scriitor, membru al Academiei Române.

¹⁶ Traian Doda (1822—1895), militar de carieră în armata habsburgică, general de brigadă și politician, membru în Dieta Ungariei.

¹⁷ Vasile Goldiș (1862-1934), pedagog, om politic, membru de onoare al Academiei Române.

¹⁸ Preparandia din Arad și-a început activitatea în 6 noiembrie 1812. În anul școlar 1876-1877 s-a contopit cu Teologia într-o singură școală denumită Institutul Pedagogic-Teologic, organizându-se și un internat pe cheltuiala Eparhiei Aradului. Printre profesorii instituției arădene s-au aflat Dimitrie Țichindeal, Constantin Diaconovici Loga, Ion Vidu ș.a.

În această ambianță șubrezită s-au format atât Victor Vlad, cât și Ioan Popovici-Bănățeanul sau A. C. Popovici¹⁹. Într-un mediu în care ordinea era indisociabil împletită cu disoluția a început Delamarina să traducă, să scrie poezie în grai bănățean și proză în limba literară – traseu care va fi urmărit de acum încolo.

Bibliografie

BISTRIȚIANU, Alexandru, *Doi scriitori bănățeni: Victor Vlad Delamarina și Ioan Popovici-Bănățeanul*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1943

BOCȘAN, Nicolae; LEU, Valeriu, *Școală și Comunitate în secolul al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2002.

BOURDIEU, Pierre, *Outline of a Theory of Practice*, translated by Richard Nice, Cambridge University Press, 1977.

ILIESCU, Ion, *Cultura și cărturarii bănățeni în deceniile independenței*, Timișoara, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă, 1977.

MAIORESCU, Titu, *Critice*, II, București, Editura pentru Literatură, 1967.

MAIORESCU, Titu, *În memoria poetului dialectal Victor Vlad (Delamarina)*, „Convorbiri literare”, 1898, nr. 2, p. 119

MUNTEANU, Ioan, *Banatul istoric. 1867-1918. Așezările. Populația*, vol. 1, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2006.

STAN, Constantin-Tufan, *De la Reuniunea Română de Cântări și Muzică la corul „Ion Vidu”. 1810-2010*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2010.

STAN, Constantin-Tufan, *Societatea corală „Lira” din Lugoj*, Timișoara, Editura Marineasa, 2005.

ȚEPELEA, Gabriel, *Plugarii condeieri din Banat. Literatura în grai bănățean*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Ion Viorel Boldureanu, Timișoara, Editura Marineasa, 2005.

Ungureanu, Cornel, *Geografia literaturii române, azi*, Pitești, Editura Paralela 45, vol. IV, *Banatul*, 2005.

VAIDA-VOEVOD, Alexandru, *Memorii*, prefață, ediție îngrijită, note și comentarii de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.

ZAMFIR, Fl., *Școală și societate românească din comitatul Timiș, între anii 1867-1918*, Timișoara, Editura Marineasa, 2009.

¹⁹ A. C. Popovici (1863, Lugoj – 1917, Geneva), politician, jurist. Tatăl lui era văr cu Coriolan Brediceanu. Iată cum îl evocă Alexandru Vaida-Voevod: „A dispus de toate calitățile unei individualități geniale: memorie, judecată clară în sinteza deducțiilor logice, pregătire enciclopedică, sugestie irezistibilă asupra singuraticilor și colectivităților, voce sonoră de timbru simpat, figură impozantă, frumoasă, virilă, ochi ageri de privire scânteietoare. Singura lui preocupare și ținta vieții a fost asigurarea securității neamului românesc.” (Alexandru Vaida-Voevod, *Memorii*, prefață, ediție îngrijită, note și comentarii de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998, p. 156).

**OBSERVATIONS REGARDING ISTROROMANIAN
ETYMOLOGY. ABOUT THE *ISTROROMANIAN DIALECT*
DICTIONARY BY P. NEIESCU**

***LE DICTIONNAIRE DU DIALECTE ISTROROUMAIN* PAR PETRU
NEIESCU: CONSIDÉRATIONS ÉTYMOLOGIQUES**

**NOTE DE ETIMOLOGIE ISTROROMÂNĂ. PE MARGINEA
DICȚIONARULUI DIALECTULUI ISTROROMÂN
DE P. NEIESCU**

Ana-Maria RADU-POP

Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Litere, Istorie și Teologie
E-mail: ana.pop@e-uvvt.ro

Abstract

Published by The Romanian Academy Publishing House, the third volume of the Istroromanian Dialect Dictionary – Dicționarul dialectului istroromân by Petru Neiescu – III, 2016, a fundamental work for Romanian dialectology, gave us the background to advance etymological solutions for the words which do not have such an explanation. Moreover, our purpose is to complete the list of sources (borrowings), made by the author, for several words, and even to suggest some different etymons, by contrast to the linguist's solutions.

Résumé

La parution du troisième volume du Dictionnaire du dialecte istroroumain – Dicționarul dialectului istroromân (DDI) – réalisé par Petru Neiescu, ouvrage très importante pour la dialectologie roumaine, nous a donné la possibilité de proposer des solutions étymologiques pour quelques mots istrouroumains pour lesquels l'auteur n'a pas indiqué l'étymologie ou bien de proposer des étymologies différentes par rapport à celles existantes dans DDI.

Rezumat

Apariția în 2016, în Editura Academiei Române, a celui de-al treilea volum al Dicționarului dialectului istroromân (DDI) de Petru Neiescu, lucrare fundamentală pentru dialectologia românească, ne-a prilejuit propunerea unor soluții etimologice pentru unele cuvinte rămase în dicționar fără explicații de această natură, precum și, în alte cazuri, completarea surselor de împrumut precizate de autor sau chiar avansarea unor etimoane diferite de cele propuse de lingvistul clujean.

Keywords: *Istroromanian, Italian language, Venetian dialect, Croatian language, etymology*

Mots-clés: *istroroumain, la langue italienne, le dialecte vénitien, la langue croate, étymologie*

Cuvinte-cheie: *istroromână, limba italiană, dialectul venețian, limba croată, etimologie*

Eveniment editorial cu o însemnătate deosebită pentru istoria limbii române, apariția celui de-al treilea volum al *Dicționarului dialectului istroromân* (DDI) de Petru Neiescu oferă specialistului un material lexical extraordinar de bogat atât în ceea ce privește formele înregistrate, cât și sensurile acestora. Impresionează rigurozitatea și meticulozitatea cu care autorul a tratat fiecare sursă de material, astfel că, la nivelul atestărilor și al sensurilor, cu greu ar mai putea fi adăugat ceva. La fel de valoroase și de bogate sunt și contextele în care se actualizează termenii istroromâni, contexte pe care autorul le transpune și în română, astfel încât dicționarul dobândește un plus de precizie, dar și o deschidere către un potențial public mai larg.

Partea de etimologie – cu unele scăpări, erori sau inadvertențe în primele două volume¹, s-a îmbunătățit, volumul beneficiind, așa cum mărturisește autorul în prefață, de observațiile acad. August Kovačec. Cu toate acestea, mai sunt termeni a căror secțiune etimologică trebuie reevaluată sau chiar realizată (unele cuvinte rămânând fără etimon).

La fel ca în cazul celorlalte două volume ale dicționarului în discuție, vom avea în vedere doar acele cuvinte² pentru al căror etimon se poate trimite (și) la o formă italiană și/sau venețiană³, pe care l-am organizat în următoarele secțiuni: a) *Cuvinte rămase fără etimologie în DDI*; b) *cuvinte pentru care se poate face trimitere și la un alt etimon sau la o altă variantă fonetică*; c) *cuvinte pentru care propunem un etimon (parțial) diferit de cel menționat de autor*.

a) Cuvinte rămase fără etimologie⁴ în DDI:

le-í (Ca⁵, Fi 131 S) vb. IV tr. A citi. **Et.:** ven. *lèier*, cr. *lejit*.

lérni-e (Ko N, Pe-Ne N), **lérni-a** (Fi 160 Z) s.f. Hernie. **Et.:** cr. *lernija*. În croată, termenul a pătruns, probabil, din italiană – vezi it. *èrnia* ‘idem’, prezența lui *l* datorându-se aglutinării articolului (cf. ir. *lâdri-e* (< cr. *ladrija* < it. *âtrio*); ir. *lumbrelę* (< ven. *lumbrela* < *l'umbrela*) etc.).

liberațiune (Ko S) s.f. Eliberare. **Et.:** it. *liberaziune*.

linda (ALI 4/341 J) s. Streașină. **Et.:** ven., cr. *linda*.

mağór (Ko) adj. (italienism) Major. **Et.:** it. *caporàl maggióre*.

manavâl (Ko J, Da) s.m. Muncitor manual. **Et.:** cr. *manoval*, *manovol*, it. popular *manovale*.

marki madone (ALI 7/718 B) s. Joc cu bani cunoscut la noi cu numele *În perete*. **Et.:** ven. (*biogâ/zogár a*) *marchi e madone/marcomadone*.

măț (Pu, ALR II, Fi 1148 J Sd, Da) s.m. **1.** Grămadă, mănunchi (Da); **2.** Snop de strujeni (ALR II N 1/117). **Et.:** cr. *mac*, it. *mazzo*.

mericăna² (Fi 1187 Șc) s.f. Viță-de-vie sălbatică. **Et.:** vezi it. *vite americana* (*Vitis labrusca*).

mini-érę (Ko S) s.f. Mină. **Et.:** ven., it. *minièra*, cr. *minjera*.

molTM (Pu, MO, Ba S, Ca, Ko J) vb. IV tr. **1.** A tăia; **2.** A opri, a înceta; **3.** A termina; **4.** A îngădui. **Et.:** ven. *molár*, it. *mollàre*, cr. *molati*, *mulati*.

molt (Ca) adv. Mult. **Et.:** ven., it. *mólto*.

¹ Vezi Vasile Frățilă, *Note de etimologie istroromână*, în idem, *Dialectologie românească (sud- și nord-dunăreană)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014, p. 347-359; Ana-Maria Radu-Pop, *Observations regarding Istroromanian etymology. About the Istroromanian Dialect Dictionary by P. Neiescu (I)*, în *Globalization and National Identity. Studies on the Strategies of Intercultural Dialogue. Section Language and Discourse*, ed.: Iulian Boldea, Tîrgu-Mureș, Arhipelag XXI Press, 2016, p. 384-394; idem, *Note de etimologie istroromână. Pe marginea Dicționarului dialectului istroromân de P. Neiescu (II)*, în „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Științe Filologice”, LIV (2016), p. 27-36.

² Din anumite considerente, unele cuvinte din DDI a căror secțiune de etimologie trebuie refăcută sau completată vor fi discutate într-o altă lucrare.

³ Pentru problemele pe care le ridică împrumuturile de origine italiană din istroromână, vezi în special POP 2013: 400-404.

⁴ Lucrările consultate pentru stabilirea etimologiilor se găsesc la sfârșitul lucrării.

⁵ Am păstrat siglele și abrevierile utilizate în DDI pentru indicarea surselor de unde a fost preluat materialul, precum și structura articolelor din dicționar. Pentru a nu încărca textul, am renunțat însă la exemple.

mulina (Fi 703 *Sd* 1742 *Sc*, Da), **mulíne** (Fi 703 *S*), **molina** (Ba *Sc*), **moline** (Ba *S*) s.f. Fărâmbă, firimitură. **Et.:** vezi ven. *molena* ‘mollica del pane, midolla’.

napulí-ón (Pu), **napolion** (Pi) s.m. Napolion. **Et.:** ven. *napolion*.

Natál(e) (Ca) s.m. Crăciun. **Et.:** it. *Natale*.

națiún (By, Ge, Pi, Pa) s. Națiune. **Et.:** it. *nazióne*.

ninanana (Fi 421 *J S*, Da), **nina nena nana** (Ia 14/9 *S*) interj. Cântec de adormit copilul. **Et.:** ven., cr. *ninanana*, it. *ninnanànnà*.

nónțulo (Ko *B*, Fi 129 *C Sc Șc*, Da) s.m. Țârcovnic. **Et.:** ven. *nónzolo*; vezi și cr. *nonculo* ‘clopotar’.

otomobíl (Ca, Da) s.m. Automobil. **Et.:** cf. cr. *automòbil*, it. *automòbile*.

panat⁻era (Fi 616, 1040 *Sc*) s.f. Coș (Fi 1040 *Sc*); **a**) Coș pentru pâine, paner (Fi 616 *Sc*). **Et.:** it. *panattièra* ‘coșuleț de pâine (la masă)’.

pesk^{TM-} (By); **peşk^{TM-}** (Pe-Ne *N*, Da) vb. IV tr. A pescui. **Et.:** ven. *pescàr*, it. *pescàre*, cr. *peškati*.

b) cuvinte pentru care se poate face trimitere și la un alt etimon sau la o altă variantă fonetică⁶:

lădru (Ma, By, Pi) s.m. Hoț, lotru **a**) (By: se folosește mai ales ca înjurătură, Pi: folosit mai rar, mai des se folosește *tât*); **b**) (Ma, folosit numai ca înjurătură). **Et.:** ven., it. *ladro*. Vezi și cr. *ladro*.

larg^{TM-} (Ga-Di, Da) vb. IV tr. și refl. A (se) (în)depărta, a se distanța. **Et.:** it. *largare*. Vezi și ven. *largár*, cr. *largát*.

lin (Ko *N S*, Fi 1714 *Sd*, Da) s.m. In. **Et.:** ven., it. *lin*. Vezi și cr. *lin*. Forma italiană este *lino*, nu *lin*.

mahár (Ca) adv. Cel puțin. **Et.:** cr., ven., it. *magari*. Vezi și cr. *mahari*.

ma⁻eștra (Da), **ma⁻eștre** (Pe-Ne *N*) s.f. Învățătoare. **Et.:** ven., it. *maestra*. Vezi și cr. *majeștra*.

malári⁻e (Ko), **malari⁻a** (Da) s. Malarie. **Et.:** cr. *malarija*. Vezi și it. *malaria*.

manconie (By, We, Pi) Melancolie, tristețe. **Et.:** ven. *malinconia*, it. *melanconia*. Vezi și it. *malinconia*, cr. *malinkònija*.

mantignada (Pi) s. Cântec nupțial (Pi). **Et.:** ven. *mantignada* ‘cântec plătit muzicanților de la nuntă dintr-o colecție făcută de nuntași’. Vezi și cr. *mantinjâda*.

mascăre (Sâ-Fă) s.f. **1.** ‘Carnaval cu măști’; **2.** ‘Om mascat’. **Et.:** ven. *mascara* ‘mască’. Vezi și cr. *maškara* ‘mască; om mascat’.

măța² (Pi), **mățe** (Pe-Ne *S*, Ko *B*) s. **1.** Ciocan mare, baros; **2.** Ciocan de lemn (Ko *B*). **Et.:** it. *mazza*. Vezi și cr. *maca*.

medăâie (Ca) s.f. Medalie. **Et.:** cr. *medalja*. Vezi și it. *medaglia*.

melón (Ko *S N*, Fi 1686 *J Sd*, Ne-Io *S*, Da) s.m. și n. Pepene galben. **Et.:** ven. *melon*, it. *melone*. Vezi și cr. *melon*.

méșpula (Fi 1651 *L*) s.f. **1.** Moșmon. **2.** Moșmoană. **Et.:** cr. *ne ‘pula*. Vezi și ven. *nespula*.

mína (Pi, Da) s.f. **1.** Gaura ce o fac pietrarii în piatră ca să o spargă (cu dinamită) (Pi). **2.** Mină (Da). **Et.:** it. *mina*. Vezi și cr. *mina*.

mobíli⁻a (Da), **mobilié** (Sâ-Fă), **mobiâ⁻e** (Ca) s.f. Mobilă. **Et.:** cr. dial. *mobilija*. Vezi și ven., it. *mobilia*.

moda (Ko *J*, Sâ-Fă, Da), **mod** (Ko *S*) s.f. Modă. **Et.:** cr. *moda*. Vezi și ven., it. *moda*.

montănie (Ca) s.f. Munte. **Et.:** ven. *montagna*. Vezi și cr. *montanja*.

mov^{TM-} (Ma, By, Pu, Pi, Da) vb. IV refl. A se mișca. **Et.:** ven. *mover*, it. *movere*. Vezi și cr. *movit*, *moviti*.

multa (Pi, Da), **mulda** (ALRM II *N* 3/1224) s.f. Amendă. **Et.:** it. *multa*. Vezi și cr. *multa*.

⁶ Etimonul adăugat de noi se află după trimiterea *Vezi*.

múșcul (Pe-Ne C S), **múșculo** (Pe-Ne N) s. Mușchi. **Et.:** ven. *muscul*, ven., it. *musculo*. Vezi și cr. *muškuli*.

muzicânt (Ca, Sâ-Fă) s.m. Muzicant. **Et.:** cr. *muzikant*. Vezi și ven. *muŝicânte*, it. *musicante*.

nanke (Ko Sd, Sâ-Fă, Da), **nanca** (By, We II, Pu, Pi, Ga-Di, Ko Sd, Da), **nanki** (Pe-Ne J, S, Da), **ńanca** (Da) adv., adj. neh. **I.** adv. **1.** Nici; **2.** Deloc, nicidecum, defel (By, Mi II, We II); **II.** adj. neh. **1.** Nici; **2.** Nici măcar. **Et.:** ven. *nanca*, it. *neanche*. Vezi și cr. *nanka*, *nânke*.

năpa (ALI 5/409 J B S, Pa, Fi 573 J Sd, Da), **năpe** (Ca, Fi 573 N S), **napa** (ALI 5/409 S) s.f. Clotcanul de deasupra vetrei în casele țărănești, pe unde iese fumul și care are formă cubică, pe care se pun obiecte ca farfurii, pahare (Pa, Da); **2.** Gura hornului (Ca); **3.** Funingine (ALI 5/409 J B S); **4.** Hotă (Fi, Da). **Et.:** ven. *napa* ‘partea superioară a hornului’. Vezi și cr. *napa*.

nevoda (Fi 401, 491, 493, 529, 531 Sd), **nevode** (Fi 491, 493, 508, 513, 518, 523 N Sc) s.f. **1.** Verișoară primară (Fi 508, 513, 518, 523 N Sc); **2.** Verișoară a doua (Fi 523 N Sc); **3.** Fiica fratelui sau a surorii, nepoată de frate sau de sora (Fi 491 Sd N S); **4.** Fiica cumnatului sau a cumnatei (Fi 529, 531 Sd). **Et.:** cr. dial *nevoda* ‘soția fratelui, cumnată’. Vezi și ven. *nevoda*.

nevodo (Fi 491, 493, 506, 507, 511, 512, 517, 522, 524 S, 528, 530 Sd) s.m. **1.** Văr primar (Fi 506, 507, 511, 512, 516, 517, 522, 524 S); **2.** Nepot a) de frate sau de soră (Fi 491, 493 Sd, 522 S); b) fiul cumnatului sau al cumnatei (Fi 528, 530 Sd). **Et.:** cr. dial *nevodo* ‘soțul surorii, cumnat’. Vezi și ven. *nevodo*.

nona (ALR I 2/170 B, Ko B J, Fi 502, Pe-Ne N, Ne-Ro J, Fo 32 J, Da), **none** (Fi 502 J), **none** (Fi 502 N S). **Et.:** it. *nonna*. Vezi și cr. *nona*.

nona (ALR I 2/169 B, Fi 502, Ko B J S, Pe-Ne N, Ne-Ro J, Fo 132 J Sd, Da), **nonu** (Fo 32 J, Fo 132 J N B L) s.m. Bunic. **Et.:** it. *nonno*. Vezi și cr. *nono*.

ńoketo (Fi 718, 719 Sd) s.m. **1.** Gălușcă pentru supă cu ou și cu brânză (Fi 719 J Sd); **2.** (la pl.) Supă dresă cu ou, griș și parmezan. **Et.:** ven. *gnocheto*. Vezi și cr. *ńokèti*.

oreuoni (Da) s.m. pl. Oreion. **Et.:** vezi it. *orecchióni* (pop.).

orfanTMle (Ca) s.f. Orfană. **Et.:** it. *orfanèlla*.

ortolân (Pu, Pe-Ne S) s. Grădinar. **Et.:** ven. *ortolan*, it. *ortolano*. Vezi și cr. *ortolon*.

panin (Ko B) s.n. Produs de patiserie, un fel de pâinișoară, brișă. **Et.:** cr. dial. *panin*. Vezi și it. *panino*.

panțera (Fi 679 Sd), **panț⁻era** (Fi 679 L Sc) s.f. Corset. **Et.:** cr. *pancjera*. Vezi și it. *pancièra*.

parente (Ca), **parente** (Fi 481 S) s.f. Rudă, rudenie, neam (după tată, după mamă, prin căsătorie). **Et.:** ven. *parente*. Vezi și cr. *parenta*.

pașamân (Fi 629 Sd) s.m. Balustradă. **Et.:** cr. *pa‘aman*. Vezi și ven. *passaman*, it. *passamano*.

păștașúta (Sâ-Fă) s.f. Macaroane. **Et.:** it. *pasta asciutta* ‘aluat uscat’. Vezi și cr. *păștașuta*.

pârzentTM (Ko S) vb. IV tr. și refl. A (se) prezenta. **Et.:** ven. *presentar*. Vezi și cr. *prêzentat*.

perduna (Ma, By, Pi), **perdona** (Ma) vb. I intr. A ierta. **Et.:** ven. *pardonar*. Vezi și it. *perdonare*, cr. *perdonat*.

perké (By, Pu, Ko S, Sâ-Fă, Da) conj. **1.** Pentru că, fiind că (Pu, Ko S, Sâ-Fă, Da); **2.** De ce (Sâ-Fă). **Et.:** ven., it. *perche* ‘de ce’. Vezi și cr. *perke*.

peronóșpera (Fi 1207 Sd Da), **peronóșpora** (Fi 1207 J Șc), **peronóșperę** (Fi 1207 S) s.f. Peronosperă, boală a viței-de-vie. **Et.:** cr. *perono‘pera*. Vezi și it. pop. *peronospera*, it. lit. *peronóșpora*.

c) cuvinte pentru care propunem un etimon (parțial) diferit de cel menționat de autor⁷:

levandér (Fi 1660 Z, 1883 Sd), **lavandér** (Fi 1660 J, 1883 Sd) s.m. și n. Levănțică, tufă de levănțică. **Et.:** ven. *levanderam*, cr. dial. *lavandiera*. Vezi mai degrabă cr. *levander* (< it.).

⁷ Etimonul propus de noi se află după trimiterea *Vezi*.

lumbrelę (By, Na II J, Pi), **lumbrela** (Da), **lumbreală** (Ma S), **lumbrie** (MA S) **lumbrelă** (MI I J) s.f. Umbrelă. **Et.:** cr. dial. *lumbrela*, ven. *ombrela*, it. *ombrello*. Vezi mai degrabă ven. *lumbrela* decât formele indicate de autor din italiana standard și dialectală. Pentru *lumbrie*, vezi ven. *lumbria*, cr. *lumbrija*.

lumin⁻o (ALR II N 2/577, Da), **luminu** (Sâ-Fă) s. **1.** Aluminiu (Sâ-Fă, Da). **2.** Alamă [?]. **Et.:** it. *alluminio*, cr. *alumin*. Pe lângă forma din italiana literară, vezi și ven. *luminio*, iar pentru croată, vezi mai degrabă cr. *luminij*.

macaroni (By, Ie, Pi, Fi 723, Pe-Ne J, Da), **macarón** (Sâ-Fă) s. pl. Tăiței. **2.** Macaroane (Da). **Et.:** cr. *makaruni*, it. *maccheroni*. Vezi mai degrabă ven. *macaron*, *macaroni* decât forma din it. literară indicată în DDI.

maestru (Ma, Ga-Di), **măiestru** (Ma), **mestru** (Ma, Pu, Ie), **mistru** (Pu), **maistru** (Sâ-Fă), **ma⁻estro** (Pe-Ne C N S, Da), **ma⁻estru** (By), **meștru** (By, Ge, Pi) s.m. **1.** Maestru, meșter. **2.** Învățător (Ge, Ga-Di, Pe-Ne C N S, Da). **Et.:** ven. *maestar*, it. *maestro*, cr. *meštar*. Vezi mai degrabă ven., it. *maestro*, cr. *maještro*.

martin peșcadór (Fi 819 J Sd, Da) s.m. Pescăruș (*Alcedo atthis*). **Et.:** it. *martin pescatore*. Vezi mai degrabă cr. *martin peškador* < it. *Martìn* + *pescadòr* ‘pescar’.

munida (Da), **munide** (By, Ge) s.f. **1.** Monedă (By, Ge, Da); **2.** Bani mărunți, mărunțiș. **Et.:** cr. dial. *munida*, ven. *moneda*, it. *moneta*. În locul formei din italiana literară, vezi ven. *munida*.

muñit (By, Na II J, Ie, Pu, Pi, ALI 2/200 B, ALR I, ALR II, Ca, Pe-Ne C N, Da), **munít** (Sâ-Fă), f. **muñita** (Da), **munita** (Sâ-Fă) adj. **1.** Nebun, stricat de cap (ALI 2/200 B, ALR II 56/4175, Ca, Pe-Ne C J N, Sâ-Fă) **2.** Smintit (ALR I 134 J); **3.** Prost, prostănac (Pi, ALR II N, 1240, Ca, Sâ-Fă, Da); **4.** Idiot (Pa); **5.** Neghiob (Sâ-Fă); **6.** Imbecil (Sâ-Fă). **Et.:** cf. cr. dial. *munjen* ‘prost, nerod’. Credem că termenul istroromân poate fi raportat mai degrabă la it. *scimunito* ‘privo o scarsamente dotato di intelligenza’.

neverín (Pu) s. Vânt. **Et.:** cr. *nevera* ‘uragan’. Vezi mai degrabă ven., cr. *neverín*, it. *neverino*.

pîrgatorie (Pi, Da) s. Purgatoriu. **Et.:** ven., it. *purgatorio*. Vezi mai degrabă ven. *pergatória*, cr. *purgatorija*.

În loc de concluzii

Ca și în cazul primelor două volume, categoria cel mai bine reprezentată este cea a *cuvintelor pentru care se poate face trimitere și la un alt etimon sau la o altă variantă fonetică*. Mai exact, este vorba de acele cuvinte istroromâne care pot fi raportate atât la un etimon italian (italiana literară și/sau dialectul venețian), cât și la unul croat (croata standard sau cea dialectală), situație în care, de cele mai multe ori, autorii glosarelor au optat pentru împrumutul din croată (POP 2013: 400-404). În ceea ce-l privește pe P. Neiescu, situația este oarecum diferită, autorul precizând în prefața primului volum că în cazul „*cuvintelor din această categorie, la indicarea etimologiei, am dat atât cuvântul croat, cât și cel venet, uneori și pe cel din italiana standard*” (subl. n. A-M R-P), deși, așa cum am precizat, marea majoritate a cuvintelor de origine italiană au intrat din dialectul venet, nu din italiana standard” (NEIESCU 2015: IX-X). Prin urmare, inconsecvența manifestată în abordarea termenilor istroromâni cu etimologie multiplă se datorează în cazul de față unor simple omisiuni și nu unor considerente cu implicații mai profunde.

ABREVIERI

adj. (neh.) = adjectiv (nehotărât); adv. = adverb; B = Bârdo; C = Costârcean; cf. = confer; cr. = croat(ă); dial. = dialectal; et. = etimologie; f. = feminin; interj. = interjecție; intr. = intransitiv; ir. = istroromân(ă); it. = italian(ă); J = Jeian; L = Letai; lit. = literar; m. = masculin; n. = neutru; N = Noselo; pl. = plural; pop. = popular; refl. = reflexiv; s. = substantiv; S = Sușnievița; Sc = Sucodru; Sd = sud (în satele de la sud de *Učka Gora*); Șc = Șcabici; tr. = tranzitiv; vb. = verb; ven. = dialectul venețian; Z = Zancovți.

Referințe bibliografice

NEIESCU, Petru (2015), *Dicționarul dialectului istroromân*, București, Editura Academiei Române.

POP, Ana-Maria (2013), *Termeni istroromâni de origine italiană: împrumuturi directe sau prin filieră croată?*, în *Omagiu doamnei Maria Marin la aniversare*, volum coordonat de Daniela Răuțu, Adrian Rezeanu, Dana-Mihaela Zamfir, București, Editura Academiei Române, ISBN: 978-973-27-2379-1, p. 400-404.

Lucrări consultate pentru stabilirea etimologiilor

Boerio, Giuseppe, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia, Reale Tipografia di Giovanni Cecchini edit., 1867 (<http://books.google.com/>).

Goran Filipi, *Istrorumunjske etimologije (Knjiga 2: ornitonimi)*, Pula, Koper, 2007.

Kalčić, Slavko, *Roverski ričoslovník*, Juršići, 2003 (pdf).

***, *Il vocabolario Treccani*, <http://www.treccani.it/Portale/homePage.html>.

Lukežić, Iva, Zubčić, Sanja, *Grobnički govor XX. Stoljeća (gramatika i rječnik)* (pdf)

Rosamani, Enrico, *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata*, Trieste, Edizioni Lint, 1990.

Šarić, Milan, Brumgnach, Edward, *Istrian – Croatian – Italian – English Dictionary. Istarsko – Hrvatski – Talijanski – Engleski Rječnik. Istriano – Croato – Italiano – Inglese Dizionario. Istrijanski – Hrvacki – Talijanski – Ingleški Besidarnik* (<http://www.brumgnach.us/uploads/ICIE%20Rev3%20final.pdf>).

Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, II, K – Poni¹, Zagreb, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1972.

<http://www.istrianet.org/istria/linguistics/dictionaries/istroslovo/labinjonski/l.htm>.

LISTA LUCRĂRILOR DIN CARE S-A EXTRAS MATERIAL PENTRU DICȚIONAR⁸

ALI = *Atlante linguistico italiano*, [Roma], vol. I-VII, 1995-2008 (cifra arabă indică numărul volumului; după „f” se dă numărul hărții)

ALR I = *Atlasul lingvistic român*, Partea I (ALR I), de S. Pop, vol. I Cluj, 1938, vol. II, Sibiu-Leipzig, 1940 (cifrele arabe indică numărul hărții).

ALR II = *Atlasul lingvistic român*, Partea a II-a (ALR II), vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940 (cifrele arabe indică numărul hărții).

ALR II N = *Atlasul lingvistic român II, serie nouă*, vol. I-VII, București, 1956-1972 (cifra arabă indică numărul volumului; după „f” se dă numărul hărții)

ALRM II N = *Micul atlas lingvistic român II, serie nouă*, vol. I-IV, București, 1956-1981 (cu indicarea, cu cifre arabe, a volumului și, după /, a numărului hărții).

Ba = Matteo Bartoli, Material notat de M. Bartoli în satele istroromâne, publicat de Sextil Pușcariu în *Studii istroromâne*, III, București, 1929, p. 97-141.

By = Arthur Byhan, *Istrorumänisches Glossar*, în „Sechster Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig”, herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. Dr. Gustav Weigand, Leipzig, 1899, p. 175-396.

Ca = Cantemir = Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, București, EA, 1959.

Da = Antonio Dianich, *Vocabolario istroromeno-italiano. La varietà istroromena di Briansa (Bërščina)*, Pisa, 2010.

FI = Goran Filipi, *Istrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante linguistico istroromeno*, Pula, 2002.

⁸ NEIESCU 2015: X-XIV.

Fo = Radu Flora, *Micul atlas lingvistic al graiurilor istroromâne*, București, 2003.

Ga-Di = Andrei Glavina, Const. Diculescu, *Calindaru lu rumeri din Istrie*, București, 1905.

Ie = A. Ive, *L'antico dialetto di Veglia*, în „Archivo glottologico italiano”, t. IX, (1886), *apud* By.

Ko = August Kovačec, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik (s gramatikom i tekstovima)*, Pula, 1998 (material extras din capitolul *Rječnik*, p. 19-230).

Ma = Ioan Maiorescu, *Itinerar în Istria și vocabular istriano-român*, ediția a II-a, publicată de T. Maiorescu, București, 1900.

Mi I = Fr. Miklosich, *Die slavischen Elemente im Rumunischen*, Viena, 1862, *apud* By.

Mo = Leca Morariu, *Lu frați noștri. Libru lu rumeri din Istrie. Cartea românilor din Istria. Il libro degli rumeni istriani*, Susnevița (Valdarsa) – Jeian (Seiane), Suceava, Editura revistei „Făt-Frumos”, 1928.

Na II = Material notat de Ștefan Nanu la Jeian, nepublicat în teza sa de doctorat menționată la Na I, *apud* By.

Ne-Io = Material cules de Petru Neiescu de la Iosif (Pepo) Glavina din Sușnievița.

Ne-Ro = Material extras de P. Neiescu din corespondența cu Robert Doričić, student din Jeian.

Pa = Material nepublicat în ALR II, notat de Ștefan Pașca la Jeian.

Pe-Ne = Material extras din manuscrisul anchetei sau din înregistrările magnetice efectuate la istroromâni de către Emil Petrovici și Petru Neiescu (urmate, când a fost cazul, de sigla localității).

Pi = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte și glosar*), Halle a.d. S., 1909 (materialul cuprins în *Glosar*)

Pu = Sextil Pușcariu, *Studii istroromâne*, în colaborare cu Matteo Bartoli, A. Belulovici și A. Byhan, III, *Bibliografie critică – Listele lui Bartoli – Texte inedite – Note – Glosare*, București, 1929.

Sâ-Fă = Richard Sârbu, Vasile Frățilă, *Dialectul istroromân. Texte și glosar*, Timișoara, Editura Amarcord, 1998.

We II = Gustav Weigand, *Istrisches I (Fortsetzung)*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache”, Leipzig, vol. I, 1894, *apud* By.

ASPECTS OF THE LEGAL WORLD IN THE NOVEL *DONNA ALBA* BY GIB MIHĂESCU

HYPOSTASES DU MONDE JURIDIQUE DANS LE ROMAN *DONNA ALBA* PAR GIB MIHĂESCU

IPOSTAZE ALE LUMII JURIDICE ÎN ROMANUL *DONNA ALBA* DE GIB MIHĂESCU

Dumitru VLĂDUȚ

Universitatea „Tibiscus” din Timișoara

E-mail: dumitru.vladut@yahoo.com

Abstract

*The author of the study examines the legal world and its manifestations in the imaginary world of the novel **Donna Alba** by Gib Mihăescu, published in 1935. Although this is a secondary theme within the novel, there are many significant aspects referring to these matters. There are two main characters (Mihai Aspru, Georges Radu Șerban), as well as two secondary ones, who belong to the legal world by their profession, as lawyers or lawyer's secretaries. As far as their legal profession is concerned, they think and act in their own personal way in the various situations appearing in the novel. Mihai Aspru, who, as a student, assists at the trials taking place in the court of law at the Palace of Justice, offers an extremely negative image of justice because he sees the professionals in the field of law and the laws themselves as symbols of the spirit of injustice which in its turn generates a powerful feeling of unhappiness. Justice is heavily marked by corruption and its decisions are taken depending on whimsically established prices. The novel also contains minute analyses of the oratorical spectacle of pleading in court.*

Résumé

*L'auteur de l'étude examine le monde juridique et ses manifestations dans l'imaginaire du roman **Donna Alba** par Gib Mihăescu, paru en 1935. Bien qu'il soit un sujet secondaire dans le roman, il y a beaucoup d'aspects significatifs autour de cette question. Il y a deux personnages principaux (Mihai Aspru, Georges Radu Șerban) ainsi qu'autres deux secondaires qui appartiennent au monde juridique, en tant qu'avocats ou secrétaires d'avocat. Dans le roman ils pensent et agissent d'une manière propre dans leur profession juridique autour des problèmes qui surgissent. Par l'intermédiaire de Mihai Aspru qui assiste en qualité d'étudiant aux procès qui se déroulent au Palais de Justice il y a une image très négative de la justice, car dans la vision de ce personnage, les professionnels du droit, ainsi que les lois représentent des symboles de l'esprit de l'iniquité qui créent un sentiment fort du malheur. La justice est bien marquée par la corruption, ses arrêts déterminés par des prix capricieux. Dans le roman on trouve aussi des analyses du spectacle rhétorique des plaidoiries.*

Rezumat

*Autorul studiului examinează lumea juridică și manifestările ei din imaginarul romanului **Donna Alba** de Gib Mihăescu, apărut în 1935. Deși e un subiect secundar în roman, există multe aspecte semnificative referitoare la această problemă. Există două personaje principale (Mihai Aspru, Georges Radu Șerban), precum și alte două secundare care aparțin lumii juridice ca avocați*

și secretari de avocați. În roman ele gândesc și acționează într-un mod propriu în profesia lor juridică față de problemele ce apar aici. Prin Mihai Aspru care asistă ca student la procesele ce se desfășoară la Palatul de Justiție există o imagine foarte negativă a justiției, căci în viziunea acestui personaj profesioniștii dreptului precum și legile reprezintă simboluri ale spiritului de nedreptate care creează sentimentul puternic al nefericirii. Justiția este marcată puternic de corupție, deciziile ei sunt date de prețuri stabilite capricios. În roman se întâlnesc și analize ale spectacolului oratoric al pledoariilor.

Key words: *legal world, justice, lawyer, novel, injustice, pleading.*

Mots-clés: *monde juridique, justice, avocat, roman, iniquité, plaidoirie*

Cuvinte cheie: *lume juridică, justiție, avocat, roman nedreptate, pledoarie*

Apărut în anul morții scriitorului, 1935, *Donna Alba* este a doua operă ca importanță a lui Gib Mihăescu, autor marcant al perioadei interbelice, jurist prin studiile universitare, chiar avocat pentru scurtă vreme.

Lumea juridică și investigarea acestor medii constituie o temă secundară în acest roman și tocmai de aceea nepusă în evidență. Prin tema centrală romanul reface avatarurile împlinirii erotice și ale parvenirii unui tânăr jurist, Mihai Aspru, opera lui Gib Mihăescu fiind și o analiză a resorturilor psihologiei protagonistului în realizarea țelului propus din momentul declanșării mobilurilor interioare (CIOCULESCU, 1972, 318; CĂLINESCU, 1941, 680-681; BALOTĂ, 1974, 234-236; MANOLESCU, 1980, 236-237). Pe fundalul acesteia se desfășoară de asemenea formarea intelectuală, profesională a eroului din anii liceului, continuând cu aceia ai studiilor universitare la o facultate de drept și sfârșind cu triumful său profesional ca avocat recunoscut în București. *Donna Alba* este, prin urmare, și un roman al formării.

Pe lângă motivul central expus, romanul, care are și aspirații de cuprindere socială, face loc descrierii decăderii vechilor familii aristocratice românești în contextul răsturnărilor provocate prin reforma agrară ce a urmat Primului Război Mondial. Este vorba de înlocuirea unor valori sociale și etice cu altele mai aspre. Reprezentantul acestor vechi familii este temutul avocat, distinsul și orgoliosul prinț Georges Radu Șerban, descendent din domnitorul muntean Radu Șerban, prinț a cărui situație socială, deși modificată, nu îl aduce în starea decrepitudinii, așa cum se întâmplă cu Preda Buzescu, descendent al cunoscutului căpitan al lui Mihai Viteazul, ori cu Raoul Ypsilant, coborât din faimosul domnitor fanariot. *Donna Alba* este romanul evoluției lui Mihai Aspru, fiul unui podgorean, evoluție din stadiul de „reeducare socială”, s-ar putea spune, începută imediat după Primul Război Mondial, continuând prin împlinirea profesională, realizarea idealului erotic prin cucerirea unei femei de familie nobilă, descendentă și ea din domnitorii fanarioți Ypsilanti. Această cucerire înseamnă și intrarea în rândul vechii caste aristocratice, aparent inaccesibilă.

În anii adolescenței și tinereții, Mihai Aspru trăiește o succesiune de experiențe puțin obișnuite, în urma cărora puterea lui de adaptare și de evoluție socială crește considerabil. Cu mintea plină de lecturi din Sadoveanu și Gorki, stimulat de cărțile lui Pierre Loti și Claude Farrère, bântuit la început de întrebări nedesluite, de chemările tainice ale depărtărilor, de plăcerea de a călători, ins visător, fantast și rebel, Mihai Aspru părăsește liceul din Craiova pentru mirajul peregrinărilor de vagabond prin Brăila, Constanța, Odesa, Constantinopol, Egipt, Marsilia și Amsterdam. Întrucât se află în preajma războiului iar situația militară nu îi este reglementată, este nevoit să-și întrerupă peregrinările și să se întoarcă în țară. Iertat de părinți, salvat de la închisoare prin intervenții politice deoarece nu se prezentase la incorporare, la intrarea nemților în Oltenia se refugiază în Moldova unde, după absolvirea școlii de ofițeri, pleacă în linia întâi. Sfârșitul războiului îl obligă să-și schimbe haina militară, aducându-și aminte de asemenea că trebuie să-și reglementeze situația civilă. Punând capăt pentru totdeauna chefurilor și vieții de hoinar, începe să

învețe cu furie și, la primul examen pentru clasa a V-a, obține media cea mai mare. Observând că ceilalți colegi demobilizați trec ușor examenele pe seama frontului, în el se ivește gustul înșelătoriei prin procedeul galoanelor fictive de rănit care aveau darul de a impune profesorilor respect și bunăvoință. Cu aceeași uniformă și același procedeu reușește să termine și Facultatea de Drept. Ironia sorții face ca la disciplina *Drept roman* profesorul să fie complet insensibil la galoanele de rănit: „Numai cum spun, profesorul de roman, cu o nesimțire care ar fi revoltat și pe cel mai placid cetățean al României Mari, mi-a considerat mâneca în tăcere și a întors privirile ostentativ și plictisit. Cum, nici patru răni pe câmpul de luptă nu-l impresionau pe acest beneficiar al bugetului patriei? M-a întrebat despre «in iure cessio», despre care, mărturisesc, n-am prea știut să-i dau prea multe amănunte, însă am accentuat pe singurul care-mi rămăsese clar de la unica lectură a textului, că la romani, militarii ce se distinseseră în război erau scutiți de unele din formalitățile greoaie ale mancipației și ale acestui «in iure cessio» (...). Și, închipuiți-vă, acest ambuscat, parcă-l și văd, brun, gras și inexpresiv ca o tobă mare, m-a trântit, vorba aceea, de mi-au mers fulgii, încât la sesiunea următoare m-am simțit nevoit să-i parcurg cursul onest nu mai puțin de șapte ori” (MIHĂESCU, 1982, 19). Până aici este un prim plan al rememorărilor. Un al doilea plan al rememorărilor, care dau aproape întreaga substanță a romanului începe din momentul în care eroul, elev întârziat, o vede, cu prilejul examenului de bacalaureat, pe Alba, soția prințului Georges Radu Șerban. Evenimentul, marcat de căderea din brațele eroului a două masive dicționare de limbi clasice, contribuie la schimbarea definitivă a existenței de până atunci, dându-i un sens superior prin năzuința către o iubire misterioasă prin depărtarea și inaccesibilitatea ei și prin mobilizarea dorinței de a învinge. Apariția Albei și dispariția ei pentru o lungă perioadă, timp în care M. Aspru își ia licența în drept, este hotărâtoare pentru destinul eroului. Robit de „lumina aceea ciudată din ochii ei”, cu credința că destinul lui va fi hotărât de reîntâlnirea cu ea, eroul o caută doisprezece ani și stăruie în obsesia neuitării și în speranța de a o găsi.

În așteptarea întâmplării care să i-o readucă și să-l apropie de ea, Mihai Aspru, deși student la Facultatea de Drept, frecventează din curiozitate Palatul de Justiție dintr-un motiv de cunoaștere interesant pentru această lume, și anume „pentru a contempla mizeriile omenești și atâtea taine ale vieții pe care numai judecățile le pot înfățișa” (MIHĂESCU, 1982, 33). Sălile de judecată oferă așadar spectacolul mizeriilor omenești și al dezvăluirii unor taine ale vieții. Oamenii justiției de aici, magistrații și avocații, ca și legile sunt în viziunea contemplatorului simboluri ale înșelătoriei dreptății, ale capitulării spiritului de justiție, creatoare de imensă nefericire: „aveam impresia limpede, din ce în ce mai limpede, că magistrați, avocați și legi de-a-mpreună, cu toții și cu toate și-au dat mâna să orbească până la desăvârșire pe zeita cu un biet cântăraș în mână și cu sabie ruginită și așa de strâns legată la ochi. Am înțeles repede din această mare clădire că dacă aș avea vreo nefericire personală din pricina vreunui semen de al meu, niciodată nu m-aș adresa aici ca să mi se repare nemulțumirea. Și mă bucurai că nu mai am pe nimeni și nimic în lume de care să mă tem că s-ar putea înfrupta de atâta strâmbătate câtă putea aici și câtă se cocea pe lungile culoare, în grefele muced, în anticamerele cabinetelor de instrucție, în sala pașilor pierduți și mai cu seamă în această așa-denumită «Urlătoare» informă și monotona, al cărei vuiet era așa de compact, ca să acopere bine articularea discretă a atâtor nemernicii” (MIHĂESCU, 1982, 23-24).

Îl atrag pe protagonist îndeosebi procesele de fals, fiind revoltat de achitarea vinovaților. Această împrejurare determină să-și pună în cumpănă faptele trecute, procedeul de a înduioșa profesorii prin galoanele de rănit în război: „Nici nu căutam să găsesc în faptele mele trecute și prezente motive de scuză legitimă, deși poate aș fi găsit uneori, și nici nu încercam să le situez față de ceea ce vedeam aici, într-un grad mai benign ori chiar ofensiv. Mă descopeream și eu un păcătos ca toți aceștia, iar ceea ce mă deosebea de ei era numai faptul că în loc să mă bucur de-a valma cu dâșii ce să găsim în bună companie, mă răzvrăteam de-a surda în contra lor și în contra mea, instinctiv în fața vreunei sentințe cu susul în jos, în vreme ce rațional, mai apoi, mă linișteam că așa trebuie să fie și că eu însumi, în orice caz, nu eram îndreptățit să mă ofensez pentru așa ceva” (MIHĂESCU, 1982, 24-25).

Justiția este dominată de corupție, deciziile sunt dictate de tarife financiare în funcție de dificultatea cauzei știute prin bursa zvonurilor, toate creând un sentiment de dezamăgire pentru observatorul unui asemenea jalnic spectacol al acesteia: „Mai ales când auzeam șoapte pe culoare că la cutare magistrat deocheat (vai, și de câți nu mai mergea vorba!) tariful pentru amânare era atâta pentru un termen scurt sau lung, după nevoie, era atâta pentru o achitare sau o condamnare, după poziția celui interesat era atâta, jubila, cu nespusă tristețe dealtminteri, că nefericitul acela dinaintea barei, învinuit pe nedrept sau fremătând de dorul de a-și vedea drepturile restabilite, nu mi-e frate sau soră, unchi, văr sau chiar prieten. Individ anonim, sufeream mai ușor nenorocirea ce-l pășea și pe care o știam dinainte; în cel mai bun caz, ea avea să conștate într-o pierdere de timp așa de mare, dintr-un jaf al avocaților așa de crâncen, că orice idee de dreptate avea să se transforme pentru bietul om într-un fel de satisfacție idioată că și-a zbuciumat zdravăn adversarul, deși el însuși n-a avut o soartă mai bună” (MIHĂESCU, 1982, 25).

Mihai Aspru devine acum un ins scindat sufletește, punându-și problema dacă n-ar fi mai bine să stea deoparte. Rămâne însă întrebarea câți ar mai rămâne cinstiți în justiție. Admiră în acest timp o seamă de maeștri ai pledoariei pentru retorica impecabilă prin desfășurarea după o mecanică strictă a argumentării. Descoperă însă acesteia un defect esențial pus în evidență încă de Socrate, și anume divorțul retorică-etică, lipsa de umanitate a pledoariei. În *Gorgias*, se știe cum Platon denunța prin personajul său Socrate disprețul eticii de către sofisti precum Gorgias, prin dexteritatea de a face să triumfe orice argument printr-o mânuire abilă a acestuia. Este vorba de o retorică a înșelării prin disprețul adevărului și al psihologiei auditorilor, în consecință prin victoria oricărei cauze. Eroul este frapat tocmai de asemenea deficiențe ale pledoariilor admirate pentru frumusețea lor, dar înșelătoare, inumane și reci prin mecanica rostogolirii argumentelor: „I-am auzit pe toți și nu erau puțini cei pe care-i admiram pentru logica neînfricată a argumentelor, pentru tactica zdrobitoare a momentelor când știau să se servească de aceste argumente, pentru strategia gradată în care le mânuiau. Dar în ochiul triumfător în mijlocul bătăliilor câștigate, surprindeam recele ironii, opacul vitreg ca un ochi mort al lipsei de suflet. Chiar când pledau pentru o cauză nobilă, îi puneam numaidecât în locul adversarilor, susținând cu ardoare teza inversă. Și era de ajuns atât: să-i mut cu imaginația dintr-un capăt la celălalt al barei, ca să mă îngrozesc de răceala de cuțit, de lipsa de umanitate a acestor aprige dueluri. Eram înfricoșat mai ales văzându-i cât de puțin se sinchisesc de această lipsă, ba chiar o excludeau din preocupările lor, afectând exclusivitatea așa-zisului adevăr pur, nepăsarea doctorului care străbate cu bisturiul măruntaiele pacientului. Straniu adevăr pur care poate fi dovedit ca valabil pe două fețe contrarii, sinistru chirurg care poate opera și cu ascuțișul și cu mânerul cuțitului” (MIHĂESCU, 1982, 27).

Victimă socială a vicisitudinilor economice care l-au determinat să-și vândă moștenirea părintească, se gândește la o *lege a impreviziunii* care ar fi fost necesară pentru efectele economice și moralitatea ei, devenind solidar cu cei pe care exproprierea neplătită deloc sau remunerată cu un preț care îi sărăcește într-o perioadă a devalorizării. Pe el, gândește totuși eroul, nu-l expropriase nimănui, dar dăduse o proprietate în schimbul unei valori pe care o crezuse constantă, ca și marfa oferită. Critică de aceea marea finanță și politicianismul amoral care „bătea moneda și prospera din devastarea vechii clase suprapuse, amăgite cu hârtii îndoielnice, în schimbul unui imens avut” (MIHĂESCU, 1982, 28).

În acest context al frământărilor și întrebărilor descoperă printre viitorii confrăți de la Palatul de Justiție un singur om capabil, demn și cinstit, pe prințul avocat Georges Radu Șerban, a cărui hotărâre de a se dedica barei și legilor venise în mijlocul naufragiului general al clasei suprapuse, deși personal, după propriile-i explicații, nu avea a se teme de efectele exproprierii și catastrofelor valutare. Admiră în pledoariile acestuia „vorbirea impetuoasă și totuși elegantă, deși presărată ici-acolo de câte o floriceală de stil, uneori și aceasta fanată” (MIHĂESCU, 1982, 29), apoi „o siguranță de sine uimitoare, într-o serie de considerațiuni juridice” (MIHĂESCU, 1982, 29), o unitate de atitudine, ca și umanizarea retoricii pledoariei care lipsea celorlalți confrăți. Adevărata măsură a valorii o dă în procesele agrare pe fondul exproprierilor: „ce amploare dă el unor chestiuni care în general păreau anoste și fără culoare! Se ridica la proporții înfricoșătoare de tragedie și de epopee, le

găsea totdeauna complicații de înaltă logică, dinaintea cărora reprezentanții ministerului dădeau pas cu pas înapoi, până la înfrângerea finală (...)” (MIHĂESCU, 1982, 31). Este un „avocat care știa să sufere pentru această cauză pierdută, nu un simplu actor care-și scotea masca îndată ce-a rostit ultimul cuvânt, spre a cerși aplauze vulgului” (MIHĂESCU, 1982, 32), un viteaz care „răstălmăcea articolele legilor ca pe niște complicate figuri de floretă” (MIHĂESCU, 1982, 31). Chiar în procesele ce nu aveau vreo legătură cu exproprierea „mi se părea că-și alege totdeauna poziția cea mai nobilă pentru că e dreaptă, pentru care făcea să-și încrucișeze tăiușul priceperii cu adversarul” (MIHĂESCU, 1982, 31). Pentru Mihai Aspru, George Radu Șerban este o „*rara avis*, mai bine zis unica avis (...), un avocat care păstra o atitudine” (MIHĂESCU, 1982, 31).

La câteva luni de la terminarea facultății și trecerea licenței, zărește, din întâmplare, pe Alba într-o mașină care ieșea din curtea avocatului Georges Radu Șerban, aflând că e soția acestuia. Fascinat de frumusețea și distincția ei nobiliară, își dă seama cât de mare e distanța ce îl separă de ea, dar și cât de aproape e de împlinirea visului de a cuceri iubirea femeii, „cu mândru pas regesc”, unicul său ideal de viață. Cu un imbold extraordinar susținut de o neînfrântă voință și ambiție, spre a fi în apropierea Albei cere prințului Georges Radu Șerban rolul de al treilea secretar, înfruntă orgoliul acestuia, pregătind cu răbdare planul ascensiunii în ordine profesională și erotică. Întreaga energie și-o canalizează la început spre afirmarea profesională, mijloc prin care să-și facă simțită prezența în „casa cu sumbră fațadă” spre a sfărâma barierele de castă care-l separau de Donna Alba. Cu toate succesele la bară, ca secretar și chiar înlocuitor al maestrului, și în trecătoare aventuri cu descendențe nobiliare, Donna Alba păstrează distanța ucigătoare, rămânând o mare enigmă. Fapta salvatoare spre a cuceri femeia rămâne revizuirea procesului Ypsilanților prin care Alba își pierduse averea, într-un proces în care pledase chiar soțul. Studiul înfrigorat al dosarului întregului proces nu îi dă însă posibilitatea să descopere vreo fisură în pledoaria maestrului. Cu toate acestea, rezultă un mare folos: pregătirea temeinică din punct de vedere juridic. Prima lui pledoarie într-un alt proces în care se remarcă siguranța argumentării, tehnica oratorică ce nu lasă posibilitatea de replică părții adverse este un triumf: „Curtea a aflat din vreme ce trebuie să afle și știe la ce trebuie să se aștepte; adversarii sunt stânjeniți de propriile lor argumente care au devenit locuri comune. Zadarnic ei caută să le răstălmăcească, despicând, așa cum se spune în popor, firul în patru. Ei nu fac decât să mă repete, iar răspunsul pe care l-au auzit aprioric îi încurcă teribil de caraghios. Președintele zâmbește, cu cei șase membri, chiar șoptește ceva celui din dreapta în dosul cartonului de termene ridicat anume ca să ascundă această trecătoare lipsă de deferență a Curții față de ea însăși (...). Iar când președintele îmi întreabă adversarii dacă au cu adevărat «ceva nou» de adăugat, victoria mea e asigurată” (MIHĂESCU, 1982, 162).

Dacă procesul de recuperare a averii Donnei Alba nu are nicio șansă de izbândă, va câștiga însă răsunător un alt proces extrem de încurcat al unei prietene a femeii iubite. Și aceasta, în absența maestrului, plecat la Haga să pledeze din însărcinarea guvernului pentru statul român, proces pierdut într-o primă instanță de primul secretar al lui Georges Radu Șerban, proaspăt doctor la Paris, descris în această împrejurare în felul următor: „astfel că Radu, acest superb băiat care venise de la Paris încântat de ultimele teorii ca să sperie o lume întreagă cu bagajul lui de învățătură trebuie să sucombe, pe simple motive de practică ieftină, așa cum se întâmplă de obicei cu toți începătorii îmbuibăți de fond juridic, dar incapabili să se miște în lațurile meschine, de câlți, ale practicienilor chițibușari” (MIHĂESCU, 1982, 287).

Radu este unul din tipurile de secretari de avocați. Un alt tip de secretar de avocat este cel al lui Raul Ipsilant, doctor în drept la Paris, văr primar cu Donna Alba. Este o victimă a unui tutore care îi risipește o mare avere, căutând să afișeze totuși indiferență față de aceasta. Are cunoștințe întinse de literatură, vorbește impecabil franceza și engleza, are conștiința înaltei ascendențe fanariote, fiind indignat că aristocrația este nevoită să lucreze încât „trebuie să ne amestecăm în vălmășagul social” (MIHĂESCU, 1982, 126), că „trebuie să ne menținem cu oricare dintre mijloacele moderne de luptă: politica, avocatura, medicina, diplomația” (MIHĂESCU, 1982, 126). Admite unele ocupații: politica, scrisul dacă e savant, toate însă ca o gratuitate. Admite ca Georges Radu Șerban să lucreze în avocatură doar pentru marea idee a salvării marii proprietăți, dar crede că

și-a depășit limita activității luându-și prea în serios profesia. Orgolios, nu ar accepta să ducă servieta cuiva. Este pasionat de câini de rasă, considerând aceasta un „obicei civilizat și boieresc” (MIHĂESCU, 1982, 130), participă la expoziții canine. Are de asemenea pasiunea vinurilor vechi, a fripturilor și femeilor cu păr lung, este frecventator de localuri de mână a doua și chiar ordinare, fiind considerat „bețiv bucureștean democrat”.

Preocupat de împlinirea idealului erotic, Mihai Aspru descoperă o seamă de date despre trecutul Albei, mai ales în legătură cu marea iubire a acesteia pentru Tudor Buzescu, descendentul unei istorice familii boierești, rival în probleme de moștenire cu Georges Radu Șerban, ucis de acesta din urmă într-un duel. Urmărind-o într-o seară pe Alba, care pleca în taină de acasă împreună cu mama sa, descoperă misterul care o determina să se întâlnească într-o grădină publică cu prințul decăzut Preda Buzescu. El deținea după moartea fratelui său o fotografie și câteva scrisori compromițătoare, relicvele iubirii celor doi amanți Alba și Tudor, încercând s-o șantajeze pe frumoasa prințesă.

Închiriind la mansarda unde locuia Preda o cameră, Mihai Aspru reușește atât prin forțe proprii, cât și prin prostituatele colocatare, să pună mâna pe scrisorile compromițătoare, gândindu-se să le cedeze femeii iubite ca pe un tribut adus mării iubiri. Descoperirea din scrisori a trecutului femeii iubite o coboară în ochii lui de pe pedestalul unui ideal inaccesibil. Anunțată de Preda Buzescu de furtul scrisorilor de către Mihai Aspru, aceasta încearcă să negocieze cu noul stăpân, fiind dispusă să accepte orice condiții, neascunzându-și însă disprețul pentru asemenea metode. Conștient însă că n-ar fi avut decât un succes trecător prin care n-ar fi reușit să câștige odată cu trupul și sufletul femeii, protagonistul jurist, cu un gest dezinteresat, îi oferă întreaga corespondență, îndemnând-o să pună capăt vieții de compromisuri, nedemnă de noblețea și marea ei frumusețe exterioară.

Comportamentul nobil și gestul cavaleresc au asupra femeii un efect major, spulberând falsa morgă aristocratică, determinând-o să-i răspundă printr-o pătimășă și definitivă iubire. Cei doi amanți decid să-l anunțe pe Georges Radu Șerban. La vestea brutală, orgoliosul descendent domnesc se sinucide. După moartea lui, ei trăiesc zilele de doliu, la sfârșitul cărora va avea loc mult așteptata lor căsătorie. Obsesia erotică, după cucerirea Albei, se stinge din lipsă de substanță, și de motivație și devine dorință calmă și voință de apropiere reciprocă. Aceasta înseamnă și cucerirea deplină nu numai a unei femei iubite, ci a unei caste ce părea inaccesibilă.

Întrebându-ne la finele lucrării noastre asupra fizionomiei lumii juridice interbelice, se poate spune că în general ea este asemănătoare cu cea de azi prin metehnele existenței sub raport instituțional. Lipsește însă azi în primul rând un avocat de amplitudinea spirituală, de onestitatea, noblețea și dragostea pentru pledoaria umanizată a prințului Georges Radu Șerban. Lipsește de asemenea cultul pentru pledoaria construită după toate regulile retoricii care ocaziona adevărate dueluri oratorice și, desigur, bovarismul vreunui tânăr jurist ce și-ar mobiliza resorturi interioare teribile pentru acces la marea iubire și castă inaccesibilă.

Bibliografie

- BALOTĂ, Nicolae, *De la Ion la Ioanide*, București, Editura Eminescu, 1974
CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1941
CIOCULESCU, Șerban, *Aspecte literare contemporane. 1932-1947*, București, Editura Minerva, 1972
MANOLESCU, Nicolae, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, vol. I, București, Editura Minerva, 1980
MIHĂESCU, Gib, *Donna Alba*. Prefață de Laurențiu Ulici. Tabel cronologic de Ion Nistor, București, Editura Minerva, 1982

THE AGUARUNA GIRL. THE CHARACTER BETWEEN CIVILIZATION AND BARBARISM IN MARIO VARGAS LLOSA'S, *THE GREEN HOUSE*

AGUARUNA. PERSONAJUL ÎNTRE CIVILIZAȚIE ȘI BARBARISM ÎN ROMANUL LUI MARIO VARGAS LLOSA, *CASA VERDE*

Otilia-Cătălina HERCUȚ

Liceul Teoretic „Ady Endre”

Universitatea din Oradea

E-mail: otilia_hercut@yahoo.com

Abstract

Through his novels, especially through Green House, the writer Mario Vargas Llosa highlights the tares of the Peruvian society and its pseudo-civilization. Comparing the city to the selva, the latter is virtuously superior, as true acts of kindness and humanity are being created in the selva. Standing out of the narrative mosaic, Bonifacia, an Aguaruna christened by nuns, abides the drama of an alienated, humiliated, abused woman in the context of the Peruvian machismo. Her life is a symbolic outline of the selva destiny in contact with civilization.

Rezumat

Prin intermediul romanelor sale, cu precădere prin „Casa verde”, scriitorul Mario Vargas Llosa evidențiază tarele societății peruviene și pseudo-civilizația acesteia. Comparând orașul cu selva, ultima se dovedește a fi superioară din punct de vedere moral, de vreme ce adevăratele acte de bunătate și umanitate se nasc în selvă. Ieșită în relief din mozaicul narativ, Bonifacia, o aguarună încreștinată de maici trăiește drama femeii deșrădăcinate, meprizate și abuzate în contextul machismului peruan. Viața ei este un rezumat simbolic al destinului selvei în contact cu civilizația.

Keywords: *Aguaruna, identity, otherness, alienated, machismo, abuse*

Cuvinte-cheie: *aguarună, identitate, celălalt, deșrădăcinat, machism, abuz*

Introduction

In his speech of acceptance of the Rómulo Gallegos prize (1967) for his novel *The Green House*, Llosa vehemently denounces the abuses committed by the authorities in the Amazonian area and the confinement of the indigenous in some of the regions. The Peruvian writer impetuously advocates for freedom, mainly freedom of speech. (DE CASTRO, BIRNS, 2010, 178, 179) The Amazonian area is exposed at large prevalently in three of his novels: *La casa verde* (*The Green House*), 1966, *Pantaleón y las visitadoras* (*Captain Pantoja and the Special Service*), 1973 and *El hablador* (*The Storyteller*), 1987. They singularize the function of the teller in today's society and reveal the grievance of the indigenous and of the marginalized social categories in a world dominated by machismo and violence, a world morally depraved, corrupt and greedy for power, where each Peruvian asserts in his small social, ethnic, racial and economic fraction, disdaining the inferior and vitiating the superior one. In *The Green House* Vargas Llosa exploits his own

experience in the novelistic canvas: his childhood in Piura, his memories about the brothel on the skirts of the town, the trip in the Amazonian selva and the geographical research regarding this amazing natural area. (LLOSA, 1995, 28, 182, 465) In 1957 Vargas Llosa visits the selva with a group of anthropologists of San Marcos University and discovers heterogeneous facets of the Indian world, hears stories about autochthon rubber interlopers, about a Japanese with many wives and about a tribe chief, Jum, who has been tortured because he antagonized the white's exploitation. In this train of events, the writer visits a local Catholic mission and discovers that the indigenous girls are civilized and then they become maids or prostitutes. Hoarding up these ingredients of reality, the writer generates a disguise for the truth – as he confesses – in a process similar to an inverted striptease. (SMITH, 1997, 831)

An exhibit of civilization and barbarism

Structurally, *The Green House* is a narrative geography, like the river Amazon, a fusion of actions, destinies, sounds and colours. The novel represents a daring project in an epoch of literary prolificacy in Latin-American context. Structured in four parts and an epilogue, the novel interlaces – in a modern style – three stories: one of Bonifacia, the Aguaruna girl kidnapped by Reategui and made a nun, who ends up being the green house prostitute, one of Anselmo, the founder of the green house brothel, and one of Fushia, a rubber trafficker. Characters from the urban context are captured in an Amazonian context and indigenous characters are placed in an urban framework, in Piura. Thus, we uncover the destinies of three generations and three idylls: Lituma–Bonifacia, Fushia–Lalita and Anselmo–Antonia, three locations, the selva, Santa Maria de Nieva and Piura, and distinguish two incongruous worlds – the jungle and the city. The narrative structure is fractured, dislocated with an isochronous perspective and a telescopic dialogue, projected on a multiple chronotope. (KÖLLMANN, 2014, 105, 107)

Beyond words, Vargas Llosa features in a salient way his native country, a territory marked with violence on every level, “there is an essential ingredient, always present in the history of this country, from the most remote times: violence. Violence of all kinds: moral, physical, fanatical, intransigent, ideological, corrupt, stupid – all of which have gone hand in hand with power here.” (LLOSA, 1986, 109) The outlook on life is a dark one, hopeless and cold, where the individual is determined by ungovernable actions and circumstances.

The heroine, Bonifacia, is taken from the jungle, uprooted in order to be civilized. Her road to civilization will never include an absolute acceptance of who she is and of where she is from. In the Self – Other nexus she will never find a true Self. Reaching the convent the girl learns to identify with the nuns by peculiarities. She conforms herself to desistance. She concedes the fight of being an Aguaruna. The writer undermines the myth of freedom here in the light of an identity-alterity ratio. Nothing is able to change society of its ethical perversion. The entire existence is deprived and characters are nothing but stranded destinies.

In his novel Vargas Llosa renders all defining aspects of the Amazonian tribe's culture: customs, superstitions, beliefs and occupations. For Indians jungle is simultaneously home, nourishment, pantheon and pharmacy. The natives embrace the jungle on every level in order to survive. For the white people jungle is an allurement and a profit. Whites as Reategui or Fushia pay a small price for the rubber but market it for a high one making a small fortune. The cruel and malicious Japanese makes use of the Huambisa tribe's truculence to despoil the Indians of their possessions and sells rubber during war time for a profit. Nevertheless, the jungle has a magical influence on its sojourners fathering a quasi-mentality. But the white-Indian connection is built upon conveniences, the rubber and animal skin trade, and defined by misfeasance and objectification.

An inexorable destiny

The abuse and objectification are aggravated in female occurrences. Women are portrayed mainly as sexual objects. Aquilino articulates this aspect when recollecting his childhood, “When I

was a boy, in Moyombamba, we used to go in groups to spy on the Lamista women” and “Sometimes one of them would go off by herself and we’d pull her down”. (LLOSA, 1968, 160) Their destiny is a relentless one. As individuals they represent the Other in an androcentric context, a subservient rival to the man, to the superior.¹ The pickets sent to find the convent’s fugitives lament about not having permission to rape them. Fushia sells Lalita (15 years old) to Reategui for a thousand soles. The girls kidnapped from the jungle by the governor are assaulted by his soldiers with Reategui’s approval, while he is cossetting the girl with green eyes, further named Bonifacia. On the jungle-city passage and in the barbarism-civilization and men-women ratio, women enter a *katáhrisis* array without any ability of redemption. They are insulated in a man domineering world and approached as an object of an impulsive desire. Nuns try to settle them into a transfiguration process but involuntarily and maybe subconsciously they assure them only an entrance towards a perverted system. Their evolution is thus a distorted one. In the end they metamorphose into a sort of deficient indigenous Galatea, rotting their true identity in the process. Not entirely civilized or primitive, they oscillate between the selva and the city, between Self and Other on a labyrinthine road from the past to the future.

Bonifacia, an emblematic name for a metamorphosed Indian, finishes as a strumpet. The girl represents a desideratum for the Invincibles, a sexual gratification. Ironically, the Invincibles, civilized men from Piura in comparison with the Indians such as Bonifacia or Anselmo, are nothing but impudent fribbles, as stipulated in their canticle. (LLOSA, 1968, 207, 231) They are morally degraded and their abuse as a form of domination mirrors emasculation and abasement. Their machismo is an instance that emphasizes a binary formation – civilization and barbarism. But here we identify an inverted nexus. In the Amazonian jungle, a barbaric setting, violence is a form of survival while in the urban area it reflects an internal combustion of the individual in the modern society as it is an act of recollecting a lost identity (masculinity). Indians retrieve their humanity through acts of love. Whites mime civilization concealing their barbaric animus and their dehumanized *modus vivendi*. Lituma batters Bonifacia, Josefino seduces and then pimps her in the green house, mystifying her Self, converting her into his own image of an Aguaruna – an object, a barbarous female, less human, less feminine, less motherly. However, the true barbarous one is him, the white man. The whites conduct themselves as animals while Indians, besides their indigenous origin, reverberate humanness: Indian women are the only people that take care of the leprous Fushia, the Huambisas are cruel with their enemy but shelter the fugitive Fushia and Lalita and help them with the isle deforestation. Above the green-yellow chromatic iconology, the symbol of fire connotes an act of purging. Fire purifies the island and redeems the city of the ignominious brothel.

An indigenous Galatea

A true heroine in consequence of her actions led by love, thus by humanity, Bonifacia is an Indian, seized from the jungle as a child by Reategui, the governor of Santa Maria de Nieva, concomitantly with her (implicit) father’s calamitous capture. Her green eyes are a trademark that will make her recognizable alongside the narration. (LLOSA, 1968, 106, 194, 287) She is an Aguaruna, an endogamous tribe, with an apu or a kakájam as a leader, like Huambisa and Shapra.² The Aguaruna tribe is formed by law-abiding Indians while Huambisa is a worthy enemy due to its cruelty. A true representation of her given name, the girl is a benefactor revealing empathy, abnegation and love, working hard, being concerned about her abbess, helping the entrant girls. She appears to be a barbaric version of Eliza or Galatea, compliant to the others’ attempt to civilize her. But her progression intended and propped by the nuns is retrogressive in reality. Civilization degrades her identity and her morality so far as to convert her into a catspaw. The process of her becoming resolves into a collection of pieces, a distorted assembly of a pseudo-Galatea. Experiencing the uprooted misfortune and in the search for an Other like herself, she identifies with

¹ In her book, *Our Androcentric Culture, or the Man Made World*, Charlotte Perkins Gilman explains the social fixation on masculinity as androcentrism on <http://www.gutenberg.org/files/3015/3015-h/3015-h.htm>

² <http://www.everyculture.com/South-America/Aguaruna.html>

the newcomers because she understands their affliction, she recaptures fractions of hers through them. That is the reason why she frees the new girls. While she is trapped in a damned present, an inexorable destiny, she tries to ensure them an unchained future. She understands the disease of the civilized men, the white man's savagery and his disdain towards Indians. As a castigation, she is kicked out of the convent and becomes Lalita's maid. Her attempts to identify an Other in order to find herself become a true rabbit hole. In the urban area, world is seen like a fractured mirror, in which an individual is able to identify elements but never a whole, an entity. Induced by her lady, Bonifacia marries Lituma thus embracing a certain respected status. This represents a final step towards her civilized identity through the unifying process with her Other. For the wedding she manufactures a yellow dress, a resemblance of her father's eyes when captured. Her languish for acceptance and integration is unfolded through this subscript. But Lituma, the Other, is a racist, resentful of her ethnos. He reflects the Other as a rival. He forces her to wear shoes in an attempt to mystify her poor origin. Bonifacia is subdued by him through abuse and abjection, atoning for her error of mistaking love for desire. In the city her relentless destiny will be a Sisyphean trial in order to find herself through fragments of identity. In a male dominated society she has to simultaneously confront the gender and the ethnic discrimination.

Indians are ostracized and treated like animals, albeit the animal metaphors are dedicated to the whites – when Josefino seduces Bonifacia he is called the worm man, a reference to the serpent that allured Eve in the garden. (LLOSA, 1968, 307) The Christened indigenous have a pseudo-freedom and two options: to become a servant or a white's slave. The Japanese establishes their status when telling Aquilino: "squaws, Aquilino, Aguarunas, Achuals, Shapras, real dirt, man." (LLOSA, 1968, 140) But the white's attempt to remodel Bonifacia as a civilized woman is a subversive form of covering a mirrored Self and of deconstructing a civilization-barbarism nexus. While the woman may be primitive in her origin and semblance she is morally superior to the white man, a barbaric and primitive individual in his essence, a tainted soul in a civilized image. Bonifacia concedes on her last level of abasement when Aquilino facilitates her abortion. After that, she becomes a prostitute, thus an object, as she was always perceived. In her pursuit for affiliation, the Aguaruna girl conventionally attaches herself on Anselmo, the harper, based on their common origin, their social descent, "I loved the harp player" and "I was closer to him than you; didn't he come from the same part of the country...?" (LLOSA, 1968, 402) For that matter both characters are asserted through the novel in light notations. Bonifacia's eyes radiate in the same manner as Anselmo's green house and harp. Both relate to their beginning via Amazon's primary color – green. Through him Bonifacia finds an Other that is part of the Self, a piece of identity and not another dominant rival. In spite of the context, Bonifacia dedicates herself to the one man that takes care of her while Anselmo applies himself to Antonia. Their reprehensible acts are redeemed from barbarism and impurity through love.

The city-selva contrast is directly distinguished by the novel's characters and, in reverse, through the storyline's behind-thought. When Lituma induces her to follow him, he notices that Piura is "a city with buildings, cars and movies" while the village Santa Maria de Nieva is miserable, "with naked savages, mosquitoes, and rain that rots everything, starting with the people." (LLOSA, 1968, 305) But putrescibility follows an inverted direction, from the city, from civilization outward. Emblematically, the scene from the novel's first fragment explains the process of putrefaction – on the road to Urakusa captain Quiroga's legs are full running sores. He keeps them in the water and keeps scratching them with some branches. Therefore, his wounds are creating a whitish trail in the water. It determines Nieves to remark the absence of the fish: "they could smell it, if they sucked on those legs they'd die of poison." (LLOSA, 1968, 69) Arriving in Urakusa, they find no Aguaruna. Like fishes, Indians absconded from whites in order to escape putrescence. The merits of the jungle are remarkable. Men are touched by evil everywhere, despite their root, but the selva ascends morally above the city. Currently, in the Amazonian jungle there

are approximately one hundred tribes living in isolation.³ The seclusion of the indigenous is due to white men and their avarice. All the activities of the whites actuated more and more resentment and isolation. Indians are afraid of the disease called civilization. Symbolically, in his decline Fushia becomes a leper, not only morally but also physically. Everyone avoids him because of his fetor. His words regarding 'the smell of life' appear to be an auctorial advice – underlining the malady of the Peruvian society. (LLOSA, 1968, 366) Father Garcia concludes in an apocalyptic manner: nowadays devil is 'everywhere'. (LLOSA, 1968, 393)

Conclusion

Violence, defined as a social disease by the Peruvian writer, is induced by ethnic discrimination, impoverishment, contamination and corruption. The individual's destiny as the Aguaruna's is inextricably intertwined with the country's fatality. Thus the malefactor becomes the society itself with its depraved establishment, while characters like Fushia or Reategui are only its exponents. In this regard, the novel serves as an act of revolt against the corrupt society, a means of protesting and a social reaction in a Sartre-like manner.

References

- BAUDRILLARD, Jean, GUILLAME, Marc, *Figuri ale alterității*, Pitești, Paralela 45, 2002.
- BOOKER, M. Keith, *Vargas Llosa Among the Postmodernists*, Gainesville, The University Press of Florida, 1994.
- CUETO, Alonso, *Romanele lui Mario Vargas Llosa. O teologie a puterii*, in *Observator cultural*, nr.741/26.09.2014.
- DE CASTRO, Juan E., BIRNS, Nicholas (ed.), *Vargas Llosa and Latin American Politics*, New York, Palgrave Macmillan, 2010.
- EED, Joanna, *Uncontacted Tribes: The Last Free People on Earth* in *National Geographic*, posted April 1, 2011 on <http://voices.nationalgeographic.com/2011/04/01/uncontacted-tribes-the-last-free-people-on-earth/>.
- FERRÉOL, Gilles, JUCQUOIS, Guy, *Dictionnaire de l'altérité et des relations interculturelles*, Paris, Armand Colin, 2003.
- HARNER, J. Michael, *The Jivaro, People of the Sacred Waterfalls*, University of California Press, 1972.
- HUNNEWELL, Susannah, SETTI, Ricardo Augusto, *Mario Vargas Llosa, The Art of Fiction* in *The Paris Review*, No. 120 retrieved from <http://www.theparisreview.org/interviews/2280/the-art-of-fiction-no-120-mario-vargas-llosa>.
- KÖLLMANN, Sabine, *A Companion to Mario Vargas Llosa*, Woodbridge, Tamesis, 2014.
- MARTIN, Gerald, *The Early Novels* in *The Cambridge Companion to Mario Vargas Llosa*, edited by Efrain Kristal and John King, New York, Cambridge University Press, 2012.
- O'BRIAN-KNIGHT, Jean, *The Story of the Storyteller: La tia Julia y el escritor, Historia de Mayta, and El Hablador* by Mario Vargas Llosa, Amsterdam-Atlanta, Editions Rodopi B.V., 1995.
- OLSON, James Stuart, *The Indians of Central and South America: An Ethnohistorical Dictionary*, New York, Greenwood Press, 1991.
- SMITH, Verity (ed.), *Concise Encyclopedia of Latin American Literature*, Chicago, Fitzroy Dearborn Publishers, 1997.
- TODOROV, Tzvetan, *Omul de rădăcinat*, Iași, Institutul european, 1999.
- VARGAS LLOSA, Mario, *A Fish in the Water: A Memoir*, Penguin Books, 1995.

³ <http://voices.nationalgeographic.com/2011/04/01/uncontacted-tribes-the-last-free-people-on-earth/>

VARGAS LLOSA, Mario, *The Green House*, trans. Gregory Rabassa, New York, Harper & Row, Publishers, 1968.

VARGAS LLOSA, Mario, *The Real Life of Alejandro Mayta*, trans. Alfred Mac Adam, New York, Farrar, Straus & Giroux, 1986.

VELLA BONAVIDA, Helen (ed.), *Negotiating Identities: Constructed Selves and Others*, Amsterdam-New York, Rodopi, 2011.

WILLIAMS, Raymond Leslie, *The Columbia Guide to the Latin American Novel Since 1945*, New York, Columbia University Press, 2007.

**II. SLAVIC LANGUAGE AND CULTURE – ROMANIAN
LANGUAGE AND LITERATURE/LANGUE ET
LITTÉRATURE SLAVE – LANGUE ET CULTURE
ROUMAINE/LIMBĂ ȘI CULTURĂ SLAVĂ – LIMBĂ ȘI
LITERATURĂ ROMÂNEASCĂ
Coordinator/Coordinateur/Coordonator:
Virginia POPOVIĆ**

CIRCULATION AND DISSEMINATION OF THE INFORMATION MEANS IN THE SERBIAN BANAT AT THE END OF THE 19TH AND BEGINNING OF THE 20TH CENTURIES

CIRCULAȚIA ȘI RĂSPÂNDIREA MIJLOACELOR INFORMATIVE ÎN BANATUL SÂRBESC LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX*

Virginia POPOVIĆ

Universitatea din Novi Sad, Facultatea de Filosofie,

E-mail: popovic.virdjinja@ff.uns.ac.rs

Abstract

This paper presents a profile of the first common periodical publications throughout Banat, which frequency and spread is attested by their presence in scholars libraries and other institutions, as well as the collaboration of the most talented and representative personalities of romanian culture in this part of Banat. In the second part of this paper we present the first magazines appearing in the Serbian Banat at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century in this part of Europe and their contribution to cultural and social emancipation of the peasantry. The brief presentation of the periodicals is also necessary for a better understanding of the continuity of the historical thread and for the development of the media in Serbian Banat, but also for pursuing of transmitted influences and traditions, as well as for objectively assessing of the expected ideology by a rich journalistic activity.

Rezumat

În lucrarea de față vom realiza o prezentare a profilului primelor publicații periodice comune pe tot întregul Banatului istoric, a căror frecvență și răspândire este atestată de prezența lor în bibliotecile cărturarilor și instituțiilor de altă dată, cât și de colaborarea celor mai talentate și reprezentative personalități ale culturii române din această parte a Banatului. În partea a doua a lucrării sunt prezentate primele reviste apărute în Banatul sârbesc și contribuția lor la emanciparea culturală și socială a țărânimii la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX în această parte a Europei. Prezentarea succintă a periodicelor este necesară și pentru înțelegerea mai bună a continuității firului istoric și de dezvoltare a mijloacelor de informare și pe pământul Banatului sârbesc, dar și pentru urmărirea influenței și a tradiției transmise, precum și pentru aprecierea obiectivă a ideologiei preconizate de o bogată activitate publicistică.

Keywords: *publications, Serbian Banat, peasants, scholars, cultural emancipation*

Cuvinte-cheie: *publicații, Banatul sârbesc, țărani, cărturari, emancipare culturală*

Publicistica și presa constituie un element important al unui popor pentru afirmarea lui culturală. Publicațiile periodice sunt un instrument puternic de afirmare, influențare și educare a

* Lucrarea este realizată în cadrul proiectului *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, nr. proiect 178002, finanțat de Ministerul Educației și Științei al Republicii Serbia.

opinieii publice, de transmitere a informațiilor și cunoștințelor din toate domeniile de activitate umană, ele găsesc o mare răspândire printre populația română din Banat, chiar de la începutul apariției lor.

Apariția presei s-a produs în perioada ascensiunii burgheziei, interesată de înflorirea tiparului, care oferea un mijloc eficace de luptă politică și ideologică împotriva orânduirii feudale.

Primele cotidiane din Europa au apărut în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Datorită unor condiții și împrejurări istorice deosebite, dominația otomană și habsburgică, expansiunea țaristă, dezvoltarea mai târzie a capitalismului, presa în Țările române apare abia în primele decenii ale sec. XIX: „Curierul românesc” (20 aprilie 1829 – 13 decembrie 1959) la București, redactat de Ion Heliade Rădulescu; „Albina Românească” apare la Iași (1 iulie 1829 – 24 noiembrie 1858), redactată de Gheorghe Asachi, iar cu un deceniu mai târziu „Gazeta Transilvaniei”, de la 12 martie 1838-1944, apare la Brașov, fiind întemeiată de G. Barițiu. Acești trei întemeietori ai presei românești au scos și suplimente literare ale gazetelor lor. Primul cotidian în limba română apare la București la 3 ianuarie 1839 și poartă numele „România” și este redactat de un profesor ardelenă Florian Aaron (Trifu 1973: 159).

Până în anul 1918, când Transilvania și Banatul erau sub dominația habsburgică, periodicile în limba română au avut o circulație comună pe întreg teritoriul monarhiei locuit de români, indiferent unde erau editate, la Sibiu, Brașov, Blaj, Timișoara, Oradea, Viena, Budapesta sau în altă parte. Ele exprimau deopotrivă interesele economice, sociale, culturale, politice, ale românilor de pe întreg teritoriul statului dualist, cu toate că Banatul avea de multe ori, în decursul istoriei sale, un statut administrativ aparte față de cel al Ardealului. Circulația și răspândirea mijloacelor informative în această arie geografică, până la data amintită, include și teritoriul actualului Banat sârbesc. În lucrarea de față vom realiza o prezentare a profilului primelor publicații periodice comune, mai cunoscute, a căror frecvență și răspândire este atestată de prezența lor în bibliotecile cărțurilor și instituțiilor de altă dată, cât și de colaborarea celor mai talentate și reprezentative personalități ale culturii române din această parte a Banatului. Prezentarea succintă a periodicelor este necesară și pentru înțelegerea mai bună a continuității firului istoric și de dezvoltare a mijloacelor de informare și pe pământul Banatului sârbesc, dar și pentru urmărirea influenței și a tradiției transmise, precum și pentru aprecierea obiectivă a ideologiei preconizate de o bogată activitate publicistică.

Unele încercări de a se pune temelie presei românești o găsim, chiar înainte de apariția publicațiilor lui Ion Heliade Rădulescu, Asachi și Barițiu. Ele datează încă de la sfârșitul secolului XVIII, când, la Viena, cunoscutul scriitor și om de știință, profesorul vârșetean, Paul Iorgovici, împreună cu Ioan Molnar au scos prima foaie românească. Nu există date despre numele sau conținutul acestei publicații, din care a apărut doar un singur număr, deoarece guvernul austriac a luat măsuri severe pentru interzicerea ei. Se știe doar că a apărut la începutul anului 1794 și că s-a răspândit până în Ardeal. În rapoartele înaintate Curții din Viena de către guvernatorul din Cluj al Ardealului (raportul guvernatorului Ardealului, contele Gheorghe Bánffy din 24 aprilie 1794) (Ibidem: 160), se cere sistarea imediată a acestei publicații, „căci nu are nici o încuviințare și anume din motive că astăzi, când lucrările se agravează din zi în zi, răspândirea de ziare e mai neadmisibilă decât ori și când, căci prea periculoase idei de libertatea ale francezilor se propagă cu mare iuțeală, încât orice apare în ziar ușor s-ar putea răstălmăci, iar opiniile pot produce zguduirea liniștii publice.” (Ibidem). Guvernul din Viena, văzând în emanciparea românilor un pericol pentru imperiul lui Iosif al II-lea, și, cunoscând ideile politice revoluționare a celor doi protagoniști, care puteau tulbura prin revendicări și propagandă liniștea statului absolutist, interzice apariția gazetei. Cu toate că încercarea celor doi oameni a eșuat, inițiativa lor se poate înscrie în istoriografia presei românești ca un început care trebuie să fie apreciat și reținut.

Se presupune că Paul Iorgovici a fost preocupat de ideea editării unei gazete la Vârșeț, pe timpul ce îndeplinea funcția de jurist pe lângă episcopie. Cu siguranță era acesta ar fi fost motivul întoarcerii lui în Banat. Din lipsă de mijloace materiale, în Banat nu erau condiții potrivite în acea vreme pentru inițierea unei publicații în limba română. Însuși Iorgovici s-a convins de acest lucru,

după ce a îndrăznit să scrie cu litere latine, care erau considerate de vârfurile clericale sârbești din acea perioadă, „litere păgâne”.

Considerat precursor al presei românești bănățene, pe lângă Paul Iorgovici, era și Damaschin Bojincă, un avocat din Vârșeț, în perioada următoare a reușit să redacteze periodicul „Biblioteca românească”, sprijinit de tipograful Zaharia Carcalechi. Publicația apare neregulat, între anii 1821-1829 la Buda. În paginile ei apar textele științifice ale lui Damaschin Bojincă despre Mihai Viteazu, Dimitrie Cantemir, etc. Tot în aceeași perioadă apare prima gazetă românească „Fama Lipschii” (1827), care avea o însemnătate culturală deosebită, deoarece era scrisă în limba română. Totuși una dintre cele mai răspândite publicații românești în Banat a fost foaia lui G. Barițiu „Gazeta Transilvaniei”, care a militat pentru egalitatea drepturilor popoarelor care trăiau în monarhia habsburgică, având colaboratori și din Banatul sârbesc.

Nicolae Tincu Velea, profesor, istoric și protopop la Vârșeț a publicat în revista lui Barițiu articole în care prezintă starea în care se afla biserica română de sub jurisdicția mitropoliei din Sremski Karlovci și situația în care se găsește poporul român din Banat, aici își va publica și creațiile lui literare, reprezentând Banatul la formarea literaturii românești.¹

Alte publicații consacrate luptei revoluționare pentru drepturile sociale, naționale și pentru libertăți democratice sunt „Organul luminării”, o gazetă săptămânală care apare la Blaj în 1847, redactată de Timotei Cipariu dar și publicații stimulate de revoluție, precum este „Amicul Poporului” și „Democrația” care apar la Pesta și care au atitudini progresiste și sprijină cauzele revoluției. Aceste reviste militează și duc o luptă comună împotriva dominației habsburgice. Una dintre cele mai valoroase publicații din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cu o mare trecere în Banat, a avut revista enciclopedică și literară „Familia”, înființată și condusă de Iosif Vulcan, întâi la Pesta (1865-1880) și apoi la Oradea (1880-1906), la care au colaborat nume distinse ale timpului și unde sunt publicate și culegeri folclorice din Banatul sârbesc, precum sunt versurile culese de Valeriu Magda din Ecica, Banatul sârbesc. Pe această poziție înaintată se situează și revista „Albina”, care apare între 1866-1876 la Viena și apoi la Pesta, sub direcția lui Vincențiu Babeș, ca organ al Partidului național român, partidul burgheziei române din Banat și Transilvania. Această publicație a fost foarte populară și în Banatul sârbesc, precum era și personalitatea lui Vincențiu Babeș de militant combativ, pentru care era ales la Biserica Albă din Banatul sârbesc de deputat în dieta ungară.

Un cotidian românesc, ziarul politic și cultural, „Tribuna”, apărut la Sibiu între anii 1884-1903 sub conducerea lui Ioan Slavici, a avut un rol mare în viața politică și culturală și a militat pentru unitatea românilor prin cultură. Aici au fost încurajați o pleiadă de tineri scriitori și gazetari din Banat, precum este Avram Corcea din satul Coștei, de lângă Vârșeț. Aici își va publica și culegerile lui folclorice din satul său natal.

O altă publicație, „Foaie Diecezană”, a fost răspândită și în Banatul sârbesc, în perioada școlilor confesionale. Era organul Episcopiei din Caransebeș și cu o fizionomie religioasă, publicația tratează și probleme școlare, aduce articole cu conținut cultural, precum și contribuții artistice. Ca și celelalte periodice din Banat și „Foaia diecezană” informează despre progresele culturale ale tuturor românilor. Aici găsim textele învățătorului Petru Bizerea și a preotului Avram Corcea din Banatul sârbesc. Această „Foaie Diecezană” a publicat lucrarea învățătorului Theodor V. Petrișoriu, „Monografia comunei Alibunari”, un sat românesc din Banatul sârbesc, care mai târziu apare și tipărită în 1896 la Caransebeș, în broșură aparte. Revista constituie un prețios izvor de informații culturale cu privire la oameni, locuri și instituții din Banatul sârbesc. Aici colaborează și Ștefan Jianu (1884-1918), asesor al școlilor românești confesionale de sub jurisdicția diecezei caransebeșene, de naștere din comuna Alibunar.

¹ La Oradea apare o antologie de poezii intitulate „Versuinte romane adică: culesiune versuaria din foile naționale de la anul 1838”, editată de „Societatea de lectură a junimei române studinte la școalele arădane”. Este prima culegere care cuprinde la un loc versurile poezilor munteni, transilvăneni și moldoveni de la mijlocul secolului al XIX-lea printre care era și Nicolae Tincu Velea. (Trifu1973: 161).

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolul XX, presa din Banat cunoaște o amplă dezvoltare, apar un număr însemnat de gazete care abordează probleme sociale și culturale. Astfel la Lugoj apare revista „Drapelul” (1901-1920), la inițiativa dr. George Dobrin, avocat din Lugoj, a dr. Petru Țepeneag, avocat din Vârșeț și Ion M. Roșu, avocat din Biserica Albă. Hotărârea de înființare s-a adus în urma consfătuirilor ținute la Vârșeț. Mulți intelectuali din satele bănățene inițiază în această perioadă gazete care tratează probleme agrare și de ridicare culturală a maselor, astfel se întâmplă să apară în România gazete înființate de oameni din Banatul sârbesc, cum este cazul lui Iosif Tempea, originar din Toracul Mare, care a scos gazeta săptămânală „Deșeptarea” (1879-1881), care nu avea caracter politic, ci își propunea culturalizarea poporului prin literatură, știință și texte umoristice. Astfel de reviste, însă, au avut de multe ori viață efemeră, în funcție de posibilitățile materiale ale inițiatorilor lor.

Până la semnarea tratatelor de la Versailles în 1919, periodicele și ziarele apărute în Banat și Transilvania au avut o egală răspândire și în părțile Banatului sârbesc. Mulți cărturari și oameni de știință din Banatul sârbesc au inițiat numeroase publicații și au scris la mai multe periodicele apărute în decursul vremurilor trecute. Astfel, în perioada habsburgică au apărut două reviste pedagogice: „Convorbiri pedagogice” și „Educatorul”, iar în perioada de provizorat (1918-1919) și până la semnarea tratatelor de pace, a apărut pe meleagurile bănățene, gazeta săptămânală „Opinca”. Apariția acestor publicații periodice pe teritoriul actual al Banatului sârbesc este o dovadă în plus a comunității culturale, a luptelor pentru emanciparea socială, națională și culturală, comună populației române din această arie geografică.

Revista „Convorbiri Pedagogice” este „o publicație de educație și instrucție” (Trifu 1973: 167), apare în localitatea Satu Nou din Banatul sârbesc, fiind întemeiată de învățătorul Petru Stoica, la 3 iunie 1886. Aici apare până la 1 august același an, iar de la 1 septembrie 1886 și până în septembrie 1887 apare în orașul Panciova, având de redactor pe cunoscutul scriitor Ioan Pop Reteganul, fiind și el repartizat în această localitate ca învățător². La începutul anului 1888 revista trece la Brașov, unde continuă să apară numai până în decembrie același an.

Programul revistei s-a precizat încă de la primul număr: „ridicarea poziției sociale a învățătorilor, rezolvarea problemelor pedagogice în lumina științific și definirea reformelor sociale în domeniul învățământului și familiei” (Roșu 2013: 125). Revista, pe lângă texte de natură pedagogică-instructivă, prezintă portretele unor personalități și învățători, cunoscuți pedagogi din învățământul românesc de odinioară. Articolele din domeniul pedagogiei, didacticii, al științelor în general, completate cu rubrici ce susțin culturalizarea largă a poporului, răspândirea cunoștințelor de sănătate, propagarea igienei la sate, însemnări bibliografice și cronica evenimentelor mai însemnate, conturează fizionomia revistei. Dintre portretele și biografiile publicate se remarcă cele ale pedagogilor Visarion Roman și Gh. Cătană, precum și a publicistului și cărturarului George Barițiu. Este publicată biografia lui Ion Creangă, încă de pe timpul când acesta era încă în viață.

O revistă care depășește nivelul publicațiilor de specialitate apărute în Transilvania și Banat, tratând ce cea mai exigentă competență probleme de educație ale timpului, la nivel european, care și astăzi trezește admirația specialiștilor, este „Educatorul”, organul oficial al Reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului. Apare în satul Coștei, lângă Vârșeț și se tipărește la Oravița, din anul 1909, având un comitet de redacție, iar ca director și redactor pe un distins pedagog, învățătorul Petru Bizerea. De partea financiară a revistei s-a ocupat învățătorul Patrachie Rămneanțu, tot din Coștei. În 1913 P. Bizerea se retrage din fruntea revistei din cauza bolii iar de redactarea ei este însărcinată comisia literară a Asociației învățătorilor, în fruntea cărei era cunoscutul compozitor, învățătorul Ion Vidu din Lugoj. Revista, la începutul primului război mondial întâmpină greutăți, din cauza cărora este întreruptă apariția ei.

² Ioan Pop Reteganul (1853-1905) a devenit cunoscut prin lucrarea sa „De la moară”, povestiri și snoave. Se spunea că pe vremuri, avea în lada lui de comori manuscrise și vreo 4000 de poezii populare, pe lângă legende și altele. Scrie numeroase nuvele inspirate din viața țăranilor și meseriașilor și este unul dintre acei cărturari care au pus „cartea de lume” în mâna poporului. Se bucură de un bun renume și ca traducător de opere maghiare, în limba română. Colaborează la aproape toate publicațiile vremii.

Revista „Educatorul” este continuatorul analelor, tot organul Asociației învățătorilor, din care motiv o mare parte din paginile revistei sunt consacrate materialelor de la ședințele Asociației, rapoartelor, dezbaterilor și lecțiilor practice, ținute la adunările învățătorilor. Revista a fost inițiată cu scopul de a susține interesele învățătorilor prin organizația lor de breaslă. Revista își propune și un scop mai larg, ala după cum era indicat, în primii ani și pe copertă, să contribuie și la ”educația poporului”. Apariția ei, deși lunară, a avut spațiul necesar pentru a aborda variate probleme din pedagogia teoretică, din metodică și literatură. Toate informațiile acestea au avut ca scop lărgirea cunoștințelor cadrelor din învățământ și informarea lor despre gândirea științifică pedagogică din lumea contemporană. Revista evocă contribuția marilor scriitori români: Eminescu, Creangă, Caragiale, la propășirea școlii românești, prezentându-le în articole preluate din revistele timpului activitatea de pedagogi mai puțin cunoscută a acestora. Cu deosebită afecțiune se scrie și despre alți scriitori precum sunt: V. Alecsandri, G. Coșbuc, Al. Vlahuță, Andrei Mureșanu, iar lui Nicolae Iorga este închinat, cu ocazia vârstei de 40 de ani, un întreg număr al revistei.

Prin publicarea materialelor și a rapoartelor de la adunările generale ale Reuniunii învățătorilor și de la despărțămintele ei, revista reprezintă astăzi un adevărat izvor de informații despre situația și dezvoltarea învățământului confesional din dieceza Caransebeșului, despre nivelul profesional ridicat al învățătorilor, despre numărul lor, cât și despre preocupările de care au fost animați. Varietatea problemelor abordate relevă în același timp și aspectul social al timpului când apare revista, starea economică a populației, gradul de cultură și civilizație, drepturile civile și cetățenești de care se bucură poporul și altele.

„Educatorul” fiind un organ de ridicare profesională dar și un exponat al breslei, motiv pentru care a luat atitudine curajoasă, de apărare, față de legile nedrepte care se adoptau în monarhia austro-ungară, cu scopul maghiarizării învățământului confesional românesc, și de înrăutățire a situației celor care-l serveau cu devotament. Revista, de multe ori, trebuia să ia atitudine și să dea dovadă de curaj chiar față de cercurile clericale care patronau învățământul, în interesul dezvoltării și ridicării lui la nivelul științific, necesar, precum și pentru apărarea intereselor învățătorilor a căror situație nu era dintre cele mai bune, în acea perioadă. Fiind numai organul corpului didactic care funcționa în dieceza Caransebeșului, n-a acoperit școlile de pe întreg teritoriul Banatului sârbesc. „Educatorul” a cuprins în paginile sale numai școlile din jurul Vârșetului și al Bisericii Albe. Școlile din confiniul militar, protopopiatul Panciova ca și cele din satele din nordul Banatului, ce aparțineau diecezei Aradului, cu altă conducere administrativă, n-au putut fi cuprinse de revistă și nici activitatea învățătorilor de pe acest teritoriu. Totuși, revista a fost răspândită, citită și apreciată nu numai în Banat și Transilvania, dar și pe întreg teritoriu românesc, bucurându-se de prestigiu și critică pozitivă.

În această perioadă nu au apărut foarte multe publicații culturale, cauzele fiind ”lipsa” de intelectuali formați în acest scop (Mengher 2000: 36) și criza de resurse financiare. Cu toate acestea, totuși erau câteva reviste care și-au făcut apariția la începutul secolului XIX și care au publicat în paginile lor unele creații artistice din această parte a Banatului dar și creațiile scriitorilor deja cunoscuți în acea vreme. Revista „Steaua”, (martie 1901- februarie 1902), supranumită și „foaie literară-poporală”, al cărei proprietar, editor și redactor era Nicolae Țințariu nu a lăsat foarte multe urme în cercetările de mai târziu, astfel că până azi nu s-au păstrat nici multe informații. Totuși unele date despre revista „Steaua” le oferă bisăptămânalul „Controla” din Timișoara, al cărui colaborator era Nicolae Țințariu. Această publicație anunță apariția noii reviste „Steaua”³ și în mai multe numere popularizează conținutul acesteia, despre care susține că are un ”sumariu interesant și variu în prosă și poezie și noutăți”. În paginile sale, *Steaua* oferă informații din Panciova și împrejurimi, știri din lume, foiletoane, articole cu caracter educativ, proză și poezie (Măran 2012:

³ Într-un articol în care prezintă revista „Steaua”, afirmă că a reușit să găsească doar cinci numere ale acesteia (în Biblioteca Academiei Române) și că, după toate probabilitățile, au apărut în total 11 numere. La început, revista a apărut lunar, pe opt pagini, format mic. În perioada august-decembrie 1901 au apărut doar două numere, iar la începutul anului 1902, „Steaua” devine revistă bilunară (nr. 1 la 15 ianuarie, nr. 2 la 30 ianuarie și, în sfârșit, nr. 3 la 15 februarie, după care se pare că și-a întrerupt apariția, sau că nu ni s-au păstrat exemplarele care au apărut mai tâziu).

7). Nicolae Țințariu era unul dintre primii scriitori din partea aceasta a Banatului implicându-se activ și foarte eficient în viața social-culturală a Petrovăsălei, chiar în anii de înflorire a acestei localități, atât din aspectul său demografic, cât și din cel național și cultural. Printre altele, Țințariu devine secretar al Reuniunii corului vocal bisericesc-lumesc, al Reuniunii pompierilor voluntari, al Casinei române, remarcându-se în special în viața culturală ca regizor al pieselor de teatru prezentate de amatorii din sat la concertele organizate de obicei cu ocazia sărbătorilor religioase, fiind responsabil pentru alegerea piesei și distribuția rolurilor, dar și pentru însăși pregătirea actorilor. Participă activ la organizarea manifestărilor culturale la Petrovasăla. Membrii familiei Țințariu au editat trei publicații. Pe lângă „Familia”, la Caransebeș apare în perioada iunie-septembrie 1910, „Sentinela” (au apărut în total trei numere) și „Vocea graniței” (1910-1912), care își va înceta apariția în urma acuzării și a condamnării redactorului la închisoare (George Țințariu, 1912), după publicarea unui articol care se referea indirect la atitudinea autorităților maghiare față de români. Același George Țințariu apare și ca redactor al revistei umoristice „Șoimul” (1910-1911). Nu în ultimul rând, să nu uităm faptul că această familie l-a dat și pe Alexandru Țințariu, cunoscut publicist, scriitor și traducător, încă un nume ilustru al literaturii românești din Banat în primele decenii ale secolului XX. Alexandru Țințariu (semnând din Panciova) a publicat la începutul sec. XX un număr însemnat de articole în revista „Familia” din Oradea Mare, în aceeași revistă în care a publicat și Eminescu și alți clasici ai literaturii române. La fel a publicat articole și în revista „Țara noastră” din Sibiu, redactată de Octavian Goga, semnând tot din Panciova (Popović&Janjić 2015: 22-23).

Prima publicație în limba română care apare în perioada de provizorat în care se afla Banatul sârbesc, în afara puterii habsburgice, după încheierea armistițiului între Antantă și Puterile centrale, înainte de semnarea sistemului de tratat de pace de la Versailles, când „au apărut o serie de chestiuni în legătură cu viitorul și soarta Banatului, cu poziția grupurilor etnice naționale din aceste părți” (Popi 1973: 22) este ziarul „Opinca”. Acest săptămânal apare în condiții politice și sociale deosebite, fiind redactat în satul Coștei de lângă Vârșeț, comună care va fi leagănul multor acțiuni de un larg interes obștesc. Este inițiat tot de cuplul de la „Educatorul”, Petru Bizerea și Patrachie Rămneanțu. Primul număr apare la 11/24 noiembrie 1918, având ca subtitlu „Foaie populară” și ca moto „Sus, opinca, sus!”. Ca să poată edita foaia, cei doi militanți pentru emanciparea poporului, înființează un consorțiu care avea să gireze și să finanțeze publicația. Această asociație financiară, avea să fie susținută de câțiva cetățeni din Coștei și împrejurimi, din rândul comercianților și țăranilor. Printre membrii consorțiului de editură, printre cei doi protagoniști, mai figurează și multe alte nume cunoscute în acea vreme.

„Opinca” este tipărită la Vârșeț în „Tipografia Banatului”. Revista „Opinca” s-a bucurat de o largă popularitate, datorită publicării unor articole, informații despre momentul Marii Uniri, a listelor cu delegații desemnați a lua parte la Marea Adunare de la Alba Iulia, cât și a articolelor privitoare la misiunea învățătorilor și a preoților din satele românești (Ibidem: 25). În primul număr, articolul inaugural este adresat „către toți cari au purtat și poartă opinci”, redacția schițând în linii mari orientarea gazetei: „Curată și nemărginită dragoste vă vom da, fraților, prin foaia aceasta. Câteva sfaturi bune, câteva învățături folositoare. Veți vedea aici, care sînt drepturile și dorințele voastre; vă veți lumina asupra firii și menirii voastre pe acest pământ acum dezrobit. Veți înțelege că drepturile de popor liber, falnic și bogat vor trebui apărute cu tărie... Stăm în pragul unirii tuturor celor de un neam și un sânge și ca unirea aceasta să fie o unire temeinică și trainică, să ne îndeplinim dorințele cu sfințenie, cu dragoste frățească a unui frate pentru unul și a unuia pentru toți”.

Pe lângă faptul că s-a adresat țăranului român care are nevoie „de cultivare”, acest ziar a susținut ideile Partidului Național Român, adică: „Fiecare națiune poate singură și liber să dispună de soarta ei, națiunea română dorește ca liberă de orice înrăurire străină, să hotărască singură plasarea ei printre națiunile libere, precum și stabilitatea legăturii de coordonare cu celelalte națiuni libere” (Roșu 2013: 127). Adevăratul scop al editării acestei publicații se pare că-l găsim, abia la

rubrica „Noutăți” de la sfârșitul ultimei pagini al acestui număr, unde sub un subtitlu „Programul nostru” se spune:

„Foaia noastră apare în cele mai mărețe zile ce le-a ajuns poporul românesc. Un fior de bucurie și îngrijorare străbate astăzi inimile tuturor românilor, de la (un) capăt, până la altul (al pământului) ce-l locuim de veacuri. Fiori de bucurie străbat inimile poporului românesc când se vede scăpat de lanțurile și obezile în care a fost încătușat pînă acum de stăpînitorii străini. Astăzi vedem că poporul nostru de la sat are trebuințe, mai mult decît oricînd altă dată, de o cultivare, este întîiul punct al programului nostru. Iar al doilea punct, sprijinitor al celui dintîi este cel fixat de comitetul executiv al Partidului național român. Pe temeiul dreptului firesc că fiecare națiune poate singură și liber să dispună de soarta ei, națiunea română dorește ca liberă de orice înrîurire străină, să hotărască singură plasarea ei printre națiunile libere, precum și stabilitatea legăturii de coordonare cu celelalte națiuni libere.” (Ibidem, 171).

La sfârșitul aceluiași număr gazeta aduce informația că: „Românii din Vîrșeț sînt deja organizați”, din care cităm:

„Schimburile radicale din țara noastră a silit sfatul orășănesc să cheme la conducere toate naționalitățile. Încă în ziua primă s-au ales, în adunările populare, din sînul fiecărei națiune cîte zece delegați, cari au format sfatul orășenesc. Cu intrarea armatelor Antantei, comandantul armatei sîrbești a oferit românilor 25 de locuri. Îndată s-au ales dintre românii din oraș 25 de membri, cari s-au constituit: prezident Dr. Petru Țepeneag și notar Dr. Petru Iștfan, cari stau zilnic în legătură cu conducătorii celorlalte națiuni.” (Ibidem)

Adunarea națională de la Alba Iulia este în centrul preocupărilor gazetei. Aci a fost publicată atât convocarea cu ordinea de zi a acesteia, cât și componența delegaților care vor fi trimiși, semnată de Dr. Ștefan Ciceo Pop și Dr. Gh. Frișcan. Se publică și lista delegaților aleși la adunările din 11/24 noiembrie din cercurile electorale Vîrșeț, Moravița, Biserica Albă, Sasca și Uzidin.

Din cercul electoral Panciova ca și din alte cercuri electorale, redacția nu primise raport despre alegerea delegaților.

Din informațiile publicate reiese că „Opinca” se pune, încă din primele numere, în serviciul Consiliului național român din Ungaria și Transilvania, care-și avea sediul la Arad, deoarece publică toate îndrumările acestuia, cu privire la ceremoniile ce vor avea loc la Alba Iulia, precum și textul jurămîntului gărzilor naționale, aderarea episcopilor români de ambele confesiuni șa politica Consiliului, etc.

Numărul 4, din 3 decembrie 1918 al gazetei a fost confiscat de cenzură. Probabil că autoritățile locale, care de altfel erau reprezentanța burgheziei sârbe, nu erau de acord ca „Opinca”, care era într-un fel reprezentanta Consiliului național să popularizeze hotărârile politice de unire, atmosfera și însuflețirea adunării de la Alba Iulia. Cititorii, totuși, află parțial despre acestea, nu însă din articolele de fond, ci din scurtele înserări presărate printre diversele informațiuni de mai mică importanță. De altfel, în gazetă se întîlnesc tot mai des spații albe, rezultat al intervenției organelor de cenzură. Probabil că noua putere, pe măsură ce se clarificau într-un fel sau altul relațiile internaționale dintre marile puteri, tot mai deschis lua atitudine în folosul intereselor ei.

Gazeta „Opinca” publică în decursul apariției sale articole de o izbitoare nuanță democratică. Astfel, încă din primul număr în articolul „Ce este republica”, semnat cu inițiala P. (probabil Petru Bizerea) se definesc științific, într-o formă populară, formele existente de orînduire ale societății umane. La întrebarea: „Care este cea mai potrivită formă de guvernare pentru vremurile de astăzi: forma monarhică sau cea republicană?”, autorul se pronunță fără echivoc, avînd în vedere dezastrul războiului trecut, care a convins toată lumea că „forma monarhică de guvernămînt nu mai are drept la viață”. În concluzie, pledează pentru orînduirea republicană de guvernămînt: „Astăzi este obștească convingerea, că numai republica are viitor”.

Gazeta, încă din primul număr a introdus rubrica „Foița”, care a cuprins versuri și proză literară. În primul an apar opt numere ale gazetei „Opinca”. Toate în câte patru pagini, în afară de numărul opt care a avut 16 pagini, format optime coală de tipar. În cel de-al doilea an apar în total 7

numere, în câte patru pagini, în afară de ultimele două numere (6-7) care au numai câte două pagini, format pătrime de coală de tipar. Din corespondența ce o purta redacția cu abonații la rubrica „Poșta administrativă”, se vede că din an în an crește numărul abonaților, bucurându-se de bună popularitate printre românii din Banatul sârbesc, atât în rândul intelectualilor, cât mai ales în rândurile țăranilor, meseriașilor și comercianților. În cadrul rubricilor din gazeta „Opinca” sunt publicate articole privitoare la evenimentele internaționale, în special pe tema mișcării revoluționare muncitorești, apoi misiunea învățătorilor și a preoților în localitățile rurale, precum și articole în care este prezentată viața culturală și organizarea asociațiilor culturale din teritoriu. În lipsa publicațiilor literar-artistice propriu-zise gazeta acordă o importanță deosebită creației artistice, în special versurilor de inspirație folclorică.

Cu toate greutățile pe care le-a întâmpinat, gazeta „Opinca” a încercat să asigure continuitatea unei prese democratice, să contribuie la emanciparea culturală și socială a țăranimii, să aducă mai multă lumină și progres în satul bănățean, ea rămâne o publicație importantă din această perioadă încercând să asigure, în ciuda împrejurărilor politice extrem de dificile pe atunci, o continuitate a presei în limba română. Scurta licărire a acestei gazete nu a putut deschide orizonturi mai largi românilor din Banatul sârbesc, dar cu stingerea ei vor veni un șir de ani de întuneric apăsător și vor trece foarte mulți ani până când pe țărmul publicisticii se vor face noi încercări.

Gazeta „Opinca”, nr. 1, Vârșet, Banatul sârbesc, 11/24 noiembrie, 1918

Bibliografie

- Măran, Mircea (2012). *Nicolae Țințariu*. Panciova: In Medias Res.
- Mengher, I., *Lumina 1945-2000*, Libertatea, Panciova, 2000
- Trifu, Aurel (1973). Publicațiile periodice cu preocupări sociale și culturale, pe teritoriul actualului Banat Iugoslav, din secolul al XIX-lea, până azi. În *”Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina”*, I, Zrenjanin: Societatea de Limba Română din P.S.A. Voivodina, p. 158-176.
- Popi, Gligor (1973). Contribuții la studierea trecutului românilor din Banatul Iugoslav în perioada interbelică (1918-1941). În *”Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina”*, I, Zrenjanin: Societatea de Limba Română din P.S.A. Voivodina, p. 19-32.
- Popović V. & Janjić, I. (2015). *Cultura (a)română din Serbia în context european*. Arad: Editura Gutenberg Univers.
- Roșu, Costa (2013). *Scrieri despre noi. Românii de pretutindeni*. Zrenjanin: Editura ICRV.

TOWARDS A MORE FUNCTIONAL LITERACY TEACHING

SPRE O ÎNVĂȚARE LITERARĂ MAI FUNCȚIONALĂ

Ivana Đ. ĐORĐEV

„Mihailo Palov” College, Vršac

E-mail: ivanacurcin@yahoo.com

Abstract

This paper discusses the possibilities for inventive (orthographic) prepare students for writing formal written tasks in the Republic of Serbia. The starting point is that in teaching practice should intensify the use of combined oral and written exercises based on the communicative approach, because it can efficiently implement procedures correlated to the teaching of the mother tongue. The work is enriched with specific examples of exercises usable in Serbian language as mother tongue, which can serve as a starting point for the creation of methodological development and applications for teaching native languages in neighboring countries.

Rezumat

Această lucrare discută posibilitățile unor metode inventive (ortografic) de pregătire a studenților pentru temelor scrise din Republica Serbia. Punctul de început este acela că în învățământ practica ar trebui să intensifice folosirea exercițiilor orale și a celor scrise bazate pe abordarea comunicatională, deoarece aceasta poate implementa într-un mod eficient proceduri corelate ale învățării limbii materne. Această lucrare este îmbogățită cu exemple specifice de exerciții aplicabile în limba sârbă drept limbă maternă, care pot servi drept punct de început pentru creația dezvoltării metodologice și aplicații pentru predarea limbilor native în țările vecine.

Keywords: *communicative approach, orthography, Serbian language, teaching practice, written assignments*

Cuvinte-cheie: *abordare comunicatională, ortografie, limba sârbă, practica învățământului, teme scrise*

Introduction¹

The methodical literature differs prepares students for the written test in the narrow and broad sense. In the first case, it involves activities that directly contribute to the development of literacy: linguistic, grammatical, stylistic exercises, and exercises in composition composing and writing. In a broader sense, is preparing for a written assignment represents everything that is done in the context of language teaching. Spiritual development of students, significantly contribute to teaching other subjects, as well as the operation of various cultural institutions. There should be counted and the nature of knowledge students (Илић ²1998: 616, 617). On the other hand, M. Nikolic points out that the continuous and systematic work on literacy, which is the correction of the previous task to the next task, plan and implement various forms of work on the development of literacy, in full co-ordination, there is no need for students specially prepared for this assignment – written assignments come "in their time when knowledge and skills have grown to the reasons and

¹The article is formatted (unpublished) excerpt of dissertations: Ђорђевић (2015): *Ортографска норма у писменим задацима ученика средњих школа као путоказ модерне наставе правописа / The orthographic norm in secondary school students' essays as a direction in modern orthography teaching*, Faculty of Philology in Belgrade, 2015.

seasons to a new audit and evaluation" (Николић²1992: 652). Work on the development of literacy can be intensified before written assignment.

On the contrary methodical recommendations, in the high school teaching practice is common that special attention be paid to the time preceding the drafting of the written assignment. Often in these 45 minutes would like to make up for all that was lost in the development of literacy – timely, long-term, planned training forced a confused and forcing the preparation. To this end are used mainly in the exercise isolated cases in which usually involved two or three best students of the department. Instead of practicing, recounted the contents of reading that will serve as a starting point for the next assignment. Sometimes I read (in its entirety) two or three compositions that students write for homework, and do not have enough time to intensively explain, comment, correction and dialogue with students on read texts. It often resorts to cliché – describe the basic compositional characteristics of the introduction, development and conclusion of the written assignment (which hamper freedom and creativity in writing) and, by default, the expected success (Вељковић Станковић 2013: 100), and – when the results do not be at the level expected – bad student success in the written assignment is usually explained by the absence of students from these lessons.

Recorded situation shows that prepare students to write the examination paper approaches a campaign that it is formalistic act, and this attitude is reflected in the attitude students to the writing tasks: [Written task:] *school obligations that I fulfill*. Inadequate preparation often has the effect artificially (written) expression, which is totally unacceptable in oral communication. We think that would be recorded concepts and problems detected somewhat altered innovative preparing students for writing written assignments, evaluation and improved version of the task, a different structure, organization and time during the hours dedicated to redo the examination paper, in a word – modernization methodical approach cultural expression in high school.

1. About inventive approaches to the preparation of written task

Secondary teaching practice has not been paid sufficient attention spotting the difference between oral speech, as a natural medium, and written speech, as verbal transcoded medium (Ђорђевић 2014: 86; 2015). The teaching practice is commonly used to generalize the messages of Vuk Karadžić "write as you speak and read as it is written" and when the students literally application in writing assignments, resulting impermissible spelling errors. Bad habits acquired in elementary school and transferred to the high school. Therefore, we believe that students from the beginning of training should make the difference between oral and written speech, and more attention to the oral word. This is supported by the observation J. Jokanovic-Mihajlov that the average student in trouble if you need to say more than two or three sentences when verbally answer questions (in a brief interview). In such cases, young people (with) the speaker is usually served short sentences, not the government good diction and intonation, is struggling with finding words "which there could clearly and precisely to express his thoughts" (Јокановић Михајлов 2012: 41).

On the other side, in the modern world, in which information and communication technologies dictate faster flow of information, and thus more dynamic production of verbal messages, all the less insists on the beauty of the oral word and develop the skills of speaking. However, the primary task of schools and the teaching of the mother tongue is to equip students for a successful verbal communication, to nurture good speakers and interlocutors, because it is a man's best and most reliable link with the world and other people. Therefore, need to develop and implement strategies and teaching models which will enable students to equally effective written and oral expression.

With this aim, should be to intensify the use of combined oral and written exercises to prepare students to write the examination paper. Apply to be a methodical model, and develop applications based on the communicative approach (Вељковић Станковић 2010: 7–17), because it can be most efficiently implemented correlated procedures in the teaching of the mother tongue.

1.2. Communicative approach in the teaching of language

Communicative approach in teaching involves the use of methodological models which students are encouraged to acquire knowledge of the language through all the close communicative situation, in which recognize everyday linguistic ambiguities, errors and the most common deviations from the norm. Communicative situations are defined: the subjects of communication, social context, symbolic system within which the information encoded in the message, characteristics and media through which ensures the exchange of messages. The communicative approach avoids isolated examples (to explaining the definitions and rules) in favor of linguistic inputs embedded in concrete, interesting and easy to remember situations. Educational and functional objectives of such classes pronounced connected, and must be provided and exteriorization of teaching goals (Вељковић Станковић 2011: 20), coherence and teaching materials and facilities. Contextualization of educational content providing a better motivation and intellectual activity of students, because students also recognize the meaning of the study of linguistic phenomena and trained to admit its bond with the known facilities, a knowledge of the language, based on evidence from concrete situations, faster to adopt and are more durable, and good contextualization be considered as a prerequisite of successful language teaching (Вељковић Станковић 2013: 29). Consideration is given to the knowledge students (Вељковић Станковић 2010: 9). Communicative approach to develop and nourish the communicative competence of students, which is a set of knowledge and skills not only on the structure of the language, but also on its use in accordance with the communicative situation and socio-cultural norms of the community that speaks.

The role of students in the communicative approach is active. The student understands the message, ask questions, take notes, presents information describing practical situations, recounts, participate and create games, voice changing roles, simulating, changing narrative perspective (focalization), listening, doing simple and complex exercise of observation, interpretation and writing plays (preceded by compiling a concept), transforms, expands, participate in dialogue and so on. In a word, language manifests knowledge in different communications.

A teacher in the communicative approach has an important role in developing students' motivation: he is an animator, mediator, and interlocutor, not surrender language, already participates in the process of language learning, organize classes, and chooses to work with. So, for example, to material from checking closer to students and they recognized the meaning of study and respect orthographic norms, material that they represent should be based on the teacher's knowledge of the interests, hobbies and talents of high school.

As for the present teaching Serbian as a mother tongue, the communicative competence or do not speak (assumed to be acquired by adopting mother tongue) or is left to the culture of expression, which in teaching practice usually is suppressed, (subordinated) study literature (Вељковић Станковић 2013: 31).

They, therefore, that the communicative approach, common in teaching foreign languages, as well as creative and exciting way of discovering not only the language, but also its speakers and culture to which they belong, has the potential to improve the teaching of the mother tongue. Therefore, we on this approach designed prepare students for writing literate assignment.

2. Combining spelling exercises and exercises oral expression

Basics educational objective to be achieved by intensifying exercises before writing task is to convince students that the linguistic expression (oral and written) of each individual one of the important parameters when assessing individual potential, level of education, an individual's ability to perform many tasks. In short, *that man knows the word*.

Functional goals. Student's orthoepy norm native language, considering the differences between these two codes, and to use spelling dictionaries and manuals. When students need to create a belief that knowledge of the characteristics and features of a good speech (clear, proper, meaningful, concise and fluent speech) is a prerequisite to any successful (oral) communication,

that is, when it comes to the written embodiment of the speech, at the same time conditioned and respect spelling rules. Students should learn that "what is said should be understandable to the one which says" (Ivić et al. ²2004: 64).

Using both, oral and written exercises should be used – in accordance with the teaching principles of gradualism – continuously, and it several times during the school year. Similarly, we believe that very suitable for use in the recorded state in teaching practice – when one must urgently do something before writing task (here we mean primarily the spelling). Of course, do not condone binge treatment in preparing students to write the examination paper, or combination of oral and written exercises based on the communicative approach seen as "therapy" (Милановић 2005: 181) that can be used in the period to complete, the system of innovation preparation, implementation and correction of written assignments in high school teaching practice.

Consideration and improving speech culture in school is due to the work "Прозодија и говорна култура" J. Jokanovic-Mihajlov (2012). In section *Говорна култура и школа / Voice culture and schools* the author points out the deficiencies in teaching practices, programs and plans, teaching materials, teacher training, in a word, indicating neglect speaking practice in the entire education. Among other things, points out that many teachers did not know how to specifically work on the development of speech culture (Јокановић-Михајлов 2012: 40), and proposes several interesting and useful exercises that we used here for the starting point of combined exercises applicable to prepare students for writing the written assignment. So, for example, the author proposes to introduce the teaching practice listening to recordings of short dialogues from everyday situations (lasting 1-2 minutes), which is basically good, but containing buzzwords or differently filled hesitation break. Students during careful listening to recorded these shortcomings, analyzing whether every single break was unnecessary and that the element of meaning is more influential. It is understood that the students before performing the exercises have acquired the necessary theoretical knowledge of the values of good speech (intonation, and on its most important function of the segmentation, intensity, pauses, tempo ...). When it comes to the preparation of written assignments, this exercise could be modeled in such a way that, after the oral hearing completion of the text, the text written, or so the buzzwords omitted, a necessary break, mark the appropriate punctuation marks. Or would – with the intention to encourage creativity and creative work – from students required to complete a following dialog classes as you like, and this in writing. In this case, the students to practice marking direct speech. We think that the students, after the implementation of the exercise, were not sufficiently motivated and that the dialogue process as a separate topic in the written assignment. Students would be able to in the written assignment devise such a dialogue between two students, read report the content, or the (imaginary) dialogue students with writers whose works are on previous literature classes processed.

J. Jokanovic-Mihajlov suggests that students are offered a sentence that should be extended to the advance clearly determine what information should wear this extension. Students would have the task to propose different linguistic solutions, and that they, together with the teacher, comment from the standpoint of linguistic performance. Two or three the most successful proposal must be recorded on the board. And on that occasion, students will see how the best stories – if you are poor and could be prepared and trained to properly apply and orthographic spelling mistakes – losing their value, they become incomprehensible and useless. Also, it will find all the elements of speech and suprasegmentally elements. Supporting the values of oral speech (Шипка ⁵2011: 203–209) cannot be transferred to the written language. If the sentence is shortened abbreviators from some longer, and the original should be offered to students. Sentence that students need to supplement the teacher can design and so expanding it's know how students conceptualize the culture of speech in general, oral and written expression, and language classes in high school.

We believe it is very suitable to allow students time to prepare for the written assignments presented orally, in which they should be limited in time or number of sentences. Half of the departments would have in this task to speak about a similar theme written for the task that follows, and the other half would comment on what was said well, what does not, what could be better

expressed and how. In this dialog, participated to the teacher using certain techniques of dialogue. Thus, for example, it is important that the teacher and students speak in a certain reciprocity and as interlocutors, follow each other in conveying information (when changing the role of the listener in the role of speaker should make smooth transitions). For a student to be communicated to a statement from the teacher immediately receive feedback; it would be good that it contains and the correction of errors by the student eventually made saying. In addition, the teacher should guide the dialogue so that it contains questions and open and closed. During the interview, shall be said to complete recap and thinking, and students should also briefly repeat what was said to make sure the teachers of knowledge, and that they understand the material (Петровачки– Савић 2012: 319). In such a dialogue, it is important to put the questions of the following types, drawing attention to the students the differences between oral and written speech: *Would you changed your exposure to second if you wrote down? What do you when it paid special attention? To what extent the rules of spelling and punctuation formed, improved, or changed their testimony?*

Students need to be constantly reminded of the importance of listening to the success of any communication. With this goal in the beginning of time can stir up a conversation with students about everyday communicative situations in which the attentive listening of the utmost importance; for example, the teacher can tell you that as a five-year child stranger let into the house because he did not listen carefully when the front doors and the like. About listening in language teaching speaks D. Veljkovic Stankovic distinguishing listening as an interpretative process, active and interactive process; the author explains the inner and outer listening model (Вељковић Станковић 2013: 85–87), indicating the consequences of ignoring the importance of listening. J. Jokanovic-Mihajlov pointed out that in our culture of listening is not sufficient (Јокановић-Михајлов 2012: 47). Subject that we are dealing with a significant observation was that bad "leading listen to reduce the chance of successful verbal and written communication" (Вељковић Станковић 2013: 85). We think that would be very helpful in preparing for this assignment include the exercises that develop this essential part of the general culture. For this purpose, we will use and make the idea J. Jokanovic-Mihajlov of teaching time at which imitates the situation roundtable. We suggest that this secondary theme of the round table is: *Spelling – a prerequisite for further training and advancement, Spelling – certificate of education of every man, Spelling – the code for successfully understanding among people*. Students take turns role (facilitator, participant, speaker and so on.). With oral exercises and listening, crossed to the written exercises – writing the minutes of the round table. This organization of a round table on the teaching time would contained spelling and other tasks for the student on a bench in front of each participant must be legible handwriting, on a specially for this paper, to be inscribed with the name, title, position, and name of school, city and state of the guest is coming. In this way individualized to teaching, each student would be renewed and expanded knowledge of spelling more parties: the use of large letters, the rules for transcribing, writing abbreviations, proper punctuation. The exercise of this type would contribute, therefore, to develop functional literacy of students.

Adoption of spelling rules could be checked and oral form. Oral checks would be carried out dialog method. The dialogue would be between teachers and students flowed by the student's theoretically corroborated answers to the set (spelling) tasks (Брборић 2004: 253) during the preparation and implementation of such a thought roundtable. Several students would have a specific task – that during the roundtable recorded cases in which there is a difference between oral and written speech. For this purpose, several presentations to be prepared and in printed form. It would be good to enable high school students to attend, and possibly participate in one right roundtable. This would certainly contribute to students seen by the general conditions for the successful realization of this form of communication (the need to establish absolute peace and order to avoid some "noise in the communication channel" and the communication could be carried out smoothly; Шипка ⁵2011: 232). This activity contributed to the successful recording and the increased use of dialogue in written assignments. Pupils would be clearer need for good spelling knowledge and skills in a variety of communicative situations.

Methodic literature abounds with exercises that teachers can adapt the preparation of a written assignment, so it is interesting to students that teaching is dynamic, and to achieve the goal: improving oral and written expression, primarily to avert those mistakes that occur because of lack of distinction are two types of implementation language. To this end, students should be able to orally present the results of independent work on the collection of errors that occurred as a result of absolutism phonetic principles. Also, we could produce spelling dictionaries and reminders (Брборић 2004: 260), in which it noted that the perceived mistakes should be corrected. In addition, students should be instructed in "Праворговор" М. Telebak (Телебак 2011), which has plenty of examples, and explanations, classification and their analysis. Students can also try to compose dialogues suitable for practice, relying on familiar communicative situations in which implementation (which takes care teacher) should include the interconnected following teaching methods: communicative situation, the situation, focalization (changing the narrative perspective), voice exercises, drafting the concept, writing assignment, correction (Вељковић Станковић 2013: 102).

During economizing time teaching, oral and written exercises, combined in an interesting way and students close, can offer students in special educational leaves, with their contents to be a reference to some of the common communicative situation in which we participate.

In the application of the proposed exercise should have a measure. It is understood that students need to practice and examples in which the spoken and written language match. For this purpose, may be used examples sentences without conjunctions. Independent sentences within sentences in oral speech, have certain intonation shaping (which segments the voice on a range of meaningful units of different shapes and characters). Thus, for example, a complex sentence composed of in parallel sentences without conjunctions is characterized by a clear segmentation, for example, in two parts corresponding to the two components. And this place in a sentence is always marked by a comma. In this case, the match is oral and written segmentation, and students may at the time of preparation of written task to check this claim to the examples themselves devising.

Conclusion

Combining oral and written exercises before writing task based on the communicative approach we see the following:

- 1) cultivating the observing and listening to students;
- 2) increases the expression of linguistic students (primarily in dialogue);
- 3) adopting the content inside the concrete, interesting, easy memorable situations,
- 4) connect the teaching of oral and written expression;
- 5) establish a better correlation of teaching spelling and other areas of language teaching;
- 6) are seen more clearly the characteristics of oral and written language expression;
- 7) relativize the phonetic principle and its impact is reduced the appropriate measure;
- 8) develop habits of students to use spelling dictionaries and manuals;
- 9) selected exercises improve the functional literacy students

Understanding the different types of errors that require different approaches in their solution, but in this part of the work we have drawn those concerning absolutism phonetic principles, or arise because of the difficulty in understanding the specifics of oral and written speech. Task of schools and teachers of the mother tongue is to enable students to use different symbolic systems to design and implement strategies and methodological models built on the theoretical and practical educational achievements of linguistics and other disciplines whose achievements in teaching can be validly applied. To their results serve as a valid corrective to teaching, methodical research should follow the changes in the curricula, but also the requirements of modern society, as young people who are trained for their future profession, one needs to enable the download of different roles, but first and foremost *for the successful linguistic communication*,

which will in many cases be not only an important indicator of their speech culture, but also significant support for further professional and personal development.

Bibliography

Брборић 2004: Вељко Брборић, *Правопис српског језика у наставној пракси*, Београд: Чигоја штампа.

Вељковић Станковић 2010: Драгана Вељковић Станковић, „Комуникативни приступ у настави српског језика”, *Узданица: часопис за језик, књижевност, уметност и педагошке науке* VII/1, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 7–17.

Вељковић Станковић 2011: Драгана Вељковић Станковић, *Речи субјективне оцене у настави српског језика и књижевности*, Београд: Чигоја штампа.

Вељковић Станковић 2013: Драгана Вељковић Станковић, *Комуникативни приступ у настави српског језика*, Београд: Чигоја штампа.

Ђорђевић 2014: Ивана Ђорђевић, „Ортографске грешке у писменим задацима као смернице за унапређивање културе изражавања ученика и побољшање наставе писања”, *Педагошка стварност: часопис за школска и културно-просветна питања* 60/1 [ур. Радован Грандић], Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине, 83–95.

Ђорђевић 2015: Ивана Ђорђевић, *Ортографска норма у писменим задацима ученика средњих школа као путоказ модерне наставе правописа / The orthographic norm in secondary school students' essays as a direction in modern orthography teaching*, Београд, Филолошки факултет, (необјављена) докторска дисертација.

Ивић и др. 1991 [²2004, ⁵2011]: Павле Ивић, Иван Клајн, Митар Пешикан, Бранислав Брборић, *Српски језички приручник*, Београд: Београдска књига.

Илић ²1998 [³1999, ⁴2006]: Павле Илић: *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси*, Нови Сад: Змај.

Јокановић-Михајлов 1995: Јелица Јокановић-Михајлов, „Сегментација сложених реченица у писаном тексту и говору”, *Књижевност и језик* 43/1–2, 27–34.

Јокановић-Михајлов 2012: Јелица Јокановић-Михајлов, *Прозодија и говорна култура*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност.

Милановић 2005: Александар Милановић, „Правопис у настави – дијагнозе и терапије” [Приказ књиге: Вељко Брборић: *Правопис српског језика у наставној пракси*, Београд, 2005], *Књижевност и језик* 52/1–2, 181–185.

Николић ²1992 [³1999, ⁴2006, ⁵2009]: Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Петровачки–Савић 2012: Љиљана Е. Петровачки, Милица М. Савић „Комуникативни приступ непотпуним или специјалним реченицама”, *Књижевност и језик* 59 /3–4, 315–326.

Телебак 2011: Милорад Телебак, *Правоговор: не читај како пише*, Нови Сад: Прометеј.

Шипка ⁵2011: Милан Шипка, *Култура говора*, Нови Сад: Прометеј.

BELIEFS, CUSTOMS, PRACTICES AND SYMBOLIC REPRESENTATIONS ON MIDSUMMER DAY AMONG THE ROMANIANS AND THE SLAVS

CREDINȚE, OBICEIURI, PRACTICI ȘI REPREZENTĂRI SIMBOLICE ÎN TOIUL VERII PRINTRE ROMÂNI ȘI SLAVI

Nicolae STANCIU

Karaganda State University, Kazakhstan

E-mail: nickstanciu@gmail.com

Abstract

This article aims at analyzing in a comparative perspective some beliefs related to Saint John's of Summer day and some customs performed on this day in a transitory cultural area spanning Bulgaria, Romania, Serbia and Ukraine. The author tries to underline the connections between Romanian and Slavic cultures visible at different levels like beliefs, customs, images and symbolic representations. It is supposed that analyzed items belong to a common stock of beliefs and reflect a similar system of representations relevant for identity of each ethnic group with some lines of coherence as resulting from a presumable co-inhabitation.

Rezumat

Scopul acestui articol este de a analiza dintr-o perspectivă comparativă unele credințe legate de Saint John's of Summer day și niște obiceiuri care au loc în timpul acestei zile într-o zonă culturală tranzitorie dintre Bulgaria, România, Serbia și Ucraina. Autorul dorește să sublinieze legăturile dintre culturile românești și cele slave vizibile la diferite nivele ca și credințe, obiceiuri, imagini și reprezentări simbolice. Se presupune că elementele analizate aparțin unei serii de credințe și reflectă un sistem similar de reprezentării relevant pentru identitatea fiecărui grup etnic cu unele linii de coerență rezultând dintr-o probabilă coabitare.

Keywords: *beliefs, customs, practices, Romanian and Slavic cultures*

Cuvinte-cheie: *credințe, obiceiuri, practici, culturi românești și slave*

Cultural context

Romanian-Slavic cultural contacts have sparked the interest of numerous researchers who analyzed ethnographical and linguistics aspects of a possible 'co-inhabitation' (Bărbulescu 1906:7, 1929:20, Giurescu 1972: 32, Kernbach 1998:140, Pătruț 1971:242, Russu I.I.1981: 218), 'co-territoriality' (Shevelov 1964: 252) of two ethnic groups. The last decades, the field has been studied by border sciences like anthropology and cross-cultural studies in complementary approaches. Remaining still a subject of academical controversies, the Romanian-Slavic cultural relations and reciprocal influences found a rich and productive field of research. It is supposed that many beliefs and customs belong to paleo-Balkan stock which was enriched by bogomilism and transported by Church Slavic language to different regions from Bulgaria and Macedonia, Romania, Serbia and Ukraine.

The summer agricultural customs span the period of summer solstice soon after seeding until the first harvest. Customs of this cycle take place mainly in the field, on the streets of the

villages or in the woods and are connected to the first walks of the youth. Joyful dances and songs are performed, and rituals of appeasing making better the spirits of fields, remembering traces of animism. This most intensive time of the cycle begins with celebrations corresponding to summer solstice that have Summer Saint John's day or John the Christener' Head Cut in religious calendar and cuckoo's dumber day in the popular one (June 24th) and ends by Saint Peter's day (29th of June). The celebrations of the summer are marked by numerous agrarian rituals, folk beliefs and magical rites performed either by collecting herbs, magical dances, ritual baths, and twisting wreaths. Moreover, some wolves' celebrations give coherence to time flowing marking 'cosmical horologes' (Ghinoiu 1988: 236, Tolstaja 1995:32) in the popular calendar.

Midsummer – a celebration of love and flowers

Midsummer day is a holiday marking the summer solstice in the popular calendar as the sun is waning, the year is winding slowly to the end of the year and the days are becoming shorter. As a cosmical reflection on the earth of their agricultural work and animist vision on nature, the Romanian and Southern Slavs, mainly Bulgarian and Serbs from the both banks of Danube perform soon after summer solstice some ritual activities believed to bring happiness in family and to enforce the harvest.

The celebration has different names that overlap and vary in time as *Drăgaica*, *Enovden*, *Krajlica* or *Sânziene*¹, but the complex rituals performed have the same depictions and functions. There is a geographical distribution of the terms: *Drăgaica/Dragaika*² are used in Bulgaria and South Romania (Gheorghiu 1893: 106, Marinov 1891:253), *Enovden* or *Sfântul Ion de Vară* 'Summer Saint John's day' (Ghinoiu 1988:108, Vasilieva 1980: 224) are Midsummer day all over Bulgaria and Romania, the term *Sânziene* is used in Northern Romania either for yellow flowers, for wreaths made up of herbs and yellow flowers or for girls wearing these wreaths. The terms *crăița/crăiasa/ krajlica* are used within Romania and Serbia to designate the yellow flowers twisted in wreath and used for divinatory and magic practices. The name of Romanian *Sânziene* generated academic debates: it seems the fairies replaced an autochthonous goddess of vegetation and the name was derived from Latin Sanctae Diana (Eliade 1993: 231, Poruciuc 2010:55-56, Paliga 1989:141-149).

It is mainly a solar celebration and people believe that who sees first the sun dancing and trembling should take a bath at the breakday to be healthy throughout the year (Ghinoiu 1988:244, Kravtsov 1973:57, Stoianova 1972:84, Veseleva 2002: 139). The night of the bath is a wonderful one: a celebration of charms, of girls and of love. It is believed the skies are open and the happiness wonder across the earth. The girls are looking for yellow flowers to charm their beloved starting with midnight.

In a song from Ukrainian Bukovina the entire mysterious picture shows the girl attraction to the predestined husband:

' On Ivan's day at midnight even the club rush blossom/ Who found it that will live forever, //Ah, on Ivan's night I will get up early morning and I will take a bath in the dew/ To appeal the one who I love. //While I will be bathing in the dew, the day will come/ And my beloved will never leave me. / On Ivan's day I took water and I washed my hands of Peter,/ I took with me that one long time I have loved. //Ah. On Ivan day I took water to give it to my lover/ Don't think to fall in love with other girl. //Ah, in that garden the white cedar will blossom,/ It seems beautiful girl you won't be mine / Why my beautiful lover don't want to be mine?/ Then give me those herbs so I will forget

¹ Alike customs performed at Midsummer day are described in Ardaunov 1971-1: 204-209, Bârlea 1981: 407-408, Budiș 1998: 119, 231, Cantemir 1973 [1716]:185, Ciușanu 1915:31-33, Emilianova 2009: 295-301, Fochi 1976:116-119, Ghinoiu 1996: 108-109, 2002:329, Ghinoiu et alii 2002: 223-226, Kravtsov 1973: 56-59, Marinov 1994: 655, Pamfile 2001:65-67, Plotnikova 2004: 43-44, Pop .D. 1989: 14-18, Pop-Miculi 2006:66-83, Săbotnikova 1998:152, Shepping 2001:92, Talos 2007: 52, Veletskaia 1978:13-15, Veseleva 2002: 139-142, Vulcănescu 1987: 399, 489-491.

² Along the Danube in Bulgaria and Romania the name of celebration survived in toponymes. See Emilianova 2009: 295-301, Vulcănescu 1987:490.

you. /I will have those herbs near my fence,/ And soon after drinking on Ivan's night suddenly you will forget me! (Malkova Malevici 2004:176)

[На Івана опівночі папороть цвіте,/Тому рай на світі буде,хто той цвіт знайде"/"Ой на Йвана встну рано,в росі скупаюсі,/Аби-м була тому мила,з котрим кохаюсі./Як в росі скупаюсі лиш стене зорети,/То мні любка не покине,потій буде жити./Ой на Йвана воду-м брала,на Порта-м сі мила,/Таки-м того повернула,що-м давно любила./Ой на Йвана-м воду брала,дам любкови пити,/Аби його не кортіло до других ходити./Ой у твоім городчику зеленіє тоя,/Здає ми сі,файний любко,що не будеш моя./Ой,як же ти,файний любко,не хоч моя бути,/То дай мені таке зілля,аби ті забути./А в мене є таке зілля коло перелазу,/Як на Йвана віп"єш рано,забудеш відразу.]

The first sequences of the custom depicts people taking ritual baths in the dew and gathering flowers and herbs. In doing so, it is believed the girls will become beautiful and pure as fresh water. In some Bulgarian and Romanian songs the girls look for hidden place next to the rivers, on the meadows or open fields to take a ritual bath of dew:

‘Margita³ and a shepherd: Early got up Margita lass, /early got up that day, on Yanevden,⁴/early got up, early to go/in the field, in the dewy meadow, /to gather aromatic flowers, /to make a yanevden's bunch. /Saw her a shepherd with a curved shepherd's crook, / and to Margita quietly spoke: / - Stay a little, stay, Margita lass, /until I come with my curved shepherd's crook, /to beat the dew on the grass, /so you don't moisten your white skirts, / so you don't wet your yellow slippers. / Margita quietly spoke: /- Hey shepherd, porous white cheese, /if I have been watching such, /I would have gathered them in the sheep-pen. /Here comes a ploughman with a curved plough, /and to Margita quietly spoke: / - Stay a little, stay, Margita lass, /so I could take my colourful goad, / to beat the dew on the grass.’ (SNU-2 :32)

[Bg. *Маргита и овчаръ*:

Рано рани Маргита девойка, /рано рани на ден, на Яневден, /рано рани, рано да отиде/ у полето, у росно ливаге, /да набере цвеке миризливо, /да увие яневската китка. /Съгледа я овчар с крива гегга, /на Маргити потихом говоре: /- Постой, постой, Маргито девойке,/ доде дойда сас кривата гегга, /да обия роса по тревата, /да не росиш твои бели поли, /да не мокриш твои жълти чехли. /Маргита му потихом говоре: /- Ей овчарко, шупливо сирене, /да бих язе таквия гледала, /язе бих ги пълнобор набрала. /Ей че иде орач с криво рало, на Маргити потихом говоре: /- Постой, постой, Маргито девойке, /да си зема моя шарен остен, да обия роса по тревата.]

The same agricultural and pastoral vision on the world found in the carols create the scene in which the beautiful girl Margita having the name of the flower and wearing white dress is protected by the shepherd who wants to clean grass of dew. A ploughman is also expected in the field. As in the spring rain invoking rites, in this custom are depicted magical dances and the preparation of the bunches of flowers (Arnaudov 1971-1:207, Bârlea 1981:407, Fochi 1976: 117, Plotnikova 2002: 44, Vulcănescu 1987: 543).

A second sequence in the organization of the day is picking up the flowers, making bunches and twisting them in wreaths. On one hand, it is believed that the herbs collected on this day have the biggest healing force which will be lost by the sunset and on the other hand the yellow flowers have magic powers being used for learning news about marriage or protecting people against bad spirits (Ghinoiu 1988:246, Vasileva 2002:141) :

Collecting flowers for this celebration implies the participation of people of different professions and social statuses like maids, fortune tellers, witches as well as the fairies and saints:

‘Saint Ivan's and Saint Peter's flowers/Red on Saint Ivan's day/ Blue on Saint Peter's day/ Ivan gathers them, gathers them/ And Peter twist them in a wreath, /Ivan gathers them, gathers them,

³ The name is derived from Margarita, Margery, meaning daisy.

⁴ Similar celebration dedicated to Summer Saint John's day and implying ritual baths can be found in large cultural areas under variants of names Bg. *Enovden*, *Yanev*, Rom. *Ioan*, Srb. *Iovan*, Russ. *Ivan* (*Kupala*).

/And he gives flowers / To his younger brother Christmas.' (available online at www.starisloveni.com.)

[Srb. *Ivanjsko cveće petranjsko, /Ivanjsko cveće rujano, /Petranjsko cveće plavetno! / Ivan ga bere te bere, /Petar ga plete te plete. /Ivan ga bere te bere, /Daje ga bratu do sebe /Svom mlađem bratu Koledu.*]

Both practices of collecting and twisting wreaths are put under the protection of the saints who mark the borders of the season -Saint John and Saint Peter. In Romanian and Slavic tradition, it is believed the sun smiles in the sky this period (Georgieva 1993:20, Ghinoiu 1998:146, Vulcănescu 1987: 499). Notably, in the Serbian song, Saint Ivan collects the flower, Saint Peter twists them in a wreath which is given to his younger brother- Christmas. This ritual of handling the wreath to Christmas suggest the importance of the celebration in unifying the sacral moments of old year. Significantly, the flowers known as yellow, change their color from Saint John's day until Saint Peter's day from red into blue (Arnaudov 1971-1: 207, Vulcănescu 1987:543):

'Gana gathers herbs: Mother speaks to Gana: - Gana, my child Gana, /why have night overtook you on this day, on Enyovden, / with workers at the field, with mowers at the meadow? / Have you dragged sheaves, have you burned stooks? / have you gathered hay, have you piled stacks? /Gana speaks to mother: - Mother, dear mother, / when you are asking me, /I'll tell you the truth: /I haven't dragged sheaves, neither have I burned stooks, / nor have I burned stooks with workers on a field; /I haven't gathered hay, /neither have I piled stacks, /nor have I piled stacks with mowers in a meadow/ They met me, mother, my dear girlfriends, /and we went, mother, to a day Enyovden /on a wide field to gather herbs, to gather herbs, to lure lads.' (Arnaudov 1963:368)

[Bg. *Гана бере билки: Мама Гани дума: /- Гане, синко Гане, / що си замръкнала на ден, на Еньовден/ с аргати на нива, с косачи в ливада? / Снопци ли си вякла, или кръстци клала,/ сено ли си брала, или купи трупа? /Гана мами дума:/ - Мамо, мила мамо, / ти кога ме питаш, право да ти кажа: / не съм снопи вякла, нито кръстци клала, / нито кръстци клала с аргати на нива; / не съм сено брала, ни купи трупа, /ни купи трупа с косачи в ливади./ Срећнаха ме, мамо, моите мили дружки, /че ходихме, мамо, на ден ми Еньовден /във поле широко билки да си берем, /билки да береме, момци да мамиме.]*

The scene displays apparently a dialog daughter -mother about agrarian works and it is built up in an enumeration about what the girls should do. First of all, the mother asked the girl why and where the night took her over and what she did. The verb implies an additional meaning in characterizing the the personage: she belongs to the demonic spirits of the night who took her over, so she is chosen and taken in a nocturn experience. The dialogue contrast mother's thoughts and daughter confession unveiling gradually the real identity of the character: the essence of the texts stays in revealing the condition of the girl - in the last lines about the maidens' group aiming at gathering herbs and luring lads is expressed her belongingness to the gentle fairies (Arnaudov 1963:367, Vulcănescu 1987:534).

In Bulgarian and Romanian beliefs, the ambiguity flower-girls-fairies is suggested by the dance of flowers and herbs: at the dawns time they suggest a fight between moon and sun, between masculin and feminin in a vegetal marital ritual that keeps the cosmic and marital suggestions:

'-Go away sun, come you moon/ and Sânzienne subdue/ to grew them the flower flower/ yellow and strongly smelling/ Let girls collect the flowers/ And put them in a wreath/ And put them on the hat brim/ As flower bunch for coronation/ the seed to grow up/until autumn they enough breed [...] /- Go away moon, come in sun/ Because we [lads] have a wish to get married/ The unpredestined wreaths/ lay thrown under the chimney /Up to noon wearing the flag/The lads chase the hinds/ because those unadorned/ do not want be brides.' (Vulcănescu 1987:399).

[*-Du-te soare, vino lună/ sânziennele îmbună/să le crească floarea floare/ galbină mirositoare/Fetele să o adună/ Și le pună în cunună/ Să le pună la pălărie/ struțuri pentru cununie/boabele să le răstească/pân' la toamnă să -nmulțească [...] - Du-te lună, vino soare/ Că tragem la-nsurătoare/ Cununile neursite/zac sub hornuri azvârlite/ Până'mniez cu steagu-n frunte/trec feciorii după ciute/c-alde alea nedirese/nu vor să fie mirese !]*

The poem was recorded in South Romania, county Gorj, in an ethnographic field work and has a dialogic structure. First part is interpreted by girls, in the evening, when the preparations for gathering flowers start and has ritualic character. The scene depicts girls' invocation to moon to come and tame the powerful yellow flowers as the maidens gathering to collect and to twist them in a wreath in order to enrich and rape the seeds. The second part has the opposite meaning representing the lads' aspiration to marriage, it is performed the second day in the morning and has the function to ironize the maids failure in getting married. The faded crown-wreaths lying thrown under the chimney are the metaphor of this. The motives of and ritual hunting from the carols function here together with another symbol of wedding and kaloushari -the flag. If the maidens are the goddesses of the moon, the lads are solar knights. The last part is an ironic lad's repartee to solemn behaviour of girls. Above all the scene is a joyful dialog expressing attitude to marriage between girls as rational and lunar characters and lads as solar dionysiac and whisper the stances of love ritual in the bif frame of nature.

Premarital ground works are suggested by the girls' weaving practices in Bulgaria and Romania where the girls – as well as the flowers used for wreaths - work with threads to weave a shirt for Sun:

'Iana, Sânziana!/ Iana weaves and adorns/ And for wedding get prepared/ She weaves flax and silk/ To make for Sun shirt/ Thread with thrown silk/ To make for Sun homespun coat!' (Pamfil 2001: 59-71).

[*Iano, Sânziano! / Țese Iana, dichisește/ Și de nuntă se gătește/Țese în Și cu mătase/Lui Soare cămașe/ Fir cu ibrișin/ Lui Soare/Zăbun!]*

The initial addressing formula combine a Slavic name Iana with a Romanian one. As well as in carols the girl weaving indicate marital preparations but her groom is the sun to whom she dedicates her work- the shirt and the coat.

The custom of weaving wreaths in Bulgaria and Romania also involves divinatory practices: the girls twist wreaths and put them on the in a cauldron or on the , adorn the houses and children's heads.

interpreting the guessing practice the direction and the forms are very important: if the wreaths drown it means unhappiness; if the crown floats on the water, it forecasts luck. The twist is also taken to the cattle pen or under the pillow in order to see the beloved. It is also believed the wreaths protect all members of families against illness and they are put at the borders of the villages to be blessed by priests, at the doors to bring fruitfulness and in the hair to bring health.

Additionally, in Romania, Serbia and Ukraine (Ghinoiu 1988:356, Kravtsov 1976:59-60), in the afternoon of the same day, magical dances supposed to enforce the harvest are performed in the grain field by girls and men disguised in bride and groom costumes. The ceremony remembers the ancient practices through which the protecting deities of harvests were invoked to care of the grain field wearing crowns made up of ears while were dancing and fighting. It is believed the young girls dancing in the field have the magic force of spreading healthy energies and strengthening the grain ears. Their crowns have rounded shapes, while men's crowns have the form of the cross. It suggests the marital, sacral, and solar implications. The crowns resemble the wedding in the church and by shape the sun while the dance performed in the time of grain maturation induce them the force to survive over summer.

Agrarian and heroic vision are combined in the dance and the duel of scythes among the girls insinuate the Diana Goddess' fight with priest-king, Rex Nemorensis to drive away the enemies and anticipate the fate of the grain which has to die by being transformed into bread. However, the ritual contains magical forms connected to the signification of the last ears, called the 'beard of the earth' (Ghinoiu 2002:329, Veletzkaia 1978:13) to the conservation of the last vegetal sample of the agrarian cycle ('the golden woman', the last sheaf) (Grushko& Medvedev 1995:129-130, Kravtsov 1976:60, Taloș 2007:47) and the mace of the wheat (Kravtsov 1976:61, Vulcănescu 1987: 555) .

A ritual of purification is made at the end of the wheat harvest on two different days, the one on the day of solstice, and the second one later, on Saint Peter's day called the 'roaming with the torch' (Ghinoiu 2002:315, Plotnikova 2004:69, Vasileva 2002:143). Bachelors go on the top of the mountain and rotate the torches in the direction of sun's motion reminding the solar practices suggested by fire performed from Christmas to autumn.

Conclusions

Expressing the 'revenge of our non-Latin stock of beliefs' (Blaga 1973:48) the customs and practices performed on Saint John's day display pre-Christian images and the names of the celebration are more connected to flowers and wheat wreaths.

Top summer holidays are celebrations of flowers, harvest, herbs and love combining guessing rituals with magical dances meant to protecting people against the illness and the wheat against bad spirits and insects. Moreover, Midsummer day is a feast of love and inducing fertility to wheat ears by circular movements expressed in round shaped dances.

At symbolic level, feasting at the moment of cutting the wheat suggest a spiritual transformation to enjoying the result – the bread- round like the sun.

References

- Arnaudov, M (1971, 1972). *Studii vŕhu bŕlgarskite obredi i legendi*. 2 vols. 2nd ed. Sofia: Bŕlgarskata akademija na naukite.
- Bărbulescu, I. (1906). *Probleme capitale ale slavisticeii la români*. Iași: Tipografia Goldener
- Benovska-Săbkova, M. (1980): 'Kŕbg't kato simbol v Severnozapadna Bŕlgaria' in *Bŕlgarski folklor*, 3, pp.75-82.
- Bârlea, O. (1981,1983). *Folclorul românesc*, vol 1 (1981), vol.2 (1983), București : Minerva.
- Blaga, L. (1973) 'Revolta fondului nostru nelatin' in 'Gândirea', anul I, nr. 10, 1921, pp. 181-182, republished Lucian Blaga, *Ceasornicul de nisip*, ediție îngrijită, prefată și bibliografie de Mircea Popa. Cluj-Napoca. Editura Dacia. 1973, p. 48-49.
- Bogdan, I. (1894). *Însemnătatea studiilor slave pentru români*. București: Socec.
- Budiș, M. (1998). *Microcosmosul gospodăresc. Practici magice și religioase de apărare*. București: Paideia.
- Cantemir, Dimitrie (1973) *Descriptio Moldaviae*. Chișinău: Editura Tineretului.
- Chivu, I. (1997). *Cultul grâului și al pâinii la români*. București : Minerva.
- Eliade, M. (1995). *De la Zalmoxis la Genghis Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și al Europei Orientale*. București: Humanitas.
- Emilianova, B. (2009) : 'Toponimat Dragaika kato iztochnik na etnokulturna informatsija' in *Sŕstojanie i problemi na bŕlgarskata onomastika*, tom. 9, Veliko Trnovo, pp. 295-301.
- Evseev, I. (1997) : *Dicționar de magie, demonologie, mitologie românească*, Timișoara: Amacord.
- Fochi, A. (1976). *Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea : Răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densușianu*. București : Minerva.
- Georgieva, I. (1993) *Bŕlgarska narodna mitologija*. Sofia: Izdatelstvo Nauka i izkustvo.
- Ghinoiu, I. (1997). *Obiceiuri populare de peste an*. București: Editura Fundației Culturale Române.
- Giurescu, C.C. (1972). *Formarea poporului român*. Craiova: Scrisul românesc
- Grushko, E. & Y. Medvedev (1995). *Slovarj Slavjanskoj Mifologii*. Nizhnyi Novgorod: Russkii Kupetz i Bratja Slavjane.
- Kernbach, V. (1998). *Univerul mitic al românilor*. București: Lucman
- Kravtsov, N.I. (1973). *Slavjanski folklore*, Moskva: Izdatelstvo Movskovskogo Universiteta

- Marinov, D (1994[1914] 'Narodna vjara i religioznii narodni obrjadi' in Sbornik narodno umotvorenija, tom 28, Sofia: Bŭlgarskata akademija na naukite.
- Mencej, M. (2013) *Sem vso noč lital v krogu. Simbolica krožnega gibanja v evropski tradicijski kulturi*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Paliga, S. (2006) *Etymological Lexicon of Indigenous (Thrachian) Elements in Romanian*. Bucharest: Fundația Evenimentul.
- Pamfile, T. (2001) *Sărbătorile la români. Studiu de etnografie*. Ediție și studiu introductiv de Iordan Datcu. București: Saeculum I.O.
- Pătruț, I. (1971) 'Despre vechea influență slavă în limba română. Probleme de metodă și terminologie' in 'Cercetări de lingvistică', XVI, 2, pp. 241-246.
- Plotnikova, A. (2004) *Etnolingvističeskaja geografija južnoi slavii*, Moskva: Indrik
- Poruciuc, A. (2010), *Prehistoric Roots of Romanian and Southeast European Traditions*, Joan Marler and Miriam Robbins Dexter (eds.), Sebastopol: Institute of Archeomythology.
- Russu, I.I. (1981) . *Etnogeneza românilor. Fondul autohton traco-dacic și componenta latino-romanică*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Shepping D.O. (1849) *Mify slavyanskogo jazyčestva*. Moskova: Tipografija Got'e.
- Shevelov, G. Y (1996). *A Prehistory of Slavic*, Heidelberg: Carl Winter.
- Veletskaja, N.N. (1978): *Jazyčeskaja simbolika slavyanskix jazyčeskih ritualov*. Moskva: Nauka.
- Veselova, M (2002) *Bŭlgarski tr aditsionni kalendarij*. Sofia : Bŭlgarskata akademija na naukite
- Vulcănescu, R. (1987). *Mitologie română*. București: Editura Academiei.

**III. TRANSLATIONS – TRANSLATION
STUDIES/TRADUCTIONS – ÉTUDES DES
TRADUCTIONS/TRADUCERI – TRADUCTOLOGIE**
Coordinator/Coordinateur/Coordonator:
Mirel ANGHEL

LIMITS AND POSSIBILITIES IN AUTOMATIC INTERPRETING

LIMITE ȘI POSIBILITĂȚI ÎN TRADUCEREA AUTOMATĂ

Alexandra ILIE

Școala Doctorală de Studii Filologice,
în cotutelă cu Școala Doctorală în Informatică, Iași
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Abstract

In the digital era, the communication between the members of the same cultural or social group and between the different cultures represents the main source of evolution in all the domains of activity. With each passing day, it transforms into an instrument for the personal and professional development. Today, the Linguistics faces new challenges imposed by virtual reality. Artificial intelligence, the Natural language processing and Computational linguistics appear among most frequent areas of study which develop a huge interest among the researchers worldwide. As Linguistics and Literature, the Translation Studies domain has also been a mean for the improvement and enrichment of communication skills. The Automatic translation comes to help the traditional one having some possibilities oriented to improve the efficiency and the performance of the human translator work. But, the automatic translation machine help is often limited, because it doesn't manage to overstep the contextual and cultural barriers or to understand the irony or the metaphors of a text.

Résumé

Dans la nouvelle ère digitale la communication entre les membres de la même collectivité culturelle ou sociale et, plutôt, la communication entre les différentes cultures représente le filon principal d'évolution de tous les domaines d'activité, en se transformant d'un jour à l'autre dans un instrument de développement personnel et professionnel. Aujourd'hui, la linguistique se confronte avec des nouveaux défis venus de la part de la réalité virtuelle. L'intelligence artificielle, le traitement automatique du langage naturel et la linguistique computationnelle se retrouvent parmi les domaines d'étude qui développent un intérêt assez grand pour les chercheurs de tout le monde. Comme la littérature et la linguistique, la traduction est considéré un moyen d'amélioration et d'enrichissement des habilités communicationnels. La traduction automatique vient aujourd'hui dans l'appui de la traduction traditionnelle avec des possibilités de plus en plus diverses, orientées vers l'optimisation du travail du traducteur humain. Mais, l'aide venue de la part des moteurs automatiques de traduction a toujours quelques limites, car les barrières imposées par le contexte, la culture, l'ironie, la métaphore, etc. d'un texte ne peuvent pas encore être dépassées.

Rezumat

În era digitală, comunicarea între membrii aceleiași colectivități culturale sau sociale și, mai cu seamă, a comunicării dintre diferitele culturi, reprezintă filonul principal de evoluție al tuturor domeniilor de activitate, transformându-se, de la o zi la alta, tot mai mult, într-un instrument de dezvoltare personală și profesională. Astăzi, lingvistica se confruntă cu noi provocări venite din partea realității virtuale. Inteligența artificială, prelucrarea limbajului natural și lingvistica computațională se regăsesc printre ariile de studiu care dezvoltă un interes tot mai crescut în rândurile cercetătorilor din toată lumea. La fel ca și lingvistica și literatura, traducerea a fost dintotdeauna un mijloc de îmbunătățire și îmbogățire al abilităților de comunicare. Traducerea automată vine astăzi în sprijinul traducerii tradiționale cu posibilități din ce în ce mai

diverse, orientate spre eficientizarea muncii unui traducător uman. Însă, ajutorul venit din partea motoarelor automate de traducere are și unele limite, acestea nereușind, de cele mai multe ori, să depășească barierele contextuale, culturale, ale ironiei, metaforei etc. dintr-un text.

Keywords: *automatic translation, decoding, optimization, communication, evolution*

Mots-clés: *traduction automatique, décoder, optimisation, communication, évolution*

Cuvinte-cheie: *traducere automată, decodare, optimizare, comunicare, evoluție*

Limite și posibilități în traducerea automată

În procesul de cunoaștere a lumii există o diferență de percepere a realității între „cum ne învață ceilalți” să vedem lumea și cum arată realitatea atunci când este „descoperită de noi înșine”. Pentru a căuta singuri sâmburele adevărului, trebuie mai întâi să conștientizăm că există unul. Începem să ne punem tot felul de întrebări, întâi nouă, apelând la experiența anterioară proprie, apoi căutăm răspunsuri la ceilalți, apelând la experiența lor anterioară, și abia apoi începe procesul de documentare. Comunicăm pentru a descoperi tot mai mult lumea care ne înconjoară și, pentru a fi mai eficienți, apelăm la experiențele anterioare ale interlocutorului nostru. Atunci când vorbește, omul se raportează la evenimentele din jurul său, cele deja cunoscute de el (devenite amintiri), la cele trăite de ceilalți, dar și la cele viitoare, (în baza unor presupoziii care apar atunci când, în urma unei analize făcute asupra faptelor anterioare, se ajunge la o idee care poate prevesti viitorul, un viitor care a fost probabil „deja trăit” anterior, fie de el, fie de alte generații sau culturi). Punem totul în balanță cu experiențele noastre. Rezultatul acestui proces este „construirea” unei conștiințe unice. Totodată, omul este supus greșelilor din cauza evenimentelor anterioare care îi alterează gândirea, tot la fel cum o și ajută să se dezvolte. Ne întrebăm dacă amintirea evenimentelor anterioare este un proces similar cu două fețe (eroarea și evoluția) sau se împarte în 2 etape diferite? Dacă cea din urmă ipoteză este cea corectă, atunci care sunt elementele care se transformă în erori și care în evoluție sau analiză profundă? În funcție de ce criterii s-ar face această departajare?

Tot la aceleași întrebări, desigur, sub o altă formă, trebuie să „răspundă” și o mașină în procesul de comunicare sau traducere. Majoritatea instrumentelor de traducere automată cunoscute (ex. Google Translate) funcționează pe același principiu: al memoriei și al experiențelor anterioare. În funcție de frecvențele de utilizare ale termenilor și ale participării la actul de traducere al utilizatorilor (interlocutorilor) *Google Translate* își „construiește” o „conștiință” proprie, în baza căreia face anumite alegeri atunci când i se cere să traducă.

Astăzi, nivelul calității traducerilor (mai ales în cazul limbii române) făcute de *Google* nu se ridică la cel al traducerilor efectuate de om (specialist – lingvist – sau nu). Există o diferență foarte mare între traducerile din și în limba română și unele limbi de circulație internațională, cum ar fi engleza sau franceza. Răspunsul la întrebarea „Oare de ce o traducere a aceluiași text sursă (să spunem, din franceză) într-un text țintă în engleză este mai *bună* decât traducerea lui într-un text țintă în limba română?”, nu este cel la care ne-am aștepta. Nu pentru că engleza se bucură, din ce în ce mai mult, de privilegiul de a fi considerată principala limbă de comunicare în lume (ni se cere un nivel minim de cunoaștere a limbii engleze în toate domeniile chiar și la majoritatea interviurilor de angajare), ci pentru că utilizatorii vorbitori de limbă engleză au îmbunătățit traducerile făcute de motorul de traducere automată, venind cu o revizuire asupra textului primit ori au oferit un *Feedback*. După ce oferă textul în limba țintă, *Google* ne cere părerea și ne pune să alegem dintre următoarele varietate:

„Cum vi se pare?

- Această traducere este utilă
- Această traducere nu este completă
- Această traducere nu este corectă

- Această traducere nu este utilă”

Mai mult, acesta ne întreabă și dacă avem comentarii sau sugestii în a doua secțiune a paginii de *Feedback*: „Aveți comentarii sau sugestii?”. Odată completat acest câmp cu o traducere corectă, *Google Translate* își va îmbunătăți „experiența de traducere”. Acest efort de corectare este oricum depus de cel/cei care au căutat un mijloc de traducere mai rapid, însă păstrează aceste revizuii doar în lucrările lor. Mult mai eficient ar fi dacă ar completa această și secțiune. Astfel, timpul de lucru al următorilor utilizatori (printre care se poate regăsi chiar și utilizatorul care a trimis textul ținută corectat), când vor folosi de acest motor de traducere automată pentru traducerea aceluiași text, va fi cu mult scurtat.

Următorul pas în traducerea automată ar fi să nu mai considerăm că întreg traseul de la o limbă A la o limbă B este realizat doar de o mașină, ci ar trebui să învățăm cum putem pune bazele acestei „conștiințe” proprii, cum putem să facem un calculator să „gândească” singur în funcție de experiențele anterioare și să ignore eroarea. Un traducător automat ar trebui să atingă perfecțiunea, iar omul să vină doar cu „suflarea” finală. Dar, ca să putem „spune” unei mașini să funcționeze cu aceleași principii ca ale noastre este nevoie, mai întâi, să înțelegem omul, este nevoie de o comunicare continuă între culturile lumii. Și pentru ca această comunicare să fie posibilă, este inevitabil să nu ne raportăm și la traducere.

Importanța traducerii s-a dovedit în nenumărate domenii de activitate: religie, politică, sociologie, filozofie, știință, literatură, economie etc. Trăim printre traduceri și traducători. A traduce este un serviciu pe care traducătorii îl fac în slujba compatrioților lor. Pentru a se îmbogăți, culturile au nevoie de traducere.

În *A spune cam același lucru* (ECO, 2008, p. 16), Umberto Eco atrage atenția asupra necesității traducerii în zilele noastre. În ultimile decenii s-a înregistrat o creștere continuă a interesului pentru traductologie, globalizarea fiind unul dintre factorii principali care au contribuit la îmbunătățirea calității traducerilor prin plasarea în același mediu a unor grupuri de indivizi, aparținând unor culturi și limbi diferite. Din necesitatea unei mai bune comunicări între aceste grupuri s-a dezvoltat și nevoia de a traduce cât mai mult. Astăzi nu mai susține nimeni că traducerea este imposibilă, așa cum o făcea altă dată Joachim du Bellay sau Henri Meschonnic; traducerea este, în zilele noastre, necesară. Avem nevoie de traducere pentru a fi în pas cu tendințele din orice domeniu de activitate, pentru a putea crește pe scara evoluției. Ea este instrumentul de bază de care ne putem folosi pentru a da jos barierele impuse de diversitățile limbilor.

Astăzi, începe să se impună, tot mai pregnant, un nou domeniu în traducere : Traducerea automată. Chiar dacă poate nu este atât de dezvoltat și în România, la fel ca în marile centre universitare europene, americane și din Asia, subiectul este de o importantă deosebită pentru viitorul traducerii.

Se încearcă o dezvoltare a mașinilor/aplicațiilor de traducere automată. Mecanismul de funcționare este aparent simplu : Aplicația primește un text într-o limbă A și îl va reda, tradus, în limba B cerută, în câteva secunde. Însă, pentru ca acest lucru să fie posibil, este nevoie de foarte multă muncă prealabilă: întocmirea unui corpus și a unei baze terminologice, codarea și decodarea mesajului primit etc. Aceste sisteme de traducere automată se bazează pe inteligența artificială și pe prelucrarea limbajului natural. În general acestea sunt sisteme concepute prin participarea utilizatorilor obișnuiți, fără o pregătire lingvistică. Motiv pentru care și domeniul traducerii automate a devenit, treptat, un loc în care primează cantitatea, ci nu calitatea.

Mesajele nu călătoresc pur și simplu de la emițător la receptor, este nevoie ca ele să fie codate. Traseul urmărit de un mesaj începe cu o primă codare a lui într-o limbă. Apoi, el trebuie să treacă prin canalele de comunicare înainte de a fi primit și decodat de receptor. În toate aceste etape, mesajele pot suferi modificări. Plecând de la transmiterea unui mesaj prin presele tipografice și ajungând la transmiterea lor folosind telefoanele inteligente, *smartphones*, omul a realizat numeroase revoluții în domeniul comunicării.

Astăzi, traducerea începe să aibă un rol foarte important în lingvistică, mai cu seamă în mediile academice. Odată cu creșterea numărului de traduceri și a dezvoltării tehnologiilor s-a

produs și o scădere a calității traducerilor și, cu precădere, a traducerilor făcute în mod automat care, din păcate, de cele mai multe ori, nu pot fi luate nici măcar drept prim suport de lucru. Pentru optimizarea proceselor, considerăm imperativă participarea și conlucrarea specialiștilor din domeniile lingvisticii generale și computaționale, a inteligenței artificiale și prelucrării limbajului natural.

În vederea traducerii unui text este nevoie ca acesta să fie, întâi de toate, înțeles și corect analizat în limba din care provine, limba sursă. Abia după o analiză morfologică, sintactică, lexicală, contextuală etc. făcută în prealabil putem trece la următorii pași. Tipului de text din care face parte textul nostru (găsim analizat în detaliu acest aspect la Katharina Reiss), contextul publicării lui, publicul cărui i se adresează și nivelul lui de educație etc., scopul traducerii (și teoria skoposului la Hans Vermeer), timpul în care a fost scris textul sursă și cel în care se face traducerea, intenția autorului și motivul pentru care a fost scris acel text sunt alte elemente de care trebuie să se țină cont în procesul de traducere. De foarte multe ori, nu mai este necesar să așternem pe foi răspunsul acestor analize. Creierul nostru poate oferi soluțiile într-un timp neașteptat de scurt. Se poate întâmpla ca, din cauza experienței anterioare insuficiente, traducătorul uman să producă, și el, erori. Exemplul cel mai la îndemână fiind analiza de bază a acestor factori de la care a plecat traducerea nuvelei lui Aldous Huxley, *Point Counter Point*. Ca în majoritatea textelor literare, motivul scrierii acestei nuvele nu este unul evident și avem nevoie de investigații amănunțite pentru a-l putea găsi pe cel corect. Tocmai intenția de ironizare a societății nu se regăsea, la momentul respectiv (pe la 1930), printre variantele de interpretare a textului și astfel, nuvela a fost clasată ca făcând parte din categoria operelor superficiale. Interpretarea greșită a unui text sursă duce, inevitabil, la crearea unui text țintă, prin traducere, de o calitate inferioară. Putem acum vedea, mai clar, de ce este nevoie ca un text să fie, mai întâi de toate, înțeles, în întregime, în limba din care provine, folosind mijloacele de analiză specifice limbii respective și abia apoi putem întreprinde traducerea lui.

Prin aceleași procese ar trebui să treacă și un instrument de traducere automată. Deocamdată aceste aplicații folosesc însă, doar algoritmi care se bazează, în cazul celor mai multe dintre ele, pe frecvențele de utilizare, după anumite date statistice. În momentul actual se face apel la traducerea din dicționar a cuvintelor, și nu se ține cont de context și de factorii enumerați mai sus. Pentru a reuși să dezvoltăm procesul acesta sinuos și foarte necalitativ este nevoie să putem face un calculator „să înțeleagă”, în primul rând, gramatica din spatele unui text, morfologia și sintaxa lui. A devenit insuficient să ne concentrăm doar pe vocabular. Dacă vrem să mergem și mai departe, este nevoie să implicăm aspectele legate de context și stilistică. După cum am arătat, poate fi dificil și pentru un om să înțeleagă unele metafore sau ironii fine, ori trimiterea la alte texte și lecturi (tocmai pentru că traducerea depinde de experiența anterioară a unui traducător). Însă, printr-un simplu apel la *BigData*, un motor automat ar putea să extragă, tocmai elementele de care are nevoie pentru o analiză corectă a textului sursă. Minte traducătorului uman se poate adesea înșela și nu poate cuprinde toate informațiile pe care *BigData* le poate conține.

Un bun exemplu (de urmat și de continuat) în acest demers este munca lui Radu Simionescu care a reușit să realizeze, la Iași, un instrument de identificare și separare a unităților de grupuri nominale (Noun Phrase Chunker) în limba română, după ce a fost mai întâi trecut prin filtrul unui PoS Tagger (Part Of Speech tagger) românesc care combină un model de analiză statistic cu unul bazat pe reguli. Dicționarul morfologic a fost extras în mare parte din DexOnline și conține 1,25 milioane de cuvinte distincte. *POS tagger-ul* are o precizie de 96.6% și a fost construit pe baza unei variante corectate a corpusului 1984 de George Orwell. La final, textului de analizat, i s-a aplicat o gramatică *GGs* (Graphical Grammar Studio), orientată spre analiza sintactică. (SIMIONESCU, 2011)

Pentru îmbunătățirea calității traducerilor automate este nevoie de participarea specialiștilor cu o bună pregătire în domeniu și, mai ales, de realizarea unei relații strânse de colaborare între lingvist și informatician. O relație care pare încă greu de stabilit, cu temeri, rețineri și preconcepții din ambele părți. Deși fiecare domeniu, și cel al lingvisticii generale și traducerii tradiționale, și cel

al lingvisticii computaționale și traducerii automate prezintă în continuare un interes foarte mare pentru noul val de cercetători, o colaborare între specialiștii acestor discipline rămâne, poate nu pentru mult timp de acum încolo, un subiect delicat. Un subiect asupra căruia am zăbovit și eu în prezentarea mea. Mesajul pe care îmi doresc să îl transmit odată cu acest articol este că avem nevoie cu toții să stabilim o relație fructuoasă și calitativă între lingvist și informatician, între inginerii de limbaj și inginerii de sisteme automate, o relație care, fără îndoială, va fi de bun augur pentru ambele discipline. Rolul traducerilor automate nu a fost, nu este și nu va fi niciodată acela de a înlocui traducătorul uman. Scopul îmbunătățirii lor este acela de a-l ajuta pe traducător/interpret, de a-i facilita munca, de a eficientiza procesul de traducere în care acesta este angajat. „Suflarea” finală asupra unui text va aparține întotdeauna specialistului uman, riguros pregătit de disciplinele umaniste care deține o formare serioasă în lingvistică generală, lexicologie, morfologie, sintaxă, semantică traductologie, terminologie și nu numai.

Bibliografie

- ECO, Umberto, *A spune cam același lucru. Experiențe de traducere*, tradus din italiană de Laszlo Alexandru, Iași, Editura Polirom, 2008
- HUXLEY, Aldous, *Point Counter Point*. Garden City, New York, Dalkey Archive Press, 1996
- SIMIONESCU, Radu, *Romanian Deep Noun Phrase Chunking Using Graphical Grammar Studio*, 2011, ConsILR conference 2011-2012

THE BEAUTIFUL BILINGUAL MIND A FOCUS ON BILINGUAL INTERPRETERS

LE BEL ESPRIT BILINGUE UN POINT DE VUE SUR LES INTERPRÈTES BILINGUES

SPIRITUL BILINGV O PERSPECTIVĂ ASUPRA INTERPREȚILOR BILINGVI

Maria Augusta SZASZ

Department of Foreign Languages and Communication
Technical University of Cluj-Napoca
E-mail: augusztaszasz@lang.utcluj.ro

Maria-Cristina OLT

Department of Foreign Languages and Communication
Technical University of Cluj-Napoca
E-mail: maria.olt@lang.utcluj.ro

Abstract

This paper shall focus on the general issue of bilingualism. It shall deal with the several definitions of bilingualism, present the types of bilingualisms as well as the ways and contexts in which one can become a bilingual. Stress will be laid on the sociolinguistic and psycholinguistics factors that determine bilingualism. Furthermore it shall dwell on several theoretical aspects of interpreting, the approach of the European institutions have on the matter and make the connection between bilingualism and interpreting. In the following subchapter both issues shall then be addressed from the perspective of the local educational and labour market from the perspective of bilingual interpreters.

Résumé

L'article va se concerter sur les aspects généraux du bilinguisme. Il s'occupera des définitions du bilinguisme, présentera les types de bilinguisme tandis que les manières et les contextes dans lesquels les gens deviennent bilingues. Nous mettrons l'accent sur les aspects sociolinguistiques et psycholinguistiques qui mènent au bilinguisme. Puis dans le second sous-chapitre l'article va s'arrêter aussi sur quelques aspects théoriques de l'interprétation, l'approche des institutions européennes sur le sujet et va faire la connexion entre le bilinguisme et l'interprétation. Dans le sous-chapitre suivant nous allons adresser les deux sujets du point de vue du marché local éducationnel et du travail de la perspective des interprètes bilingues.

Rezumat

Articolul se va concentra asupra aspectelor generale ale bilingvismului. Va aborda mai multe definiții ale bilingvismului, va prezenta tipurile de bilingvism, respectiv modurile și contextele în care vorbitorii pot deveni bilingvi. Vom pune accentul pe aspectele sociolingvistice și psiholingvistice care conduc la bilingvism. Mai apoi, în al doilea subcapitol, articolul va prezenta câteva aspecte teoretice legate de interpretariat, abordarea instituțiilor europene privind acest subiect, făcând conexiunea între bilingvism și interpretariat. În următorul subcapitol vom analiza

cele două problematici din punctul de vedere al ofertei educaționale și al pieței muncii din perspectiva interpreților bilingvi.

Keywords: *bilingualism, psycholinguistics, sociolinguistics, bilingual interpreter, higher education*

Mots-clés: *bilinguisme, psycholinguistique, sociolinguistique, interprète bilingue, études supérieures*

Cuvinte-cheie: *bilingvism, psiholingvistică, sociolingvistică, interpreți bilingvi, învățământ superior*

Introduction

The aim of this paper is to discuss issues related to the bilingual mind, define bilingualism starting from the various linguistic approaches and building in sociolinguistic, psycholinguistic elements as well as the theory of languages in contact. After having defined bilingualism, we will narrow it down to interpreters who could be called the “perfect” bilinguals given their social background and consciously cultivated language knowledge. The rules on interpreting and the directions in which one can interpret into have been made up considering both the native and the cultivated language skills. The literature in the field backed up by the websites of various public institutions as well as personal examples and evidence will all contribute to drafting a clearer image of this complex linguistic sector.

1. Bilingualism

Bilingualism is both a psycholinguistic and a sociolinguistic phenomenon; it is also a branch of linguistics that studies the phenomenon bearing the same name, a discipline; it is a social science featuring its own object of study, its own objects, methods and research approaches (SZÁSZ, 2014, 72).

As a phenomenon, bilingualism means the simultaneous mastery of two different language codes. According to some authors, bilingualism means knowing the second language at the same degree of proficiency as the first / native language (BLOOMFIELD, 1933/1958, 50). According to Uriel Weinreich (qt. BARTA, 1999, 36) the bilingual individual uses two languages alternatively in his/her everyday communication; s/he regularly uses the two languages because s/he needs the two codes in everyday communicational environments.

Bilingualism is a psycholinguistic phenomenon as the brain of the bilingual individual is bilingual, irrespective of how and when s/he acquired the second language. Anyway, learning another language implies intellectual effort as well as talent to some extent. (SZÁSZ, 2014, 72). The acquirer or learner will experience the effort at various degrees at different ages. The age of acquisition and the degree of proficiency are the criteria based on which bilingualism is categorised.

Literature makes several distinctions and classifies individual bilingualism into several categories according to the criteria indicated above, as follows: true or early bilingualism (simultaneous or successive) also called compound bilingualism (LAMBERT, 1978, 137), late bilingualism, additive and subtractive bilingualism and passive bilingualism. However there are several other classifications depending on the authors' approaches (SZÁSZ, 2006, 45)¹

The first category is the type of bilingualism we are interested in and we shall use the above terms interchangeably in tackling the subject of bilingual interpreters. **Early bilingualism** refers to the time of language acquisition. Early bilinguals acquire the language in childhood. The languages can be acquired simultaneously, which generally produces a strong bilingualism, called additive bilingualism. This also implies that the child's language development is bilingual, i.e. s/he has two

¹ For further classifications, see also; <https://www.onehourtranslation.com/translation/blog/being-bilingual-types-bilingualism>

native languages. Successive early bilingualism refers to a child who has already partially acquired a first language and then learns a second language early in childhood (for example, when a child moves to an environment where the dominant language is not his native language). This generally produces a strong bilingualism (or additive bilingualism), but the child must be given time to learn the second language, because the second language is learned at the same time as the child learns to speak. In our opinion this bilingualism can be considered genuine, effortless bilingualism. Although the concept “critical age” (LENNEBERG qtd. by PALEA, 2015, 429) at which a language should be acquired in order for the individual to reach a certain degree of proficiency and eventually bilingualism has become obsolete, researchers have found other factors that trigger apparently effortless language acquisition in children. Children can spend more time and effort on learning than adults; their motivation to fit in is much higher, and the habits of pronunciation and grammar of their first language are less deeply ingrained and thus easier to overcome.² According to the same researchers, the above-mentioned factors are not in direct relation to the phenomenon of the “critical age”. However these factors facilitate language learning at an early age. Thus the earlier one is exposed to a language, the higher the likelihood of his/her to become eventually bilingual (DeKEYSER, 2012, 443).³ Most studies deal with L2 acquisition in a naturalistic context. This article also views bilingualism possible only in such a context that is bilingualism can be achieved if the child is immersed or at least has some realistic contact with both cultures. Another prerequisite is that his/her linguistic “education” should consciously be guided. Thus, the child shall not only be bilingual but also bicultural.

Late bilingualism refers to when an individual learns a second language after the age of 7. It implies consecutive learning and the individual uses his language learning skills or experience to learn the second language. There are several examples of late bilinguals who worked and wrote in the second language they learnt at a later age. (GROSJEAN, 2008, 152) The degree of achieved proficiency and whether or not one can become bilingual at any point in life varies greatly and depends on the individual. (PALEA, 2015, 428) Moreover all learning gets harder with age and language learning is no exception from the rule.

As mentioned, becoming bilingual at any age involves meeting a certain set of criteria as far as language mastery is concerned. One can be born bilingual and acquire two languages at the same time or learn L2 at a later age. In the first case we can call it acquisition in the strict sense (LEEDOM SHAUL, 2014, 24) whereas in the latter case we can call it L2 learning normally taking place in the target language community, generally leading to bilingualism. However the perfect balance between the two languages i.e. the same degree of mastery is hardly quantifiable.

The other criterion based on which bilingualism can be classified is the mastery of the language, the speaker’s proficiency in the languages.

Canadian researcher Wallace Lambert created the terms **additive** bilingualism that refers to individuals who have acquired the two languages in a balanced manner. The effects of additive bilingualism are most often positive as it is the result of considerable intellectual effort (SZÁSZ, 2006, 302). On the other hand, **subtractive** bilingualism refers to the situation where an individual has learnt the second language to the detriment of the first language. In this case, mastery of the first language decreases, while mastery of the other language (usually the dominant language) increases. Besides the linguistic consequences, this process will lead to identity-related issues and eventually to acculturation. In both types of bilingualism the two codes influence each other to a certain extent. The interrelationship and its extent depend on several cognitive and environmental factors.

Some authors are more permissive when it comes to language mastery and consider **passive bilingualism** as bilingualism. (SALA, 1997, 322; BARTA, 1999, p. 34). This refers to being able to understand a second language without being able to speak it. For instance, Canadian children who

² See: <https://theconversation.com/at-what-age-is-it-easiest-to-learn-a-second-language-53840>

³ See the study: Age Effects in L2 Grammar Processing as Revealed by ERPs and How (Not) to Study Them at: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0143328#pone.0143328.ref001>

respond in a relevant way in English when they are addressed in French could become passive bilinguals, as their mastery of oral expression in French decrease.

In all categories of bilingualism there is a certain extent of intellectual effort involved as mentioned above. (SZÁSZ, 2014, 72) As acquisition is apparently effortless at an early age, early bilinguals have an advantage over late bilinguals whose language learning/acquisition takes place in a more conscious manner and consequently with more effort involved. In this latter case the language structures of the individuals' native tongue partially help but also partially disturb the expression in the second language, this interaction leading to interference and language transfer phenomena that shall not be dealt with in this paper.

2. Interpreting

The interpreter's job is to verbally convey meaning, mediate and transfer ideas in a continuous flow between two monolingual individuals. (SZÁSZ, 2016, 20). It can be done in simultaneous or consecutives mode, or it may refer even to sight translation in some cases. Interpreters usually interpret between a combination of two active languages they master from which one is their native tongue (language B → language A, and language A → language B) (KOSZTA, 2013, 3).

The European Commission's Directorate General for Interpretation has listed a set of rules regarding the interpreters' linguistic combinations.⁴ These rules are based on criteria such as proficiency, native language, acquired language or passive language knowledge. They set forth that conference interpreters work from their passive languages into their active language. All interpreters must have at least one A language, which can be their native tongue or another language strictly equivalent to it. According to the same source, some interpreters can have a second active language. Furthermore, an interpreter's B language is other than the native tongue, of which the interpreter has a perfect command and *into* which he/she works from one or more of his/her other languages. The interpreter's proficiency level in this case must be C1. (Cornea, 2011, 242) Although according to this definition, language B seems to be hairsbreadth close to the interpreters' native language, Clare Donovan states that "language B is less versatile and less flexible than language A by definition."⁵ (GODIJNS, 2005, 195) In a plain translation, this means that the interpreter is less spontaneous in the B language he/she masters.

In the same line the Directorate General for Interpretation defines the interpreters' C language as a language he /she can understand and work from into his/her A language.⁶

As one can notice the Directorate General for Interpretation uses the term native language cautiously rather preferring the phrase active language or A language. It emphasises the A language as a mother tongue or equivalent language and introduces the phrase second active language, which in our context can be viewed as the mastery of two languages in almost the same balanced manner.

In the same line of ideas and based on the above definitions of bilingualism, only the interpreters mastering two A languages can be called a bilingual interpreter in the strict sense of bilingualism.

An example in this sense is Jenny Sigot Müller's diary in which she speaks among others about her early-life goal of becoming bilingual. She makes two key references about it in her book titled *Entre deux voix*: first, she mentions one of her fellows who was born and raised bilingual, which is obviously important for the author, and second, she refers to bilingualism when telling the background story about the moment in time when she decided to become an interpreter. Having undoubtedly remarkable language proficiency did not equal being bilingual for her, nor her colleagues or the professional market. She considered not being bilingual as a drawback, which she had to surmount by hard work in order to become a professional on the Swiss market.⁷ (SIGOT

⁴ http://ec.europa.eu/dgs/scic/what-is-conference-interpreting/language-combination/index_en.htm

⁵ Clare Donovan quoted by Godijns

⁶ For a similar approach see the website of the international association of conference interpreters: <https://aiic.net>

⁷ French original: "Vous n'êtes pas bilingue, ce sera difficile"

MÜLLER, 2012, 85) Her aim was to become an interpreter despite the hard work it involved, as she put it “so that no one can tell where I come from”. (SIGOT MÜLLER, 2012, 88) She does not use the terms language A or language B or any other degree of proficiency, targeting rather bilingualism irrespective of the effort it may require. Interpreting is a skill that she learns in time but her other goal is to become a truly bilingual interpreter.

In order to better clarify the terminology we use, we have also carried out an empirical web search, which could have confirmed or invalidated our idea about bilingualism and bilingual interpreters. In opposition to the definitions given by linguists as well as our own definition of bilingualism, we have found that the term “bilingual interpreter” is not used in its strict sense nor does it imply second active language mastery, being strictly limited to a certain linguistic proficiency in language B. On English language websites the term “bilingual interpreter” is used to make the distinction between “sign language interpreters” and interpreters between two natural languages irrespective of their degree of proficiency.

3. A focus on Transylvanian bilinguals

The training of translators and interpreters in Romania is organized in two different types of departments established at various faculties within several universities: departments of applied modern languages and departments of translation and interpreting studies. We shall include a short list of the departments training interpreters and translator: 1. “Babes-Bolyai” University of Cluj-Napoca - Faculty of Letters – Department of Applied Modern Languages; 2. The West University of Timisoara – Faculty of Letters History and Theology; 3. “Transilvania” University of Brasov – Faculty of Letters – Department of Theoretical and Applied Linguistics; 4. “Vasile Goldis” Western University of Arad – Faculty of Humanities, Political and Administrative Sciences; 5. “Lucian Blaga” University of Sibiu – Faculty of Letters and Arts; 6. “Petru Maior” University of Targu Mures – Faculty of Sciences and Letters; 7. North University of Baia Mare – Faculty of Letters; 8. “1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia – Faculty of History and Philology; 9. “Sapientia” Hungarian University of Transylvania – Faculty of Technical Sciences and Humanities of Targu Mures. (FAZAKAS, 2015, 148) We have listed only the institutions in Transylvania in order to highlight one of the key deficiencies and connect it to the aspects dealt with in the previous two subchapters. These universities offer both BA and MA degrees in the field. Their educational offer and linguistic combination is manifold. (FAZAKAS, 2015, 149-153)⁸

The reason why we have focused on the institutions in Transylvania is because we consider that Transylvania could deliver the perfect bilingual interpreters both for the local and the international market. Given that Transylvania is an ethnically mixed geographical area, there are a high number of born bilinguals (especially Romanian and Hungarian) raised with two native languages, the prerequisite of cultural immersion exists as the native Hungarians are in constant contact with Romanian language and culture, consequently all the prerequisites of bilingualism are met, having the two languages (Romanian and Hungarian) in contact. (SZÁSZ, 2008, 186) The same can also be valid for individuals born in bilingual Romanian-German, Hungarian-German families or schooled in German bilingual schools.

Although there is a vast pool of bilingual or potentially bilingual students none of the above departments – except for Sapientia - include Hungarian as a working language. (FAZAKAS, 2015, 154) What is more, the majority of students attending the aforementioned programmes are Hungarian natives for whom Hungarian is language A, so they should learn how to interpret and translate first into their native tongue. The universities disregard this key aspect in interpreter and translator training. Thus, the students are supposed to interpret and translate into their B language⁹, which can be Romanian in the best case scenario. If so, they can become bilingual in time with

⁸ They all normally offer English (language A) in combination with a second language (B) that can be either German, French, Italian, or Spanish as well as in some cases a C language that can any of the B languages or other languages such as Russian, Portuguese, Croatian, Serbian etc.

⁹ Reference level C1

constant effort and sufficient language exposure. However there are cases in which their language B is English (or another foreign language) rather than Romanian. Irrespective of the case, these students are compelled to work between two foreign languages. After graduating from university they will face a market context which will force them to continue with this practice without settling for a less than perfect performance. (KOSZTA, 2013, 7).

The second group of potentially bilingual interpreters is the group of German bilinguals for whom the situation is somewhat similar to the situation of Hungarian students/professionals. Given the students' various levels of language proficiency in university, the training programmes rather focus on German as a foreign language without envisaging the possibility of creating smaller groups of perfectly bilingual students with whom the approach in teaching interpretation and translation would obviously be different.

Provided they have the skills required for an interpreter, both categories of students have all the features and prerequisites needed to make the perfectly bilingual interpreter.

In both cases mother tongue higher education is necessary in order for them to reach a competitive proficiency level on the European market. They would clearly have an advantage over the other interpreters as their bilingualism is an ace up sleeve in the professional context. Another problem with the lack of training programmes in the students' respective native language is that these future professional could become rather monolingual losing their skill of working into / from their native tongue as they strive to reach perfection in language B or C. The local market shows that there is a need for interpreters working in these languages, at it would really be an unfortunate loss.

In conclusion, we can state that bilingualism is the advantage and the privilege of few individuals given their cultural, educational or family background. The well-balanced language mastery of two A languages as well as appropriate training in language and interpretation and collateral skills could lead to shaping a new category of unique local and European professionals.

Bibliography

BARTA, Csilla, *A kétnyelvűség alapkérdései. Beszélők és közösségek*, Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest, 1999.

CORNEA, Adina, *L'interprétation de conférences en Roumanie: le déficit de se trouver en cabine*, in *Revue Internationale d'Etudes en Langues Modernes Appliquées*, 4/2011, p. 241-247.

DEKEYSER RM, *Age effects in second language learning*. In: Gass SM, Mackey A, editors. *The Routledge handbook of second language acquisition*. London: Routledge. 2012, p. 442-460.

FAZAKAS Noémi, SÁROSI-MÁRDIROSZ Krisztina, *Born or Made? An Overview of the Social Status and Professional Training of Hungarian Interpreters in Romania*, *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 7,3, 2015, p. 139-156.

GODIJNS R., HINDERDAEL, m. (eds) (2005). *Directionality in Interpreting. The 'Retour' or the Native?* Gent: Communication and Cognition. p. 195.

GROSJEAN, Francois, *Studying Bilinguals*, Oxford University Press, 2008.

KOSZTA, Emese, *Dificultăți de interpretare între două limbi străine*. Lucrare de disertație, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, 2013

LAMBERT, W.E. (1978). *Psychological approaches to bilingualism, translation and interpretation* in Gerver, D. & Sinaiko, H. (Eds.), *Language, Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press, p. 131-143.

LEEDOM SHAUL, David, *Language Acquisition vs. Language Learning*, SpringerBriefs in Anthropology, Springer International Publishing, 2014, p. 23-30.

PALEA, Lucia-Larissa, BOSTINA-BRATU, Simona, *Age and its Influence on Second Language Acquisition*, Revista Academiei Fortelor Terestre, nr. 4 (80)/2015, p. 428-432.

SALA, Marius, *Limbi în contact*, Ed. Enciclopedică, București, 1997.

SIGOT MULLER, Jenny, *Entre deux voix, Journal d'une jeune interprète de conférence*, Editions Mon Village, 2012.

SZÁSZ, Maria Augusta, *Toponimie din Valea Someșului Mare (de la Beclean la Dej). Studiu lingvistic*. Teză de doctorat, Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, 2014.

SZÁSZ, Ștefan, *Interferență și transfer în bilingvismul român-maghiar din Uriu*, vol. I-II-III, Editura Clusium, 2008.

Online sources

SCHIMD, Monika, *At what age is it easiest to learn a second language?* at <https://theconversation.com/at-what-age-is-it-easiest-to-learn-a-second-language-53840>

<http://developpement-langagier.fpfcb.bc.ca/en/bilingualism-types-bilingualism>

BURCE, Kaya, *The Role of Bilingualism in Translation Activity*, Translation Journal, vol. 11, no. 1, January 2007 at <http://translationjournal.net/journal/39bilingual.htm>

INTERPRETING FOR ROMANIA – STRESS MANAGEMENT**INTERPRÉTER POUR LA ROUMANIE – GESTION DU STRESS****INTERPRETÂND PENTRU ROMÂNIA –
GESTIONAREA STRESULUI****Maria-Cristina OLT**Department of Foreign Languages and Communication
Technical University of Cluj-NapocaE-mail: maria.olt@lang.utcluj.ro**Maria Augusta SZASZ**Department of Foreign Languages and Communication
Technical University of Cluj-NapocaE-mail: augusta.szasz@lang.utcluj.ro**Abstract**

Conference interpreting, especially simultaneous interpretation, has been included in the category of highly stressful professions. The aim of this article is to raise the awareness of Romanian interpreters about how work-related stress can influence their work, their health and, in the end, their well-being. In order to do that, first, we identify the sources of stress in the interpreter's work and investigate the implications of the cognitive, psychological and physical stress experienced by interpreters. Next, we discuss about some stress management techniques that could be implemented by Romanian interpreters in order to reduce stress levels and improve coping skill. In the end, we invite all Romanian stakeholders to be inspired by the positive examples provided by other countries.

Résumé

L'interprétation de conférence, en particulier l'interprétation simultanée, a été incluse dans la catégorie des professions très stressantes. Le but de cet article est de sensibiliser les interprètes roumains à la façon dont le stress lié au travail peut influencer leur travail, leur santé et, finalement, leur bien-être. Pour faire cela, d'abord, nous identifions les sources du stress dans le travail de l'interprète et étudions les implications du stress cognitif, psychologique et physique éprouvé par les interprètes. Ensuite, nous discutons certaines techniques de gestion du stress qui pourraient être mises en œuvre par les interprètes roumains afin de réduire les niveaux de stress et d'améliorer leur capacité d'adaptation. Finalement, nous invitons tous les acteurs roumains à s'inspirer des exemples positifs fournis par d'autres pays.

Rezumat

Interpretariatul de conferință, și în special interpretariatul simultan, a fost inclus în categoria profesiilor extrem de stresante. Scopul acestui articol este de a crește gradul de conștientizare a interpreților romani cu privire la modul în care stresul profesional le poate influența munca, sănătatea, și în final, chiar starea de bine. Pentru a face aceasta, în primul rând, vom identifica sursele de stres din activitatea interpretului și vom analiza implicațiile stresului cognitiv, psihologic și fizic pe care îl resimt interpreții. În continuare, vom trece în revistă unele tehnici de gestionare a stresului care ar putea fi implementate de interpreții români pentru a reduce

nivelul de stres și pentru a-și îmbunătăți abilitățile de gestionare a acestuia. În cele din urmă, invităm toți actorii români să se inspire din exemplele pozitive oferite de alte țări.

Keywords: *simultaneous interpretation, occupational stress, stress management*

Mots-clés: *interprétation simultanée, stress professionnel, gestion du stress*

Cuvinte-cheie: *interpretare simultană, stres ocupațional, gestionarea stresului*

Introduction

If we were to ask the Romanian citizens what positive changes they have noticed in the last 25 years, they would probably mention free movement, economic development, access to internet and technology, and many more. But what if we were to ask Romanian conference interpreters what has changed in their field of work? Well, one thing they would probably mention is the *perception* people have about their work- an increased awareness about their role and responsibilities. Are they fully aware? Of course, not. But at least no one is still believing that those tiny plastic devices, called headsets, are miraculously rendering the translation. So, what does a conference interpreter do? Even though they are called *interpreters*, they do not sing, they do not play an instrument, but they do another amazing thing: they facilitate understanding and communication among people who do not speak the same language. Yes, it is a highly rewarding profession, but all comes at a price. That is why we have decided to dedicate this article to a few sensitive issues like stress, burnout, and stress management techniques.

“Interpreting” stress

We should probably begin by explaining how a conference interpreter facilitates understanding and communication among people who do not speak the same language. A conference interpreter’s job is to convey the message spoken in one language into another one, through simultaneous, consecutive or whispered interpretation. In our more than 10-year experience we have noticed that simultaneous interpretation is preferred in international conferences, professional trainings or multilingual meetings. That is why we have decided to dedicate our article to the stress experienced by conference interpreters who do simultaneous interpretation. Thus, hereafter, the terms *interpretation* and *interpreter* should be understood in the context of simultaneous interpretation.

As you might have guessed, knowing two or more languages, or being bilingual, doesn’t mean that you can do simultaneous interpretation. Besides linguistic competences, an interpreter needs also other skills like language fluency, pleasant voice, good diction, good memory, analytic capacity and stress resistance. To describe this complex process, we are going to use Francois Grosjean’s (GROSJEAN, 2011) portrayal of conference interpretation. “Simultaneous interpreting involves careful listening, processing and comprehending the input in the source language, memorizing it, formulating the translation in the target language, and then articulating it, not to mention dual tasking, i.e. letting the next sequence come in as you are outputting the preceding one. [] Researchers have reported that interpreters overlap speaking one language while listening to another up to 75% of the time.” No wonder that it is considered to be one of the most demanding and stressful professions on the labor market.

In recent years, there has been an increase in the number of studies focusing on the cognitive and psychological stress induced by simultaneous interpretation. Some researchers even say that there has been a shift from a product-oriented research on conference interpreting to a process-oriented research. That means the focus is no longer only on the output, on the quality of the translation, but also on the process, on what happens in the interpreter’s mind and body.

For example, AIIC (International Association of Conference Interpreters) Research Committee organized a survey on how the interpretation service is perceived by users. Respondents were asked what profession comes to mind if asked to compare the demands it makes upon its practitioners with those made on interpreters. The replies varied widely but show that interpretation is seen as a fairly stressful and demanding occupation. For example, some of the professions mentioned were pilots/air traffic controllers, surgeons/emergency department medics, reporter/journalists, and actors. When asked what they considered to be particularly difficult about the profession, most respondents mentioned concentration and stress, delivery speed, the need for interpreters to constantly update their knowledge, and the process of simultaneous listening, processing and speaking.

Even though some beneficiaries of interpretation services seem to know what is required of an interpreter, they are probably not aware of the stress levels experienced by an interpreter while doing his/her job. According to Zeier (ZEIER, 1997), not even the interpreters are fully aware of the psychophysiological effects of their work load. Based on the assessment of interpreters' psychophysiological stress reactions and performance, which were comparable to those of air traffic controllers, Zeier's research concludes that work overload can affect translation quality as well as the interpreter's perception of his work – it seems that at a certain fatigue level, the job is taken less seriously and a certain carelessness sets in. The author considers it to be “an effective self-defense mechanism against mental overload caused by situations such as increased time on task, extremely fast speakers, unintelligible speakers, and long working hours; and it seems to occur rather automatically, without being noticed by the performing interpreter.”

On the other hand, the AIIC Workload Study on interpreter stress and burnout, which investigated four sets of parameters: psychological, physiological, physical and performance as well as the interaction between them, did not find significant correlations between the physiological and physical data and performance levels. A possible reason might be that experienced interpreters develop coping mechanisms that allow them to maintain a high level of performance even in stressful situations. However, the focus of this study was not only on performance levels, but rather on the stress and burnout experienced by interpreters. The measurement of stress levels during the interpreters' working day (blood pressure, heart rate and salivary cortisol levels) confirmed that interpreting is a highly stressful profession, which may lead to physiological exhaustion, post-work stress and burnout.

Although some interpreters questioned by AIIC perceived work-related stress as positive and useful, exposure to sustained, or excessive stress in the workplace can lead to health problems and burnout. Similarly, the American Institute for Stress makes the distinction between *good stress* (eustress), which can enhance productivity or performance, and *bad stress*, which, if left uncontrolled, can affect our long term-health and well-being. For example, the 2014 data presented by the American Institute for Stress show that the top cause for stress in the USA was job pressure, while more than 70 % of people experienced physical and psychological symptoms caused by stress. Even though there is no satisfactory definition of stress, because people perceive stress differently, stress is usually defined as a “physical, mental, or emotional strain or tension”, caused by the experience of a threatening and strenuous situation or by the uncertainty as to one's ability to cope with the situation. Therefore, a general advice is that one should first understand and identify stress and then learn to develop stress management strategies.

That is why the previously mentioned AIIC Workload Study aimed at identifying both the interpreter's stress levels and the sources of stress in the interpreter's work (work-related and environmental). The study concluded that the main factors contributing stress can be grouped under three headings: 1) textual and delivery difficulties (fast speaker, speaker reading from text, undisciplined speaker, frequent change of subject matter, difficult accents); 2) poor booth conditions (booth discomfort, poor visibility of speaker and visual aids, poor equipment); 3) preparation difficulties (lack of background material, too little time to prepare). In the end, the study

presents a set of recommendations meant to improve the interpreters' work environment, to reduce stress levels and thus to cater for the interpreter's well-being.

According to Hardy (HARDY, 1998), these would fall under the umbrella of workplace interventions. Hardy claims that stress management is an "umbrella term", which encompasses a wide range of methods designed to reduce stress levels, reduce burnout and improve coping skills, and can be divided into individual interventions and workplace interventions. If we take a look at the Romanian workplace environment and compare it with the recommendations made by AIIC in at least two documents (Workload Study and Factors that affect interpreters' health) we see that there is still a lot to be done for Romanian interpreters. As professionals in this field, we are aware that technical conditions like booth location, booth ventilation, light, and sound are important because they have repercussions on interpreters' health (fatigue, eyestrain, headaches, respiratory problems and even stress). As we said in the beginning of this article, things have been improving in Romania. However, the booths we use are not all ISO compliant; they often lack proper ventilation, a good quality sound system, or they are placed in such a way that interpreters have an obstructed view of speakers and of the screen used for presentations. We know that the quality and reliability of the equipment determines the quality and reliability of the interpretation, but we should keep in mind that they also influence the stress level perceived by interpreters.

From the previously mentioned researches and studies we have seen that simultaneous interpretation is a stressful profession, even when it is carried out in standardized conditions. If we add to that the characteristics of the Romanian working environment, it seems clear that Romanian interpreters need to become aware of the consequences stress and burnout can have on their health, as well as to develop stress management techniques that could improve their general well-being.

There is a wide range of methods designed to reduce stress levels and improve coping skills, and they are usually divided in the following stages: identification and acknowledgement of the problem, choice of measures to implement, implementation and evaluation. Considering the complexity of occupational stress interventions and stress prevention in general, we decide to mention hereafter only some of the stress management techniques that could be used by Romanian interpreters. In the identification phase one should identify stressors (overload, poor working conditions, unrealistic expectations of the interpreter, and unrealistic expectations of the interpreter by others) and monitor symptoms (concentration, memory, trouble maintaining accuracy and completeness, irritability, sleeplessness, headaches, anxiety, increased blood pressure, and decreased immunity). When it comes to choosing the best stress management technique to implement, there are a lot of options: breathing exercises; muscular relaxation; meditation; positive thinking and creative visualization; problem-solving skills training; or changing perception of work stressors via cognitive restructuring. In the end, in the evaluation stage, one should keep in mind that managing stress is a process based on accrued knowledge and personal experience; it is not an outcome, but rather a process of transformation over time (SEAWARD, 2015).

We need to acknowledge that stress is going to be a constant presence in our professional life, but the way we manage it is up to us. By increasing self-awareness, by developing stress buffers, by improving coping strategies we can enhance our stress resilience. Being a process it means that it is not going to happen overnight. That is why we agree with Kurz and other researchers (for example Hubscher-Davidson) who suggest that interpretation courses should provide, besides linguistic competences, also stress management and workload management competences. Students should be trained to evaluate the psychological effects of stress and to develop positive coping strategies that would enable them to find functional ways to deal with stress and anxiety. Unfortunately, in Romania, the conference interpreting master programs do not have stress management courses in their curriculum. Thus, students are left to discover on their own, when entering the labor market, what stress management is and how it works.

It is not enough to know about the concept of stress management. One needs to be able to effectively apply it in every-day life situations. It is a skill that can be learned and enhanced, for example, by participating in stress management workshops and trainings. For instance, the Monash

University in Melbourne, Australia, offers a short (9 h) Stress Management Course for Interpreters. This course is designed for interpreters who wish to learn how to better deal with stressful, distressing or confronting experiences encountered during interpreting assignments and it features professionals with expertise in professional interactions, stress management, self-care and mindfulness. Another positive example is the AIIC “Seminar on mindfulness for interpreters”, a workshop in which interpreters will discover how mindfulness can help them reduce stress, anxiety and irritability; avoid burn-out and improve overall health; respond to stressful situations; improve working memory, attention span and stamina; and in the end, enjoy life more fully.

Conclusions

Occupational stress and burnout should not be ignored, but rather addressed. Romanian professional interpreters as well as trainees should be aware of the physical and psychological effects of stress and should be able to develop coping mechanisms and personal stress management techniques that would mitigate the negative effects and ensure their well-being. As we have previously mentioned, stress management is a transformation process and we hope that all the stakeholders of the Romanian conference interpreting field (interpreters, trainees, teachers, professional organizations, conference organizers, etc.) are willing to play their part in this process.

References

- GROSJEAN, Francois, *Those Incredible Interpreters*, Sept. 15, 2011, <https://www.psychologytoday.com/blog/life-bilingual/201109/those-incredible-interpreters>
- HARDY, S., CARSON, J., THOMAS, B. (Ed.) *Occupational Stress: Personal and Professional Approaches*, Stanley Thornes Publishers, 1998, p.158-159
- HUBSCHER-DAVIDSON, Séverine, BORODO, M. (Ed.), *Global Trends in Translator and Interpreter Training: Mediation and Culture*, Bloomsbury Publishing, 2012, p.186
- KURZ, Ingrid, *Physiological stress during simultaneous interpreting: a comparison of experts and novices*, in The Interpreters' Newsletter, No.12, Edizioni Università di Trieste, 2003
- MACKINTOSH, Jennifer, *How interpreting is perceived by users*, 2004, <https://aiic.net/p/1404>
- MACKINTOSH, Jennifer, *The AIIC workload study - executive summary*, 2002, <https://aiic.net/page/888>
- SEAWARD, Brian Luke, *Managing Stress*, Jones & Bartlett Publishers, 2015, p. XXII
- ZEIER, Hans, *Psychophysiological stress research in Interpreting*, Vol. 2:1/2, 1997, p. 231–249

Online resources

- AIIC, *Seminar on mindfulness for interpreters*, <https://aiic.net/events/420/aiic-belgium-seminar-on-mindfulness-for-interpreters-04-mar-2017>
- American Institute for Stress, <https://www.stress.org/daily-life/>
- Monash University, Melbourne, Australia, *Stress Management for Interpreters*, <http://www.monash.edu/>

THE BASIC INTERPRETATION OF SOME CUSTOMS FROM THE PREGNANCY PERIOD IN BANAT REGION

L'INTERPRETATION PRINCIPALE DES COUTUMES DE LA PERIODE DE GROSSESSE DANS LA REGION DE BANAT

INTERPRETAREA UNOR OBICEIURI DIN PERIOADA DE GRAVIDITATE ÎN REGIUNEA BANATULUI

Otilia Daniela ALEXIN (MILUTINOVICI)

Human Science Doctoral School,
West University of Timișoara

Abstract

The pregnancy period, together with the delivery stage and the baptism, forms the cycle of birth, the first of the three family life cycles: birth, wedding and funeral.

It is an important stage due to the fact that "birth settles the person on the life path" as Gail Kligman used to say in his book "The wedding of the dead" (KLIGMAN, 2005, 127).

The reason why the pregnancy period possesses such a high value, in the people's mentality from the Banat region, is the fact that it is responsible for the future baby's health and beauty, in fact for the future of the community.

In other words, the pregnant woman must obey certain rules and strictly respect a range of customs and traditions imposed by the community in order not to be hexed by gods.

Résumé

La période de grossesse, ainsi que les étapes de la naissance proprement-dite et la cérémonie du baptême, forment le cycle de la naissance, le premier des trois cycles de la vie familiale: la naissance, le mariage et l'enterrement.

Elle représente une étape importante parce que "la naissance met l'homme sur la voie de la vie", tel comme l'affirme Gail Kligman, dans son livre "Le mariage du mort" (KLIGMAN, 2005, 127).

Le motif principal qui confère valeur à la période de grossesse est l'importance de celle-ci dans la mentalité de la communauté de Banat, elle déterminant la santé et la beauté du futur enfant et, donc, de la communauté entière.

La femme enceinte doit ainsi se soumettre à certaines règles et respecter des coutumes et des traditions, ainsi qu'une longue liste de comportements interdits pendant cette période bénie.

Rezumat

Perioada de graviditate/sarcină, alături de etapele nașterii propriu-zise și a ceremonialului de botez, formează ciclul nașterii, primul dintre cele trei cicluri ale vieții familiale: naștere, nuntă, înmormântare.

Ea reprezintă o etapă importantă datorită faptului că „nașterea așează omul pe calea vieții”, după cum afirmă Gail Kligman în cartea sa „Nunta mortului” (KLIGMAN, 2005, 127).

Principalul motiv ce conferă valoare perioadei de graviditate îl constituie importanța acesteia în mentalul comunității bănățene, de ea depinzând sănătatea și frumusețea viitorului copil și, deci, a întregii comunități.

Astfel femeia însărcinată trebuie să se supună unor norme și să respecte o serie de datini și obiceiuri, o lungă listă de comportamente interzise în această perioadă binecuvântată.

Keywords: *birth, customs, mentality, pregnancy, traditions*

Mots-clés: *naissance, coutume, mentalité, grossesse, traditions*

Cuvinte-cheie: *naștere, obicei, mentalitate, graviditate, tradiții*

To define the concept of traditional custom has consisted the main preoccupation for many generations of Romanian ethnologists, who struggled to find comprehensive definitions which reflect the Romanian traditional facts and beliefs.

Thereby, Ernest Bernea, the author of a well-known study about customs, which tried to theorize the categories of customs, chose to define the custom related to the tradition. Pointing out the synonymy between the two terms, the relative superposition, during the process of defining the term of custom, the author noticed fundamental differences on one hand due to their double nature and direction, on the other hand due to their performance:

”The tradition comes from what it has been given, an outer fact, already made and objectively observed. In its contents, socially speaking, resides the idea of heritage, of transition and connectivity between generations. The tradition is an ancient form and reality. Within a society, the tradition represents what is crystallized, laid down in time, also represents forms taken spiritually collective, being the palpable expression of a real system of thinking of the world and its internal relevances. What we firstly ought to have in mind is the idea of external, absolute object, of a thing already done; and secondly, the idea is of something received, given through the instrumentality of tradition.” (BERNEA, 1968, 381)

The custom is defined to be ”a long time repeated fact, a social act, that gives life and updates the traditions”. Compared to the ancient tradition, which represents a compilation of data, the custom is perceived to be a live tradition. The meeting point of the two concepts is represented by old beliefs, being the common denominator that superimposes the stagnant concept of the ancient tradition with the dynamic concept of the custom. The dynamic character of the custom, emphasized by Bernea, offers it the role of an coordinating phenomenon, possessing the preservation and maintaining functions of the social body.

The custom also has a multifunctional character, enveloping manifestations and social, juridical and cultural-aesthetic norms. The reminded researcher distinguishes the most important two functions of the custom: moral function and judicial function.

Another function of the custom is that of a complex language, through its messages being communicated the meanings of life. In order to function as a communication act, the custom needs a sender/transmitter, a receiver and a message, that requires to be decoded based on an understood code.

The custom imposes through its repetability: ”The custom occurs to be a long time repeated fact, a social act, that gives life and up-dates the ancient traditions, in the way of needing to sustain the social life”. (CREȚU, 2014, 234)

The ethnologist Ioan Viorel Boldureanu in his book, *Traditional Oral Culture. Themes, concepts, categories*, also presents the report custom - tradition as a proportion from the whole to the part, explaining the concept of ancient tradition as a restrained form of the custom and a form usually used in rural areas. (BOLDUREANU, 2006, 39)

Within the tradition of the Romanian ethnology and folklore it has been imposed the classic classification of customs, divided in calendar customs, family life customs and traditional occupations customs. (HEDEȘAN, 2005, 16)

The family life customs comprise: the birth ceremonies, the baptism, the wedding, the funeral and the postfuneral rites.

The concept of the transition rite has been developed by Arnold van Gennep based on the duality of the world: the sacred world and the profane world, two incompatible entities necessitating a midway stage between the two.

This concept has been assumed and successfully used in the Romanian ethnology for explaining the family life customs.

The rite, whose ethimological roots derive from the Indo-European root *rta*, *arta*, sends to the cosmic order, the order of the men-gods raports. The Latin word *ritus* designates what must to be done. It approaches to the meaning of the word "ceremony", came from the Sanscrit language: *kar* - to do, *mon* - thing, implying a "must do" thing, a sacred thing. (CĂLIMAN, 2008, 27) The functions of the rite in the profane life can be different: its efficacy, compatible with some necessities coming from inside, a utilitarian theory of the rite sustaining that its function, the same with the ones of religion and magic, is to temper the individuals, to transmit them courage when encounter the danger or try to control aleatory.

Going back to the classification of the family life customs, these are divided, traditionally and unanimously accepted, in customs related to birth, wedding and death.

From these three categories of the family life customs, the article discusses the birth customs, being referred to as a series of forbidden practices and traditional acts that must have been accomplished beginning with the pregnancy period.

Birth represents the first of the three major stages (birth, wedding, death) of the family life transition rites, primordial stage, fundamental in the human being's life cycle. It provides the perpetuation of the human species (also complying one of the first biblical commandments: "Be fruitful and multiply; fill the earth and subdue it"), of the race and of the name. (HOLY BIBLE, 1984, 1)

It produces an important change within the family life and also within the community the family belongs to, representing "the main purpose of marriage", of having a family in the mentality of the traditional and archaic communities.

People wished children because they were considered to be a reliance and a comforter for parents when they arrived in the vale of years. Children were supposed to take on their own sholders the duties of the household and also to take care of their parents when needed.

If we refer to the researcher Arnold van Gennep's theory, the first stage of a human being's life – birth and baptism ceremony – includes three rites: preliminary rites that include the pregnancy period, liminary rites that correspond to the giving birth and delivery the baby period and postliminary rites that include the baptism ceremony with its entire palette of postnatal practices. (VAN GENNEP, 1999, 21)

In traditional folk culture the pregnancy (the future baby) is considered the God's gift, being set "at His will".

The pregnant woman has being called in different ways over time and according to the local culture: in a different condition (HEDEȘAN, 2001, p.16), with child (RADAN USCATU, 2014, 38), (far) gone with child, high-bellied, pregnant, impregnate, quick with child, great with child (MARIAN, 2000, 25). If the pregnant woman is unmarried, she is called up the spout, preppers or with young. (MARIAN, 2000, 25)

In the mentality of the folk community, the woman expecting a child is seen the same way the other women are, the only difference consisted in her high belly. She benefits of no special treatment from people around her. The pregnancy is considered a normal state, so the pregnant woman is required to fulfill all the tasks. It is believed that movement makes the delivery of the baby much easier. Surrounded by these beliefs, the pregnant woman struggles to take care of herself, paying attention to heavy things and girding through the whole period of pregnancy.

Analyzed from the pregnant woman's point of view, the pregnancy stage represents a delicate period in her life, the entire body crosses through a series of changes which affect not only

her appearance, but also her state of mind. She is invaded by new emotions and feelings (inexplicable sometimes even for her, hardly enough to explain the people around her, usually attributed to the hormones): laughing – crying in the same time, nervousness, nausea, food cravings, fetus' touches, discomfort during the night, insomnia sometimes.

As if all these physical and mental changes (transformations) are not enough, the pregnant woman is being faced with a long list of behaviors/ practices that “are forbidden” to be done. (BOLDUREANU, 2003, 120)

For example in the traditional folk communities from Banat region it is thought that the pregnant woman “must not get scared or she loses the baby”, “must not look at frogs, other animals, or the baby would resemble the animal, having the mouth of a frog, of a lion or of a wolf”. (HEDEŞAN, 2001, 16) It is also thought that hiding the pregnancy could damage the baby's ability of speaking (up to muteness). Thus, the woman expecting a baby should spread the good news as soon as possible for helping the baby to talk early.

The woman who is impregnate has to pay a great attention to the materials she reads. She is supposed to read the prayer – The Dream of the Holy Mother of God - daily in order to assure herself an easy childbirth and a healthy baby. (MARIAN, 2000, 38)

At the same time the tradition says that the pregnant woman is forbidden to steal any fruit or anything else, this causing a sign on baby's body in the place where she hides the stolen object. However this fact has happened, the woman tries not to touch her face with her hand, saying: “I am not taking one, but two”. (MARIAN, 2000, 23) Also regarded to stealing, there are regions where people even think that the future baby might become a thief. (RADAN USCATU, 2014, 39 apud MARIAN, 2000, 24)

For avoiding such situations and being aware of the fact that the pregnant woman have cravings, she is invited to taste from all the dishes if happens to be in a foreign house while the food is cooked, so that she might not lose the baby because of the cravings.

Other deeply growing tradition in the folk people's mentality is the pregnant's wondering when admiring someone's beauty, for the baby “to borrow” certain physical features (blue/ green eyes, blond/ curly hair), but she “must not stare” to people with physical defects (dumb, deaf, blind, lame people) or having doubtful characteristics (addicted to drinking, loverboys) lest the baby would be spoiled. (HEDEŞAN, 2001, 16) This tradition has been also referred to by the ethnologist Simion Florea Marian, who said: “she must never look passionately to things or human beings that are deformed, ugly, lame, cripple, blind” because “then the baby would be born according to way in which the thing or human she saw looked like.” For preventing from this resemblance, the woman says “I do not see one, but two.” (MARIAN, 2000, 24)

Within the local communities from Oravița area, in the past women used to not being pleased of the idea of having twins (in contrast to the current trend) probably due to the concept that these were special children, more sensitive, sometimes occurring problems at birth. For them also the physical and financial effort is double, not only at the delivery but also through the entire period of parenting. In order to avoid such a situation, the pregnant woman did not consume twin fruit (cherries, plums, sour cherries) and did not hold two things in both hands or cross through the loom. (RADAN USCATU, 2014, 38)

Generally accepted in all traditional beliefs is that pregnant woman is forbidden to go to funerals. She could seldom participate only if the deceased is a very close relative. (HEDEŞAN, 2001, 16) Even though the pregnant should stay as far as possible from the dead, people believed that also the dead could hex. If she has still looked accidentally, she says “ I do not see one, but two”, so that the baby should not take the dead body's pallor.

The pregnant woman has to pay a special attention to the fruitful trees for the first time. She cannot eat their first fruits for fear the baby might die.

For the same reason, fearing of a sudden death of the new born baby, the pregnant woman is prohibited to stand godmother to a child. A strong widely-spread belief says that the baby who is toggled underneath would die. So, if she would hold the new-born baby, brought to be baptized,

above her belly, her child would die. If she would hold the new-born baby beneath her belly, this baby would die. (MARIAN, 2000, 26)

In conclusion, the surrounding world might prove to be hostile to procreation, however Narcisa Alexandra Știucă sets at the pregnant woman's disposal two types of "magic antidotes", that should help the future mother to defend her fetus of the fatal influences of bad spirits. "Some of them have permanent mystic assured efficacy (holy books, sanctified relics, objects and plants possessing magic peculiarities – garlic, basil, knotted thread, usually red), the others have a momentary, synchronous efficacy and they are imminent (the woman can depart the memories through gestures or words and also neutralize the contact with an evil force or agent that would produce, otherwise, birthmarks to the unborn baby)." (ȘTIUCĂ, 2000, 94)

In addition to these, in the traditional folklore from Banat region there are different incantations that are used by the pregnant woman, especially at her final stage of pregnancy, just before giving birth to the baby, on purpose to insure an easy delivery and to defend the future baby and the mother. (IANA, 1889, 483) One of these is used by the women from Oravița area. The impregnate woman, being in her final trimester of pregnancy, throws water over the eave of the house and sets a sieve and a pot under the eave, saying: "The faster the water drains off the eaves and the sieve, the faster I deliver my boy or girl", after that she wets her womb and drinks the rest of the water. (IANA, 1889, 483)

Bibliographical resources

BERNEA, Ernest, *Introducere teoretică la studiul obiceiurilor*, „Revista de etnologie și folclor”, t.13, nr. 5, București, Editura Academiei Române, 1968.

BOLDUREANU, Ioan Viorel, *Cultură tradițională orală. Teme, concepte, categorii*, Timișoara, Editura Marineasa, 2006.

CĂLIMAN, Ion, *Ceremonialul riturilor de trecere. Nașterea*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2008.

CREȚU, Vasile Tudor, *Ethosul folcloric – sistem deschis. Existența ca întemeiere*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2014.

HEDEȘAN, Otilia, *Folclorul. Ce facem cu el?*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2001.

HEDEȘAN, Otilia, *Lecții despre calendar. Curs de folclor*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005.

HOLY BIBLE, New King James Version, Nashville, Thomas Nelson Publishers, 1984

IANA, Aurel, *Credințe la nașteri. Din părțile Oraviței*, Revista „Familia”, an XXV, nr.41, 51, Oradea Mare, 1889

MARIAN, Simion Florea, *Nașterea la români. Studiu etnografic*, București, Editura Saeculum, 2000.

RADAN USCATU, Miliana-Radmila, *Botezul, nunta și funeraliile la carașoveni*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2014.

ȘTIUCĂ, Narcisa Alexandra, *În pragul lumii albe*, București, CNCVTCP, 2001

VAN GENNEP, Arnold, *Riturile de trecere*, Iași, Editura Polirom, 1996.

THE IMPORTANCE OF TRANSLATING KAFKA

L'IMPORTANCE DE LA TRADUCTION DE KAFKA

IMPORTANȚA TRADUCERII OPEREI LUI KAFKA

Paul-Alexandru VIDA

„Vasile Goldiș” Western University of Arad

E-mail: paulvida@ymail.com

Abstract

This article deals with the intricacies of translating fiction in general, as well as the works of Franz Kafka. By putting Kafka's life under scrutiny and analyzing his worldview, the importance of translating the author's works of fiction is highlighted.

Rezumat

Acest articol se ocupă cu detaliile traducerii de ficțiune în general, cât și cu traducerea operelor lui Franz Kafka. Analizând viața și viziunea asupra lumii a lui Kafka, se poate constata astfel importanța traducerii lucrărilor sale.

Résumé

Cet article traite des subtilités de la traduction de la fiction en général, ainsi que des travaux de Franz Kafka. Si on met la vie de Kafka sous un examen minutieux et si on analyse sa vision du monde, l'importance de traduire les œuvres de fiction de l'auteur deviennent très importante.

Keywords: *Kafka, Translation, Fiction*

Mots-clés: *Kafka, traduction, fiction*

Cuvinte-cheie: *Kafka, traducere, ficțiune*

Franz Kafka is considered a pioneer of 20th century fiction. It is important to understand his literary work, even though he wrote in German. Translators are tasked with recreating Kafka's inner world into another language. English being the lingua franca, it is crucial for his works to be made available to such a large readership. By understanding Kafka's biographical background one can delve deeper into what it entails to translate fiction, especially the works of the Kafkaesque.

Franz Kafka was born in Prague, at that time part of the Austro-Hungarian Empire, on the 3rd of July 1883 to a Jewish family - his father, Hermann Kafka and his mother, Julie Kafka.

From 1889 to 1893 Franz Kafka attended the *Deutsche Knabenschule*, which was an elementary school for German boys. In 1893 Franz would attend the *Altstädter Deutsches Gymnasium* in Prague for eight years, completing his Matura exams in 1901 (CORNGOLD, 2004, xii). He was admitted to the *Deutsche Karl-Ferdinands-Universität* of Prague in 1901, studying initially chemistry, but switching to law after just two weeks (DIAMANT, 2003, 36-38). Studying law pleased his father given the range of career opportunities it offered his son, but because of the longer time span it took to finish his studies, Franz had time to also study German and art history

(BROD, 1960, 40-41). At the end of his first college year he met Max Brod who would become a lifelong friend and be instrumental to the furthering of his literary legacy (GRAY, 2005, 179). In the summer of 1906 Franz Kafka was awarded the title of Doctor of Law, thus successfully finishing his studies (MURRAY, 2004, 62).

For one full year after earning his Ph.D., Kafka was compelled to work unpaid as a law clerk for the civil and criminal courts (STEINHAEUER, 1983, 390-408). On the 1st of November 1907 he took on a job at Assicurazioni Generali in Prague, but resenting his work schedule he resigned less than a year later on the 15th of July 1908. His next job was at the Worker's Accident Insurance Agency where he remained until 1918. He could not fulfil his job anymore due to his worsening medical condition (CORNGOLD, 2011, 339-343).

Franz Kafka developed the habit of writing at night after he had long finished his work engagements (STACH, 2005, 23-25). Writing became more and more important to him as the years went by, reaching a personal climax during the First World War. Kafka's personality was described thoroughly by his friend Max Brod. He was a shy person and not very outspoken (BROD, 1960, 40), personally tormented by the imposing image of his father Hermann, with whom he had an increasingly strained relationship.

Franz Kafka passed away on the 3rd of June 1924 in a sanatorium in Kierling, close to Vienna, due to laryngeal tuberculosis – a disease that knew no cure at that moment in history (BROD, 1966, 389).

Franz Kafka as a writer was actually born in 1904 when he wrote the short-story "Beschreibung eines Kampfes" (Eng. "Description of a Struggle"). After showing it to Max Brod in 1905, he encouraged Kafka to submit it for publishing and continue writing.

Kafka had a surge of creativity on the 22nd of September 1912 when he wrote the short-story "Das Urteil" (Eng. "The Judgment") and dedicated it to his lover Felice Bauer. This story is usually considered to be Kafka's breakthrough work. He most likely drew inspiration for the narrative from his own private life, invoking the image of his tyrannical father that disapproved of his every decision and wished to control every aspect of his life. The story was first published in 1912 in Leipzig (BROD, 1966, 389).

In 1912 Kafka wrote one of his most famous stories titled "Die Verwandlung" (Eng. "The Metamorphosis") (BROD, 1966, 113). He tells the story of how a travelling salesman named Gregor Samsa awakes one morning only to find himself transformed into a giant insect. The theme that is explored within this writing is that of fear, alienation and shame. Kafka managed to stir interest in the literary life of Prague through publishing this story in 1915.

Franz Kafka wrote three unfinished novels during his lifetime, one of which was published after his death under the name "Amerika" (BROD, 1960, 218). The main motif of this novel can be considered the bizarre circumstances in which the main protagonist finds himself, despite trying to apply reason to his situation, he fails to make sense of the world's illogical reactions to his presence. Such a motif can also be found within the other two unfinished novels titled "Der Process" (Eng. "The Trial") and "Das Schloss" (Eng. "The Castle"). In "The Trial" Kafka introduces Josef K. for the very first time as the central character. Josef K. awakes one morning, similarly to Samsa in "The Metamorphosis", only to find himself in a predicament – he is arrested without being given any explanation as to the underlying reasons. In "The Castle" the character of K., echoing Josef K. from the aforementioned story, attempts to gain access to a castle to fulfil his duty as a land surveyor. Both stories are fraught with the underlying problem of *treadmill progression* – the more the characters desire to fulfil their mission (Josef K. trying to find out the reason for his prosecution triggered a sense of guilt; K. trying to acquire permission to enter the castle, leading to the dilemma of an unaccomplished target) the farther away they find themselves from the answer they seek and the more psychological strain is exerted on them. "Like dreams, his texts combine precise "realistic" detail with absurdity, careful observation and reasoning on the part of the protagonists with inexplicable obliviousness and carelessness." (RASTALSKY, 1997, 1).

Before his death, Kafka entrusted Max Brod with his unpublished manuscripts, urging him to dispose of all of them by burning, so that they would never see the light of day (MCCARTHY, 2009). Kafka was extremely critical of his works and wished to be spared any public humiliation and judgment. Max Brod disobeyed his friend's wishes and ended up correcting the manuscripts and publishing them posthumously in Kafka's name. Thus he started gaining an ever wider reputation amongst literary scholars and readers (CONTIJOCH, 2000). Franz Kafka was heralded as one of the most important writers of fiction of the first half of the 20th century due to his impressive frankness in writing and laborious fight with unseen abstract powers that govern the world.

After his passing, as Kafka's literary works became accessible to a more widespread audience, he influenced a multitude of writers from all around the world. Writers such as Jorge Luis Borges, Albert Camus, Eugène Ionesco and Jean-Paul Sartre felt inspired by Kafka's writings (SANDBANK, 1992, 441-443). His *Weltanschauung* (Eng. Worldview) would spearhead new philosophical and artistic currents such as existentialism, avant-garde and the absurd. Max Brod said that one day the 20th century will be known as "the century of Kafka" (STEINHAEUER, 1983, 390-408).

Numerous adaptations after his works have been created, be they theatre plays, radio dramatizations, movies and operas, just to name a few. One of the most notable spin-offs based on the life and work of Franz Kafka is the movie "Kafka" from 1991 directed by Steven Soderbergh, starring Jeremy Irons as Kafka.

Walter Benjamin used a metaphor to describe the translation of fictional works - the author stands within the forest of language, hearing all the words – whereas the translator stands outside the forest, on the edge, shouting into it and waiting for the echo (BENJAMIN, 1923).

In my opinion the translation of fiction is a backwards art – never perfect, never completed. But nevertheless - a necessity. The translator of fiction hones his skill and suffers and hungers for his work of translation, so that he himself becomes an artist – giving birth to a story anew in another tongue.

Fiction can be categorized into three main literary genres, those being: prose, drama and poetry. Franz Kafka wrote mostly prose. This type of writing is inherently narrative-descriptive and presents unreal and invented occurrences. When translating prose one must take into account the following areas of effect: the social factor, relating to context and impact; and the authorial factor, pertaining to narrative style and the individuality of expression.

The social factor encompasses the multitude of cultural elements of the language in which the text was written, as well as the problem of finding suitable equivalents in the target language of translation. This aspect should be thoroughly analyzed in order to properly get the message across while at the same time, not alienating the reader. A translator of fiction must be well versed in the culture of both languages used, so as not to seem unarticulated and not to create cultural blunders. Translating *word-for-word* should be avoided at all cost, because certain expressions do not bare the same meaning in one language as in another. One must also be aware of the cultural impact of the translation – works of fiction have the capability of influencing their readership in many ways, on an emotional and pragmatic level. The translator should take notice of this fact and exert extreme caution when dealing with texts that tackle sensitive social and cultural matters.

The authorial factor deals with the author's individualism of expression, which is evident through his narrative style. Though certain styles stand out more than others, e.g. stream of consciousness (James Joyce, Jack Kerouac etc.), most styles can seem very much alike to the untrained eye. This is one of the reasons why a translator of fiction must himself be an avid reader of that which he is translating. Thus he knows how to discern between styles and notice their specifics and peculiarities. This narrative style of a given author must be properly transferred into another language by not altering the intent of the author and the atmosphere conjured up by him.

Franz Kafka can be regarded as one of the most influential European writers of the 20th century. Even though he insisted on his unfinished and unpublished manuscripts to be burnt after

his death, by his trusted friend Max Brod, the latter disobeyed his wishes and thus Kafka would be delivered onto the world – a writer that articulated his every word with the precision of a surgeon and who managed to bring forth a new dimensionality of the human psyche, unheard of and almost unexplored by past and contemporary literary colleagues. Kafka veils the skeleton of his tormented mind with pinpoint accuracy, so as to be intelligible in its simplicity, yet hypnotic in its layers of hurt and dark humour.

The only proper way to spread his writings throughout the world would be by translating the original German texts into any conceivable language – including English. By translating the works of Franz Kafka, the world would gain access to a personal authorial worldview full of personal trials and tribulations, self-doubt and self-scrutiny. Kafka would hence enrich his readers all over the world through his suffering and innocent approach to proto-existentialist philosophies. By reading Kafka the readers become scholars of their own personal world and its matching present-day surroundings. Though reading Kafka in its original German would be ideal to properly grasp the intent of the author, most readers must strictly rely on translations of his works in order to stand a mere chance of coming into contact with the author's creativity.

Translating poses a difficult problem to the one tasked with this undertaking – mainly to properly convey the original as accurately as possible into the target language. When translating technical or scientific texts the translator must take into consideration the proper usage of the specific terminology of the domain in question. Translating fiction though can be seen as a double edged sword, freeing the translator of the shackles of pre-determined terminology, allowing thus a freedom regarding word choice and the conjuring of artistic images. These visions should therefore be carefully analyzed, their craft and genesis properly understood through the eyes and mind of the author, so as to be able to synthesize and distil the very essence of the source text into the desired language. The translator of fiction himself must be aware of how his words can convey an artistic vision conceived in one language into another, being careful not to distort as much as possible the *Werkgeist* (Eng. Soul of the Work) that is to be transferred to new readers.

Translating the works of Franz Kafka requires an understanding of his background knowledge: the author's worldview, biography and his entire collection of writings. Seeing as though Kafka has taken great care to forge every sentence of his literary works with passion, delivering statements that startle and unnerve the reader, even to the point of gaining him a morphological meaning through the word "Kafkaesque" – his translators must themselves become alter egos of Franz Kafka to accomplish their task.

The term "Kafkaesque" is used to describe seemingly illogical situations, part of the realm of the bizarre, dreamlike and anxiety-driven emotional and rational apparatus. Kafka superimposed his innermost fears onto paper, exhibiting his perception of reality first and foremost to himself and, eventually, to the world. Through his way of thinking Kafka gave permission to reveal the undeniable uncertainty of all that which lies beyond the individual. In this respect the world has become less black and white, but more nuanced in grey, and therefore very uncertain – "Kafkaesque" is to be considered the permeating colour of a colour-blind modern world with its anxieties and psychosis.

To conclude one can argue that Franz Kafka has created a unique style that speaks to the world's dilemmas. By translating his writings the world will have at hand's reach a treasure trove of the absurd and a detailed depiction of the anxiety-driven mind.

Bibliography

- BAUDELAIRE, Charles, *Tableaux Parisiens*, Heidelberg, Verlag von Richard Weißbach, 1923.
- BROD, Max, *Franz Kafka: A Biography*, New York, Schocken Books, 1960.
- BROD, Max, *Über Franz Kafka*, Hamburg, S. Fischer Verlag, 1966.
- CONTIJOCH, Francesc Miralles, *Franz Kafka*, Barcelona, Oceano Grupo Editorial, S.A, 2000.
- CORNGOLD, Stanley, *Lambent Traces: Franz Kafka*, New Jersey, Princeton University Press, 2004.
- CORNGOLD, Stanley, *Kafkas Spätstil/Kafka's Late Style: Introduction*, Madison, Monatshefte, 2011.
- DIAMANT, Kathi, *Kafka's Last Love: The Mystery of Dora Diamant*, New York, Basic Books, 2003.
- GRAY, Richard T., *A Franz Kafka Encyclopedia*, Westport, Greenwood Press, 2005.
- MCCARTHY, Rory, *Israel's National Library adds a final twist to Franz Kafka's Trial*, London, The Guardian, 2009.
- MURRAY, Nicholas, *Kafka*, New Haven, Yale University Press, 2004.
- RASTALSKY, Hartmut, *The Referential Kafka*, University of Michigan, 1977.
- SANDBANK, Shimon, *After Kafka: The Influence of Kafka's Fiction*, Oxford, Penn State University Press, 1992.
- STACH, Reiner, *Kafka: The Decisive Years*, New York, Harcourt, 2005.
- STEINHAUER, Harry, *Franz Kafka: A World Built on a Lie*, Yellow Springs, The Antioch Review, 1983.

ON INTERNATIONAL DISSEMINATION OF WORKS OF MAO ZEDONG

DESPRE DISEMINAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN OPERELE LUI MAO ZEDONG

Hu QIN¹

College of Foreign Languages,
Guizhou University, P. R. China

E-mail: qhu90@sina.com

Abstract

Mao Zedong, the founder of P.R. China, is a prolific writer, his writing ranging from philosophical and military works, poems to Ci (also called Long and short sentences) etc.. He was once called the first journalist of Xinhua News Agency. His works includes Selected Works of Mao Tse-tung (I-V), Selected poems of Mao Tse-tung, Military Works of Mao Zedong (I-VI), and etc. Twenty century witnessed the distribution of about a billion of the publications of Mao Zedong's works all over the world, and most of the translations are the products of the Culture Revolution. And the translation of Mao Zedong's Works has a very complicated history because many countries, institutions and many people contribute to this work. Mao's thoughts is well known to the people of that time and his influence still can be seen. What we should ask why in that period of time from 1950-1976 so many Mao's works were published in so many different languages? What are the factors that makes it possible? And what are the typical features of the dissemination? It is easy to see that the ideology plays very important part in the translation of Works of Mao Zedong. The value of these translation activities are worth exploring. This paper focuses on social context of the translation and the features of the dissemination of Works of Mao Zedong.

Keywords: Works of Mao Zedong, dissemination, translation studies

Perhaps the slogan "women hold up half of the sky" could be familiar to you, in Trump's inauguration ceremony, thousands of American women resisted him with the Slogan in the protest march, which is a very famous and influential quotation of Mao Zedong. Women's rights were further promoted by the enforcement of the Marriage Law of 1950, which guaranteed the equality of sexes in marriage. Several decades ago Chinese women were encouraged to go out of private sphere, had the equal rights of men and become a part of the society. "Enable every woman who can work to take her place on the labour front, under the principle of equal pay for equal work." (Mao, p298, 1966) As a result of Mao's policies, the economic and political status of women are improve greatly and the role of women in Chinese society was totally transformed. Today, there are women in all trades and professions. Women work side by side with men on a equal footing.

Mao Zedong is a great leader and one of the greatest poets in the history of China. He has changed the country greatly and changed its destiny. Led by Chairman Mao Zedong, China developed so fast that it laid a solid foundation for the complete industrial system. Compared with the counterpart India, the achievements of China is remarkable that can be easily seen from people's spirit, efficient government, economic prosperity and energetic culture. Mao becomes a bridge

¹ Hu Qin, Doctor of Comparative Literature, professor of college of Foreign Languages of Guizhou University P. R. China.

which connects China's past and now. His unique status that distinguishes him from his predecessors and contemporaries lies not only in his remarkable revolutionary accomplishments but also in his extraordinary literary achievements. He is a prolific writer, his works ranging from philosophical and military works, poems, and to Ci (also called Long and short sentences). He was once called the first journalist of Xinhua News Agency which is the biggest and most influential media organization in China. His works includes *Selected Works of Mao Tse-tung* (I-V) , *Selected Poems of Mao Tse-tung*, *Military Works of Mao Zedong* (I-VI)(1993), and etc. His earliest works was in 1917 and last one in 1970.² He writes a lot of works which are known to the people and many of his quotations become a part of our daily expressions. Many people are determined practitioners of his thought. A lot of people apply his thought to running business, analyzing the market and solving problems they meet, and finally making great success, such as the President of Huawei Technologies Co. Ltd., Ren Zhengfei, the president of Alibaba Group Ma Yun, etc. Mao was once called the heart , the engine, the flag or the tower of his time. Till now people tend to seek strength from his works. Thanks to the translations of his works, his thoughts is also very popular all over the world, such as "Where there is oppression, there is resistance.", "Ten thousand years are too long to delay, Be sure to seize the night and day."(Gu Zhengkun, p.199, 1993)... There are many translations in the past decades and a lot of researches have been done on these translations. What is interesting to me is the translation history of international dissemination of Mao's works. What we should ask why in that period of time from 1950-1976 so many Mao's works were published in so many different languages? What are the factors that makes it possible? And what are the typical features of the dissemination? It is easy to see that the ideology plays very important part in the translation of Works of Mao Zedong. The value of these translation activities are worth exploring. This paper will focus on social context and the characters of the dissemination. The purpose is to find out the value of these translation activities and to understand the social context in which the translation activity is greatly affected.

1、 Translations of Works of Mao Zedong

When looking back, we find that the translation of Works of Mao Zedong has a very long history. And it is a very complicated history because many countries, institutions and many people contribute their efforts in the project. Up to now *Report on an Investigation of the Peasant Movement In Hunan (March 1927)* was thought to be the first translation of Mao's works known to the foreign readers. In 1927, it was translated into Russian on *The Communist International*³. And his poem "Long March" was the first poem known to the western world translated by Edgar Snow who was the first western journalist to give a full account of the history of the Chinese Communist Party in his book *The Red Star over China* in 1936. In 1947, Mao's article *On New Democracy*(1940) was published in the name of *China's New Democracy* with an introduction by Earl Browder, who was the American activist of International Workers Movement and one of the main leaders of American Communist Party, on *New Century*, New York. There are 12 translations of *On the People's Democratic Dictatorship (June 30, 1949)*, nine of them published by Foreign Language Press in Beijing , one by Britain Lawrence and Wishart in 1950 and other two translated by Li Tien, appeared on the magazine *Institute of Far Eastern Languages of Yale University* in 1951 & 1968.⁴ In 1948, Stalin offered to publish Mao's works, and sent theorist Eugene to China. *On Practice, On Contradiction, and Talks at the Yen'an Forum on Literature and Art* were published by Publication of Soviet Union Central Organization *Bolshevik* and reprinted by *Moskovskaya Pravda* .⁵ And *Selected Works of Mao Zedong* from Volume One to Volume Three

² <https://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/date-index.htm>

³ The Communist International, abbreviated as Comintern and also known as the Third International (1919–1943), was an international communist organization that advocated world communism.

⁴ Yang Yuying, *The Translation Study On Mao Zedong in the English World*, Maozedong Thought Study, May 2014, p

⁵ <https://kknews.cc/history/82p531.html>

were translated into Russian by Shi Ze and Fei Delin (Николай Трофимович Федоренко)⁶, which were changed into four volumes and published separately in 1952 and in 1953. With the instruction of Premier Zhou Enlai, Beijing Foreign Language Press in Beijing and China International Bookstore took charge of translating *Selected Works of Mao Zedong* (1917-1949) in five languages: English, French, Spanish, Russian and Japanese and distributing to the foreign countries. There are four different versions of Mao's *On Guerrilla Warfare* in the United States. The first two were published by New York Praeger respectively in 1961 and 1967. And of the other two, one is translated by Samuel B. Griffith II with a new introduction, published by New York Anchor Press, 1978 and the other is Samuel B. Griffith II's version with an introduction to the 2nd edition by Arthur Waldron and Edward O' Dowd, published by Nautical & Aviation Pub. Co. of America in 1992. There are seven translation versions of *Quotations of Chairman Mao. Mao Zedong and the Political Economy of the Border Region: A Translation of Mao's Economic and Financial Problems* was edited and translated by Andrew Watson, published by Cambridge University Press in 1980. Roger R. Thompson translated *Report from Xunwu*, which was written in 1930 by Mao Zedong, published by Stanford University Press, 1990. And Slavoj Žižek, the eminent scholar of Slovakia, translated Mao's *On Practice and Contradiction* published by Verso in London & New York in 2007. Besides all of these publications, Japan is another important source of Works of Mao Zedong. It has collected more Mao's works than China and there are some important findings.

As far as Mao's poems are concerned, the influences can be seen from their popularity in China and among the foreign countries. Mao's poetry is a reflection of his literary and artistic ideas, a combination of revolutionary realism with revolutionary romanticism, a harmonious integration of profound philosophical ideas and artistic representation, it is no wonder that people worldwide highly cherish Mao's poems. In January 1957, at the request of the Chief Editor of the Poetry magazine, Mao Zedong agreed to release his poems in the inaugural issue of Poetry⁷ and among them six poems were newly exposed to the public. They were warmly welcomed by Chinese people by lining a long way to buy the magazine. And in the following year Culture Relics Publishing House engraved a large edition of *Chairman Mao's 19 Poems*. The English version of the 18 poems translated by Robert Payne included his article appeared in Chinese Literature Volume II in 1958, in the article he mentioned that in 1945 when Mao's poem *Qin Yuanchun Snow*⁸ cause a sensation in Chongqing, he realized there would have been more Mao's poems in the publications. With his endeavor other two poems were found and he translated the three in 1947. In Sept. 1958 Foreign Languages Press in Beijing published *Mao Tzedong: Nineteen Poems*. Between 1950s and 1970s English translation versions of Mao's poems were up to 30, there were also many French and Japanese versions along with other versions in different languages. As a result the publications of Mao's poems overseas amounted to 75 millions all around the world.⁹ Among them one of the editions needed to mention is the version of 1976. It was called "official edition" because of two reasons. On the one hand, a group of translators, including famous scholars such as Yuan Shuipo, Ye Junjian, Qian Zhongshu, cooperated with some foreign scholars to ensure the accuracy and readability of the poems. And the translation to large extent is matched with the original from the word order to the meaning. On the other hand, the translation work was under the leadership of the government. In other words, it is a collective product. This edition contains 39 poems with few of Mao's notes but without translators'. It becomes the original version of the Beijing Foreign Languages Press for the other languages' versions. In 1993, the 100th anniversary of Mao Zedong's birth, there were 4 new translation versions with diverse styles appeared: Zhao Zengtao's *Mao*

⁶ Fei Delin is the Chinese Name of Николай Трофимович Федоренко. He is an ambassador, translator and Sinologist. He is a prolific writer, nearly all of his works are relating to China. He translated Mao Zedong's poems into Russian.

⁷ *Poetry* is a prestigious Chinese magazine,

⁸ *Qin Yuanchun Snow* is a very famous poem written by Mao Zedong in 1939 when he arrived Shanbei he was impressed by the winter scenery. It was said that Jiang Jieshi who was the president of Guo MIndang and the Republic of China asked the men of letters to write a better one but in vain.

⁹ <http://renwu.people.com.cn/n/2014/0917/c357069-25681000.html>

Zedong Poems (43 poems, 1992), Huang Long's *An English Version of Mao's Poems* (50 poems, 1993), Xu Yuanchong's *Selected Poems of Mao Zedong* (50 poems, 1993), Gu Zhengkun's *Poems of Mao Zedong with Rhymed Versions and Annotations* (49 poems, 1993). Compared with the older versions, there are some obvious new traits. Firstly, the four translators are all for personal interests, some with an introduction and notes, and some just with notes. Secondly, more poems are translated, reached to 50. Thirdly, translations are in English metrical verse. Three-Beauty Theory¹⁰ was followed in Xu Yuanchong's translation. In Hong Kong, there are five more versions. *Mao Zedong as Poet and Revolutionary Leader: Social and Historical Perspectives* is written by C. Edwin Vaughan and Zhang Chunhou, a professor of Xi'an International Studies University, it contains 88 poems more than any other editions.

2. The social context of translation of Works of Mao Zedong

From the data sources we can see the translation work of Mao's works started very early. At the early stage, it was disseminated among the Communist International which was a platform for the communist parties. Then China became the major force. Actually most of Mao's works were translated after P.R. China was founded. So what we should ask why in that period of time from 1950-1976 so many works of Mao Zedong were published in so many different languages? It is easy to see that the ideology plays very important part in the translation of Works of Mao Zedong.

For the most part is the cold war. After the second world war, the whole world was divided into two big groups: Eastern Bloc and Western Bloc. Both sides have their own ideology. As the leader, the United States wanted to dominate the world order, a market free and open to American goods and more and more countries modeling on American institutions and values. However it encountered determined resistance from Soviet Union. And China at that time was a very poor big country. Chinese Communist Party succeeded in defeating GMD and built a socialist country. It faced the economic blockade of the western world. According to the White Paper on China issued by the State Department of U.S. in 1949 showed American hostility to the new republic.¹¹ In Asia, US containment policy was directed against P.R. China.¹² How to break the blockage? How to expose the image of P.R. China to the outside world? The task for the newly built P.R. China was to consolidate the proletariat regime, to advocate socialism and communism and to disclose the immoral of the capitalism and imperialism. To get a high standpoint and to get more support and understanding was not an easy job. Several English magazines such as *China Daily*, *China Today* were published and translating works of Mao Zedong is as a part of the huge project.

The second reason is the Great Proletarian Cultural Revolution in China. The intense conflicts between the ways of socialism and capitalism in the Chinese Communist Party were along with the conflicts with Soviet Union. The situations in and outside of China caused Chairman Mao Zedong to take the future of the country seriously. He launched cultural revolution with the intention to eliminate the remnants of capitalist and traditional elements from Chinese society. It was a social and political movement that took place in China from 1966 until 1976, for Mao Zedong believes that the ideology is crucial for "Anyone wanting to overthrow a political régime must create public opinion and do some preparatory ideological work. This applies to counter-revolutionary as well as to revolutionary classes."¹³ Its goal was to preserve 'true' Communist ideology and re-impose Maoist thought as the dominant ideology within the Party. Dissemination of Mao's thought can be regarded as creating public opinion and doing some preparatory ideological work, in my view.

¹⁰ Three-Beauty Theory put forward by professor Xu Yuanchong who advocates that poetry translation should be beauty in sense, beauty in sound and beauty in form.

¹¹ *The society and culture of major English speaking countries*, Higher Education Press, Beijing, 2005.8, p195

¹² U.S. had many over military bases surround China: south Korea, Japan, Singapore, Thailand, and Taiwan. Taiwan's military base was dismantled after China and U.S. formally establish diplomatic relation 1979.

¹³ https://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-8/mswv8_63.htm

The third reason is that the world political map changed greatly. After the world war II many colonies gained their independence through hard fighting just like China. As one of the national liberation movement, China shares many common grounds with these countries, which all belongs to “the third world”.¹⁴ Take for example, 1960 was called “Year of Africa”, for there were 17 African countries declaring independence. From 1955 to 1990 there had been 34 countries established socialist system and what they needed most was economical, technological, cultural support, especially the successful experience. Supporting these countries is regarded as the compelling obligation of P. R. China. At different stages Mao Zedong would analyze advantages and disadvantages of the revolutionary situations, pointed out ways to deal with the problems. China revolutionary process benefited a lot and avoided a lot of unpredictable damages under his guidance. The successful experiences would contribute to the poor and the proletarian of other countries. The need of the ex-colonies and the obligation of Chinese Communist Party helped to bring about the translation of Mao’s works.

3. The typical features of the dissemination of Works of Mao Zedong

When we look back at the dissemination of Mao’s works, its effective way marks some typical features. The dissemination history we mentioned above shows three obvious phases. In the first phase Mao’s works spread among socialist countries and communist parties all over the world before 1950s. The articles or the poems were translated sporadically, usually by foreigners. Some literature sources show that besides the translations, there were a lot of introductions or researches on Mao’s works. For example in 1957 Mao’s 18 poems published in Soviet Union were translated by Fei Delin and Eydlin. In the introduction, Fei Delin highly praised the artistry of Mao’s poems as “rich in social contents, sublime thoughts, and firmly revolutionary faith”. In the following years Czechoslovakia, Hungary, France and many other countries also published their own edition respectively.¹⁵ Second phase from mid 1950s to 1976 is the most important one, for Mao’s works published and disseminated all over the world, especially during the Cultural Revolution. They were translated by the government. The third phase after Mao’s phase. The translation work keeps on but no comparison with the second phase. What we discuss here is the dissemination characters of the second phase: discourse power, national image and dissemination effects.

● Cultural hegemony

According to Antonio Gramsci, cultural hegemony is that the ruling class can manipulate the value system and mores of a society, so that their view becomes the world view. Since the founding of P.R. China, Chinese Communist Party was intended to distribute China’s success history to the outside world, and propaganda the legitimacy of the government and the Party, so translating Mao Zedong Thought became a part of the project. I think it is a very effective way to gain the discourse power. To make it known to all that What is Mao Zedong Thought has great significance. It is an integration of the universal truth of Marxism-Leninism and the practice of the Chinese revolution. It’s application and development of Marxism-Leninism in China achieves success. Facts have proven it to be the correct theoretical principles and summary of experiences on China’s revolution. It gets the support of the overwhelming majority of Chinese people.

Translation is the communication of the meaning of a source-language text by means of an equivalent target-language text.¹⁶ Target language in translation usually indicates the native one while source language is the foreign one. However translating works’ of Mao Zedong is from native language to foreign language. It begins with the first three volumes of selected works of Mao Zedong, covering the history of the Chinese Communist Movement to the end of the war against Japan in 1945. In 1960 the Central committee of the communist party of China made a decision to

¹⁴ Three worlds theory” is raised by Mao Zedong. He regards US and Soviet Union as one world, western developed countries are the group, and the exploited countries are the third.

¹⁵ Yin Chengdong, On Translation work of Works of Mao Zedong after Founding of P.R. China from Chinese to English, Chinese Translator’s Journal, 2009.5

¹⁶ The Oxford Companion to the English Language, Namit Bhatia, ed., 1992, pp. 1,051–54.

organize groups of English and Russian translators for Volume IV, 20 people in each group. Then in 1961 French and Spanish groups were organized. The suggestion of a specific institution which was in charge of international communication of Mao Zedong thought was confirmed. In 1966, there were 30 translation groups of different languages, each with two or three foreign specialists worked together to translate Volume V. To ensure the translation accuracy there were five-step procedures: first translation, discussion-retranslation, discussion-correction, scrutiny of the Foreign Languages Press and finally press proof. The foreign specialists took the responsibility of ensuring the language and the expressions were acceptable for the people of other cultural backgrounds.

There are three institutions responsible for the translation and publications: the Propaganda Department of the Central Committee of the CPC, the International Liaison Department of the Central Committee of the CPCC and Committee for Editing and Publishing Works of Mao Zedong, they are committed to a part of the project from selection of articles to translation and to publication respectively. In a word, the production process, including translation, publication and distribution of Mao's works are well-organized, efficient and effective.

- State image of New China

Translation dissemination plays an active part in advertising China. The significance of the work is to build the image of the new socialist country that is completely different from the Old China--Chinese people stand up.

Firstly, achievements in all fields. Translations of Mao's works and other publications aimed to show that China had made great progress in the first 27 years under the leadership of Chairman Mao. The achievements are as follows: atomic bomb in 1964, hydrogen bomb in 1967, manmade satellite in 1970, intercontinental ballistic missile in 1975, man-made synthetic bovine insulin in 1965, hybrid rice in 1975, laser phototypesetting in 1978, and etc.

More than 90% people got primary education which laid a good foundation for the future development. Average life-span till 1976, which is a comprehensive index to judge the society and environment of a country, raised greatly from 35 of 1949 to 67 according to the statistics of world bank. The population increased from 541.67 million to 937.17 million. The integrated industrial system had been set up, the economy developed rapidly. China could produce nearly all kinds of things from nuclear weapon to daily necessities although people's life was not so plentiful. China attracted the world attention. Some young people of western countries came to visit China.

Secondly, support the third world countries to gain independence. In 1950s-1970s saw the national liberation movement in Asia, Africa and Latin America. China chose to stand by the side of the Asians, Africans and Latin Americans, supporting them to cast off the yoke of colonialism. For instance many African countries got assistance from China including the publications. Many assistances are non-reimbursable. As a large country China aims to promote justice. Whenever there is an unfair or an invasion of the super powers to the other countries, there would be strong denunciation from China. Socialist China should show the world through its actions that it opposes to hegemonies and power politics and will never seek hegemony. Through translation, many of Mao's words could be quoted and gave them strengthen, such as:

We should support whatever our enemies oppose and oppose whatever our enemies support. (Mao Zedong, p15, 1966)

Who are our enemies? Who are our friends? This is a question of the first importance for the revolution. (Mao Zedong, p12, 1966)

A revolution is not a dinner party, or writing an essay, or painting a picture, or doing embroidery. It cannot be so refined, so leisurely and gentle, so temperate, kind, courteous, restrained and magnanimous. A revolution is an insurrection, an act of violence by which one class overthrows another (Mao Zedong, p11, 1966)

In times of difficulty we must not lose sight of our achievements, must see the bright future and must pluck up our courage. (Mao Zedong, p199, 1966)

All reactionaries are paper tigers. In appearance, the reactionaries are terrifying, but in reality they are not so powerful. From a long-term point of view, it is not the reactionaries but the people who are really powerful. (Mao, p72, 1966)

We stand for self-reliance. We hope for foreign aid but cannot be dependent on it; we depend on our own efforts, on the creative power of the whole army and the entire people. (Mao, p.195, 1966)

We are advocates of the abolition of war, we do not want war; but war can only be abolished through war, and in order to get rid of the gun it is necessary to take up the gun. (Mao, p.63, 1966)

The only way to settle questions of an ideological nature or controversial issues among the people is by the democratic method, the method of discussion, of criticism, of persuasion and education, and not by the method of coercion or repression. (Mao, p52, 1966)

It was a commonplace for China to criticize the U.S. at that time. A case in point is the American civil rights movement. Robert F. Williams, president of the Monroe, North Carolina, chapter of the NAACP in the 1950s and early 1960s, had written two letters to Chairman Mao Zedong asking for support. In August 8th, 1963 Mao's statement of "Oppose Racial Discrimination by U.S. Imperialism" was released. In 1968, Martin Luther K. was assassinated, Chairman Mao made another statement condemn to the cruelty:

Comrade Mao Tse-tung, chairman of the Central committee of the Communist Party of China, in support of the Afro-American struggle against violent repression

(April 16, 1968) (Peking : Foreign Languages Press, 1968.)

Thirdly, Return to United Nations. P.R. China had not been recognized by the most of the capitalist countries for a long time. So seldom could be seen China on the international stage. On October 25, 1971, Albania's motion to recognize the People's Republic of China as the sole legal China was passed as General Assembly Resolution 2758. It was supported by most of the communist countries (including the Soviet Union) and non-aligned countries (such as India), but also by some American allies such as the UK and France. From 1949 to 1976, 100 countries had set up foreign relationships with China. During that time many heads of governments including western countries, Latin American, African countries and Asian countries visited China and it is a great honor for them to be invited to Zhongnanhai, where Mao lived and worked, to visit Chairman Mao. Some facts are, for instance, American sociologist, historian, civil rights activist, Pan-Africanist W.E. duBois, Argentine Marxist revolutionary Che Guevara, President of United States Richard Milhous Nixon, Premier Minister of United States Henry Kissinger, Prime Minister of Japan Fukuda etc.

● The effects of dissemination

Making friends all over the world. Through all kinds of ways China broke through the blockage of the western countries. The common ground for communication of Mao Zedong thought is to identify with the poor, the oppressed and depressed and to support the justice. This position helped China win a lot of friends. Along with the facts mentioned above, many non official Latin American delegations visited China and were impressed deeply. According to the incomplete statistics, Chairman Mao Zedong had interviews with Latin American delegations 55 times.

Dissemination of Chinese culture. Mao's poems not only inherit the fine qualities of classical Chinese poems but also make some innovations: it's the record of Mao Zedong and the epic of Chinese revolutionary history, it's the combination of romanticism, nationalism and cosmopolitanism. They are full of idealism with the passion to change the old social system. Up to now there are more than 100 versions of Poetry of Mao Zedong. All the translators has their own understanding and all want to make it more close to the original. It is an impossible goal to reach because Mao is a master of language and in his poems he likes to use images, myths, idioms along with adaptation of lines of ancient poets. Further more trans-culture dissemination means overcome the barriers of the language, culture, values and aesthetics. It is a process of negotiation. Between 1996 to 2001, there were three international conferences on Poetry of Mao Zedong, which promoted the communication of Chinese culture.

Another effect is that each year Center for East Asian Research at Harvard which was established by John Fairbank hold annual conference to exchange the latest findings of Mao Zedong study. They have hosted several international conferences on Mao Zedong thought these years.

Conclusion

It is obvious that the ideology plays very important part in the translation of Works of Mao Zedong. Translation and dissemination of *Works of Mao Zedong* in 1960s and 70s was a spectacle in the translation history of P.R. China. So many people participated in and so many people were influenced by. It helps China build its national image and hold its discourse power. When facing a difficult situation, China actively dealt with and finally succeeded in making friends and returned to United Union.

References

- Mao Zedong, Quotations from Chairman Mao Tse-tung, Foreign Language Press, Beijing, 1966
Gu Zhengkun, Mao Zedong Poems (translation & notes), Beijing University Press, 1993

**IV. SCIENTIFIC CULTURE/CULTURE
SCIENTIFIQUE/CULTURĂ ȘTIINȚIFICĂ
Coordinator/Coordinateur/Coordonator:
Eugen GAGEA**

RELIGIONS AND SPIRITUALITY

RELIGII ȘI SPIRITUALITATE

Gauri Shankar GUPTA

Former Ambassador of India

To Mongolia, Hungary, Bosnia and Herzegovina,
Trinidad and Tobago, Dominica, Grenada and Montserrat

E-mail: guptags57@gmail.com

Abstract

Mysteries of life have always fascinated human mind. Some sort of divine presence emerged as a human answer to these unintelligible riddles of our existence which were interpreted and named differently by different societies giving birth to multiple religions. Gradually the religious beliefs turned into blind faith and were confined within the narrow walls of rituals and rigid structures. Thus the religions that were born as a result of human quest for the truth have now become a hurdle in the very path of search for the truth. Moreover the very religions that are supposed to guide humanity to virtuous behaviour with tolerance and compassion have become a source of conflict and blood-shed due to competition for superiority and power. It is therefore time to rise above the narrow walls of religious rituals, rigid structures and blind faith. Critical thinking and scientific reasoning can be of considerable help in this journey towards spirituality to overcome religious conflicts due to blind faith.

Keywords: *riddles of life, blind faith, scientific reasoning, critical thinking, frog of a well, ideology, individual freedom, virtuous behaviour*

Genesis: Curiosity is innate in human nature. From the earliest times, humans have looked around and above them and wondered about the world, the universe and the meaning of life. Thus the riddles surrounding the origin of nature and life have been a subject of immense curiosity and fascination since antiquity. At least once in a while in our lifetime each one of us must have thought with awe and wonder of this magnificent creation surrounding us while gazing at the vast blue sky at night studded with millions of stars and waning and waxing moon. What is this universe? How did it come into existence? Who regulates it? Was it created by somebody? If so, who created the creator? How did millions of life forms come into existence -- each with so different attributes. How do they reproduce themselves to keep the movement of life in perpetuity? Who am I? How did I come into existence? What happens after death? Why some of us are born in extreme poverty and deprivation while some others in palaces surrounded with luxuries of life? These are mind boggling questions that have been agitating the minds of the humanity since times immemorial. Intellectuals as well as ordinary mortals have all engaged themselves in the pursuit of unraveling these mysteries of life and existence. These puzzles of our existence and the power of nature often defies and transcend the boundaries of human intellect. This has given rise to belief in some sort of divine presence interpreted and named differently by different societies leading to multiple doctrines and theories. Originally this gave birth to spiritual thinking in the quest for truth. However slowly this quest for truth was walled and narrowed down to rigid structures and rituals. Thus, religions emerged as a human answer to the **unintelligible riddles** of our existence.

Religions: The word religion comes from the Latin root 'religio' which means 'to bind together'. Origin of most religions lie in the teachings of a saint often called as prophet or

messenger or incarnation of God. Followers of these teachings have catapulted them into revelations or divine edict reducing them to writing in the form of a holy book - in most cases hundreds of years after the death of the saint. Thus in modern parlance religion is normally interpreted as an organized mode of life which brings a group of people together based on certain beliefs, revelations or a collection of such revelations in the form of a book. Overtime enthusiastic followers jealously promoted blind faith and belief into these writings. All possible tactics were used to do so - forcible conversions, corporal punishment, social sanctions, religious edicts and economic incentives. Today the blind belief has become so strong and rigid that even a genuine debate on any part of these writings is considered blasphemy inviting harsh punishment even death. Religions have become highly structured with a central code of commandments, rigid principles defining good and bad and plethora of rituals and social conduct leaving hardly any freedom of choice to the individuals. Religions have taken the form of an ideology and a power centre. Thus what was originally an individual's quest for the truth and his personal faith in the divine; has evolved as an ideological power-house with rigid principles, rituals and blind faith. Today most individuals have become prisoners of such religious power structures. Even before they are born; religious structures take over deciding their way of life. A human being is not born any more. What is born is a Hindu, a Christian, a Muslim or a Jew. Individual freedom of belief, enquiry and rational thinking have been completely sub-ordinated.

Fundamentally **the primary purpose of all religions** is to guide an individual to the path of righteousness. If we look at the life of the saint, the messenger or the prophet behind each of the religions, this core message comes out very clearly. In effect these saints or prophets never founded any of the religions as they exist today. They only conveyed the message of righteousness, peace, tolerance and virtuous behaviour. Religions as they exist today were founded by their followers hundreds of years later. Their fortress has become stronger and stronger over time. How correctly the original message has been reflected in these rituals and structures is a matter of conjecture as these books, rituals and structures are considered sacred and unassailable. Today, due to the prescriptive nature of most religions and the rituals; religions are often seen as a hurdle in the path of truth, righteousness and virtuous behaviour rather than their facilitator. The quest for the truth has come to an end with blind faith and prescriptive behaviour. Religious structures are being used to dictate human life. What an irony – the messages of the saints designed for search of truth has actually become an instrument to forbid that very search.

Thus cutting across countries, cultures and societies religions are promoting the mentality of a frog in a well. As Swami Vivekananda said and I quote “I am a Hindu. I am sitting in my own little well and thinking that the whole world is my little well. The Christian sits in his little well and thinks the whole world is his little well. The Mohammedan sits in his little well and thinks that is the whole world” (Address to the World Parliament of religions, Chicago, 1893). This very mentality of the frog of a well is the source of friction leading to many conflicts and wars that can be seen across the world today. Religions are expected to guide the humanity to the path that nurtures love, harmony, tolerance, forgiveness, and compassion leading to equality and unity of human race. On the contrary very often; religious institutions, teachings and rituals are being used for dividing human race; spreading hatred, sectarianism and extremism.

Vying for supremacy and power many such religious institutions are engaged in misguiding people, igniting religious conflicts and wars causing blood-shed. Such conflicts can be seen in several parts of the world today. Isn't it an irony that no religion teaches hatred, intolerance, cruelty and killing still religion is often used as a pretext for spreading hatred, perpetrating cruelty and killing of innocents? One must ponder whether they could be called religious teachings? Commenting on the differences and inequalities created by the religious institutions, Swami Vivekananda said, “Religion has no business to formulate social laws and insist on the difference between beings, because its aim and end is to obliterate all such fictions and monstrosities” (Address to the World Parliament of religions, Chicago, 1893).

We therefore need harmonization of the Vedas, the Bible and the Koran and other scriptures. Mankind ought to be taught that religions are but the varied expressions of **oneness**, so that each may choose the path that suits him best. To be good and to do good to others – is essence of all religion. One can choose any path, worship any god and in any form but the sole purpose must be to promote tolerance for diversity, individual freedom, love and harmony. This is the true and only worship of God. All the rest is nothing but power projection and ideology. Therefore we need to rise above rituals and become spiritual. The message of tolerance, peace, harmony, love and compassion must replace the rituals and structures of religions. This is the need of the hour. The following three steps can help us in promoting this path.

Scientific Reasoning and Critical Thinking: Search for the truth through debate and discussion forms an integral part of human freedom. As soon as we resort to blind faith the journey towards truth comes to an end. Humans are inherently good and have been endowed with faculties of mind and intellect and therefore the truth must be established based on scientific reasoning and critical thinking. Various religions have to be seen in the light of this universal truth. Blind faith in religious writings without understanding the underlying body of knowledge is a dangerous trend. This trend is leading to ignorance, religious extremism, sectarian wars and intolerance. In essence the religions are an expression of the truth in different names and forms. Unfortunately, over time these names and forms have given rise to many differences in beliefs, practices and rituals. Varying interpretations of the scriptures have further multiplied these beliefs, practices and rituals. If the religions are not to contradict each other, then we need some sort of reconciliation of their beliefs, practices and rituals. This can only be done through critical thinking and informed reasoning. For example if you believe that the God is all-powerful and omnipresent how could you confine Him to a temple, a mosque or a church and then create a conflict between these institutions and their followers. If He is considered almighty and omnipresent He must be present in every single particle of the Universe. Similarly if the God is one; He could not be different in different religions, though He may be called by different names in different religions and cultures depending on their language and history. The name and form must not become a source of conflict so long as this refers to the same all powerful entity. Based on the same analogy, if you consider God as the creator of all living beings, all of them must be treated with respect and equality. We must not treat others as inferior and impose our beliefs on them through forcible conversions or subordination. Their freedom to choose must be respected. Similarly we must respect other species of life. Therefore scientific reasoning and critical thinking can restore some sanity over extremism and intolerance which have fueled conflicts and wars in many parts of the world. A famous Vedic Hymn states,

As the different streams having their sources in different places, all mingle their water in the sea, O Lord, the different paths which men take through different tendencies, various though they appear, crooked or straight, all lead to Thee. (Swami Vivekananda, 2003)

Unity and Diversity: Unity and diversity are two opposite looking forces. Critical thinking will enable us to understand that all diversity arises out of unity. The Rig-Veda states that “*ekam sat vipra bahuda vadanti*” (एकम् सत् विप्राः बहुधा वदन्ति) meaning - the ultimate truth is one; wise pronounce it by different names (Rig-Veda). This reality of life can be observed in practice by all in a variety of ways. Out of clay one can make millions and billions of different objects (including a church, a temple and a mosque). In essence they are nothing but clay in different forms and names. Out of cotton we make millions of different clothing with different names, forms and sizes. In essence they are nothing but cotton in different names and forms. Millions of different ornaments are made from gold. All of them have different names and forms. Even the same ornament could have many different names depending on the place, time and language. Nevertheless they are nothing but gold. If you go to a goldsmith to sell any one of them, he will not look at the form (shape and size) but the value of gold. Twenty eight alphabets in English language do create a large

dictionary containing thousands of word and these multiple words create millions of books. The same earth, water, air and sunlight gives birth to millions of different plants and vegetation.

Thus scientific reasoning allows us to understand that all pluralism and diversity arises from unity. While the initial part of this diversity arises through the natural processes in the form of natural fibres, minerals, plants and so on; the subsequent multiplication takes place due to human intervention. This principle holds true in all aspects of life. Therefore we need to understand the unity behind diverse forms and names that exist in this world. While all the 7 billion human beings inhabiting the Planet Earth are different from each other, the same consciousness resides in each one of us. This very consciousness is responsible for our birth, survival and growth. We therefore need to understand the source rather than its different manifestations. Such an understanding will promote tolerance for diversity, harmony with nature, and love and respect for others.

Oneness: Like the space, air and energy the universe is one single entity -- harmoniously interconnected. According to the *Taittiriyaopanishad*, whatever reality is in existence by which all the rest subsists, is Brahman (Gupta, 2014 pp.32). Depending on the language and religious structure Brahman could be equated to Abraham, Jesus or Allah – the one single omnipresent power. He is an eternal behind all instabilities and a constant which supports all mutations. He is hidden in all appearances and forms. Although I have used the word He, Brahman has no gender. He is neither male nor female. Since He is hidden in all appearances and forms, He is male in a male, female in a female, child in a child, bird in a bird and animal in an animal. In this sense Brahman is akin to space which turns into a house, a playground, a shopping mall, a factory, a theatre or a stadium depending on the structure and use. Space exists in all these forms as well as outside of these forms. Similarly, Brahman exists in all forms and appearances as well as outside of them (Gupta, 2014 pp.32). In modern language this is called oneness. Essentially it means – all in one or *Isha vasya midam sarvam* meaning the entire universe is pervaded by God (**The Upanishad, 2005**). In Vedic parlance God is not a Super Human sitting somewhere out there regulating the Universe, creating stars and planets, regulating birth and death and rewarding and punishing people sending them to the Heaven and the Hell.

Instead the Universe is merely a physical manifestation of God in various names and forms. The physical entities and the living beings are one single harmonious entity constituting the universe. If we observe natural processes surrounding us, we will find that a seed grows into a trunk, roots, branches, leaves and fruits on its own without anybody adding any of those parts from outside. All these parts constitute one single entity harmoniously interconnected. If we look at human body; it also grows on its own from inside creating so many organs and systems harmoniously interconnected without any interference from outside. Even the air and water cycles flow on their own in a harmonious way. So must be the universe. Universe cannot be an exception to this general law of nature applicable every where. Spirituality is the science that enables us to understand this oneness. Let us now have a look at a few Vedic verses explaining this spiritual science (Gupta, 2014).

Ishopanishad

ईशा वास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत्।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्य स्विद्धनम्॥१॥

Whatever conscious and non-conscious that exists in this universe, is nothing but a manifestation of Brahman and is owned by Him. Keeping this in mind continue to live and enjoy in the spirit of renounced detachment. Since nothing belongs to you, do not have lust and attachment (1).

Kathopanishad

वायुर्यथैको भुवनं प्रविष्टो
रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूव।
एकस्तथा सर्वभूतान्तरात्मा
रूपं रूपं प्रतिरूपो बहिश्च॥10॥

As air, although it exists everywhere in the Universe, takes the shape of the different spaces and also exists outside those spaces; likewise Brahman takes the shape of different creations and also exists outside those creations (2/2/1).

Mundaka Upanishad

यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते च
यथा पृथिव्यामोषधयः संभवन्ति
यथा सतः पुरुषात् केशलोमानि
तथाऽक्षरात् संभवतीह विश्वम्॥7॥

As the spider sends forth and spreads its web and then withdraws it back, as a large variety of plants and herbs grow on the Earth, as from every living human innumerable hairs spring forth from head and body, the same way everything arises in this universe from the Brahman, the indestructible (1/1/7).

तदेतत् सत्यं
यथा सुदीप्तात् पावकाद्विस्फुलिङ्गाः
सहस्रशः प्रभवन्ते सरूपाः।
तथाऽक्षराद्विविधाः सोम्य भावाः
प्रजायन्ते तत्र चैवापि यन्ति॥1॥

This is the truth. As from the blazing fire, thousands of sparks similar to the fire fly forth; thus are innumerable beings brought forth from the imperishable Brahman, return back to Him (2/1/1).

Shvetashvatara Upanishad

संयुक्तमेतत्क्षरमक्षरं च व्यक्ताव्यक्तं भरते विश्वमीशः।
अनीशश्चात्मा बध्यते भोक्तृभावाज्ज्ञात्वा देवं मुच्यते
सर्वपाशैः॥1.8॥

Brahman supports all this creation; the perishable nature and the non-perishable soul. He supports both the manifested and the non-manifested. The human soul is bound by the fruits of the sense gratification; however, once the soul realizes the nature of Brahman, it is freed from all the fetters (1.8).

Based on this beautiful scientific explanation if we consider the entire universe as GOD in different names and forms, all violence will come to an end and GOOD will flow and nourish. There will be no conflict based on nationality, religion, ethnicity or language. There will be no need for security structures and expensive weapons. Love and respect will prevail. Bhagvad Gita says that if we can see the Self in everybody and everyone in the Self how can we hate or harm anyone. Godliness of the universe also teaches us that we must treat other living beings and nature with respect or else it will lead to our own sufferings. Violence against other beings and nature is akin to violence against one's own self. If we follow this Vedic wisdom the challenges of climate change, degradation of biodiversity and other man made ecological disasters will disappear. Harmony between man and nature is as important as harmony within human race. Let us therefore follow the path of individual freedom, scientific reasoning, critical thinking, unity, oneness, love and tolerance replacing rigid religious structures based on blind faith and hatred for others. **Live and let live.** All humans are inherently GOOD because each one of us is a particle of GOD. Let this

good come out through introspection and self-contemplation. Let thousands of flowers with different colours and fragrances blossom. Each one is good and unique in its own way. All of them together provide beauty to this garden called the world. This garden is our home where we take birth, live and die. Let us not vitiate or destroy it through hatred and sectarianism. Those who follow this virtuous path of oneness in diverse manifestations are true follower of their religions. All others are living in ignorance. Let us cast away this ignorance and promote universal brotherhood based on love, compassion, diversity, tolerance and individual freedom. It is time to stop hatred and blood-shed in the mane of religion. Human are a one single family. Let us live as one single family. I will conlude this article with the following ancient Sanskrit verse:

अयं निजो परो वेति गणना लघुचेतसाम्।
उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्॥

This is mine, this is yours. This kind of thinking is by those who have mean or lower consciousness and mentality. For those who have elevated thinking, the whole world is one single family.

References

Address by SwamiVivekanand to the World Parliament of Religions, Chicago, September 11, 1893.

Gupta Gauri Shankar, 2014. Unraveling Mysteries of Life-Modern Science and Ancient Wisdom. Star Publications Pvt. Ltd. New Delhi, India.

Rig Veda 1.164.46. Internet Sacred Text Archives. Ralf T. H. Griffith, Translator. Available at: <http://www.sacred-texts.com/hin/rigveda/rv01164.htm> [Accessed on 23 May 2017].

Swami Vivekananda: Complete Works in Nine Volumes, 2003 (First published in 1922). Vedanta Press & Bookshop, Kolkotta, India.

The Upanishads, 2005. Translations from the Sanskrit by Anonymous Juan Mascaro. Penguin Classics, London, UK.

THE ROLE OF ARAD IN PREPARING THE GREAT UNION FROM THE 1st OF DECEMBER 1918

ROLUL ARADULUI ÎN PREGĂTIREA MARII UNIRI DE LA 1 DECEMBRIE 1918

Eugen GAGEA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

E-mail: eugengagea@yahoo.com

Abstract

Arad had a decisive role in preparing and accomplishing the Great Union from the 1st of December 1918. For a month, in Arad the Romanian National Central Council developed its activity. In Arad there was the headquarters of the Romanian national guards. Here were developed the most important steps for preparing the Great National Gathering from Alba Iulia. Here was also elaborated the bourgeois-democratic revolution of the Transylvanian Romanians for the replacement of the old habits with the new, democratic ones. In Arad the historical decision of union was taken. Arad deserves all the gratitude for the wisdom proven in accomplishing the most important event from the multicultural history of the Romanian people.

Rezumat

Aradul a avut un rol hotărâtor în pregătirea și îndeplinirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. La Arad și-a desfășurat activitatea, timp de o lună Consiliul Național Central Român. La Arad și-a avut sediul comanda gărzilor naționale românești. Aici s-au dezbătut cele mai importante măsuri pregătitoare ale Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Aici se realiza revoluția burghezo-democratică a românilor transilvăneni pentru răsturnarea și înlocuirea rânduielilor vechi, cu cele noi, democratice. La Arad s-a realizat hotărârea istorică de unire. Aradului i se cuvine toată prețuirea pentru înțelepciunea dovedită cu prilejul pregătirii și îndeplinirii celui mai însemnat eveniment din istoria multiseculară a poporului român.

Keywords: *Arad, preparing the Great Union, national guards, historical decision*

Cuvinte-cheie: *Aradul, pregătirea Marii Uniri, gărzi naționale, hotărâre istorică*

Este foarte cunoscută sintagma „Aradul, prima capitală a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918”, adevăr ce se datorează faptului că la Arad a avut loc pregătirea și desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, iar dintre marii corifei ai Unirii, Octavian Goga l-a numit pe Vasile Goldiș „Părinte al Patriei”.

În cadrul Zilelor Academice Arădene, organizate de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, prin secțiunea de comunicări științifice „România Centenară” consider important să menționez câteva contribuții ale arădenilor în pregătirea și desăvârșirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Principala preocupare a Consiliilor și gărzilor naționale românești din județul Arad, paralel cu activitatea în vederea rezolvării tuturor celorlalte probleme pe care realitățile vremii le impuneau, a fost de la început, și urmărită cu cea mai mare atenție, lupta pentru realizarea Marii Uniri, aspirație justă și vitală a tuturor românilor.

Nici una dintre națiunile asuprite de Imperiul Austro-Ungar, destrămat, nu au acționat atât de ferm pentru unire, ca românii din Transilvania.

Acțiunile organizate de Consiliile și gărzile românești din județul Arad au avut ca obiectiv permanent pregătirea Marii Uniri.

Țăranii din Țiria, între primii din Transilvania, în adunarea din 28 octombrie/8 noiembrie 1918 convocată pentru „organizarea reprezentăției comunale”, după alegerea primarului și a celor patru consilieri se pronunță deschis pentru unirea Transilvaniei cu România, ședința încheindu-se în uralele de: Să trăiască România Mare!” (Roz, 1993, p. 175).

La Arad, după dezbateri vii și în cel mai înalt spirit democratic, s-au luat toate hotărârile privind actul istoric de la 1 Decembrie 1918, fiind simbolul hotărârii irevocabile a poporului de a-și decide propriul viitor. La Arad a fost enunțată **ideea unei Mari Adunări Naționale**, care să constituie expresia voinței unanime de Unire a Transilvaniei cu România, propunerea concretă fiind făcută de către socialistul **Ioan Flueraș**.

Aici, la Arad, a fost decisă organizarea și desfășurarea Adunării și pregătite toate actele ei enunțative, alegându-se delegații oficiali, pe baza votului universal, în largi adunări populare.

De aici, de la Arad, s-a organizat adunarea cu caracter plebiscitar, care a hotărât unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România și tot de la Arad s-a redactat hotărârea istorică de unire. Arădenilor li se cuvine marea cinste pentru pregătirea Marii Uniri.

Hotărârea convocării Adunării s-a luat după ce Transilvania a fost organizată ca țară românească, autodeterminarea și independența ei proclamate și transformate în cele mai vizibile realități, iar legăturile cu guvernul maghiar rupte, mai ales că tratativele de la Arad au scos în evidență poziții diametral opuse și faptul că guvernul maghiar nu vroia să recunoască realitățile demografice și istorice ale Transilvaniei, unde românii constituiau majoritatea absolută.

La 15 noiembrie 1918, seara: „După întreruperea tratativelor cu delegația guvernului maghiar, membră C.N.R.C s-au dus la Vasile Goldiș și în cabinetul acestuia, după multe discuții, au hotărât convocarea Adunării Naționale” (Roz, 1993, p. 176).

La sediul din clădirea Școlii civile de băieți din Arad, a avut loc în perioada 13-14 noiembrie o ședință a C.N.R.C, sub președinția lui Ștefan Cicio-Pop, unde un grup de tineri în frunte cu arădeanul Iustin Marșieu, au cerut Consiliului să proclame chiar atunci Unirea Transilvaniei cu România. Acestora le-a răspuns Vasile Goldiș, care, apreciind dorința de Unire a tinerilor, dorința de fapt a tuturor românilor, le-a răspuns că o asemenea hotărâre nu poate fi proclamată decât într-o mare adunare reprezentativă. La adunare, arăta Vasile Goldiș, vor trebui să fie reprezentați deputații tuturor circumscripțiilor electorale, ai tuturor organismelor și organizațiilor cu steaguri naționale, pentru a permite tuturor să aibă satisfacția și bucuria de a participa la marea sărbătoare a neamului nostru, pentru a se dovedi la nevoie autenticitatea acestui act măreț și pentru ca Unirea să exprime voința întregului popor.

Tot de la Arad se adresează, la 15 noiembrie, din partea C.N.R.C, către toate Consiliile Naționale Române de pe teritoriile locuite de români ale Aradului, Ungariei și Banatului Timișan, cu un ordin multiplicat în mii de exemplare în Tipografia Concordia din Arad și datat 15 noiembrie 1918, în care se dau indicațiile, în baza cărora să se facă alegeri de delegați și deputați pentru Marea Adunare Națională Română ce are să fie convocată în scurt” (în termen de 12 zile. A doua zi, în 3/16 noiembrie 1918, după masa CNCS convoacă o nouă ședință în care s-au discutat amănuntele Marii Adunări Naționale stabilindu-se ziua de 1 decembrie stil nou, și locul de desfășurare la Alba Iulia, cu motivația că Alba Iulia a fost unul din cele mai importante centre ale Daciei romane; Alba Iulia a fost centrul celei dintâi uniri politice a țărilor prin mintea și sabia lui Mihai Viteazul. Alba Iulia a fost locul martiriului Horea, Cloșca și Crișan și al înmormântării lui Avram Iancu. Era orașul cu cele mai numeroase și mai adânci semnificații în istoria poporului român din Transilvania. La Alba Iulia se asigurau și condițiile primirii celor 100.000 de reprezentanți participanți la Marea Adunare Națională.

În ziua de 4/17 noiembrie, în ziarul „Românul” apare sub titlul **Să ne organizăm** articolul mobilizator al lui Vasile Goldiș. În 5/18 noiembrie 1918 este dat publicității manifestul **Către**

popoarele lumii, prin care națiunea română aduce la cunoștință întregii omeniri hotărârea sa de neclintit de a-și realiza idealul național, de a „pieri mai bine decât a suferi mai departe, sclavia și atârănarea”.

În 6/19 noiembrie a avut loc o nouă ședință a C.N.R.C în cadrul căreia a fost citită scrisoarea lui I.I.C. Brăteanu și sosirea delegației trimisă de guvernul român, s-a hotărât emiterea **convocatorului Marii Adunări Naționale** și s-a adoptat textul acestuia. El a fost redactat de Vasile Goldiș și semnat de Dr. Ștefan Cicio-Pop, în calitate de președinte al C.N.R.C și de dr. Gheorghe Crișan, în calitate de secretar, fiind datat la 7/20 noiembrie 1918.

Toți românii erau chemați la ADUNAREA NAȚIONALĂ a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba Iulia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de 18 NOIEMBRIE/1 DECEMBRIE 1918, orele 10 A.M., precizându-se cei care vor lua parte.

Rolul hotărâtor al Aradului în pregătirea și înfăptuirea Marii Uniri din 1918 este apreciat de acad. Ștefan Pascu astfel: „La Arad și-a desfășurat activitatea, timp de o lună Consiliul Național Central Român...La Arad și-a avut sediul comanda gărzilor naționale românești... Aici, la Arad se hotărau prin dezbateri în cel mai democratic spirit al vremii, toate măsurile premergătoare ale Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, de aici se dirija revoluția burghezo - democratică a românilor transilvăneni răsturnătoare de rânduieli vechi și învechite, cu altele democratice.

De aici de la Arad, s-a organizat adunarea cu caracter plebiscitar, care a hotărât unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România și tot la Arad s-a redactat hotărârea istorică de unire. Cinste arădenilor pentru înțelepciunea dovedită cu prilejul pregătirii și îndeplinirii celui mai însemnat eveniment din istoria multiseculară a poporului român” (Pascu, 1993, p.8).

Bibliografie

Alexandru Roz, *Aradul – Cetatea Marii Uniri*, Ed. Mirton, Timișoara, 1993

Acad. Ștefan Pascu, *Cuvânt înainte*, volumul Alexandru Roz, *Aradul – Cetatea Marii Uniri*, Ed. Mirton, Timișoara, 1993, p. 3-8

JUDGING CULTURES: INTERTWINED SOCIOLOGICAL CONCEPTS

JUGER DES CULTURES: CONCEPTS SOCIOLOGIQUES INTÉRIEURS

JUDECÂND CULTURILE: CONCEPTE SOCIOLOGICE ÎNRUDITE

Stăncuța Ramona DIMA-LAZA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

E-mail: lazastancuta@yahoo.com

Abstract

The paper presents a cultural analysis of social concepts as well as the way people in general perceive other cultures. One element taken into consideration is ethnocentrism, which refers to a personal belief that one's culture is superior to others. It represents a biased assumption that certain groups of individuals are morally and mentally inferior. On the other hand, there is xenocentrism, or the tendency to overrate other cultures in terms of values, traditions, beliefs. This may stem from stereotypes or from believing that there are universally valid ideas about certain nations: Swiss watches are the best, Belgian chocolate is the most delicious or the Japanese are the most skillful people when it comes to developing state-of-the-art technology. Therefore, the sense of in-group identity should be placed at the core of intercultural interaction playing a crucial role in the context of today's globalization.

Résumé

L'article présente une analyse culturelle des concepts sociaux ainsi que la manière dont les gens en général perçoivent d'autres cultures. Un élément pris en considération est l'ethnocentrisme, qui se réfère à une croyance personnelle selon laquelle la culture d'une personne est supérieure aux autres. Cela représente une hypothèse biaisée selon laquelle certains groupes d'individus sont moralement et mentalement inférieurs. D'autre part, il existe un xénocentrisme, ou la tendance à surévaluer d'autres cultures en termes de valeurs, de traditions, de croyances. Cela peut résulter de stéréotypes ou de croire qu'il existe des idées universellement valables sur certaines nations: les montres suisses sont les meilleures, le chocolat belge est le plus délicieux ou les japonais sont les gens les plus habiles en matière de développement de la haute technologie. Par conséquent, le sens de l'identité en groupe devrait être placé au cœur de l'interaction interculturelle jouant un rôle crucial dans le contexte de la mondialisation d'aujourd'hui.

Rezumat

Lucrarea prezintă o analiză din punct de vedere cultural a unor concepte sociale și a modului în care oamenii, în general, percep cultura. Un element luat în considerare este etnocentrismul, care se referă la convingerea personală că propriile caracteristici culturale sunt superioare celor aparținând altor națiuni. Este vorba despre o presupunere subiectivă conform căreia anumite grupuri de indivizi sunt considerate inferioare din punct de vedere moral și mental. Pe de altă parte, se analizează termenul cunoscut ca xenocentrism sau tendința de a supraestima valorile și tradițiile altor culturi. Stereotipurile ar putea reprezenta un punct de plecare pentru

aceste considerații conform cărora ar exista idei universal valabile despre anumite națiuni: ceasurile elvețiene sunt cele mai performante, ciocolata belgiană este cea mai gustoasă, japonezii sunt adevarați experți când vine vorba de dezvoltarea unor tehnologii de ultimă oră. În consecință, sentimentul de identitate a unui grup ar trebui să reprezinte epicentrul interacțiunii interculturale, jucând un rol crucial în contextul actual al globalizării.

Keywords: *culture, communication, ethnocentrism, xenocentrism, stereotypes.*

Mots-clés: *culture, communication, ethnocentrisme, xénocentrisme, stéréotypes.*

Cuvinte-cheie: *cultură, comunicare, etnocentrism, xenocentrism, stereotipuri.*

Culture is a very complex concept made up of traditional patterns and derivatives of experience, a set of values and beliefs or ways of dealing with social situations that are communicated from one generation to another. The orientations to life or behavioural conventions shared by a group of people represent the core of cultural values from an anthropological point of view. Culture can affect people's behavior as it is acquired through interpersonal interactions, but this does not mean that they also share the same cultural background. According to scientists, there are two different perspectives to be taken into account: the culture-specific dimension (which is studied inside the system of one nation) and the culture general one (which is studied outside the system, in several countries or nations). And they must both be taken into consideration when analyzing either anthropologic or linguistic or international management issues. Several studies have been carried out for comparing cultures at country level but also at individual level. Psychologist Shalom Schwartz has identified ten different individual value dimensions and seven different values at group level. The ones belonging to the first category are: power, security, conformity, tradition, benevolence, universalism, self-direction, stimulation, hedonism, achievement and they all represent attributes people may be sensitive to, during intercultural interaction.

Another well-known anthropologist, Edward T. Hall has focused his work and studies on cultural differences from different perspectives. First, he considers that during intercultural interaction emphasis may be either on promptness or on the involvement with people. Secondly, there are two types of communication patterns to be considered: one that uses clearly stated verbal messages and one based on non-verbal behavior to convey meaning. The third dimension he mentions is the use of personal space. People with different cultural backgrounds should approach a correct attitude, depending on the kind of personal contact established with the interlocutor: there is a well-defined distance for lovemaking, casual conversations, business or public performances. Other researchers "investigated North American and Arab students' use of space. They found that the Arab students not only stood closer to one another than did the North Americans but that they also talked more loudly, touched each other more often, maintained a higher degree of eye contact and faced each other more directly." [Spencer-Oatey, Franklin 2009:24]. Many linguists have agreed with and even used in their studies the opinions formulated by Hall in what concerns cultural differences. But, on the other hand, anthropologists like Kluckhohn and Strodtbeck focused on other problematic issues that belong to the same field of research. They claim that the same importance should be given to the individual's relationship with the environment he is living in, to the way people interact, to the activities they are carrying out and most of all, to human nature. Cultural orientation is very important in the business environment for example, as it can seriously affect, in a positive or negative manner, the workplace performance.

A famous survey conducted in the field is known as the GLOBE. It involved 62 different nationalities and its aim was to emphasize and to set forth relationships in the international business environment with respect to the connections that exist among leadership, social effectiveness and

culture. The dimensions identified by House J. refer, first of all, to the equal distribution of power in a society and to the extent to which humans are rewarded for being fair and honest. Secondly, he underlines the fact that some individuals tend to avoid uncertainty, so they choose to rely on rules and regulations that are characteristic for that particular society. Other dimensions relate to some organizations' aims of promoting collectivism, assertiveness, equality between men and women. The people involved in this study wanted both to stress the way things are in a community but also the way they should be. The two basic aspects to be considered when studying or teaching linguistics and culture are the principles that are typical for language use and the linguistic styles, as they are both perceived differently across different cultural groups. But the first step in getting to know one's culture and linguistic 'habits' is by actually spending some time in one's environment. Anthropologists must never rely on their own cultural beliefs because they might fail to observe the group's assumptions. Considering this context it is necessary to explain the term known as ethnocentrism. Some people tend to believe that their own culture is better than all the others. And this is not a completely wrong assumption, because if it were so, individuals would not be able to achieve social cohesion and to establish interpersonal relations. The important thing is how far ethnocentrism goes, because at a certain point, it may cause frustration or even racism.

Along the years, this widely debated term has been at the core of many conflicts and wars: it is believed by some scientists that the Iraq war, the Nazi death camps or the death of so many Native Americans (who were killed by the Euro-Americans in order to take their land) were all about ethnocentrism. They explain that when people come to consider themselves superior, their negative behavior towards the so-called 'inferior' culture is totally justified. Therefore, anthropologists came up with the idea of cultural relativism. This means that when studying a group of people from a cultural point of view they must be perceived as part of a whole, so, this 'whole' should be identified and accurately analyzed. One culture may have logic for some but be a complete nonsense for others. Human rights for example have been very often debated. One can understand a different culture without approving of it and without forcing one's own views and ideas on another group. If for some people the traditions of one country seem to strongly violate human rights, for others they may be regarded as something absolutely normal and part of their everyday lives. And imposing new values on them would mean destroying their personality and national identity. Therefore, the purpose of cultural relativism is to avoid ethnocentrism, to avoid comparing one nation to another but without going to extremes, without claiming that there are no moral rules and regulations as this could lead to anarchy and chaos. Anthropologists have drawn the conclusion that their job is to help people understand the difference between culture in general and other cultures in particular. They also claim that ethnocentrism has more negative characteristics than positive ones, that any kind of ethnic group has the right of self-determination and self-enhancement. "Most studies of self-enhancement have been conducted in the United States, Europe and Australia, leaving open the question of whether people in other cultures, particularly in East Asia, also self-enhance [...]. On one side of the debate, researchers have suggested that people in certain cultures, such as Japan, do not show the same self-enhancing tendencies as people in the United States [...]. Other researchers have argued that all people [...] behave in self-enhancing ways that promote self-esteem. However, because different characteristics are valued in different cultures, people promote their self-esteem in culturally different ways. [...]. In support of this hypothesis, Sedikides Gaertner and Toguchi (2003) found that both American and Japanese participants self-enhanced but used different tactics to do so." [Leary, M.R., 2007:317].

In this culture-comparative research several aspects of speech and communicative events have been analyzed and researchers focused on direct-indirect communication, on orientation (whether it is towards oneself or towards others); however, no universal frameworks have been established when comparing different cultural groups.

In order to better understand the characteristics of one particular culture, anthropologists have interviewed several people who have moved to a new country. They were asked to speak about culture shock experiences, about strange reactions of their new interlocutors, about the

relationships that have established in the new environment. Based on such data, they elaborated some sort of stereotypes or behavior traits that proved to be characteristic for a specific ethnic group. But such features cannot be regarded as set rules or standards because they are widely subjective and depend on personal experiences of the subjects interviewed. Therefore, not only ethnocentrism and xenocentrism represent concepts of cultural sociology but also culture shock, cultural relativism and cultural diversity. When discussing the latter term one should focus on the relationship between the members of a nation, on their life principles, linguistic and non-linguistic rituals, artefacts and even laws. Behavioural patterns differ very much from one part of the country to another. While the Arab societies, for example, do not eat pork, the Hindus people avoid beef. If the Westerners consider it absolutely normal to kiss in public, for others this might represent an offense. But, on the other hand there is universality of culture. Beyond cultural differences, there are common denominators. Irrespective of their social background, people have certain necessities that are universal, such as: food habits, sexual taboos, marriage and funeral rituals, language or everyday practices like cooking or dancing. Therefore, when it comes to intercultural communication, regularity and variability are closely connected. As Burr observed, “the way in which we commonly understand the world, the categories and concepts we use, are historically and culturally specific [...]. If our knowledge of the world, our common ways of understanding it, is not derived from the nature of the world as it really is, where does it come from? The social constructionist answer is that people construct it between them. It is through the daily interactions between people in the course of social life that our versions of knowledge become fabricated.” [Burr, V., 1996:73]. As Spencer and Franklin point out, some social groups share common elements like the ones mentioned above, but members of the same group may hold completely different beliefs about life. They also give an example: if the members of a group have fun together and laugh at jokes it does not mean that individuals belonging to different groups will find the same jokes amusing. Although the behavioural contexts differ, people tend to apply the same principles everywhere: a company manager for example, will try to ‘play the same part’ in the family. Some researchers support the idea that culture should be analyzed only according to specific contexts, that it is, generally speaking, situational. Inside a social group, variation may occur. When discussing cultural norms, anthropologists do not actually refer to uniformity, but to attitudinal means that entail variability. As Zegarac emphasizes, “just as there is no epidemic without individual organisms being infected by particular viruses or bacteria, there is no culture without representations being distributed in the brains/minds of individuals. [...] There is no epidemic without diseased individuals, but the study of epidemics cannot be reduced to the study of individual pathology. From this perspective, the boundaries of a given culture are not any sharper than those of a given epidemic. An epidemic involves a population with many individuals being afflicted to varying degrees by a particular strain of micro-organisms over a continuous time span on a territory with fuzzy and unstable boundaries. And a culture involves a social group (such as a nation, ethnic group, profession, generation etc) defined in terms of similar cultural representations held by a significant proportion of the group’s members. In other words, people are said to belong in the same culture to the extent that the set of their shared cultural representations is large.” [Žegarac, V., 2007:31]. According to scientists, not all people live in the center of the community, either because they do not want to or due to the fact that they are novices in that community. This idea underlines another aspect of culture, respectively the variability that takes place over time. When individuals form a new social group, they will develop particular practices along the years, forming thus, their own culture. In time, by means of innovation, the cultural manifestations of the group can change, idea that, once again, comes to point out the element of variability. The goals of the individuals may change and therefore, they are free to drop some cultural practices.

Most often cultural groups have been identified with ethnic groups. Linguists observed that these groups had been organized according to race, language, religion, geographical position, social class, political views, occupation. Therefore, no nation can be described in terms of one single cultural descriptor. The United States for example, have been referred to as ‘a giant melting pot’

exactly because of the high number of inhabitants with completely different cultural backgrounds that render the country a complex cultural mapping. However, as long as such individuals share some patterns of regularity, we may say that they belong to a certain cultural group. In this respect we can exemplify not only with organizational groups but also with religious ones. Rituals, behaviours or procedures can shape the culture of a religious group and this point of view must be taken into consideration because religion is an important part of everyone's life; it is an element that defines both mental and physical well-being. Furthermore, there are organizational groups. These occur when two giant companies with a different cultural background, merge. Spencer and Franklin mentioned the clash of culture that emerged when Daimler-Benz and Chrysler merged. Having different roots, the employees experienced cultural conflicts caused by new procedures and values imposed on them. Culture shock does not occur only when living in another country for a longer period of time; individuals may also have this unpleasant and stressful feeling when changing their job or when going to work in a multinational company. There are also professional groups that are joined by people with the same field of activity. In education for example, due to the need to use e-learning materials, professors and IT experts must work together. Multi-professional teams are challenging, but still, not enough developed as to broadly discuss about a culture of inter-professional working.

To conclude, culture is manifested in different interconnected ways, with a special emphasis on regularity and variability. As mentioned above, social groups vary in terms of complexity, size, background. The dangers linguists and anthropologists may come across when researching in this field are over-generalization, inappropriate stereotyping and excessive reductionism. One must keep in mind that if one person shows respect or politeness towards a foreigner it does not mean that all the people in that respective country are polite and respectful. Stereotyping usually occurs when referring to groups that have the same occupation, skin colour or religion. But such characteristics must not be attributed to a group as a whole (for example, not all Afro-Americans are good basketball players) because it may lead to discrimination and other cultural prejudices. When discussing about reductionism, individuals assume that the respective cultural group has some essential properties that shape their identity. Several key aspects of culture have been described in this paper such as the way in which culture is manifested in different societies or the importance of representing social groups. Culture in general has a huge impact on interpersonal communication and the research in this field may be endless and challenging.

References:

- Burr, V., *An Introduction to Social Constructionism*, Routledge, London, 1996, p. 73;
Leary, M. R., *Motivational and Emotional Aspects of the Self*. *Annual Review of Psychology*, 58, Westview Press, 2007, p. 317;
Omohundro, John, *Thinking Like an Anthropologist*, Boston, McGraw Hill, 2008, p. 45.
Spencer-Oatey, Helen, Franklin, Peter, *Intercultural Interaction. A Multidisciplinary Approach to Intercultural Communication*, Palgrave MacMillan, London, England, 2009, p. 24;
Žegarac, V., *A cognitive pragmatic perspective on communication and culture*. In Kotthoff and H. Spencer-Oatey (eds), *Handbook of Intercultural Communication*, Mouton de Gruyter, Berlin, 2007, p. 31-53.

THE IDEA OF NATIONAL UNITY IN THE PERIODICAL “THE SCHOOL AND CHURCH” (1916-1918)

L'IDÉE DE L'UNITÉ NATIONALE DANS LA PUBLICATION PERIODIQUE «L'ÉGLISE ET L'ÉCOLE» (1916-1918)

IDEEA UNITĂȚII NAȚIONALE, ÎN PERIODICUL „BISERICA ȘI ȘCOALA” (1916-1918)

Petru URSULESCU

Parohia Micălaca-Nouă, Arad

E-mail: petru_ursulescu2008@yahoo.com

Abstract

The periodical The Church and School of Arad appeared for the first time in the year 1877, on the 11th of February, having the assistance and blessing of the Arad Episcopacy. Its objective was to promote and cultivate the ideas and religious and moral principles, through Church and School, the two poles of the Romanism of Transylvania.

The two fundamental institutions, sustained the idea of national unity through faith, language and traditions. The fact that, the periodical was issued without interruption for 71 years, is explained by the wise and balanced idea of the ones who were in charge of the publication, animated by the idea of the national unity.

Résumé

Le journal "l'Église et l'École" a apparu en 1877, le 11 Février, avec le soutien et la bénédiction de la diocèse d'Arad. Son objectif était la promotion de la culture, des idées religieuses et des principes morales par l'église et l'école, les deux pôles de la romanité en Transylvanie.

L'es deux institutions fondamentales ont maintenu l'idée de l'unité nationale dans la foi, la langue et les traditions. L'apparition de ce périodique sans interruption le long de 71 ans, est due à la vision équilibrée et sage de ceux qui étaient à l'avant-garde de la publication, inspirée par l'idée de l'unité nationale.

Rezumat

Periodicul arădean Biserica și Școala a apărut pentru prima dată în anul 1877, la 11 februarie, având sprijinul și binecuvântarea Episcopiei Aradului. Obiectivul acestuia era promovarea și cultivarea ideilor și principiilor religioase și morale, prin Biserică și Școală, cei doi poli ai românismului din Transilvania.

Cele două instituții fundamentale, au menținut ideea de unitate națională prin credință, limbă și tradiții. Faptul că, periodicul a reușit să reziste fără întrerupere timp de 71 de ani, se explică prin viziunea echilibrată și înțeleaptă a celor ce se aflau în fruntea publicației, însuflețiți de ideea unității naționale.

Keywords: Church, School, bishop, Arad, Alba-Iulia, Great Union, Romanian

Mots-clés: Église, École, évêque, Arad, Alba-Iulia, Unité nationale, roumain

Cuvinte-cheie: Biserica, Școala, episcop, Arad, Alba-Iulia, Marea Unire, român

Introducere

Ziua de 1 Decembrie 1918 este Ziua Națională a țării noastre, în amintirea celor peste 100.000 de români adunați în străvechea cetate de la Alba-Iulia, unde s-a cerut unirea Transilvaniei cu Țara. Marea Adunare Națională a adoptat o rezoluție care stabilea unirea tuturor românilor din Transilvania, Banat și Ungaria, cu Țara Mamă. În această zi, potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în toate bisericile din țară și diaspora, se oficiază slujbe de Te-Deum, în cadrul cărora vor fi pomeniți toți eroii neamului românesc și toți aceia care, prin dăruire, devotament și dragoste de neam și țară, au înfăptuit unitatea națională a românilor în anul 1918.

Biserica, alături de școală și de celelalte instituții, a fost prezentă, implicându-se în mod activ în această mișcare de emancipare națională și de unitate a tuturor românilor. În timpul primului război mondial, 1916-1918, mai mult de 250 de preoți ortodocși au fost alături de armata română, în calitate de confesori militari. În Transilvania, 150 de preoți au fost aruncați în temniță, unii dintre aceștia fiind condamnați la moarte. Peste 200 de preoți au fost deportați în vestul Ungariei, în județul Sopron, de unde au fost eliberați în 1919, de trupele române. (PĂCURARIU, 2013, pp. 471-473)

În cadrul evenimentului Marii Uniri de la Alba-Iulia, au fost prezenți și mulți slujitori ai Bisericii românești din Transilvania, episcopi, protopopi, preoți, reprezentanți ai institutelor teologice-pedagogice și reprezentanți ai studenților teologi. Toți aceștia, alături de cei prezenți, au consfințit unitatea poporului român, atât de mult dorită.

Aradul a avut un rol decisiv în ceea ce privește Marea Unire, prin implicarea Bisericii, reprezentată prin episcopii ei, Ioan Ignatie Papp, Miron Cristea și a fruntașilor Consiliului Național Român, Vasile Goldiș, Ștefan Cicio-Pop, Ioan Fluieraș, Iosif Jumanca, Alexandru Vaida-Voievod ș.a. Ioan Ignatie Papp supranumit și "episcopul Marii Uniri" a rămas în istoria eparhiei Aradului prin activitatea desfășurată în apărarea Bisericii, a școlilor românești confesionale și atitudinea prudentă față de guvernul de la Budapesta, care a dus o politică de maghiarizare. Un rol aparte l-a avut presa vremii, atât cea laică, cât și cea religioasă. În acest sens, se disting cele două tipărituri, "Tribuna" și "Românul" din Arad, dar și periodicul "Biserica și Școala".

Începuturile presei bisericești din Arad se disting prin contribuția "Societății de lectură a elevilor Institutului Teologic", sprijinită de către profesorul Miron Romanul, care, în 1869, tipărea "Speranția - foaie literar-bisericească", sub atenta purtare de grijă a elevului Constantin Gurban, viitor protopop de Ineu și Buteni și a altor tineri inimoși. Cele două instituții fundamentale ale românilor transilvăneni, Biserica și Școala s-au aflat, încă de la începuturi, în centrul atenției acestei publicații: "De remarcat că, încă de la începuturi, în avangarda mișcării publicistice arădene, se vor afla cele două instituții reprezentative ale românilor, biserica și școala". (VALEA, 2005, p. 254) Această revistă este excelent redactată, însă, din lipsa susținerii, și-a încetat activitatea la finele anului 1869. După un an de pauză, cu forțe proaspete, având sprijinul Băncii de asigurare Transilvania și al altor oameni de suflet, alăturându-li-se și Ioan Slavici de la Șiria, "Speranția" își reia activitatea. Însuși mitropolitul Andrei Șaguna, văzând însuflețirea tinerimii române din Arad, se adresează, într-o circulară din anul 1871, "Preacinstiților Părinți protopopi și administratori protopopești din Arhidieceză", îndemnându-i să sprijine această publicație, care "înaintează pe terenul bisericesc unimea (unitatea n.a.) duhului întru legătura păcii și a bunei conțălegeri". (BISERICA ȘI ȘCOALA, 1927, p. 2) Tot în același gând, a fost și George Barițiu, care, mâhnit fiind de "indiferentismul clerului față de această tânără manifestație literară, scrie tinerimei scrisoare de laudă, în care zice că, prin publicația aceasta, și-a câștigat mare merit în istoria ecleziastică și este chiar rușine ca cercurile românești să nu fie în stare a susține nici un organ de publicitate pe seama lor". (BISERICA ȘI ȘCOALA, 1917, p. 1) Cu toate acestea, "Speranția" își încheie activitatea, lăsând locul revistei "Lumina - foaie bisericească, scolastică, literară și economică", organ oficial al Sinodului eparhial. Aceasta apare la 1/13 august, 1872, având ca redactor pe Georgiu Popa, asesor consistorial, fost redactor al revistei "Albina" din Viena. Această publicație reușește să fie tipărită până în anul 1875, când, din motive de ordin material, se "stinge Lumina," din cauza faptului că se tipărea scump, la o tipografie străină. (IDEM, p. 4) Unul dintre

meritele foi "Lumina" a fost publicarea, în paginile ei, a mai multor articole despre "unitatea limbei în cărțile noastre bisericești de pretutindeni".(IBIDEM) Această abordare a făcut cinste Aradului, care, alături de Sibiu și Caransebeș, a devenit promotor al unității limbii bisericești. După ce și-a încetat apariția "Lumina", timp de un an și jumătate, "a rămas mut amvonul literar". (CIUHANDU, 1936, p. 10)

La 30 ianuarie / 11 februarie 1877, a apărut "Biserica și Școala", având titlul inițial "Foaie bisericească, scolastică, literară și economică", la fel ca acela al publicației anterioare "Lumina". Subtitlul inițial, de-a lungul timpului a suferit modificări devenind, "Revistă bisericească - culturală. Organ oficial al Episcopiei Ortodoxe a Aradului" și "Revista oficială a episcopiei Aradului".(PETCU, 2008, p. 74)

Primul redactor al revistei a fost Vicențiu Mangra, care prin călugărie a primit numele Vasile, iar mai târziu a devenit mitropolit al Ardealului. Programul revistei a fost stabilit tot de către Vicențiu Mangra în articolul din primul număr intitulat: "Cătră onoratul publicu român! Biserica și Școala! In hoc signo vinces! Eca devisă care ne conduce. Crucea și Evanghelia, credința și doctrina, biserica și școala, nemicu mai salutaru și mai necesariu pentru noi, într-o eră atât de molipsită, decâtu a restabili și a înălța prestigiulu acestoru elemente și instituții de cultură și de viețu".(BISERICA ȘI ȘCOALA, 1877, p. 1) Aceste cuvinte au avut un rol mobilizator în ceea ce privește unitatea Bisericii și a neamului românesc din teritoriile aflate sub ocupație străină. Cele două instituții biserica și școala au avut rolul de a aduce într-o "eră atât de molipsită", credință, nădejde și unitate în rândul poporului. Aceste două instituții au contribuit într-o foarte mare măsură la educația și întărirea credinței în sufletele celor ce aveau să devină, corifei ai Marii Uniri, pentru că un popor fără credință și cultură, nu poate dăinui.

Primul număr a apărut în tipografia lui Ștefan Gyulai din Arad, iar, începând cu numărul 18 din 1879, publicația a fost editată de Tipografia Diecezană din Arad, înființată de către episcopul de atunci al Aradului, Ioan Meșianu, din banii săi personali, dăruită apoi eparhiei. Aici au fost tipărite manuale, cărți, reviste pentru folosul școlilor confesionale și al Preparandiei.(LIȚIU, 1950, p.44)

Periodicul arădean avea să surprindă toate momentele critice în care se găseau românii în perioada premergătoare Unirii, generate de politica guvernului maghiar de la Budapesta, care avea intenția să știrbească autonomia bisericii și să desființeze școlile confesionale. În anul 1913, la 16/29 iunie, în nr. 24, se regăsește discursul P. S. sale Ioan I. Papp, ținut în Casa Magnaților (Parlamentul n. a.) de la Budapesta, în care susținea cu tărie drepturile preoțimii și autonomia bisericească. Este vorba aici despre "cvinvenalele preoților", adică ajutorul pe care statul maghiar era dator să-l acorde preoțimii. Episcopul cerea Parlamentului ca "înaltul guvern să-i asculte părerea ori de câte ori se elaborează proiecte de legi, care ating și interesele bisericești".(BISERICA ȘI ȘCOALA, 1913, p. 1)

În ședința Sinodului eparhial de la Arad, din 18 aprilie/1 mai 1916, deputatul Vasile Goldiș, în raportul cu privire la modificarea legilor școlare, a sesizat faptul că Legea școlară din 1907 a lui Apponyi, este antipedagogică și împiedică poporul român de a-și manifesta în mod liber cultura și tradițiile. Încă din anul 1868, în baza articolului de lege XXXVIII, confesiunile aveau dreptul să edifice și să susțină școli primare și normale confesionale, conducerea acestora fiind încredințată autorităților bisericești. Legea școlară din 1907, lovea tocmai în această organizare, dorindu-se desființarea școlilor confesionale românești și înlocuirea acestora cu școli comunale maghiare. "Prin legea școlară a lui Apponyi, școala românească era pusă cu totul la discreția ministrului, care putea desființa școlile românești, sub orice pretext. Sute de școale românești au fost închise, în urma acestei legi". (REVISTA TEOLOGICĂ, 1930, pp. 417-419) În cadrul Ședinței Sinodului eparhial din 1916, Vasile Goldiș, cere desființarea Legii din 1907 și înlocuirea ei cu o lege care să permită românilor să dețină școli confesionale. Doar în acest mod, prin școlile confesionale, unitatea românilor din Transilvania a putut fi păstrată, în acest sens, distingându-se anumiți români demni, care au luptat pentru acest ideal, amintindu-l aici pe Vasile Goldiș, fiu de preot, o minte scilpitoare, care a dat dovadă de curaj și s-a opus regimului de la Budapesta, cerând abrogarea Legii în

chestiune și "înlocuirea ei prin o lege mai potrivită, de a facilita cultura poporului român din patrie". (BISERICA ȘI ȘCOALA, 1916, p. 146)

În cuvântul de deschidere al Congresului Național Bisericesc, de la Sibiu, din 17/30 iulie 1916, episcopul Aradului Ioan Ignatie Papp a amintit de vrednicul mitropolit Ioan Mețianu, care a luptat pentru națiunea sa, evocând personalitatea acestuia spre veșnică aducere aminte, precizând rolul hotărâtor pe care Biserica strămoșească l-a avut în decursul veacurilor de a ține strâns uniți pe toți românii: "unică moștenire ce ni-a rămas din moși strămoși, este Biserica națională, această cetate puternică, între zidurile căreia ne-am afirmat nu numai existența în cursul veacurilor trecute, ci ne-am conservat cele mai scumpe mărgăritare ale vieții noastre: limba și credința strămoșească, cu datinile noastre creștinești". (IDEM, 1916, p. 224)

Au fost și situații ingrate în perioada de dinainte de Unire în care s-au aflat conducătorii Bisericii ortodoxe din Transilvania. Astfel, îndată după intrarea în război a României, în 27 august 1916, episcopul Ioan I. Papp împreună cu consistoriul diecezan, din care făcea parte și Vasile Goldiș, ca notar consistorial, și-a exprimat susținerea față de guvernul de la Budapesta și față de împăratul Francisc Iosif. De asemenea, și episcopul Caransebeșului Miron Cristea, în nr. 36 / 1916, într-o scrisoare pastorală, a adresat cuvinte de susținere față de Monarhia austro-ungară. În 2 / 15 octombrie, pe prima pagină a periodicului "Biserica și Școala", mitropolitul Vasile Mangra, episcopul Ioan I. Papp și episcopul Miron Cristea au emis o scrisoare circulară către cler și poporul român ortodox din Ungaria și Transilvania, în care au reluat îndemnurile de a sprijini și susține Imperiul austro-ungar. Această susținere fățișă față de imperiu a conducătorilor Bisericii ortodoxe din Transilvania era oportună, deoarece în acest fel se puteau evita abuzurile venite din partea guvernului maghiar.

La nici un an de zile, în 1917, guvernul de la Budapesta văzând că nu poate desființa școlile normale care se aflau la Arad, Sibiu și Caransebeș, invocând motivul că profesorii și elevii nu sunt buni patrioți, a numit pe lângă fiecare școală normală câte un comisar guvernamental care avea sarcina să participe la ore și să controleze activitatea școlară. Aceasta era o încălcare gravă a autonomiei școlare a românilor, lucru care n-a rămas nesemnlat de "Biserica și Școala", care, începând cu nr. 31 din iulie 1917, până la nr. 47 / noiembrie 1917, a consemnat acest abuz. Motivul invocat de guvern în ceea ce privește statificarea școlilor confesionale ortodoxe române ar fi fost "ținuta nepatriotică a unor învățători de la graniță (cu România n. a.) care s-au depărtat de bunăvoie cu inamicul". (IDEM, 1917, p. 259) În numărul 34 al periodicului, a apărut o adresă către Vasile Mangra a ministrului de culte Apponyi, în care se prevedea ca, în cele trei Preparandii române, cursurile să nu înceapă până ce acestea nu vor primi avizul guvernului maghiar. În următorul număr, a apărut un articol în care Consistoriul mitropolitan, în frunte cu mitropolitul Mangra, a acceptat ca Preparandiile să fie controlate de guvern, însă hotărârea ca profesorii să fie numiți de ministru este inacceptabilă, pentru că s-ar produce "o vătămare a drepturilor autonome ale Bisericii". Totodată, sinodul i-a îndemnat pe românii ortodocși să susțină financiar școlile confesionale, pentru a se evita desființarea lor. Temerea guvernului a fost pe deplin justificată, ceea ce l-a determinat pe contele Apponyi să declare că: "în construcția puternică a Ungariei de o mie de ani s-au produs crepături care trebuie tencuite. În Preparandiile de învățători sunt formate generațiile viitoare și cu drept cuvânt trebuie să așteptăm de la ele, ca să învețe aceste generații nu numai cum să se reție de la trădarea de patrie, ci ca să fie cetățeni devotați ai patriei ungare". (IBIDEM, p. 340)

Nici în anul premergător Marii Uniri, "Biserica și Școala" n-a rămas indiferentă față de actul unirii Basarabiei cu România. Astfel, în nr. 17 din 22 aprilie / 5 mai 1917, într-un articol, intitulat "Academia Română și unirea Basarabiei cu România", s-a amintit faptul că actul de la 9 aprilie este "semnul reînvierii la viața națională românească, este nădejdea de mai bine ce se revarsă în inimile celorlalți români, este glasul care ne spune că oricât de mari ar fi dezamăgirile prezentului, încrederea în puterea de viață a poporului nostru, nu trebuie să ne părăsească nici un moment". În același număr, a apărut și cuvântul de salut rostit, în plenul Academiei Române, de către vicepreședintele acesteia, I. Bogdan. Acest comunicat a fost pentru românii din Transilvania dătător

de speranță, că într-o zi va veni și pentru ei acel ceas, în care se vor bucura de unirea cu frații lor de dincolo de Carpați.

Între anii 1910 - 1914, guvernul maghiar, prin contele Tisza Istvan, a încercat să-i atragă de partea lui pe fruntașii români, cu scopul de a produce deznaționalizarea românilor din Transilvania, lucru refuzat de aceștia.

Pentru că se resimțea tot mai mult, din partea românilor, dorința înfăptuirii idealului unității naționale, guvernul maghiar a inițiat noi măsuri opresive, a numit comisari guvernamentali la Preparandii, supraveghind îndeaproape conduita preoților și învățătorilor români. Mai mult, la începutul lunii mai, sunt numiți comisari guvernamentali la Sinoadele eparhiale. La Arad a fost numit comisar Barabas Bela, conducătorul partidului kossuthist. Acest abuz era de neconceput și însemna o evidentă "încălcare a autonomiei bisericești". (ROZ, 1999, p. 208)

Sinodul eparhial a fost convocat la Duminica Tomii, 1 mai 1918, însă, cu o seară înainte, secretarul eparhial Vasile Goldiș l-a determinat pe episcop să-i convoace pe toți membrii la o ședință de taină, în care s-a hotărât modul de contracarare a abuzurilor venite din partea guvernului maghiar. A doua zi, după Sfânta Liturghie, episcopul a intrat în sala de ședințe, a deschis lucrările Sinodului, comisarul fiind de față. "După cuvântarea episcopului și după o vorbire scurtă, dar vibrantă a deputatului Vasile Goldiș, episcopul pur și simplu, l-a luat de braț pe comisar, acesta neștiind nici o iotă românește și, în aplauzele frenetice ale publicului, l-a scos afară, spunându-i, cu un râs sarcastic, că Sinodul și-a încheiat dezbaterile pentru Parlament. Lucrările Sinodului eparhial din 1918, au constituit un act de demnitate în apărarea drepturilor Bisericii ortodoxe." Episcopul a înaintat contelui Zichy, urmașul lui Apponyi la conducerea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice de la Budapesta un act în care cerea ca autonomia și drepturile Bisericii și ale preoțimii să fie respectate, fără a mai participa la ședința Sinodului eparhial nici un reprezentant al guvernului. Aceasta a fost ultima ședință a Episcopiei Aradului sub dominație străină. (VESA, 2007, p. 204)

În numărul 46 din 11 / 24 noiembrie 1918, în paginile publicației "Biserica și Școala", Marele Sfat al Națiunii Române din Ungaria și Transilvania convoacă Adunarea de la Alba-Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918, iar în numărul următor, în Scrisoarea pastorală dată de Sinodul mitropolitan în 10 noiembrie 1918, s-a hotărât ca, la serviciile divine să se pomenească "Înalta noastră stăpânire națională și Marele Sfat al Națiunii Române", și să se omită pomenirea împăratului Austriei. Scrisoarea pastorală se încheie cu rugăciunea de mulțumire alcătuită de către preot dr. Gheorghe Ciuhandu, prin care, cu smerenie, se cerea ajutor de la Dumnezeu.

În urma morții mitropolitului Vasile Mangra, scaunul mitropolitan de la Sibiu rămânând vacant, a fost numit Ioan I. Papp, care a devenit "loctiitor de mitropolit". El a fost prezent la toate evenimentele legate de actul unirii. Întrebat de un ziarist dacă va merge la Alba-Iulia, a răspuns simplu și înțelept: "Unde merge poporul, mergem și noi vlădicii". (Î.P.S. DR. TIMOTEI, 1989, p. 68)

Cuvântul de încheiere al Adunării Naționale de la Alba-Iulia a fost al episcopului Ioan I. Papp, în calitate de loctiitor de mitropolit și copreședinte al Adunării. "Onorată Adunare Națională... Rugăciuni de cerere am înălțat și noi astăzi la sfintele altare cu lacrimi de bucurie... și acum se cuvine să aducem rugăciuni de mulțumire înaintea Tronului Dumnezeirii, că a învrednicit și neamul nostru românesc, de a ajunge acel moment să poată da liber cugetelor și sentimentelor sale... nu ne rămâne decât să dăm mulțămita noastră, providenței divine pentru că s-a milostivit a ne învrednici de bucuria acestei zile, prin care s-a dat înviere și viață și neamului românesc, din aceste părți", la care redactorul conchide: "Frumos și măreț a fost praznicul învierii noastre și demn de a fi serbat din neam în neam". (BISERICA ȘI ȘCOALA, 1918, pp. 1)

Concluzii

Acum, la sărbătorirea centenarului Marii Uniri, gândurile noastre se îndreaptă înspre toți aceia care, prin dăruire și dragoste de neam și țară, au înfăptuit acest mare act de la 1918. Într-o perioadă în care libertățile și drepturile românilor au fost călcate în picioare, cler și credincioși, uniți într-un gând și o simțire, au reușit să depășească granițele strâmte ale Imperiului austro-ungar și să

privească spre zorii libertății. Periodicul "Biserica și Școala", alături de celelalte publicații, "Speranța" și "Lumina", au căutat să propovăduiască și să promoveze, atât cât li se permitea din partea stăpânirii, idealul sfânt al unității tuturor românilor.

Bibliografie

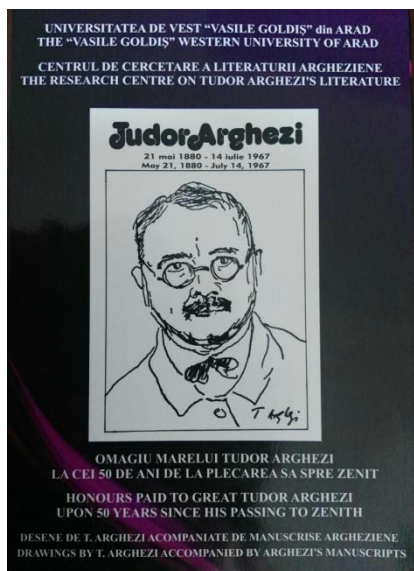
- „BISERICA ȘI ȘCOALA - Foaie bisericească - scolastică, literară și economică” anii 1916, 1917, 1918.
- CIUHANDU Gheorghe, „Începuturile publicisticii române la Arad” în *Piatra de hotar*, an III, nr. 5-6, 17 mai 1936
- LIȚIU Preot dr. Gheorghe, „Episcopia Aradului , Schiță istorică”, Arad, 1950
- PĂCURARIU Pr. prof. dr. Mircea, membru corespondent al Academiei Române, „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, Editura Basilica, ed. a III-a revăzută, București, 2013
- PETCU Marian „Studii și cercetări de istorie a presei”, în „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2008
- REVISTA TEOLOGICĂ, an XX, nr. 11-12, nov. - dec., Sibiu, 1930
- ROZ Conf. univ. dr. Alexandru „1918 - 1998 Aradul și Marea Unire”, Editura Universității „Vasile Goldiș”, Arad, 1999
- SEVICIU Î. P. S. Dr. Timotei, Episcopia Aradului, Istorie, viață culturală, monumente de artă, Editura Episcopiei ortodoxe române a Aradului, Arad, 1989
- VALEA Virgil, „Cultură și spiritualitate românească în Arad în perioada interbelică (1919 - 1940)”, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2015
- VESA Preot dr. Pavel , „Episcopii Aradului 1706 - 2006”, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2007

V. BOOK REVIEWS/CRITIQUES DE LIVRES/RECENZII
Coordinator/Coordinateur/Coordonator:
Emilia PARPALĂ

OMAGIU LUI TUDOR ARGHEZI

Prof. univ. dr. **Aurel ARDELEAN**

Președinte al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad este onorată să editeze, prin Centrul de Cercetare a Literaturii Argheziene, un Album inedit, ca omagiu adus marelui Tudor Arghezi, la 50 de ani de la plecarea sa spre zenit.

Felicităm pe doamna Doina Arghezi, nora marelui clasic al literaturii române, care surprinde atât de plăcut lumea literaturii române și universale, prin publicarea unui număr de 50 de desene realizate de Tudor Arghezi, începând cu excepționalul Autoportret de pe copertă, multe dintre desene, fiind însoțite de manuscrise ale lui Tudor Arghezi.

Academia Română, prin domnul acad. Eugen Simion, apreciază la superlativ existența unui important fond de manuscrise argheziene la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, ca urmare a donației făcute universității noastre de către Barbu și Doina Arghezi.

Din colecția de manuscrise a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, aflată la Centrul de Cercetare a Literaturii Argheziene, a văzut lumina tiparului și volumul Tudor Arghezi, *Din duhul pământului*, apărut la Editura “Vasile Goldiș” University Press Arad, România și CIRMI Université de la Sorbonne Nouvelle Paris 3, France, volum inedit ce cuprinde o seamă de manuscrise argheziene ascunse în pământ – în grădina casei poetului de la Mărțișor, în timpul când poetul era interzis să publice, de către puterea politică din vremea sa.

Prezentul *Album de artă* al poetului Tudor Arghezi, cu desene ce întregesc profilul său literar, este de o inestimabilă valoare artistică și biografică ce vine să completeze personalitatea unică argheziană, ce s-a impus în istoria literaturii române și universale.

Dintre excepționalele imagini, începând cu *Autoportretul* lui Tudor Arghezi și continuând cu *Bufnița*, simbolul înțelepciunii, desen în peniță de T. Arghezi și multe desene în peniță care datează din perioada elvețiană (1905-1910), cât și prezentarea unor personaje dragi din apropierea poetului, albumul se încheie cu „O închinare pentru cei ce au văzut desenele argheziene”.

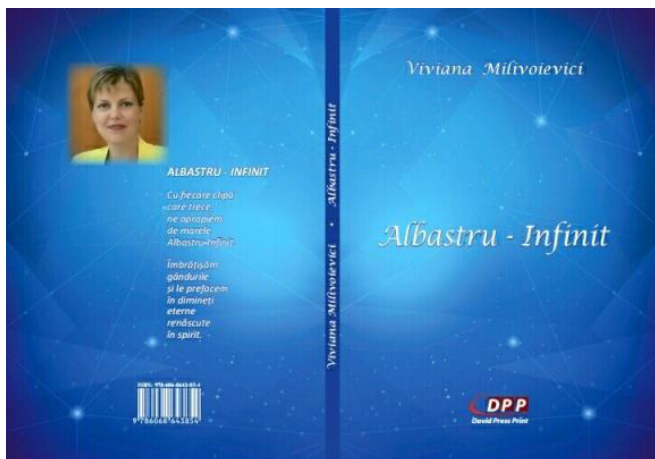
„Tudor Arghezi, apreciază acad. Eugen Simion, este un mare poet, cel mai important pe care l-a dat în secolul al XX-lea limba română”.

VIVIANA MILIVOIEVICI, *ALBASTRU – INFINIT*, EDITURA DAVID PRESS PRINT, TIMIȘOARA, 2017

Prof. Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Poezia ca destin

Poezia nu se poate explica, ci doar să-i trăim frumusețea. Ea este un destin. O vocație de a crea, prin cuvânt, o nouă lume.

Poeziile din această carte, *Albastru-Infinit*, se citesc direct cu sufletul. Idei, idealuri cu înalte trăiri lirice poartă un nume nou, de excepție, a tinerei generații poetice de azi: Viviana Milivoievici.

În poezie, nu drumul este frumos, ci „călătoria printre cuvinte”, pare a spune poeta Viviana Milivoievici. Frumusețea imaginilor sale poetice se simte când „liniștea cântă în singurătate” sau „Ținem în palme culorile

apusului / și ne-mbrățișăm c-un val de stele” (*Șoapte*).

Neliniștea poetei este provocată de incertitudinea atingerii absolutului, în viață, în cunoaștere, dar se bucură când „culege roua de pe flori” sau așteaptă rândul „spre firul speranței, pe portativul vieții”, dar frumusețea și trăirea dorului îi amplifică bucuria (*Cântec de dor*).

În poemele sale, poeta Viviana Milivoievici trăiește bucuriile și dezamăgirile vieții, fără să dea răspunsuri definitive asupra existenței umane, dar, prin valoarea inedită a expresiei poetice, transmite cititorului Dragostea de viață. Astfel, „Cu fiecare clipă / care trece, / ne-apropiem / de marele Albastru - Infinit / Îmbrățișăm gândurile și le prefacem / în dimineți / eterne / renăscute / în spirit” (*Albastru - Infinit*) sau „Printre fire de nisip aurii, / ca razele de soare, / ne țesem visurile cu praf de stele...” (*Praf de stele*).

Viața nu este decât un vis și-o clipă în anticamera eternității – spune poeta. Este dureros de adevărat, doar dragostea va fi și în continuare o bucurie a sufletului nemuritor.

„Cuvintele rătăcite prin neantul vremii / și-agață aripile în sufletul vântului / se lasă purtate pe nori de cristal / În taine-și alină / substanța sublimă / pe acorduri de țambal / Alunecă ușor pe valurile gândului, în cântecul dulce al iernii...” (*Cuvinte*)

„Sufletul vântului” și „valurile gândului” sunt adevărate bijuterii lirice, care dau poemului frumusețea interioară.

Destinul uman constituie pentru poetă, o atracție deosebită, iar percepția filosofică a lumii ne oferă surprinzătoare imagini lirice inedite: „Trăim iluzii / ale unei clipe / întârziate / În gândurile noastre / înfloresc / idei / ale amintirilor străvechi...” (*Miraj absent*) sau: „ne țesem visurile / cu praf de stele” (*Praf de stele*); „Bem lacrimi de îngeri / din potirul destinului” (*Îmbrățișări*); „Ne reîntregim / între filele / unui destin” (*Călătorie*).

Însetată de cunoașterea absolutului, poeta se adresează divinității: „Din lacrimi îmi fac / o scară / către Tine, Doamne! / S-ajung în brațele / îngerilor Tăi... / Să-mi dai aripi, / să pot zbura, în zori, / spre azurul nemărginit / al mângâierii Tale!” (*Rugă*).

Expresii lirice inedite, cu o mare încărcătură emoțională, sporesc bucuria lecturii: „Gândul se scaldă-n lumină”, devenind o făptură invizibilă, / creează „flori de piatră” (*Anotimp colorat*) sau: „tragicul semn al sorții”; „albastrul bucuriei”; „grădina cu liliac”; „izvoarele imaginației”; „La poarta sufletelor bat / clopotele tăcerii”; „tainele lumii”; „albastrul-necuprins”; „Cuvintele aș vrea / să le păstrez în / tăcerea singurătății”.

Un poem ce exprimă foarte fidel personalitatea lirică a poetei este *Frunze*:

„În noaptea care
a trecut
Toți îngerii
au tăcut
și cerul
s-a desfăcut
în frunze rebele.

Ne-am dat seama
că am pierdut
Miracolul ce
ne-a făcut
Să fim
de ne-ntrecut,
ca ele.

Prin valsul vântului
spre-adâncul pământului.”

Arta poetică a tinerei cercetător și istoric literar, Viviana Milivoievici, este definită de har și o mare trăire sufletească. Universul său liric îl constituie bucuria de-a trăi frumos, de-a cuprinde, cu dragoste, necuprinsul pe un fond sufletească al speranței învăluite de un Albastru - Infinit și setea de absolut.

Numeroase poeme excepționale respiră uimirea în spațiul universal al apropierii de divinitate. Așa cum într-un bob de rouă se vede soarele întreg, astfel, într-un poem al acestei cărți, strălucește dragostea și întreaga frumusețe sufletească a poetei Viviana Milivoievici, care oferă cititorilor o inedită Bucurie a lecturii.

Destinul poetic al Autoarei este însuși destinul Marii Poezii.

Carte de vizită

Autoarea cărții, dr. Viviana Milivoievici (n. 9 iulie 1981, în Moldova Nouă, județul Caraș-Severin) este cercetător științific în cadrul Institutului de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara.

Domeniile sale de interes sunt istoria și critica literară, interculturalitatea și multiculturalitatea.

Este membru și responsabil de proiecte în Cadrul Societății Enciclopedice a Banatului din Timișoara, Președinte prof.univ.dr. Crișu Dascălu, redactor șef adjunct la revista *Regatul Cuvântului* și redactor principal șef departament critică literară la revista de cultură și spiritualitate universală *Sfera Eonică* din Craiova, referent în Consiliul Științific și evaluator științific articole la revista *Studii de Știință și Cultură*, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

A participat la numeroase manifestări științifice, în țară și străinătate.

A publicat, în calitate de autor unic, în anul 2016, *Publicistica lui Mircea Eliade și opțiunile „Tinerei generații”*, Timișoara, Editura David Press Print, Timișoara 2017;

Albastru – Infinit, cu prefață de Vasile Man, postfață de Florica Pățan, Editura David Press Print, Timișoara 2017;

Coordonează Ediția critică a operei profesorului Eugen Todoran, publicând, în anul 2016, primul volum: Eugen Todoran, *Scrieri I. Studii și articole (1937-1956)* cu o prefață de Crișu Dascălu, Ed. David Press Print, Timișoara 2017.

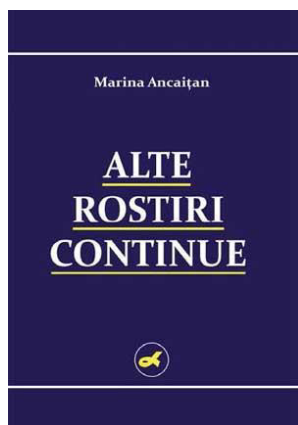
Domnia sa este foarte prezentă, ca scriitor și critic literar în reviste literare de prestigiu, „Orizont”, „Contemporanul”, „Familia”, „Revista de Studii Banatice”, „Regatul Cuvântului”, „Studii de Știință și Cultură”, „Logos” din Serbia.

MARINA ANCAIȚAN, *ALTE ROSTIRI CONTINUE*, EDITURA LIBERTATEA, PANCIOVA, SERBIA, 2017, 155 P.*

Virginia POPOVIĆ

Universitatea din Novi Sad, Facultatea de Filosofie,

E-mail: popovic.virdjinija@ff.uns.ac.rs

Dacă dorim ca o carte să ajungă în mâinile cititorilor, ei trebuie neapărat să fie convinși că merită să o citească. De aceea de multe ori cititorul mai întâi apelează la texte critice și apoi la textele de beletristică. De la bunul început criticul literar neapărat trebuie să înțeleagă că sistemul de referință al cititorului nu corespunde de fiecare dată cu orizontul creatorului. De aceea, în primul rând, el se adaptează și se atașează spiritual de spațiul de unde și de la cine provine cartea despre care vrea să scrie. De data aceasta este vorba de o comunitate care se străduiește să supraviețuiască și să-și păstreze identitatea națională și confesională, tradiția istorică, creația și limba și unde s-a dezvoltat o literatură a cărei autori, prin modul lor de a fi și de a înțelege lumea, sunt creatori de sensuri existențiale proprii și unice pe care le-au fixat în scris.

Cărțile de critică literară semnate de Marina Ancaitan, *Rostirea continuă. Pagini de literatură română din Voivodina*, publicată la Editura Libertatea în 2012 și cea de-a doua pe care o avem în fața noastră și care poartă titlul *Alte rostiri continue*, publicată cu prilejul aniversării jubileului de 70 de ani de beletristică românească la C.P.E. „Libertatea” din Panciova. Marina Ancaitan, cunoscut critic literar prin textele prezente în fiecare număr al săptămânalului „Libertatea”, prin care cititorul pe lângă faptul că este la curent cu apariția unor cărți noi la Editura Libertatea și nu numai, face cunoștință cu literatura română din Voivodina. Chiar dacă în volumul întâi, publicat în 2012, Marina Ancaitan afirmă că intenția ei nu era să facă critică literară, ci doar să atragă cititorii interesați de literatura din Voivodina, în volumul pe care îl avem în fața noastră, autoarea a mers un pas mai departe, a încercat să-și adapteze discursul, să-l simplifice și să găsească elemente de interes pentru cititorii noștri din Voivodina. Autoarea și-a dat seama că nu teoriile literare atrag oamenii să citească, pentru că aceștia nu citesc pentru a descoperi o anumită tehnică rafinată, ci ei vor să descopere elemente atractive, motive pentru a citi o carte și nu argumente în favoarea capacității intelectuale a criticului. Criticul literar reprezintă literatura în general, de aceea criticul literar trebuie să caute elementele care merită promovate din cadrul acesteia. În Voivodina nu există foarte mulți critici literari care vorbesc despre cărți și opere, oameni și generații, ceea ce a lăsat literatura de partea de dincolo a graniței de vest a României să fie îndeajuns cercetată.

În secolul trecut despre cărțile românești din Voivodina s-a scris în paginile săptămânalului „Libertatea” sau „Lumina”, în reviste de cultură sârbești și între copertele cărților apărute la editurile din Voivodina. Totuși, s-a simțit nevoia de o cercetare mai adâncă a textului literar. Nu de a face o istorie a literaturii ci o adevărată critică pe seama unor opere de referință a scriitorilor din Voivodina. Despre acest lucru, criticul literar, Marina Ancaitan, este deplin conștientă asumându-și sarcina nu deloc ușoară să pună cartea românească din Voivodina în circuit, apelând la unele metode noi de cercetare critică a textului literar, care se pot asuma consultând un vast material didactic. Și dacă critica literară este considerată „artă de a admira, nu plăcerea de a țopăi de bucurie pe cadavrul unei opere literare” (Alex Ștefănescu despre ideea de critică literară a lui Alexandru

* Recenzia este realizată în cadrul proiectului *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, nr. proiect 178002, finanțat de Ministerul Educației și Științei al Republicii Serbia.

Paleologu), atunci admirația Marinei Ancaițan față de literatura română din Voivodina este demnă de laudă.

Marina Ancaițan a împărțit volumul său de critică literară în trei capitole: *Poezie, Proză și Studii și monografii* în care a consemnat apariția tuturor cărților publicate la Editura Libertatea din Panciova, începând cu anul 2012 și până la ultima apariție editorială la această prestigioasă editură.

În prima parte a volumului dedicat poeziei, Marina Ancaițan prezintă cartea Elenei Cojocar, *Bolborosiri*, în care surprinde în versuri pline de adâncă tristețe, durerea și solitudinea, iubirea împlinită și neîmplinită, care uneori respiră cu pulsații cardiale iar alteori se înăbușă în lacrimi de dor și nostalgie. „Pulsațiile adolescente” în versurile elevilor cenaclului literar „Tinerele Condeie” sunt construite în jurul unei școli de poezie unde nu poezia este ceea ce decoperă posterității un adevărat patrimoniu creativ ci o gamă largă de sentimente care se pot descoperi în versurile adolescenților ieșiți din băncile școlare. Un al treilea volum despre care scrie Marina Ancaițan este Čarna Popovici, o poetă care scrie în limba sârbă și „care [în versurile sale] a înlocuit hârtia cu spațiul virtual, unde își transpune, în mod ironic, la rece, observații instantanee despre lume” (Marina Ancaițan) și de unde radiază sentimente de adâncă dragoste într-o lume postmodernă, unde mijloacele noi de informație, aduc tehnica în centrul atenției omului tânăr care caută în colaj de imagini să-și destăinuie propriile tribulații sufletești. Poetul Ioan Baba și volumul *Adevăruri bandajate* este prezentat printr-un ochi critic, în contextul întregii sale opere poetice. Marina Ancaițan descoperă în versurile lui Baba motivele poetice aferente întregii literaturi: obsesia timpului, lipsa de perspective, abisul gândurilor și sentimentelor, trăirile zbuciumate prin care se împletesc cuvintele în versuri profunde și meditative, dând viață unei poezii dinamice și inedite în acest spațiu. Despre realitatea omului modern în poezia lui Nicu Ciobanu, Marina Ancaițan consideră că principalele caracteristici ale operei poetului nostru, precum sunt „rădăcinile filosofice, ideea apocaliptică, imposibilitatea de comunicare și alienarea” îl pun să caute o evadare din viața în care zbuciumul ei este doar un mod de a trăi. În poezia lui Nicu Ciobanu, viziunea fiziologică a omului este văzută paralel cu problemele existențiale, individuale și sociale ale lui. Mai departe, Marina Ancaițan descoperă în versurile poetului Pavel Gătăianțu autenticitatea expresiei poetice inerentă poeziei postmoderne voivodinene. Ultima carte a poetului nostru trecut recent în neființă aduce același stil prin care este cunoscut în țară și străinătate. Discontinuitatea discursului narativ, demitizarea și alte tehnici de creație postmoderne foarte bine cunoscute de Gătăianțu, devin cartea de vizită a poeziei lui iar reacția poetului e împotriva oricărui canon literar omniprezent în literatura română. Poezia lui devine proză, proza devine poezie, versul devine imagine, iar imaginile șochează prin inedit și autenticitate. Observațiile Marinei Ancaițan pe marginea poeziei denotă registrul lexical de neconfundat în literatura română din Voivodina, prin care, în epoca globalizării, poezia lui Gătăianțu depășește cadrul minoritar voivodinean și intră în circuitul universal, identitatea națională rămânând realități ale lumii contemporane prezente în structura versului lui Gătăianțu.

Despre cărțile pentru copii și despre copii ale Anei Niculina Ursulescu, criticul nostru literar, Marina Ancaițan, face o analiză a celor două cărți *Alfabetul prieteniei* și *Soarele din ochii lor*, prin care copilul este privit în legătură cu formarea deprinderii lui de a citi de la o vârstă fragedă. Literatura evocatoare, duioasă, fără griji și zbaterile de mai târziu, devine sub pana Anei Niculina Ursulescu un tărâm al bucuriei, iar în ochiul criticului nostru o analiză covârșitoare a tehnicii versificației, psihologiei copilului, a subiectelor abordate, a stilului folosit de autoare.

Despre euforia senzualității și violența amenințătoare a pasiunii care a inundat poezia de iubire și impresionantă muzicalitate, Marina Ancaițan vorbește în textul dedicate poeziei Feliciei Marinei Munteanu. Cu toate că poeta a fost considerată un adevărat „tălmăcitor treaz al revelației eterne a vieții” (Petru Cărdus), versurile ei întotdeauna pot trezi un nou cod de tălmăcire, un nou model de a face poezie feminină: „renăscut, sufletul tânjește către dezlănțuire, către o nouă forță dătătoare de viață. La Felicia Marina Munteanu, aceasta este dragostea – pasională și eliberatoare” (Marina Ancaițan). Volumul *Dacica, Dacica, pretutindeni în sufletul meu* este o dezlănțuire a unei personalități sensibile și delicate care caută să dea viață trăirilor sufletești prin imagini vizuale memorabile. Chiar dacă Marina Ancaițan consideră temele predilecte poeziei Feliciei Marina

Munteanu de neconfundat în literatura română din Voivodina, versurile ei rămân în bună parte necercetate de criticii literari de la noi.

Știm că Slavco Almăjan scrie poezie apelând la un limbaj matriceal și la utilizarea unor coduri poetice noi și cuvinte de un uluitor rafinament poetic, încât suntem siguri că prin volumul său *Ningea odată în Banat*, va scoate la iveală un joc al materiei, al apei transfigurată în altă stare de agregare. Văzută prin prisma unui copil „feeria ninsorii dispare, iar zăpada devine nimic mai mult decât un fenomen meteorologic obișnuit” (Marina Ancaițan). În opinia criticului nostru, prin miracolul vieții fulgului de zăpadă, putem să trăim în poezia lui Slavco Almăjan un unic moment, din care ia naștere „senzația poetică”, „iluzia”, „visul”, „sensul vieții”, „libertatea”, „amintirile”, „Misterul. Fascinația. Prestigiul frumuseții. Inspirația poetică. Formele ineputabile ale jocului.” (Marina Ancaițan). Timpul mitic al anotimpurilor uitate precum și onirismul liricii lui Slavco între vis, insomnie și somn, ne conduc spre atmosferele creionate ale fantasticelor tablouri suprarealiste. Admirația retrospectivă a ninsorii de odinioară de pe plaiurile bănățene sunt surprinse de Marina Ancaițan în contextul sentimentelor melancolice și nostalgice asupra celor mai frumoase momente din viața omului.

În partea a doua și a treia a volumul de critică literară Marina Ancaițan se axează pe scrierile în proză (beletristică și cărțile de eseuri sau monografii). Romanele lui George M. Frișcan, *De ce s-a dus Helen la mănăstire?* și Alexandra Goica, *Jurnalul soldatului rănit*, și dacă nu aparțin aceleiași specii de roman și autorii aparținând diferitelor generații de vârstă, au unele teme comune abordate în firul epic al lor: războiul, considerat punct de plecare pentru patimile eroilor, greutatea cuplului îndrăgostit, obstacolele puse în cale de propria lor soartă. Pe parcurs războiul devine o luptă cu sentimentele, „un pretext pentru războiul lăuntric al personajului principal” (Marina Ancaițan).

Romanul lui Slavco Almăjan, *Picnic de ziua unui înger*, unic în literatura română din Voivodina în care experimental literar cu aspirație spre postmodernism, va capta cititorul prin problemele legate de frământările dilematice ale secolului pe care-l trăim și poziția noastră de ființe deconcertante ale acestor timpuri noi. Marina Ancaițan vorbește despre galeria de personaje bizare care „nu sunt decât niște figuri cu ajutorul cărora autorul creează un discurs obiectiv”. Destinul personajelor lui Slavco nu este dezvelit, autorul trecând foarte repede de la onirism la fantastic, dar niciodată uitând subconștientul, care se situează între cele două sfere ale creierului, respectiv între conștient și inconștient. Marina Ancaițan distinge trei mari teme prezente în opera lui Slavco Almăjan: trecerea timpului, criza de comunicare și societatea secolului XXI. Sensurile criptice ale vieții și ale creației, paradoxul contemporaneității, codurile metaforice și cuvintele-simbol sunt doar materialul de construcție al romanului lui Slavco. Substratul metafizic și limbajul semnelor pune la încercare lectura romanului, transformându-l

într-un manual de cuvinte noi, neînțelese fără să se facă apel la o carte de critică literară, pe care de data aceasta ne-o oferă Marina Ancaițan.

Volumul de față conține aprecieri pe marginea romanelor feminine moderne: Mihaela Frățilă, *Amintiri din copilărie*; Eugenia Bălțeanu, *Scrisori din Pasadena* și *Drumul împărătesc*; Mărioara Stojanović, *Veronica*, *Vorbește-mi despre mama* și *Fereastra de sub nori*; Mariana Stratulat, *Fiorela*. În romanele analizate romancierile pătrund în cele mai adânci meditații asupra curgerii inevitabile a timpului, unde iubirile și neliniștile metafizice descoperă o lume plină de lumină, în care unica izbăvire din capcanele singurătății este armonia vieții familiale sau conjugale. Marina Ancaițan urmărește cu mare atenție firul narativ, destinele eroilor, laudând subiecte senzaționale și abilitatea romancierelor de a crea o traiectorie a evenimentelor cu un *The End* pus la încercare. Autoarele, buni „observatori ai realității și mentalității unei comunități apropiate nouă [...], creează personaje memorabile” (Marina Ancaițan) și încheagă niște povești a căror lectură te captează prin rafinament și emoție.

Marina Ancaițan în ultimul capitol al cărții atrage atenția asupra unor volume de eseuri și monografii, care prin suportul lor științific pot fi luate drept aparat științific pentru cercetările viitoare din lingvistică contrastivă, arte, istoriografie, critică și istorie literară, antropologie culturală, etnologie, educație, etc. Marina Ancaițan rămâne fidelă lecturii atente și aduce pentru

fiecare carte o analiză obiectivă și serioasă, descoperind în patrimonial cultural, literar, artistic voivodinean o tradiție de a scrie o critică, eseu sau studii monografice de o adevărată valoare identitară.

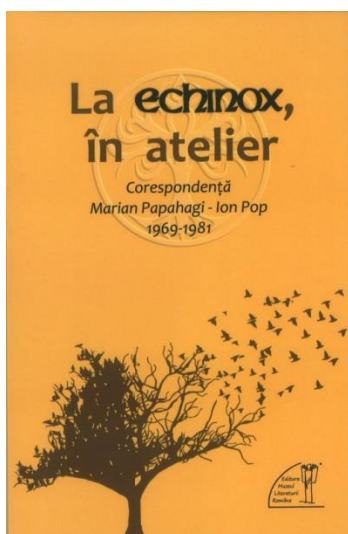
În volumul *Alte rostiri continue* sunt analizate următoarele cărți: Virginia Popović, *Opinii și reflecții. Lirica românească din Voivodina și Opinii și reflecții II. Studii asupra prozei românești din Voivodina*; Florian Copcea, *Scriitori români din Serbia*; Vasa Barbu, Nicu Ciobanu, *65 de ani de beletristică*; Ileana Ocolișan Baba, *Lexiconul soliștilor vocali și instrumentiști ai Postului de Radio Novi Sad*; Iosa Lotrean, *Istoria medicinei în Banat*; Eufrozina Greoneanț, *Tradiție și memorie familială*; Adrian Negru, *Două secole de pictură în Banat (1718 - 1918)*; Doina Ardelean, *Dicționar sârb-român de termeni matematici*; Ilie Baba, *Gutui și busuioc pe altarul memoriei. Pagini de neuitare și admirație*; Ivana Janjić, *Nicoale Constantin Bațaria. Câteva povești de aur în cinci limbi*; Gheorghe Novac, *Pastorale seculare - culegere de pastorale și învățături arhipăstorești scrise de episcopii Eparhiei Vârșeșului și Învățămintul în Banat în secolul al XIX-lea. Culegere de documente*; Romanța Iovanovici, *Structura lexicală a graiurilor oltenești din Banatul de Sud*; Rodica Ursulescu-Miličić, *Contacte lingvistice româno-sârbe, Panciova, Editura Libertatea, 2016*; Ioan Baba, *Lumina. Contribuții monografic-bibliologice*.

Dacă literatura română din Voivodina și pe mai departe promovează tendința spre autenticitate, reușind să se bucure de propria identitate, critica literară de pe aceste meleaguri face un salt important, deoarece apar noi nume iar relectura textelor românești din Voivodina, fixează noi trepte în ascensiunea fenomenului literar românesc. Marina Ancaițan nu este doar un critic literar ci și un cititor profesionist. Știm cu precizie că între un scriitor și un critic literar nu este o foarte mare deosebire. Deosebit este doar ceea ce privește obiectul scrisului lor și limbajul. Scriitorul scrie despre realitate, iar criticul despre realitatea literaturii noastre. În momentul de față criticul din Voivodina, pe lângă faptul că trebuie să se ocupe de citirea și evaluarea textului, el are menirea de a relansa interesului pentru literatură. Cartea de față a Marinei Ancaițan se poate pune cu siguranță printre cărțile de referință în istoria criticii literare din Voivodina, după a cărei lectură atentă se trezește dorința de a răsfoi cărțile analizate. A face critică literară nu e o muncă ușoară și asemeni oricărei altei creații, ea este expresia unui talent, o formă de expresie personală.

**LA ECHINOX, ÎN ATELIER. CORESPONDENȚA
MARIAN PAPAHAĞI-ION POP. 1969-1981.
EDIȚIE ÎNGRIJITĂ ȘI CUVÂNT-ÎNAINTE DE LUCIA
PAPAHAĞI, PREFAȚĂ DE ION POP, BUCUREȘTI, EDITURA
MUZEUL LITERATURII ROMÂNE, 2015**

Iulian BOLDEA

Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„Gh. Șincai” al Academiei Române
E-mail: iulian.boldea@gmail.com

Revista „Echinox” a fost, într-o vreme a dogmatismului Epocii de Aur, un spațiu al libertății de gândire și de creație, în care s-au conturat vocații și s-au consolidat modele, în care s-au deschis orizonturi spirituale și s-a configurat o anume disciplină interioară, alcătuită din lecturi și fervori, din rigoare și spirit ludic, din fermitate a opțiunilor și exercițiu al dialogului autentic. Echinox-ul a oferit șansa unei maturizări graduale, prin cultul valorilor autentice, într-o ambianță stimulatorie, în care liberul schimb de idei se impunea ca privilegiu al unei esențiale distincții între valoare și nonvaloare, între mistificare și adevăr estetic.

Ucenicie, efervescentă creatoare și spirit constructiv, exercițiu de receptare adecvată a valorilor și simț al responsabilității, încredere în sine și în forța culturii de a modela personalitatea umană, iată câteva dintre însușirile pe care cei care au trecut pragul redacției le-au deprins în atelierul *Echinox*-ului. Să observăm, ca semn al „clasicizării”,

apariția, în ultimii ani, a unor cărți, dicționare, antologii despre fenomenul literar *Echinox*. Cele mai semnificative sunt cele semnate de Petru Poantă (*Efectul „Echinox” sau despre echilibru*, 2003), Nicolae Oprea (*Literatura „Echinoxului”*, 2003) sau Ion Pop (*„Echinox”. Vocile poeziei*, 2008). Instructive, utile, relevante, pentru istoria revistei și pentru reconfigurările sale, sunt *Dicționar Echinox (A-Z). Perspectivă analitică* (coord. Horea Poenar, 2004; ediția a II-a, Pitești, Editura Paralela 45, 2008), *Revista Echinox în texte. Gândirea socială. Antologie (1968-1990)* de Traian Vedinaș, 2006 sau *Bábel Tornyán. Antologia textelor în limba maghiară apărute în revista Echinox. Culegere de texte* de Mihály András Beke și François Bréda (1983).

Volumul *La Echinox, în atelier. Corespondență Marian Papahagi-Ion Pop. 1969-1981* (Ediție îngrijită și cuvânt-înainte de Lucia Papahagi, prefață de Ion Pop, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2015) întregește spectacolul edificării revistei „Echinox” și al consolidării unor entuziasme, temeri, aspirații și deziluzii legate de „funcționarea” publicației studențești de la Cluj. În scrisori, se vedește, încă de la primele, un orizont al afinităților electivă, marcat mai întâi de o adresare solemn-protocolară, devenită apoi afectuoasă, prin care cei doi tineri intelectuali își comunică idei, aspirații, lecturi, elanuri intelectuale, în frazare suplă și densă, austeră. Deficitul de umor, pe care îl semnalează Ion Pop în prefață, referindu-se la propriul său temperament intelectual, e compensat de exercițiul ideatic ferme, eliberate de iluzionări, dar marcate, în schimb, de verva eficacității culturale. Foarte semnificative sunt notațiile de vibrație afectivă, cu rezonanță autoreflexivă, în care timbrul scrisului epistolar e încărcat de o melancolie austeră și de tentația asumării unui trecut revolut, cu irizări ale himericului („am avut zile în care singurătatea mi s-a

părut insuportabilă și orice gând întors către o imagine în care am investit suflet, rămasă într-un trecut, se dilata teribil, câștiga o însemnătate ce n-aș fi bănuț-o altă dată. S-a întâmplat astfel ca și micile și marile tristeți provocate de lipsa ecoului din partea celor cărora le scriam să devină copleșitoare adeseori, cu atât mai mult în cazul unor prieteni dintre cei mai apropiați”).

Dominant în paginile cărții este sentimentul comuniunii, al solidarității, ce îi leagă pe cei doi intelectuali, atașați deopotrivă de idealul formării proprii, dar și de devotamentul față de proiectul echinoxist. Nu lipsesc umori de moment sau reacții la adresa contextului istoric restrictiv, impropriu actului de cultură autentic. Atașamentul față de *Echinoux* îl va determina pe Marian Papahagi să se alăture lui Ion Pop la conducerea revistei, fapt notat cu simplitate, în formulări sugestive, ilustrative pentru spiritul de colegialitate deplină ce îi anima pe cei doi scriitori, aflați într-o perpetuă confruntare cu pericolele, amenințările și agresiunile cenzurii: „Înțeleg viitoarea formulă ca o dirigență colegială în care, firește, vei putea lua absolut orice hotărâre vei crede de cuviință, ca unul mai cu experiență și mai «literat» decât ceilalți, subsemnatul inclus. Cred că împreună vom putea duce foarte bine revista, și nu te teme, nu vei răpi nimănui nici un laur ca director al revistei. Asta în primul rând. E evident că la început va trebui să-mi spui toate tainele profesiei de care eu prin forța lucrurilor m-am îndepărtat. Odată învățat, mă voi ocupa eu de toate formalitățile și săcăielile. Nu mă lua drept unul care vrea să facă pe emotivul. Am un plan pe care îl cred destul de bine pus la punct de organizare a redactorilor, fără nici un totalitarism din parte-mi și cu singurul scop al unei distribuirii cât mai egale a responsabilităților. N-am nici o veleitate de tiran conducător, dar nici de apostol, și mă închin în momentele fericite de ieșire din abulie la niște zei ai organizării care, între noi fie zis, sunt și ei necesari”.

Marta Petreu sublinia, într-un text publicat în *Apostrof*, rolul, locul și importanța grupării echinoxiste, dar și relevanța acestui volum care consemnează începuturile efervescente ale grupării și ale revistei: „Pentru cei care i-au cunoscut și-i cunosc pe protagoniști, cartea este ca madlena lui Proust. *Echinoux*-ul a fost a doua mare «rodire» a universității clujene, după aceea din anii războiului mondial, a Cercului Literar, promoții întregi de oameni ai scrisului – de la ficțiune la istoriografie, de la filologie la filosofie, de la oameni de presă la sobri cercetători – s-au format în școala lui veselă: căci era vesel la *Echinoux*. Volumul alcătuit de Lucia Papahagi și prefăcut de Ion Pop aduce dovezi despre peripețiile și spiritul începuturilor, despre slalomul printre obstacole politice și administrative pe care au fost constrânși să-l facă «șefii» de la *Echinoux* pentru a menține revista în viață; ei au fost obligați să navigheze nu numai printre piedici instituționale, naționale și locale, ci și printre intrigile, născute adesea din invidie, locale.”

Importanța spirituală și afectivă a *Echinoux*-ului pentru Ion Pop și pentru Marian Papahagi e uriașă, iar epistolele relevă detalii, fragmente, fulgurații cu privire la acest atașament, instruind, explicit și implicit, despre devotamentul *sans rivages* față de ideea de cultură autentică și față de libertatea de expresie. Cu atât mai mult cu cât, la un moment dat, s-a vorbit chiar despre posibilitatea desființării revistei *Echinoux*, într-un context în care ingerințele politicului se manifestau cu maximă agresivitate asupra publicațiilor literare românești. Scrisorile capătă, acum, un ton al urgenței și al panicii, în fața unei astfel de posibilități nefaste, după cum dezvăluie și nebuloasa de zvonuri, dezinformări care circulau în epocă despre destinul grupării și al publicației studențești clujene. Cu spirit de echilibru, cu tact, Marian Papahagi caută să limpezească anumite temeri excesive ale lui Ion Pop despre soarta revistei („Sper că nu te îndoiești de obiectivitatea mea: de aici plecând, o să-ți spun că m-au mirat nespun o seamă de lucruri pe care le-ai scris în scrisoare, la care faci aluzie, căci nu cred că ți-au fost înfățișate exact. Oricum, cei care ți-au scris de moartea *Echinoux*ului și bucuria foștilor echinoxiști la acest eveniment au avut timp s-o facă fiindcă n-au trebuit să acționeze pe cât posibil ca acest lucru să nu se întâmple”). Roman epistolar al unei prietenii spirituale, în care disciplina, rigoarea, ordinea lui Ion Pop se întâlnește cu erudiția și fervoarea ideatică, nu lipsită de accent ludic, a lui Marian Papahagi, *La Echinoux. În atelier* e o carte de indiscutabilă exigență ideatică și afectivă, lipsită de stridențe ale subiectivității, carte în care verva construcției culturale, efervescența trăirii ideatice se îmbină cu încrederea și intransigența edificării propriului destin intelectual.

GABRIEL BĂRDĂȘAN, *ELEMENTUL LATIN MOȘTENIT ÎN LEXICUL DIALECTULUI ISTROROMÂN, TIMIȘOARA, EDITURA UNIVERSITATII DE VEST, 2016, 616 P.*

Vasile FRĂȚILĂ

Universitatea de Vest din Timișoara

E-mail: fratila_v@yahoo.com

Lucrarea *Elementul latin moștenit în lexicul dialectului istroromân*, de Gabriel Bărdășan, realizată inițial ca teză de doctorat, este o cercetare de tip monografic, amplă și valoroasă, asupra celui mai important strat etimologic al dialectului românesc sud dunărean cu cel mai mic număr de vorbitori.

Urmând un plan judicios, lucrarea este structurată în trei capitole: 1. *Fondul latin moștenit din structura lexicului românesc* (p. 9-33), 2. *Stratul lexical moștenit din latină în vocabularul istroromânei. Încercare de delimitare* (p. 34-542), 3. *Lexicul istroromân moștenit din latină. Privire de ansamblu* (p. 543-595), fiecare dintre ele având mai multe subcapitole.

Cele trei capitole sunt precedate de un *Argument* (p. 7-8) în care este definit termenul lingvistic de *strat etimologic* și în care se dau informații cu privire la scopul lucrării și la metoda de lucru. După cele trei capitole urmează partea de *Concluzii* (p. 596-599) în care sunt punctate cele mai importante rezultate ale cercetării. La acestea se mai adaugă o listă de *Abrevieri* (p. 601-

602), precum și una de *Bibliografie, sigle și abrevieri bibliografice* (p. 603-616).

Din capul locului trebuie să subliniem faptul că ne aflăm în fața unei lucrări excelente, caracterizată prin rigurozitate, argumentare logică, aspirație spre tratare exhaustivă a subiectului supus cercetării, toate acestea probând capacitatea de analiză și sinteză a autorului.

Pornind de la sursele lexicografice existente pentru dialectul istroromân, în special, și pentru limba română, în general (vocabulare, glosare, dicționare, atlase lingvistice, studii referitoare la dialectul istroromân) în care s-au propus soluții etimologice, în urma unei analize amănunțite, sistematice și riguroase, autorul a realizat un inventar complet al lexicului istroromân moștenit din latină. Fiecărui cuvânt de origine latină, precum și celor pentru care s-au propus și alte soluții etimologice (împrumuturi din alte limbi, termeni formați pe teren propriu) li s-a rezervat o prezentare monografică.

Autorul ajunge la concluzia că numărul total al cuvintelor istroromâne pentru care s-a oferit și un etimon latinesc se ridică la 689. Acestea au fost repartizate în cinci categorii delimitate în funcție de natura soluției etimologice propuse, și anume:

- a) cuvinte sigur moștenite din latină pentru care toate sursele propun același etimon: 533.
- b) cuvinte pentru care s-au propus două sau mai multe etimoane latinești: 35. Dintre acestea două – (*a*)*rată* și *mučcă* – au fost considerate neclare din punctul de vedere al originii, ele nefigurând în inventarul final al elementelor moștenite din latină.
- c) cuvinte pentru care s-a propus ipoteza moștenirii din latină și a formării interne prin derivare, compunere sau schimbarea valorii gramaticale: 67. Dintre acestea, 46 au fost considerate ca moștenite din latină, iar 21 ca formate pe teren românesc. Se menționează totuși că și cuvintele din ultima subcategorie trimit spre stratul latinesc, deoarece la baza formării lor stă tot un cuvânt sigur moștenit din latină.

d) cuvinte moștenite din latină pentru care s-au propus și etimoane nelatinești: 48. Pentru 30 din acești termeni autorul a optat pentru soluția descendenței latinești, pentru ceilalți 18 termeni considerându-se că au origine nelatinească sau etimologie discutabilă.

e) cuvinte pentru care s-a propus soluția moștenirii din latină, cea a împrumutului și cea a formării interne: 6 dintre care 4 au fost considerate moștenite din latină.

Făcând suma celor cinci categorii de cuvinte istroromâne delimitate în funcție de soluția etimologică propusă, autorul delimitează 646 de elemente lexicale care continuă etimoane latinești din totalul de 689 de termeni supuși analizei.

Luând în calcul doar materialul lingvistic istroromân considerat ca fiind sigur moștenit din latină, autorul îl clasifică în patru mari categorii, în funcție de prezența sau absența unui continuator al elementului latinesc și în celelalte dialecte ale limbii române, fapt ce-i permite să stabilească o seamă de asemănări specifice tuturor dialectelor românești sau deosebiri ale idiomului istroromân față de celelalte trei ramificații teritoriale principale ale limbii române. Elementele comune istroromânilor cu toți românii îi dau autorului posibilitatea să reconstituie fondul comun, iar concordanțele lingvistice dintre istroromâni și numai o parte a celorlalți români îl conduc spre deducții legate de înrudirea mai strânsă între unele dialecte ale limbii române. Astfel, din totalul de 646 de elemente de origine latină moștenite în istroromână, 542 sunt prezente în toate cele patru dialecte românești, 66 sunt prezente în trei dintre dialecte (în istroromână și în alte două), 33 în două dialecte (în istroromână și încă în unul) și 5 păstrate doar în istroromână. Din cei 66 de termeni moșteniți în istroromână și în alte două dialecte, 57 sunt comuni istroromânei cu dacoromâna și aromâna, lipsind din meglenoromână, 9 sunt comuni istroromânei, dacoromânei și meglenoromânei, lipsind din aromână. Interesant este că nu există niciun element lexical comun doar dialectelor românești sud-dunărene care să lipsească din dacoromână. Dintre termenii latinești continuați în două dialecte ale limbii române, istroromâna are în comun cu dacoromâna 28, aceștia lipsind în aromână și meglenoromână, 3 în comun cu aromâna, dar absenți în dacoromână și meglenoromână și două elemente în comun cu meglenoromâna, dar absente din dacoromână și aromână. Numărul relativ mare al termenilor comuni istroromânei cu dacoromâna confirmă o legătură mai puternică între cele două dialecte românești în comparație cu legătura dintre istroromână și celelalte două dialecte românești sud-dunărene: aromân și meglenoromân.

Autorul realizează și o tratare comparativă a elementului latinesc moștenit în istroromână cu cel general românesc. Raportarea celor 646 de termeni moșteniți din latină și la media de circa 2000 de cuvinte moștenite de fiecare dintre limbile romanice dovedește că tendința de sărăcire a vocabularului, manifestată încă în epoca latinei populare târzii, se continuă și în română, chiar mai accentuat în unele dintre dialectele sale.

Pierderea termenilor de origine latină din lexicul istroromânei se explică, așa cum arată și autorul lucrării *Elementul latin moștenit în lexicul dialectului istroromân*, prin direcția de evoluție a acestuia sub puternica presiune exercitată de limba croată. În schimb, întregul corpus al cuvintelor moștenite în istroromână, fie că au echivalente în celelalte dialecte, fie că sunt elemente de specificitate în lexicul istroromânei, reprezintă argumentul cel mai puternic pentru caracterul romanic și românesc al acestui dialect și pentru originea comună a dialectelor românești.

Din cele prezentate rezultă că ne aflăm în fața unei lucrări de excepție, care a presupus din partea autorului ei o muncă îndelungată însoțită de pasiune și talent. Domnul lector universitar Gabriel Bărdășan a realizat o cercetare de lingvistică dialectală oportună (având în vedere stingerea mai apropiată sau mai îndepărtată a dialectului istroromân) și originală, care impresionează prin vastele cunoștințe ale autorului, prin ușurința cu care se mișcă în literatura de specialitate, prin bogăția și varietatea faptelor aduse drept argumente în susținerea ideilor, prin stăpânirea deplină a metodei de cercetare. Lucrarea *Elementul latin moștenit în lexicul dialectului istroromân* reprezintă un reper fundamental în bibliografia dialectului istroromân, necesar pentru a înțelege istoria acestui variante diatopice a limbii române.

**CORNEL PETROMAN, *LICEUL PEDAGOGIC „CARMEN SYLVA”*
DIN TIMIȘOARA, TIMIȘOARA, EDITURA EUROSTAMPA,
COLECȚIA MONOGRAFII, 2016, 278 P.,
ISBN 978-606-32-0277-3**

CS dr. Viviana MILIVOIEVICI

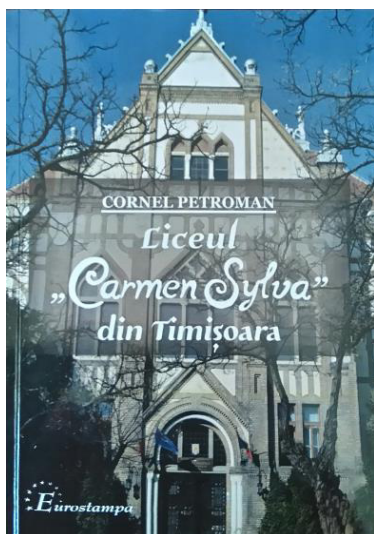
Academia Română – Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”

B-dul Mihai Viteazu, nr. 24, Timișoara, România

E-mail: viviana.poclid@yahoo.com

„Școala este fabrica umanității.”

Comenius

Istoria unui loc este, de cele mai multe ori, fascinantă. Mai ales dacă este vorba de o școală și „a spiritului ce domnește într-însa”, spunea cândva Regele Ferdinand I.

Monografia semnată de actualul director al liceului, prof. dr. Cornel Petroman, reprezintă, după spusele autorului, un veritabil omagiu adus tuturor celor care au slujit în această instituție de învățământ bănățeană, „de la începuturi până în zilele noastre”. (p. 5)

Structurată pe șapte capitole și precedată de cuvântul înainte al autorului, lucrarea de față, apărută în anul 2016, la Editura Eurostampa din Timișoara, evidențiază aspecte ce țin de evoluția și dezvoltarea liceului pe parcursul diferitelor perioade istorice, economice și sociale românești, corelațiile dintre realitățile școlii, activitățile desfășurate și condițiile existente în plan regional, dar și național.

Informațiile prezentate în acest volum au la bază o minuțioasă muncă de cercetare a unor fonduri documentare aflate atât în depozitele liceului, cât și în Arhivele Naționale Timiș, precum și diverse anuare, monografii, note circulare și lucrări tematice. Amintim aici *Monografia liceului „Eftimie Murgu”*, din 1970, lucrarea lui Nicolae Ilieșiu, *Timișoara, monografie istorică*, ediția a III-a, revăzută și adăugată, apărută la Timișoara, la Editura Planetarium, în 2006, *Anuarul Liceului de Fete „Carmen Sylva” din Timișoara pe anul 1925-1926*, publicat de Ioan Fodor, directorul liceului, Institutul de Arte grafice „Cartea Românească”, sucursala Timișoara, 1928 etc.

Primul capitol al monografiei, intitulat *Începutul: Școala Maghiară*, face referire la înființarea „acestei școli superioare de stat pentru fete” (p. 11), în ultimul sfert al veacului al XIX-lea, o școală cu predare în limba maghiară care, la început, a fost „școala inferioară de fete”.

Capitolul al doilea, *Liceul românesc de fete între anii 1919-1923*, evidențiază informații referitoare la procesul de românizare a învățământului. Tot în această perioadă, respectiv la data de 29 aprilie 1920, a fost atribuit numele liceului, pseudonimul literar al primei regine a României, „Carmen Sylva”.

În capitolul al treilea, *Dezvoltarea liceului de fete „Carmen Sylva” în perioada cuprinsă între anii 1923-1939*, autorul subliniază faptul că „evoluția școlii a fost ascendentă, cu excepția anilor 1929-1933, când criza economică mondială a afectat și societatea românească, generând consecințe deosebit de grave asupra majorității românilor”. (p. 7) Astfel că și liceul a trecut prin perioade dificile din punct de vedere financiar, uneori profesorii neprimindu-și salariile la timp. Cu toate acestea, „în afara preocupărilor pentru întreținerea, îmbogățirea și modernizarea bazei didactico-materiale a școlii, în anii '30 este evidentă preocuparea pentru abordarea științifică a

educației din perspectiva cunoașterii elevilor, atât din partea profesorilor școlii, a direcțiunii, cât și din partea forurilor de conducere a învățământului (minister, inspectorat regional).” (p. 55)

Următorul capitol, *Liceul de fete „Carmen Sylva” între anii 1939-1948*, reliefează contextul istoric nefast care și-a pus amprenta asupra învățământului românesc, implicit asupra activităților desfășurate în cadrul liceului din Timișoara. Cornel Petroman notează: „Durerea profundă provocată de ruperea din trupul țării a unor teritorii locuite din vechime de români a fost resimțită de întreaga națiune.” (p. 67) De asemenea, tot în această perioadă, măsurile de epurare a bibliotecii și a școlii de tot ceea ce nu era în acord cu noua orientare politică s-au dovedit a fi extrem de dureroase. „Tot ce amintea de români, de România Mare, de Basarabia și Bucovina, de valorile creștine (...) trebuia să fie șters din memoria românească” (p. 89), iar valorile culturii și istoriei naționale au fost eliminate, „în locul lor fiind introduse elemente străine spiritualității românești.” (p. 89)

Capitolul al cincilea, *Liceul „Carmen Sylva” între anii 1948-1970*, descrie evoluția sinuoasă a acestei instituții de învățământ, evidențiind impactul pe care l-a avut asupra învățământului românesc instaurarea regimului comunist. Sunt semnalate aici numeroase schimbări survenite în cadrul sistemului și procesului de învățământ, schimbări care au avut consecințe negative de durată („îndepărtarea de valorile naționale și adoptarea unor valori străine de tradițiile și spiritul românesc”). Totuși, după afirmațiile autorului, s-a revenit la o oarecare normalitate, spre finele anilor '60, când se trece la învățământul obligatoriu de 8 ani la Școala Medie de 12 ani. Tot atunci, începând din septembrie 1965, instituția va purta numele de Liceul „Eftimie Murgu”.

În penultimul capitol, *Liceul „Eftimie Murgu” (fost „Carmen Sylva”) în perioada cuprinsă între anii școlari 1969-1970 și 1989-1990*, autorul aduce în discuție noile etape ale evoluției școlii, mai ales că acum sunt incluse în structura sa, pe lângă secțiile umanistă și reală, și clase de liceu pedagogic și clase de institut pedagogic de educatoare. Anul 1969 reprezintă o triplă premieră pentru această instituție de învățământ din vestul țării: „are loc *examenul de bacalaureat* al primei promoții de absolvenți ai clasei a XII-a de liceu și se derulează *examenul de admitere* în clasa a IX-a, atât pentru clasele de liceu teoretic, cât și pentru cele de liceu pedagogic (prima promoție), (...) totodată și *înființarea unei clase de învățământ postliceal* pentru educatoare (Institutul Pedagogic) cuprins în structura liceului.” (s.a.) (p. 143-144)

Ultimul capitol, *Liceul Pedagogic „Eftimie Murgu” după Revoluția din 1989*, înfățișează transformările prin care a trecut instituția, fiind vizate câteva aspecte: dezvoltarea școlii prin prisma evoluției corpului profesoral, creșterea numărului de clase și a efectivului de elevi, diversificarea specializărilor și dezvoltarea bazei materiale. Începând cu anul 1990 Liceul Pedagogic „Eftimie Murgu” se va numi Școala Normală „Eftimie Murgu” – Timișoara, iar în anul școlar 1998-1999, a funcționa sub noua denumire: Liceul Pedagogic „Eftimie Murgu” – Timișoara. Din anul 2002, Consiliul de Administrație a liceului a hotărât schimbarea numelui școlii în Liceul Pedagogic „Carmen Sylva”, schimbarea justificându-se prin „nevoia de a reînnoa tradiția unei școli de importanță excepțională pentru cultura românească din această parte a țării, recunoașterea rolului acestui liceu și a contribuției sale la formarea elitei intelectuale feminine din Banat în perioada interbelică.” (p. 191)

În prezent, planul de școlarizare al liceului este axat pe două filiere, cea teoretică, cuprinzând profilul real, cu specializările matematică-informatică (informatică intensiv) și științele naturii, și profilul umanist, cu specializarea limba română-limba engleză (limba engleză intensiv), și cea vocațională, ce cuprinde profilul pedagogic, cu specializarea învățător-educator, și profilul teologic ortodox, cu specializarea ecleziarh.

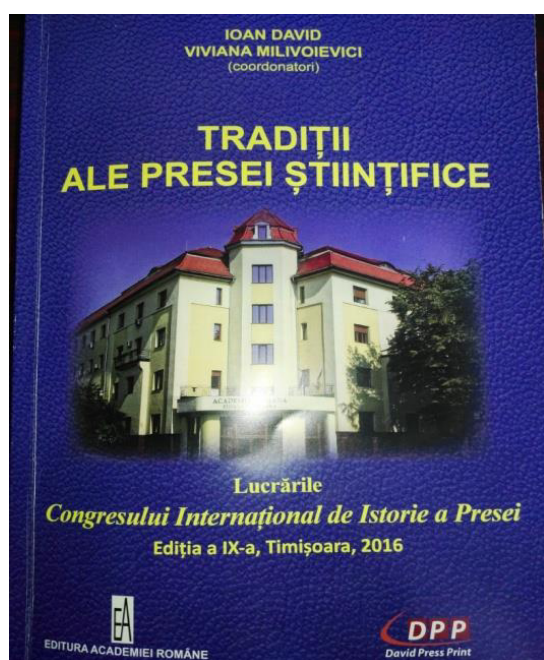
În finalul lucrării, autorul a adăugat o bogată iconografie, surprinzând momente importante din evoluția liceului, dar și anexe, „toate relevante, cu scopul de a conferi culoare descrierii perioadelor parcurse de acest liceu pe traseul celor 97 de ani de existență demnă în folosul educării tinerelor generații.” (p. 9)

În consecință, monografia semnată de profesorul și istoricul Cornel Petroman reprezintă un reper în bibliografia românească, o recuperare a unor valori autentice ale învățământului bănățean.

**IOAN DAVID, VIVIANA MILIVOIEVICI (COORDONATORI),
TRADIȚII ALE PRESEI ȘTIINȚIFICE. LUCRARILE PREZENTATE
LA CONGRESUL INTERNAȚIONAL DE ISTORIE A PRESEI,
EDIȚIA A IX-A, TIMIȘOARA, 2016,
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE BUCUREȘTI, EDITURA
DAVID PRESS PRINT TIMIȘOARA, P. 603**

Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Timișoara culturală, universitară și academică, Capitală Culturală Europeană, își merită pe deplin respectul și admirația pentru consecvența menținerii și promovării actului de creație prin studiile de cercetare științifică prezentate în volumul ce îl prezentăm în continuare.

Recent, a văzut lumina tiparului un excelent volum de cercetare științifică, *Tradiții ale presei științifice*, care cuprinde lucrările prezentate la **Congresul Internațional de Istorie a Presei**, Ediția a IX-a, Timișoara, 2016, Editura Academiei Române București, Editura David Press Print Timișoara.

Prestigioasa lucrare este dedicată Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Organizarea acestui **Congres Internațional de Istorie a Presei**, din 14-16 aprilie 2016 de la Timișoara, aparține Academiei Române și Asociației Române de Istorie a Presei, **în colaborare** cu Institutul de Studii

Banatice “Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara, Societatea Enciclopedică a Banatului, Institutul de Cultură a Românilor din Voivodina/Serbia. Parteneri: Consiliul Județean Timiș, Mitropolia Banatului, Televiziunea Română. Studioul Timișoara, Cramele Recaş, Muzeul Satului Bănățean, Fundația Națională a Revoluției din Decembrie 1989, Timișoara, Primăria orașului Jimbolia.

Importanța deosebită a temei, în dezbatere: o constituie actualitatea acesteia: *Tradiții ale presei științifice din țară și străinătate*, la care s-au prezentat 60 de lucrări, în patru secțiuni: *I. Publicații științifice; II. Tipologia publicațiilor științifice; III. Popularizarea mediatică a științei și IV. Figuri de jurnaliști. Particularități ale presei științifice.*

Lucrările Congresului Internațional de Istorie a Presei de la Timișoara, au fost prefăcute de: Acad. Păun Ion Otiman – *Cuvânt de deschidere*; Acad. Eugen Simion - *Spiritul național și România profundă definesc „România culturii”*. Priorități în atenția mass-media; Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan – *Presa bisericească, punct de convergență între religie și știință*.

În cuvântul său de deschidere, acad. Păun Ion Otiman apreciază importanța temei Congresului *Tradiții ale presei științifice*, fiind un subiect actual și sensibil, într-un moment de referință, când se împlinesc 150 de ani ai Academiei Române și 65 de ani ai Filialei Timișoara a Academiei Române.

Rostul Academiei în buna folosire a limbii române este de o importanță vitală pentru identitatea noastră națională. Numită la început, Societatea Literară Română, avea ca principală misiune: ortografia limbii române, elaborarea gramaticii limbii române și a dicționarului. Academia a contribuit la desprinderea Bisericii Ortodoxe Române de Patriarhia Sârbă; înființarea de școli românești – măsuri ce aveau menirea să contribuie la unirea Transilvaniei și Banatului cu România.

Personalități de seamă, ca **Vicențiu Babeș**, prin activitatea de parlamentar și **Andrei Mocioni** în Senatul de la Viena, în perioada înfăptuirii Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, au contribuit la conturarea și consolidarea publicisticii românești a limbii române și a caracterului național al populației majoritare – românii, valori de apreciat și azi.

De la înființare, până la Unirea, din 1918, Academia a avut un rol foarte important în realizarea unității naționale prin limbă, presă, remarcându-se nume de scriitori publiciști și ierarhi ai Bisericii.

Importanți oameni de cultură din Banat și Transilvania au fost primiți în Academia Română – Ioan Slavici, Atanasie Marian Marienescu, Traian Vuia, Gheorghe Popovici etc.

Generația de azi – prin cercetători, studenți, masteranzi, doctoranzi, menționează **acad. Păun Ion Otiman**, au menirea să se înscrie în competiția de cercetare științifică europeană.

Academia Română, Universitățile și Centrele de cercetare trebuie să se implice în viața publică. Toate ideile și rezultatele activității de cercetare științifică să-și găsească loc în presă pentru dezbateră publică.

Fără a se implica în politică, fondul de inteligență investit în cercetare, trebuie făcut cunoscut prin presă, marelui public, pentru a forma o nouă generație care să se afirme pe plan național și internațional.

În viziunea **acad. Eugen Simion**, Spiritul național și România profundă definesc “România culturii”, domnia sa menționează câteva priorități pentru mass – media.

În fața procesului de globalizare și a internetului, prin care se asigură saltul în evoluția societăților, pentru a ne salva limba, tradițiile și identitatea, să facem apel la clasicii literaturii române. „Ei gândeau europenește. Kogălniceanu gândea bine reformele fundamentale. Le-a făcut împreună cu domnitorul Cuza”. Termenul „naționalist” nu trebuie identificat cu „extremist”, ci ca aparținător și apărător al ființei naționale române!

„Există o lume românească frumoasă și profundă”, apreciază **acad. Eugen Simion**, iar media românească o ignoră. Preferă negativismul, o demagogie a depresiei, în locul unei gândiri pozitive creatoare, fapt ce depinde de noi, pentru onoarea limbii și culturii române.

Vorbind despre *Presa bisericească, punct de convergență între religie și știință* **Preasfințitul Ioan, Mitropolitul Banatului**, arată că “presa bisericească trebuie să asigure caracterul obiectiv al informației și a perspectivei creștine asupra evenimentelor și dezvoltărilor științifice”. Este nevoie de promovarea dialogului dintre teologie și știință, dintre Tradiție și biserică și societatea contemporană, aflată sub influența **globalizării economice și a mentalității secularizante**.

Mesajul mediatic poate promova principii și valori, forme și viziuni și educă și instruește cititorul, stabilindu-se un dialog între știință și teologie, în relații de armonie, benefică prosperității spiritual a publicului românesc.

Foarte interesant și actual este textul semnat de **Prof. univ./CS I dr. Crișu Dascălu** – *Publicații științifice între deziderate, iluzii și realitate*.

Plecând de la constatarea că „Informațiile științifice sunt difuzate fie prin cărți, fie prin publicații, tipărite ori în format electronic... Sintagma explozie informațională și-a pierdut de mult statutul metaforic”...întrucât „sporul informațional înseamnă întotdeauna și un spor al cunoașterii”. Autorul remarcă efortul uriaș, care trebuie investit în activitatea de triere, pentru a stabili valoarea științifică a unei publicații și a articolelor pe care le conține.

„Obsesia clasificărilor”, consideră autorul, este o maladie recentă, care “a promovat o cultură a explicațiilor” – ca o „Carte a recordurilor”. Începutul a fost făcut în anul 1963, când Eugen Garfield a înființat **Institut for Scientific Information (ISI)**, prin care s-a acreditat ideea că știința

poate fi măsurată obiectiv, apărând și o nouă știință **Scientometria** pentru numărarea **citărilor** adunate de lucrările unui autor. Autorul are serioase rezerve, bine motivate, față de această evaluare ISI, care ar fi singura în măsură să evalueze valoarea științifică a unei lucrări.

„Constituțional”, prin luarea în considerare a numărului de citiri, subminează calitatea. Poate fi adevărat, dar partea pozitivă o constatăm în dorința de-a promova cercetarea științifică prin lucrări de valoare. Nu este exclus ca performanța rezultatelor cercetării științifice să cunoască noi criterii de evaluare, în care să fie luate în considerare și **rezultatele practice ale cercetării**, indiferent de numărul de citiri.

În perioada interbelică, remarcăm o mare efervescență culturală, prin apariția de noi reviste culturale. Astfel, **Ioan David (coordonator al acestui volum, împreună cu Viviana Milivoievici)** prezintă lucrarea „Banatul” (1926-1930) publicație de largă respirație științifică

Revista „Banatul” (1926-1930) apărută la Timișoara, a avut de-a lungul timpului, mai multe subintitluri ca „revistă ilustrată”, „revistă literară - artistică – socială”, „Revistă culturală”, revistă culturală – socială – economică, devenind Organul Asociației Culturale din Banat, printre colaboratori, numărându-se și Lucian Blaga.

Revista „Banatul” a fost și rămâne un nume de referință pentru cultura din Banat și Transilvania. Prin publicarea, în coloanele revistei – spune autorul –, a unor articole, studii literare, în limbile germană, maghiară și italiană, putem afirma, că „Banatul” s-ar putea argumenta că este o revistă multiculturală.

În studiul său, *Revista de Studii Banatice – reper în presa academică bănățeană*, autoarea, **dr. Viviana Milivoievici**, după ce prezintă spațiul bănățean ca unul multicultural și multietnic, în care s-au interferat și s-au manifestat diverse valori, prin transferuri etnice și culturale, până la conectarea la valorile europene, arată aportul Academiei în favorizarea diversității culturale.

În acest sens, Institutul de Studii Banatice al Academiei Române – Filiala Timișoara, prin *Revista de Studii Banatice*, are un rol important în promovarea culturii în spațiul bănățean.

Analiza minuțioasă a volumelor de studii apărute în perioada 2011-2013, și impactul cultural al acestora în viața academică timișoreană, relevă importanța *Revistei de Studii Banatice* în reluarea și continuarea frumoaselor tradiții culturale ale Banatului.

Prin conținutul său cultural științific, revista pune la dispoziția cercetătorilor, dar și publicului larg, două teme fundamentale: **Istoria Banatului** și **Enciclopedia Banatului**.

Bazat pe o aprofundată activitate de cercetare științifică, studiul cercetătoarei **dr. Viviana Milivoievici** oferă date despre structura fiecărui număr prezentat. Astfel, primului număr al „Revistei de Studii Banatice”, are ca secțiuni: Instituții bănățene; Arheologia spiritului, Evocări; Documente; Comentarii și Recenzii, care sunt dezvoltate, printr-o importantă muncă de cercetare. În încheiere, se arată că „Revista reprezintă o adevărată carte de vizită și reflectă activitatea științifică și editorială a cercetătorilor Institutului de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, dar și a colaboratorilor din diverse instituții, din țară, cât și din străinătate. Astfel, „Revista de studii banatice” își reconfirmă numele și locul câștigat între publicațiile academice românești”.

Buna pregătire, organizare și desfășurare a Lucrărilor Congresului Internațional de Istorie a Presei, Ediția a IX-a de la Timișoara, 2016, constituie o remarcabilă contribuție la afirmarea prestigiului activității culturale și de cercetare științifică în vatra de cultură a Banatului, a cărei metropolă, Timișoara are onoarea de-a fi **Capitală Culturală Europeană – 2021**. Din volumul mare de lucrări prezentate, considerăm relevant faptul, de-a menționa, în spațiul restrâns al unei recenzii, titlul publicațiilor prezentate sub egida generosului titlu: *Tradiții ale presei științifice*. Nominalizăm astfel din cuprins: revista „Familia”, „Revista de pedagogie”; revista „Rost”, „Analele Banatului”; „Banatul” (1926-1930), „Orizont”, „Revista bibliografică”, „Arte și meserii”, „Europa” și „Piramida”, „Tradiția”; „Învieră”, „Glasul bisericii” (1945-1989), „Paradox”, „Natura”, „Ziarul științelor și călătoriilor”, „Tribuna din Sibiu”, „Luceafărul”, „Analele Banatului”, „Poetica” etc., la care se adaugă Contribuția Studioului TVR Timișoara, conferințe științifice la Radio România în perioada interbelică și importante comunicări științifice, care aduc noi contribuții la cunoașterea culturii române, a presei din Banat și Transilvania.

ADRIANA WEIMER, *UN CER DE CUVINTE* / *A SKY OF WORDS* / *EIN HIMMEL VOLLER WORTE* / *UN CIELO DI PAROLE* / *UN CIEL DE PAROLES*, TRADUCERE ÎN ENGLEZĂ: ADA D. CRUCEANU, TRADUCERE ÎN GERMANĂ: HANS DAMA, TRADUCERE ÎN ITALIANĂ: IOAN SÎRBU, TRADUCERE ÎN FRANCEZĂ: ELENA GHIȚĂ, EDITURA MARINEASA, TIMISOARA, 2012, 126 P.

NOSTALGIA FIINȚĂRII VS CE SE ASCUNDE ÎN VEDERE

Cristina SAVA

cristinasava61@yahoo.com

Activitatea publicistică și literară a Adrianei Weimer este completată de încă un premiu, Premiul Literar Internațional Corona II ediție 2017, la Secț. C „Carte edită de poezii”, obținând Premiul III, pentru volumul *Un cer de cuvinte* / *A sky of words* / *Ein Himmel voller Worte* / *Un cielo di parole* / *Un ciel de paroles*, traducere în engleză de Ada D. Cruceanu, traducere în germană, Hans Dama, traducere în italiană: Ioan Sîrbu, traducere în franceză - Elena Ghiță, Editura Marineasa, Timișoara, 2012 și Mențiune specială pentru *Lumină de stea*, la Secț. A „Poezie inedită cu temă impusă:

poezia cuantică”.

Volumul are meritul de a deține aprecierile, în postfață, a poetului și prozatorului Constantin Buiciuc: „Adriana Weimer, ca și în volumele anterioare, își investighează sinele, cu consecvență și cu insistență, meditănd asupra a două mari teme: iubirea și rostul existenței. Explorările sufletului sunt “drumuri în noi”, mereu reluate, în spațiu închis. Enunțurile nominale, cu elipsa predicatului, duc spre esențializare, versul devenind contemplativ, metafizic. [...] Între iubire și existență stă creația. Lumina interioară este lumina creației. Nașterea este o parte a creației, este inclusă în ea, mărginită de cuvânt: „Poți să te naști,/ înaintea nașterii tale,/ prin ideea de tine/ a părinților;// poți să gândești,/ înaintea gândirii tale,/ prin puterea de inteligență/ a materiei;// dar nu poți privi,/ înaintea privirii în tine,/ prin ochiul străin al cuvântului.” [...] Dar încrederea în puterea aspirației spre ideal rămâne. Tendința ascensională (zborul) este permanentă. Dacă închiderea se produce în forța germinativă a cuvântului, deschiderea (ascensiunea) devine creație. [...] Întrebările neliniștite ale poetei își găsesc, într-un final, liniștea. Concluzia, apoteotică, este cea a frumuseții spiritului care inundă sinele. Frumusețea ia imaginea luminii, sub forma unei uniri a binelui, a generozității și a creației. Partea concretă a poeziei Adrianei Weimer, cu însușiri de caligramă, este suport pentru un abstract esențializat prin conciziune, în care rațiunea meditației alternează cu sentimentul elegiac.”

Adriana Weimer a obținut, de-a lungul timpului său literar, Premiul II, la Festivalul Internațional de Creație Literară Religioasă „Lumină Lină” (2004); Premiul III - Pictură (Portretul lui Lucian Blaga - pictură în ulei), la Festivalul Internațional „Lucian Blaga” (2004); Premiul I, la Festivalul Național de Poezie „Nichita Stănescu” (2003); Premiul Ziarului „Unirea”, la Festivalul

Internațional „Lucian Blaga” (2003); Mențiune II, la Festivalul Internațional „Lucian Blaga” (1997); Mențiune Specială, la Concursul de Poezie „Ovidiu Hulea” (1996); Premiul Revistei „Amfitrion”, la Festivalul Național de Poezie „Sensul Iubirii” (1996); Premiul II, la Festivalul „Orfeu” de Poezie Ardeleană de după 1989 (1996); Premiul Ziarului „Drapelul Roșu”, la Concursul Național de Poezie Contemporană „Nichita Stănescu” (1986); Premiul Revistei „Dacia Literară” Iași, la Concursul Național de Poezie „Nicolae Labiș” (1995); Premiul III, pentru poezie, la Concursul Național „Pana de aur” (1984). Semnează volume individuale de poezie: *Drumuri în noi*, Ed. Marineasa (1997); *Profund* (conține și fotografii realizate de autoare - artă fotografică), Ed. Marineasa (2000); *Infinita iubire* (conține și trei lucrări de pictură în ulei realizate de autoare), Ed. Marineasa (2005); volume colective de poezie: *Cartea poezilor*, Ed. Lugoj Press (1994); *Hemografii*, Ed. Marineasa (2003), *Lumină Lină*, Ed. Eurostampa (2005). Se bucură de aprecierile unor personalități marcante ale criticii literare, precum Gheorghe Grigurcu, Cornel Ungureanu, Dorin Murariu, Simona Avram, Viorica Mureșan, Ruxandra Ivănescu, Horea Poenar, Constantin Buiciuc, Laurențiu Nistorescu, Gheorghe Mocuța, Marius Crișan, Grațiana Benga, Valeriu Valegvi, Constanța Buzea, Mihaela Petrache, Remus Valeriu Giorgioni, Cristian Ghinea, Birăescu Aquilina și Zărie Diana, Marius Sârbu și Simion Todorescu, Nicolae Borlovan.

Volumul *Un cer de cuvinte/ A sky of words/ Ein Himmel voller Worte/ Un cielo di parole/ Un ciel de paroles*, plurilingv, constituie o reflexie a numinosului în starea poeticului, prin care se crează, din cuvinte și prin cuvinte, viziunea asupra ideii complexe de divin, într-un univers din imediata apropiere a umanului. Dacă Eliade definea natura duală a existenței, a acelui mod de a fi în lume, problematizând conceptul de *coincidentia oppositorum*, că Divinitatea poate fi înțeleasă prin ceea ce am numi activitatea sau inactivitatea Absolutului, care poate fi virtuală sau reală, latentă sau manifestată, *însăși manifestarea sacrului este aceea care întemeiază lumea*, transformă un haos ininteligibil, terifiant și lipsit de formă în cosmos, atunci Adriana Weimer caută din aproape în aproape și construiește edificiul artei sale, începând cu *Sensul* și *Lumina* din care derivă *Naștere*, *Profund* și *Stare de spirit*, ajungând la *Întru tine* ca la *Un semn* acceptat în *Conștiința de a fi*, unde *Și stelele*, și *Curcubeu*, și *Nerostire* determină să *Ne întoarcem la Artă*, ca *Pentru drum*, să atingem *Clipa* – *Lumină* într-un *Timp*, care să devină *Clipa* pe care *Am adunat* cu *Mărturie*, până la *Ardere* – *Lumină*, cu *Dragostea* din *Miezul clipei*.

Transfigurarea cuvântului atinge transcenderea creatoare (*Sensul*), unde poeta reușește picturalul unui fel de orizont ideal, un spațiu de retragere a dualității ființei, un „*summun ens și ens commune*”, produce o hirofanie progresivă prin care redeschide calea către Cer ca Centru al unui mai profund ca sine („Am învățat să trecem prin timp/ în tăcere,/ cu ani povară,/ cu întrebări nepuse/ purtând în ochi toate mările/ într-o singură lacrimă scursă;/ dar pe un drum neînceput,/ uitat în memoria unui destin,/ privirile se vor întoarce/ și vor găsi sensul.”). O întoarcere în *illo tempore* (*Lumina*) în căutarea unei definiții ca idee și formă pentru *tremendum fascinans*, Adriana Weimer găsește esența comunicării, de un alt fel, cu scopul de a crea sublimul în interioritatea convenționalului („Din albul străzii,/ prin ninsoarea de gânduri/ dintr-un ochi de fereastră,/ într-un ochi de cuvânt/ s-a deschis,/ din afară înăuntru,/ lumina.”)

Sensibilitatea ca mediere în ctitoria –*Stiftung* – Adevărului devine echivalentă cu oferirea unui dar – *Schenken* - în a întemeia - *Grunden* - sau măcar a începe întemeierea – *Anfangen* - și Totul devine artă poetică, în esența ei, Poezie – *Dichtung* -, o revigurare a arhetipului (*Naștere*). *Deus otiosus* poate fi, într-o anumită măsură, perceput și considerat, ca atare, un fel de metaforă a unei alterități absolute („Poți să te naști,/ înaintea nașterii tale,/ prin ideea de tine/ a părinților;/ poți să gândești,/ înaintea gândirii tale,/ prin puterea de inteligență/ a materiei;/ dar nu poți privi,/ înaintea privirii în tine,/ prin ochiul străin/ al cuvântului.”) Dacă poeta s-a gândit la un *arrêton* ca la un *Profund*, ca la ceva inevitabil, atunci *divinul* se contopește în însuși zborul poetic, similar unei realități de ordin complex, perceput prin prisma elementului irațional și privit în *totalitate* („Cât zbor îngenunchează/ în păsări/ pentru aripi/ ce nu pot zbura/ de prea multă liniște/ și prea mult cer./ Cât înalt coboară/ în munte/ pentru stânci/ ce nu pot rodi/ de prea grea măreție./ Câtă lumină se topește/ pe buze/ pentru nașterea/ unui singur cuvânt/ spre iubire.”) Dacă experiența lăuntrului este

esențialmente de ordinul conștiinței, este evident că depinde de *ceea ce se manifestă la vedere* și că, desigur, nu se va recunoaște din «afară», numai dacă se manifestă prin experiența interioară (*Stare de spirit*). Printr-o gândire simbolică, ipostaza de „image în oglindă” pare a fi o înstrăinare de sine, sub domeniul purei clarități aflându-se o profunzime obscură ce scapă nu sentimentului, ci conceptului în sine („Să depinzi de un DA,/de o stare de spirit străină ție./ Îți sprijini gândurile/ pe clipa ce va veni pentru tine/ sau nu/ și pleci din numele tău/ și numele tău/ rămâne închis în dosare.// În câte feluri ți-e dat să trăiești.// Ți se dă să alegi/ dar nu ți se dă să știi/ care drum/ dintre bine și rău/ ți-e destin.”)

O manifestare a realului, accesibilă lui „homo religiosus” (*Întru tine*), influențează gândirea lirică în sensul de acceptare a puterii de acțiune a irealului („Profund,/ sentimentul de tine,/ venirea ta aici,/ în sufletul meu,/ e o binecuvântare/ a faptului că exiști,/ că exist întru tine.”) Opoziția dintre rațional și irațional (*Un semn*), ca o negare a miracolului, construit *a priori* și considerat a fi întreruperea temporară a lanțului de legi naturale, este o provocare în interioritatea poemului, *magicul* reflectă, ca într-o „oglină”, filozofia de viață a poetei, exponentă a mentalității individului prin promovarea mai degrabă a cripticului, decât a fanicului („Aștepti un semn/ de viață ori de moarte,/ de iubire ori de nepăsare,/ de aducere-aminte ori de uitare.// Aștepti în tăcere un semn/ și răspunsul tăcerii/ te cuprinde și doare/ și însăși tăcerea așteaptă un semn/ de tine ori de fiecare.”) Atributele divinului declanșează trăiri pozitive, în genere, în ființa umană, trecând de acea *ira deorum* (*Conștiința de a fi*) și se realizează elementul atrăgător al numinosului, *fascinans* dionisiac („Conștiința de a fi în ființă,/ conștiința de a deveni ne-ființă,/ conștiința întregului, conștiința rotundă,/ conștiința ascunsă, mută și surdă,/ conștiința de timp, de rău și de bine,/ conștiința de noi, de tine, de mine.// În câte feluri se poate rosti/ eterna conștiință de a fi.”)

Poeta atinge schematizarea divinului (*Și stelele*) prin stări care aparțin experienței sufletești, existente în atitudinea de elogiare, chiar dacă inevitabilul simțământ al unui *dincolo* atinge simțirea („Stelele mor de singurătate,/ ca oamenii,/ de prea multă lumină neluminată,/ de prea multă umbră necălcată./ Stelele mor pe sărite,/ ca oamenii,/ din când în când,/ câte una, câte unul, mai cad.”) Elementul *tremendum* (Curcubeu) și elementul *numinos* devin „harul” deplin, fără o nuanță mistică, în cazul poetei, amintind de sentimentul *dependenței* de divinitate („Sfântă lumină topită-n curcubeu/ / în ochii cerului senin de după ploaie,/ mi se rostesc cărările-n destin,/ în ochi răsare-o ultimă văpaie.”) Prin prisma dependenței (*Nerostire*), Adriana Weimer reiterează sensul trăirii *în și prin* Cel ce Este („Să iubim clipele/ ce vin înspre noi din iubire;/ să iertăm clipele/ ce se duc dinspre noi/ spre povara tăcerii eterne,/ în nerostire.”)

Printr-un *cum-ul* de trăiri lirice, găsim ceea ce Adriana Weimer, prin ea însăși, reușește „a sfîinți” în inima sa (*Să fiu*) Din ideograma poetei nu poate lipsi recunoașterea de sine („Atât de mult aș vrea să vă fiu/ o mare de lumină/ într-un strop de cuvânt/ și o mare de suflet/ într-un strop de lumină;/ atât de mult aș vrea să vă fiu/ o mare de suflet/ într-un strop de cuvânt/ și un strop de cuvânt/ într-o mare de suflet.”) Există mereu un spațiu al re-întoarcerii (*Ne întoarcem*), unde se ascunde și se arată deopotrivă imprevizibilul, ne-așteptatul („Ne întoarcem spre noi/ când ne pierdem în timp;/ înlăuntrul clepsidrei plânsul e veșnic;/ ne întoarcem spre doi/ în fiecă anotimp;/ înlăuntrul iubirii cu suflet statornic.// Ne întoarcem mereu;/ tu și eu.”)

Arta Cuvântului devine Ars Poetica (Artă) și cuprinde, în esența ei, nemurirea („Simple comori/ în cuvânt,/ în culoare,/ în sunet;/ în priviri dăruire,/ în suflet cărări,/ în spirit nemurire.”) Ca orice zonă sacră, sufletul constituie un „centru” care condensează și esențializează realitatea (*Pe drum*). Se construiește o bi-valență reversibilă, unde „sacralizarea” are nevoie de o lume care se poate înfăptui din unghiuri diverse și pe planuri multiple, reconsiderate și valorificate („Ne pregătim sufletul/ pentru drum/ și venim pe lume,/ ne naștem în trup;/ ne pregătim sufletul/ pentru drumul vieții,/ prin spațiu și timp,/ spre iubiri pământești;/ ne pregătim trupul/ pentru drumul sufletului/ printre stele, în univers,/ dincolo de spațiu și timp,/ spre Necuprins,/ spre infinita Iubire.”)

Reprezentările arhaice despre lumea de *dincolo*, despre suflet, despre Univers (*Clipa – Lumină*) sunt semnele numinosului și din acest punct de vedere, poeta marchează un aspect al momentului gnoseologic („Sunt/ mii de/ ani-lumină/ întreg/ universul./ Eu,/ doar o/ clipă-lumină”)

Resorturi „sacre” (*Timp*) favorizează apariția unei alt fel de re-sacralizare a ființialului („Dacă pot/ să renasc/ din clipă,/ mă voi numi/ timp.”) Ideea de transcendență consemnează sacralizarea timpului („Iubesc clipa ce-a fost,/ clipa-amintire;/ detest clipa ce-a fost fără rost,/ clipa-amăgire;/ mă bucur de clipa ce-acum este,/ clipa-poveste.// Câte clipe vor mai fi bucurie// Cine să știe?// Câte clipe vor mai fi poveste, amintire?// Clipa-destin?// Clipa-iubire?”)

Adriana Weimer consideră (*Am adunat*), ca exponent al semenilor săi, să „resacralizare” lumea în transfigurarea ei, prin noi cuvinte într-o transcendere creatoare („E-atâta timp/ în tot ce-am adunat/ în gânduri/ în suflet,/ în cuvinte/ rostite sau nu,/ rostuite-n secunde.// E-atâta cer/ în tot ce-am înălțat/ din gânduri,/ din suflet,/ din cuvinte/ scrise sau nu,/ înscrise-n destine.”) Pe de altă parte, referindu-se la supranaturalul prezent în *sacru* (*Mărturie*), poeta accentuează rolul hierofaniei, prin care se produce deschiderea către noi perspective, în receptarea divinului („Ne așternem pe hârtie/ suflet și gând/ pentru suflet și gând/ mărturie.”) și care există în noi ca o *Ardere – Lumină* („Lumânarea care arde sunt eu,/ tu, sfeșnicul meu de argint.// Doar tu/ îmi simți arderea – lumină/ cu fiecare lacrimă – ceară/ ce curge spre tine.// Doar tu.”), cu o necuprinsă *Dragoste*, condiția existențialului *dat* de la început („Mai presus de toate e dragostea ce-ți port;/ singura în stare/ să se măsoare cu munții,/ să cuprindă tot cerul,/ să devină lumină.”), mereu spre a se deschide către un *mysterium tremendum* (*Miezul clipei*), având convingerea că ceva ireductibil *real* există în lume („Închis într-o viață,/ precum miezul în nucă,/ dulce-amar/ de trăit să înveți.// Miezul clipei să fii,/ până când/ adevărata lumină/ îți deschide seninul.”)

Dacă Eliade afirma că „[...] sacrul este o dimensiune universală și [...] începuturile culturii au rădăcini în experiențele și credințele religioase” (*Nostalgia originilor*, 1994), Adriana Weimer re-scrie liric nostalgia ființării, *ceea ce este ascuns vederii*, cu măiestria *Dichtung*-ului de a exprima acel *ganz anderes*. Mergând prin credință și nu prin vedere, asta mi-e certitudinea, lecturând poemele din volumul *Un cer de cuvinte*.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

General aspects

The journal, “**Studii de Știință și Cultură**” (“**Studies of Science and Culture**”), published by “**Vasile Goldiș**” Western University of Arad, is issued on a quarterly basis. The journal is evaluated by the National Council for Scientific Research and rated **B+**, **CNCSIS code 664**, during 2005-2011, **Scientific journal, reviewed and rated by CNCS in 2012, category: B, profile: humanities, field PHILOLOGY**.

The journal is indexed in International Databases (IDB): CEEOL (www.ceeol.com) from Frankfurt am Main, Germany; EBSCO Publishing (www.ebscohost.com) from Ipswich, the United States of America; Index Copernicus-Journals Master List from Warsaw, Poland; and DOAJ, from Lund, Sweden.

Starting June 2012, the journal “**Studii de Știință și Cultură**” is published by “**Vasile Goldiș**” Western University of Arad, Romania, in partnership with the Department of Romanian, Aix Marseille University, CAER. EA 854, France; CIRMI (Interuniversity Lifelong Learning Research Center for Teachers of Italian) University of Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, University of Novi Sad, Serbia, University of Jena, Institute for Slavic Languages, Jena Germany,

Paper submission

The submission of an article to “**Studii de Știință și Cultură**” for the prospect of being published, implies:

- that the authors take responsibility for the content, as well as for their ethical behaviour;
- that the article has not been published or submitted for publication to another journal/review;
- that the copyrights have been transferred to the journal “**Studii de Știință și Cultură**”.

The papers shall be submitted in Romanian or in a world language. The title of the article, the abstract and keywords shall be submitted in English, French and Romanian, as a word document (WORD 97, WINDOWS 98 or later versions), no longer than 15 pages, including drawings, tables and references, in Times New Roman Font, single-spaced.

The paper shall comprise:

- the title, font size 16, bold, centered;
- the authors’ full name, workplace(s) (with its complete denomination, not abbreviated), address (addresses) of their workplace(s) and the e-mail of the contact person, font size 12, bold, centered;
- the abstract, maximum length 10 rows, font size 12, italic, justified;
- keywords, maximum 5, font size 12, italic, centered;
- the text of the article, font size 12;
- the reference list, required for any article, shall be written according to the rules imposed by the International Standard ISO 7144/1986 entitled „Documentation-presentation of theses and similar documents”.

Citation Guidelines

Studies of Science and Culture, a Philology publication graded B by the National Council of Scientific Research (NCSR) contains the following main sections:

- I. Romance cultures / Romanian culture;
- II. German language and culture / Romanian language and culture;
- III. Slavic languages and cultures / Romanian language and literature;
- IV. Translatology;
- V. Reviews.

In conformity to international regulations (especially *Chicago Style, MLA*) we adopt starting from Volume XI, no. 2 / June 2015 the following way of presenting the bibliography for all the articles published in our journal:

1. The bibliography will be placed at the end of the article using Times New Roman 12. The entries in the bibliography will be placed in alphabetic order according to the author's last name. The author's last name will be in capital letters followed by the first name, the title of the publication in Italics, the place of publication, the publishing house, the year of the publication and, if necessary, the number of pages.

Example: BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1ère éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. The author will mention the source in the following way **inside the article**: the first name of the author in capital letters, the year of publication, and the page number. Example: (PAPADAT-BENGESCU, 1924, 102).

3. The footnotes will contain comments, translations of quotations, biography explanations etc. The introduction of footnotes will be performed by automatic insertion in Word.

The articles to be peer reviewed by our committee will have to be sent in Word (together with a PDF copy) to the e-mail address: vasileman7@yahoo.com

The deadlines for submitting the articles are the following:

- 10th Feb. for the first publication of the year / March;
- 10th May for the second / June;
- 10th Aug. for the third / September;
- 10th Nov. for the last publication of the year / December.

The Editorial Board

Tables and diagrams, figures or other images shall be inserted in the text at the right place, numbered, and their resolution shall be such as not to affect the quality of the material.

The structure of the article presenting results of empirical research shall observe international standards, according to the acronym IMRAD (Introduction, Methods, Results and Discussions), to which are added the conclusions.

Articles of any other nature shall consist of an introduction, the body of the work and conclusions; the body of the work can be organized as the author(s) see(s) fit.

The papers shall be emailed to vasileman7@yahoo.com, or both in electronic format and in print, to the editorial office at: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Bd. Revoluției, nr.94-96 - revista „Studii de Știință și Cultură”.

Scientific articles are subject to single-blind peer review.

The number of reviewers for the evaluation of an article is 2, and the reviewing time is 30 days.

Authors receive one of the following answers from the reviewers:

- article accepted;
- article accepted with alterations;
- article rejected.

The scientific reviewers shall focus, in evaluating papers, on the topicality of the subject, on the depth of scientific ideas, originality, as well as on the compliance with the instructions for authors. Failure to comply with the standards required by the review shall result in the papers being rejected.

Authors are kindly asked to:

- cite the “Studies of Science and Culture” journal in other publications where they submit papers, stating:
 - The journal title, “Studies of Science and Culture”, abbreviated as SSC;
 - The volume, issue and year of publication;
 - The page number where the cited text can be found;
- submit to editorial board of “Studies of Science and Culture” information on the publications where they cited our journal, by mentioning:
 - The journal title, abbreviation;
 - The volume, issue and year of publication;
 - The page number where the cited text can be found.

Further information: - telephone - 0040/0257/280335
- 0040/0257/280448
- mobile: 0724-039978
- E-mail: vasileman7@yahoo.com

Contact person: Prof. VASILE MAN

Announcement for the authors

Starting with the volume 12, number 1/March 2016 the journal *Studii de Știință și Cultură*, subscribes, for evaluation, in order to be indexed in BDI Thomson ISI, Philadelphia P.A. USA.

INSTRUCTIONS POUR LES AUTEURS

Aspects généraux

La revue **Studii de Știință și Cultură** ("Études de Science et de Culture"), éditée par l'Université de l'Ouest "Vasile Goldiș" d'Arad, est publiée trimestriellement. La revue a été évaluée par le Conseil National de la Recherche Scientifique de l'Enseignement Supérieur et classifiée dans la catégorie **B+, code CNCIS 664**, pendant la période 2005-2011, **Revue scientifique évaluée et classifiée par CNCS en 2012, catégorie B, profil humaniste, domaine PHILOLOGIE**.

La revue est indexée dans les Bases de Données Internationales (BDI) suivantes: CEEOL (www.ceeol.com) de Frankfurt am Main, Allemagne, EBSCO Publishing (www.ebscohost.com) d'Ipswich, États-Unis, Index Copernicus-Journals Master List de Varsovie, Pologne et DOAJ, Lund, Suède.

Depuis le mois de juin 2012, la revue "**Studii de Știință și Cultură**" est éditée par l'Université de l'Ouest "**Vasile Goldiș**" d'Arad, Roumanie, en partenariat avec Le Département de Roumain d'Aix Marseille Université, CAER. EA 854, France; le CIRMI (Centre Interuniversitaire de Recherche pour la Formation Continue des Enseignants d'Italien) Université de Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, Université Novi Sad, Serbie, Université Jena, Allemagne.

Soumission du manuscrit

La soumission d'un article à la Revue « **Studii de Știință și Cultură** », pour qu'il soit publié, présuppose:

- que les auteurs assument leur responsabilité en ce qui concerne le contenu, aussi qu'un comportement éthique;
- que l'article n'a pas été publié et qu'il ne sera pas soumis pour être publié dans une autre revue;
- que les droits d'auteur seront transférés à la revue « **Studii de Știință și Cultură** ».

Les textes des articles seront rédigés en roumain ou dans une langue de circulation internationale.

Le titre de l'article, le résumé et les mots clés seront rédigés en anglais, en français et en roumain, sous la forme d'un document WORD 97, WINDOWS 98 ou des variantes ultérieures, à une dimension de 15 pages au plus, y compris les dessins, les tables et la bibliographie dans la fonte Times New Roman, en interligne simple.

Le manuscrit comprendra:

- le titre, en dimension de la fonte 16, en caractères gras, centré;
- le prénom et le nom complets des auteurs, le(s) lieu(x) de travail (en titre complet, sans abréviations), l'adresse (les adresses) du lieu (des lieux) de travail et l'adresse électronique de la personne de contact, en dimension de la fonte 12, en caractères gras, centré;
- le résumé, 10 lignes au plus, dimension de la fonte 12, en italique, cadré;
- des mots clés, 5 au plus, dimension de la fonte 12, en italique, centré;
- le texte de l'article en dimension de la fonte de 12;
- la bibliographie, obligatoire pour tout article, est écrite conformément aux règles imposées par le Standard international ISO 7144/1986 intitulé « Documentation -présentation des thèses et des documents similaires ».

Normes de rédaction

« **Studii de Știință și Cultură** / Revue de Science et de Culture » (www.revista-studii-uvvg.ro), revue répertoriée en catégorie B – domaine *Philologie* – par le Conseil National de la Recherche Scientifique (CNCS), a son contenu structuré comme suit :

- I. Cultures romanes / culture roumaine
- II. Culture et langue allemandes / culture roumaine
- III. Langues et cultures slaves / langue et littérature roumaines
- IV. Traductologie
- V. Comptes rendus

Se conformant à la pratique internationale (cf. notamment *Chicago Style, MLA*), notre revue, à partir du volume XI, n° 2 / juin 2015, a décidé d'adopter en particulier les règles de citations suivantes pour chacun des articles qui y seront publiés :

1. La bibliographie, en corps 12, Times New Roman, sera placée **en fin d'article**, suivant l'ordre alphabétique des auteurs, chaque nom d'auteur y étant inscrit en majuscules, suivi du prénom, puis du titre en caractères italiques, du lieu d'édition, de la maison d'édition, de l'année de parution et, si besoin est, de la pagination. Exemple : BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1e éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. Dans **le corps de l'article** le contributeur indiquera entre parenthèses, dans l'ordre, le nom de l'auteur en majuscules, l'année de publication et la page. Exemple : (PAPADAT-BENGESCU, 1924, 102).

3. Les notes de bas de page seront réservées aux commentaires, traductions de citations, indications biographiques, leçons etc. L'insertion de ces notes sera réalisée sous Word par incrémentation automatique.

Les articles à soumettre au comité de lecture devront être envoyés sous forme de fichier Word (accompagné du fichier en version PDF) à l'adresse vasileman7@yahoo.com au plus tard :

- le 10 février pour le premier numéro de l'année / Mars;
- le 10 mai pour le deuxième numéro / Juin;
- le 10 août pour le troisième numéro / Septembre;
- le 10 novembre pour le dernier numéro de l'année / Decembre.

Le Comité de Rédaction

Les tables et les diagrammes, les figures ou des autres dessin seront insérés dans le texte à l'endroit adéquat, numérotés, et ils auront, autant que possible, une bonne résolution, pour ne pas affecter la qualité du texte.

La structure de l'article qui présente des résultats des recherches expérimentales suivra les standards internationaux, conformément à l'acronyme IMRAD (introduction, méthodes et matériaux, résultats et discussions), auxquels on ajoutera les conclusions.

Les articles de toute autre nature seront composés d'une introduction, du corps de l'ouvrage et des conclusions, les corps de l'ouvrage pouvant être organisé selon le désir de l'auteur (des auteurs).

Les manuscrits seront envoyés, par voie électronique à l'adresse vasileman7@yahoo.com, ou sur un support électronique et imprimé, au siège de la rédaction: Université de l'Ouest "Vasile Goldiș" d'Arad, Blvd. Revoluției, no. 94-96 - revue « Studii de Știință și Cultură ».

Les articles scientifiques seront soumis au processus de critique PEER REVIEW "en aveugle".

Le nombre de critiques pour l'évaluation d'un article est 2, et le temps d'analyse est 30 jours. Les auteurs reçoivent des critiques une des réponses suivantes:

- article accepté;
- article accepté avec des modifications;
- article rejeté.

Les référents scientifiques suivront, en évaluant les manuscrits, l'actualité de la thème; l'approfondissement des idées scientifiques, l'originalité, aussi que le respect des instructions pour les auteurs. Le non-respect des standards sollicités par la revue conduira au rejet des manuscrits.

Nous prions les auteurs de:

- citer la revue « Études de Science et de Culture » dans d'autres publications où ils collaborent, en précisant:

- Le titre de la revue « Études de Science et de Culture », abréviation – SSC;
- Le volume, le numéro et l'année de parution;
- Le nombre de la page du texte cité;

- transmettre à la rédaction de la revue « Études de Science et de Culture » des renseignements sur les publications où ils ont cité notre revue, en mentionnant:
 - Le titre de la revue, l'abréviation;
 - Le volume, le numéro et l'année de parution;
 - Le nombre de la page du texte cité.

D'autres informations au - téléphone : - 0040/0257/280335

- 0040/0257/280448

- portable: 0724-039978

- Adresse électronique: vasileman7@yahoo.com

Personne de contact: prof. VASILE MAN

Annonce pour les auteurs

La revue *Studii de Știință și Cultură*, en commençant par le volume XII, numéro 1/mars 2016 s'inscrit, à l'évaluation, pour s'indexer dans BDI Thomson ISI Philadelphia P.A. USA.

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

Aspecte generale

Revista „**Studii de Știință și Cultură**”, editată de **Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad**, apare trimestrial. Revista este evaluată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și clasificată în categoria **B+**, **cod CNCSIS 664**, în perioada 2005-2011, **Revista științifică evaluată și clasificată de CNCS în anul 2012, categoria B, profil umanist, domeniul FILOLOGIE**.

Revista este indexată în Bazele de Date Internaționale (BDI): CEEOL (www.ceeol.com) din Frankfurt am Main, Germania, EBSCO Publishing (www.ebscohost.com) din Ipswich, Statele Unite ale Americii, Index Copernicus-Journals Master List din Varșovia, Polonia și DOAJ, Lund, Suedia.

Începând cu luna iunie 2012, revista „**Studii de Știință și Cultură**” este editată de **Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad**, România în parteneriat cu Le Département de Roumain d'Aix Marseille Université, CAER. EA 854, France; le CIRMI (Centre Interuniversitaire de Recherche pour la Formation Continue des Enseignants d'Italien) Université de Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, Universitatea Novi Sad, Serbia, din 2015 Universitatea Jena din Germania.

Prezentarea manuscrisului

Transmiterea către Revista „**Studii de Știință și Cultură**” a unui articol spre publicare, presupune:

- autorii își asumă responsabilitatea privind conținutul, cât și comportamentul etic;
- articolul nu a mai fost publicat și nici nu va fi înaintat spre publicare altei reviste;
- dreptul de autor se trece asupra revistei „**Studii de Știință și Cultură**”.

Textele articolelor vor fi redactate în limba română sau într-o limbă de circulație internațională.

Titlul articolului, rezumatul și cuvintele cheie vor fi redactate în limba engleză, franceză și română, ca document WORD 97, WINDOWS 98 sau variante ulterioare, cu o dimensiune de maximum 15 pagini, inclusiv desenele, tabelele și bibliografia cu Font Times New Roman, la un rând.

Manuscrisul va cuprinde:

- titlul, cu dimensiunea 16, aldine bold, centrat;
- prenumele și numele complet al autorilor, locul (locurile) de muncă (cu denumirea completă, nu prescurtat), adresa (adresele) locului (locurilor) de muncă și e-mailul persoanei de contact, cu dimensiunea literei 12, aldine, centrat;
- rezumatul, maximum 10 rânduri, dimensiunea literei 12, italic, justified;
- cuvinte cheie, maximum 5, dimensiunea literei 12, italic, centrat;
- textul articolului cu dimensiunea literei de 12;
- bibliografia, obligatorie pentru orice articol, se scrie conform regulilor impuse de Standardul internațional ISO 7144/1986 intitulat „Documentation-presentation of theses and similar documents”.

Norme de redactare

Studii de Știință și Cultură, publicație acreditată în categoria B, domeniul Filologie, de către Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS), își structurează conținutul în următoarele secțiuni:

- I. Culturi romanice / cultură românească
- II. Limbă și cultură germană / limbă și cultură românească
- III. Limbi și culturi slave / limbă și literatură română
- IV. Traductologie
- V. V. Recenzii

Conformându-ne practicilor internaționale (*cf.* mai ales *Chicago Style, MLA*), adoptăm, începând cu volumul XI, nr. 2 / iunie 2015, în mod special următoarele reguli de indicare a sursei bibliografice pentru fiecare articol ce va fi cuprins în paginile revistei noastre :

1. **Bibliografia**, utilizând Times New Roman 12 p., va fi plasată **la sfârșitul articolului** ; pozițiile din bibliografie se dispun în ordine alfabetică în funcție de numele autorului. Cu majuscule, se indică numele autorului urmat de prenume, apoi, conform normelor limbii, titlul lucrării în italic, locul publicării, editura, anul apariției și, dacă e necesar, numărul de pagini.

Exemplu : BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1ère éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. În **corpul articolului**, contributorul va indica între paranteze, în ordine : numele autorului cu majuscule, anul publicării și pagina. Exemplu : (PAPADAT-BENGESCU, 1924, 102).

3. **Notele de subsol** vor fi rezervate comentariilor, traducerii citatelor, indicațiilor biografice etc. Introducerea notelor de subsol se va realiza în Word prin inserare automată.

Articolele ce urmează a fi supuse atenției comitetului de lectură se vor trimite în fișier Word (însoțite de o versiune PDF) la adresa : vasileman7@yahoo.com, cel mai târziu până la data de :

- 10 februarie pentru primul număr din an / martie ;
- 10 mai pentru al doilea număr / iunie;
- 10 august pentru al treilea număr / septembrie;
- 10 noiembrie pentru ultimul număr / decembrie.

Tabelele și diagramele, figurile sau alte desene vor fi inserate în text la locul potrivit, numerotate și vor avea o rezoluție cât mai bună pentru a nu împieta asupra calității materialului.

Structura articolului ce prezintă rezultate ale unor cercetări experimentale va urmări standardele internaționale, conform acronimului IMRAD (introducere, metode și materiale, rezultate și discuții), la care se adaugă concluziile.

Articolele de orice altă natură vor fi alcătuite din introducere, corpul lucrării și concluzii, corpul lucrării putând fi organizat după dorința autorului (lor).

Manuscrisele se trimit, pe cale electronică la adresa vasileman7@yahoo.com, sau pe suport electronic și listat, la sediul redacției: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Bd. Revoluției, nr.94-96 - revista „Studii de Știință și Cultură”.

Articolele științifice sunt supuse procesului de recenzare PEER REVIEW "in orb".

Numărul de recenzori pentru evaluarea unui articol este de 2, iar timpul de recenzare este de 30 de zile. Autorii primesc de la recenzori unul din următoarele răspunsuri:

- articol acceptat;
- articol acceptat cu modificări;
- articol respins.

Referenții științifice vor urmări, la evaluarea manuscriselor actualitatea temei; aprofundarea ideilor științifice, originalitatea, cât și respectarea instrucțiunilor pentru autori. Nerespectarea standardelor solicitate de revistă, conduce la respingerea manuscriselor.

Autorii sunt rugați:

- să citeze revista „Studii de Știință și Cultură” în alte publicații unde colaborează, precizând:
 - Titlul revistei „Studii de Știință și Cultură”, abrevierea – SSC;
 - Volumul, numărul și anul apariției;
 - Numărul paginii textului citat;
- să transmită redacției revistei „Studii de Știință și Cultură” informații referitoare la publicațiile în care au citat revista noastră, menționând:
 - Titlul revistei, abrevierea;
 - Volumul, numărul și anul apariției;
 - Numărul paginii textului citat.

Alte informații: - telefon - 0040/0257/280335
- 0040/0257/280448

- mobil: 0724-039978

- E-mail: vasileman7@yahoo.com

Persoană de contact: prof. VASILE MAN

În atenția autorilor

Revista Studii de Știință și Cultură, începând cu volumul XII, numărul 1/martie 2016 se înscrie, pentru evaluare, în vederea indexării în BDI Thomson ISI Philadelphia P.A. USA.

2017 Subscriptions for the review “Studies of Science and Culture”

Subscriptions:

The price of the journal “Studies of Science and Culture” is of 49 lei/issue, in euro 11 euro/issue, in usd 15 usd/issue, and the subscribers for 2017 are entitled to a 25% discount.

The price of the yearly subscription for Romania is 164 lei/year, 4 issues.

Readers resident in Romania have the following payment options:

- bank account transfer into „Vasile Goldiș” University bank account, opened at B.C.R Arad,
RO34RNCB0015028152520236 in lei

- cash payment at „Vasile Goldiș” Western University Pay Office Revoluției Avenue Nr. 94-96,

Schedule: Monday - Thursday between 8-11 and 13-15,30

Friday between 8-9 and 11-12,30

The price of the yearly subscription for readers resident outside Romania is 38 euro/year, or 50 usd/year, 4 issues.

Nonresident readers in Romania may send the money through bank account transfer into „Vasile Goldiș” University bank account, opened at B.C.R Arad;

RO07RNCB0015028152520237 in EURO

RO77RNCB0015028152520238 in USD

Subscribers are asked to send to the address www.revista-studii-uvvg.ro a payment notification email in which to inform us of the shipping address for the paid subscription.

Additional information regarding subscriptions can be obtained at tel.0257/285804 int. 15, Adina Botea, fax 0257/214454.

ABONNEMENTS

À la Revue « Studii de Știință și Cultură » (« Étude de Science et de Culture ») pour l'année 2017

Le prix de la Revue « Studii de Știință și Cultură » est de 49 lei/p. ; en euros, un numéro coûte 11 euros et en dollars, un numéro coûte 15 dollars. Les abonnements pour l'année 2017 bénéficient d'un rabais de 25%.

Les prix des abonnements annuels pour la Roumanie sont de 164 lei/an, 4 numéros.

Les lecteurs du pays peuvent opter pour des abonnements en lei, ainsi:

- par virement bancaire au compte de l'Université de l'Ouest « Vasile Goldiș » d'Arad, ouvert à B.C.R. Arad, **RO34RNCB0015028152520236 pour RON**

- par paiement en espèces, à la Caisse de l'Université de l'Ouest « Vasile Goldiș » d'Arad, 94-96 Blvd. Revoluției,

Programme: Lundi - Jeudi 8-11 h et 13- 15,30 h

Vendredi 8-9 h et 11-12,30 h

Les prix des abonnements annuels pour les lecteurs de l'étranger sont de 38 euros/an, or 50 USD/an, 4 numéros.

Les lecteurs de l'étranger peuvent opter pour abonnements, ainsi:

- par virement bancaire aux comptes de l'Université de l'Ouest « Vasile Goldiș » d'Arad, ouverts à B.C.R. Arad;

RO07RNCB0015028152520237 pour EURO

RO77RNCB0015028152520238 pour USD

ATTENTION: Envoyez à l'adresse électronique www.revista-studii-uvvg.ro un courriel de notification du paiement, nous communiquant aussi l'adresse d'envoi pour l'abonnement payé, courriel vasileman7@yahoo.com

Vous pouvez obtenir des informations supplémentaires concernant l'effectuation des abonnements à tel. 0257/285804 int. 15, Adam Eugenia et par fax 0257/214454, pour OP ou les quittances acquittées.

ABONAMENTE **la Revista Studii de Știință și Cultură pe anul 2017**

Prețul Revistei Studii de Știință și Cultură este de 49 lei/buc., în euro un număr costă 11 euro, iar în dolari un număr costă 15 dolari, iar abonamentele pentru anul 2017 beneficiază de reducere 25%.

Prețurile abonamentelor anuale pentru România sunt de 164 lei/an, 4 numere.

Cititorii din țară pot opta pentru abonamente în lei, astfel:

- expediind banii în contul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, deschis la B.C.R. Arad, **RO34RNCB0015028152520236 pentru RON**
- cu plata în numerar, la Casieria Universității de Vest „Vasile Goldiș Arad, B-dul Revoluției Nr.94-96,

Program: Luni-Joi orele 8-11 și 13- 15,30

Vineri orele 8-9 și 11-12,30

Prețurile abonamentelor anuale pentru cititorii din străinătate sunt de 38 euro/an, sau 50 usd/an, 4 numere.

Cititorii din străinătate pot opta pentru abonament, astfel:

- expediind banii în conturile Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, deschise la B.C.R. Arad;

RO07RNCB0015028152520237 pentru EURO

RO77RNCB0015028152520238 pentru USD

ATENȚIE: Trimiteți pe adresa **www.revista-studii-uvvg.ro** un e-mail de notificare de plată, în care să ne comunicați și adresa de expediție pentru abonamentul plătit, e-mail vasileman7@yahoo.com

Informații suplimentare privind efectuarea abonamentelor se pot obține la tel. 0257/285804 int. 15, Adina Botea și prin fax 0257/214454, pentru OP sau chitanțele achitate.